ALKALMAZOTTAK



PORTRÉINTERJÚK, ESEMÉNYTÖRTÉNET
A SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM JGYPK ATIKI
ALKALMAZOTT TÁRSADALOMTUDOMÁNYOK TANSZÉKÉNEK,
ÉS ELŐDEINEK ÉLETÉBŐL
(2019–2026)



ALKALMAZOTTAK

ALKALMAZOTTAK

Portréinterjúk, eseménytörténet
a Szegedi Tudományegyetem JGYPK ATIKI
Alkalmazott Társadalomtudományok Tanszékének
és elődeinek életéből
(2019–2026)

BELVEDERE MERIDIONALE

A kötet megjelenését támogatták
Dél-magyarországi Pedagógiai Alapítvány
A Szegedi Tudományegyetem Polgáraiért Alapítvány

Szerkesztették:
Dávid Benjámin
Anczman Ágnes

Borítóterv:
Jancsák Máté

ISBN 978-615-6913-27-2 [print]

ISBN 978-615-6913-28-9 [online, PDF]

www.socialstudies.hu

https://youtube.com/playlist?list=PLATxWyA6TU_Q0flXD--ES15WkhmEmyZJA&si=gZ9qYdBqImCvj2oe

Kiadta: a Belvedere Meridionale, 2026-ban

Ezen mű a Creative Commons Attribution-NoDerivatives 4.0 International (CC BY-ND 4.0) licenc feltételei szerint használható fel. https://creativecommons.org

4Z 1N73LL1G3NC14
4 V4L7OZ45HOZ V4LO
4LK4LM4ZKOD45
K3P3553G3

573PH3N H4WK1NG

Tartalom

Előszó 9

MUNKATÁRSAK 11

Bangó Jenő 13

Czövek Gabriella 30

Jancsák Csaba 34

Kiss Gábor Ferenc 52

Kiss Mária Rita 66

Kovács-Jerney Ádám Gábor 79

Krémer András 85

Nagy Gábor Dániel 91

Nagy Miklós 107

Nóbik Attila 120

Őri Mariann 134

Pap Anikó 140

Saághy Andrea 148

Szabó Tibor 155

Tajti Andrea 169

Tessényi Judit 178

ALUMNUSOK 189

Anczman Ágnes 191

Dávid Benjámin 202

Farkas Zsuzsanna 210

Galambvári Gabriella 216

Kassai Szilvia 223

Kiss Sándor ... 231
Markócs-Mezei Tímea ... 236
Mochnács Gábor ... 246
Tompa Judit ... 252
Tóth Edit ... 258
Tóth István ... 262
Tózsa Mikolt ... 267

AZ ALKALMAZKODÁS TÖRTÉNETEI ... 273
A Társadalomelméleti Tanszék rövid története (1928–1998) ... 275
Az Alkalmazott Társadalomismereti Tanszék ... 283

ALKALMAZÁSOK – A papírtól a valóságig ... 295
Az Alkalmazott Társadalomtudományok Tanszék ... 297
A tanszéki kutatócsoportok ... 327
Az Alkalmazott Társadalomtudományok Tanszék munkatársai ... 333
Az Alkalmazott Társadalomtudományok Tanszék szakjain és képzésein végzett hallgatók ... 337

ALKALMAK ÉS PILLANATFELVÉTELEK ... 341

NÉVMUTATÓ ... 405

Előszó

Tisztelet az olvasónak!

„Az intelligencia a változáshoz való alkalmazkodás képessége.” – Stephen Hawking sokak által ismert állítását választottuk mottóul, azzal a meggyőződéssel, hogy a kötet elolvasása után minden kedves olvasónak kirajzolódik annak szoros kapcsolata a tartalommal, a könyv üzeneteivel.

A felsőoktatás és a tudományos élet világa látszólag épületekből, tantervekből, kreditekből és akkreditációkból áll. Valójában azonban sokkal több ennél: életutak, személyes sorsok, szellemi műhelyek és emberi kapcsolatok hálózata. A kezünkben tartott kötet – amely a Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar ATIKI Alkalmazott Társadalomtudományok Tanszékének 2019 és 2026 közötti időszakát, valamint nagy múltú elődintézményeit mutatja be – az élő közösségnek állít emléket.

A cím – Alkalmazottak – nem pusztán intézményi munkajogi kategóriára utal. Sokkal inkább egy többrétegű szójáték és szimbólum: jelenti az alkalmazkodást a folyton változó társadalmi, egyetemi és technológiai környezethez; jelenti az alkalmazott tudományt, amely az elefántcsonttoronyból kilépve a társadalom valós problémáira keres bizonyítékokon alapuló válaszokat; s jelenti azokat a felejthetetlen alkalmakat, közös pillanatokat, amelyek szellemi agorává formálták ezt a műhelyt.

A könyv lapjain kibontakozó portréinterjúk nem sablonos önéletrajzok. Olyan személyes vallomások, amelyekből megelevenedik a magyar és nemzetközi társadalomtudományi gondolkodás elmúlt évtizedeinek története. Megszólalnak a tanszék emblematikus professzorai és oktatói, akik életútjukkal a hivatástudat és a tudományos igényesség példáját mutatják, és megismerhetjük a tanszéki élet nélkülözhetetlen támaszait, a közösségi légkör és az oktatásszervezés „motorjait” is. Bepillantást nyerhetünk az aktuálisan új kihívásokra korszerű válaszokat, megoldásokat kereső oktatók, és a friss szemléletű kutatói generáció munkájába, valamint az egykori hallgatók – az alumnusok – útkeresésébe és sikereibe, akik a nálunk kapott bíztatással és szellemi munícióval keresték és találták meg helyüket a munka világában és a társadalmi felelősségvállalás tereiben.

Végül az eseménytörténeti fejezetek és pillanatfelvételek segítségével láthatóvá válik a tanszék intézményes fejlődése az 1928-ig visszanyúló gyökerektől napjaink modern képzéseiig, innovatív kutatócsoportjaiig.

Ez a kötet tehát egyszerre intézménytörténeti forrásmunka, szubjektív, generációkon átívelő krónika és inspiráló olvasmány.

Ajánljuk jelenlegi és leendő diákjainknak, egykori hallgató- és oktatótársainknak, kollégáinknak és mindazoknak, akik hisznek abban, hogy a tudás valódi hajtóerejét a szenvedélyes kíváncsiság, a kritikus gondolkodás, az összefüggések meglátása, valamint a nyitottság, a közösségi értékek, az emberi kapcsolatok, és a társak iránti hűség adja. Jó szívvel adjuk át ezt a könyvet: olvassák olyan szeretettel, amilyen elhivatottsággal a szereplői alakították és élték meg e lapok történeteit!

A kötet készítői, tanszékünk hallgatói, a munkatársaink, akik hatalmas anyagot raktak össze, interjúkat készítettek, szerkesztettek, de az ő feladatvállalásukat őszinte szeretettel támogatták az interjúalanyok, a lélekben ifjú és még ifjabb kollégák, az oktatók és tanszékünk képzéseinek alumnusai, akik már az első felkérésre diktafon, videokamera elé vagy (modern idők!) webkamera elé ültek és a headset kapcsolódása után online adtak interjút, kis hazánk, vagy Európa más településeiről. És beszéltek, meséltek a régmúlt idők „virágairól", amikor szakmai életútjuk – mint egy hosszútávfutás – első lépéseit tették meg. Az Élet első gyakorlatairól, próbálkozásokról, sikerekről és újrakezdésekről. Beszélgettek és csevegtek a hallgatói–oktatói közösségekről, a tanítómesterekről, az oktatók által adott értelmiségi mintákról, arról a világról – az egyetem tradicionális életvilágáról –, amelyről sokszor azt gondoljuk, hogy elmúlt, vagy, hogy „most múlik pontosan". Ezt én alig hiszem! És erről meggyőzött ez a kötet.

Azt kívánom a Kedves Olvasónak, hogy vegye kezébe, olvasgassa, nézegesse, és, hogy kapja meg a könyvtől azt a szellemi-lelki muníciót, amely a szerkesztők, a szerzők, valamint a megszólalók szándéka volt: megrajzolni és megőrizni egy értékelvű, humanista, tiszteletteljes, innovatív tanulóközösség, az Alkalmazott Társadalomtudományok Tanszék (és elődjei) „arcvonásait".

Jancsák Csaba tanszékvezető

MUNKATÁRSAK

Bangó Jenő

(1934–2023)

Bangó Jenő 1956-os emigrálását követően a leuveni egyetemen szerezte szociológus diplomáját (1963), majd 1973-ban doktori címét. A szociológia professzoraként tanított a düsseldorfi és az aacheni egyetemen. A tudásszociológia, az értékszociológia, az időszociológia, a szociorégiók és a szociálpedagógia tématerületein folytatott kutatásainak eredményeit oktatta felsőoktatási kurzusain, 2008-tól tanszékünk és intézetünk vendégprofesszoraként. A Professzor Úr oktatói tevékenységével, személyes kisugárzásával, értéktelített, tiszta gondolatiságával jelentősen hozzájárult a Szegedi Tudományegyetem értelmiségnevelő funkciójához és a képzéseink tudományos nívójához.



Vallásos családban nevelkedtem. Amikor elkezdtem a gimnáziumot, akkor rögtön érintkezésbe kerültem egy ifjúsági egyesülettel, pontosabban a cserkészettel, a Regnum Marianum, III-as számú cserkészcsapattal. Ez döntően befolyásolta a későbbi pályafutásomat. Ennek a cserkészcsapatnak a tagja voltam egészen addig, míg fel nem oszlatták, sőt, még az illegalitásban is. Ez hasznos dolog volt számomra mind erkölcsileg, mind politikailag is. Ez volt ahol megtudtam, hogyan is volt a magyar történelem, hogy milyen szerepe volt az egyháznak, pl. Mindszenty bíborosnak. Nem emlékszem pontosan, de 1950-ben vagy 51-ben oszlatták fel hivatalosan ezt az egyesületet, a papokat, mindent.[1] Budapesti tanárok voltak főleg, ezeket elhelyezték, szétszórták és hát ez után illegalitásban ment tovább a Regnum munkája. A papokat bebörtönözték. Éppen most olvastam egy könyvet, három ilyen bűnvádi eljárás volt ellenük, súlyos börtönbüntetést kaptak, de amíg visszavonultak az egyik börtönbüntetésből, pár év múlva újra kezdték, egészen a rendszerváltásig. Érdekes módon az egyesület az a rendszerváltás után szakadt több részre, onnantól kezdve nem követtem őket. Én nagyon tiszteltem a cserkészparancsnokomat, *Emődi Lászlót*[2], akit mind a három perben elítéltek, összesen 16 évet töltött börtönben, de ő megingathatatlanul foglalkozott tovább a fiatalokkal. Sajnos már nem érte meg a rendszerváltozást, 1988-ban halt meg, de akkor már olyan szelek fújtak, hogy már kicsit szabadabban lehetett foglalkozni a katolikus fiatalsággal.

---

[1] Az 1945. VII. 9: a 20.165/I. sz. belügyminiszteri rendelet előírta az egyesületek felülvizsgálatát, köztük a vallásfelekezeti egyesületek felülvizsgálatát is. 1946-tól kezdődően 1950-ig a magyarországi egyházi közösségi egyesületek betiltásra, megszüntetésre kerültek. 1951-ben a Regnum Marianum közösségi központját államosították, az atyákat plébániákra helyezték át, a közösség illegalitásban működött tovább. Lásd még: Horváth Attila (2014): A vallásszabadság korlátozása és az egyházak üldözése Magyarországon a szovjet típusú diktatúra idején. *Polgári Szemle* 10 évf. 1-2 szám. http://epa.oszk.hu/00800/00890/00058/EPA00890_polgari_szemle_2014_1-2_586.htm Letöltve: 2018.12.14, Kahler Frigyes (2007): *ÁVH történelmi olvasókönyv 4. Adalékok az egyházüldözés történetéhez 1945–1956.* Budapest: Kairosz

[2] Emődi László (1919–1988) római katolikus lelkész. A Regnum Marianum közösség vezetője. 1961-ben (az I. Regnum perben) államrend megdöntésére irányuló szervezkedés vezetése bűntette miatt hét évre ítélték. Az 1963. évi amnesztiával szabadult. 1965-ben (II. Regnum per) összeesküvésre irányuló előkészület vádjával öt évre ítélték. 1970-ben szabadult.

Említetted, hogy aktívan részt vettél a cserkészetben. Mesélnél erről?

A Regnum minden évben rendezett – még illegalitásban is! – úgynevezett nagyszemlét. A Regnum cserkészcsapata több kis csapatból állt, korosztályok szerint, és minden csapatnak érdekes módon madárneve volt. Én a pacsirtáknál voltam, amit az Emődi atya vezetett. Ezen a nagy tavaszi szemlén – így hívtuk – minden cserkészcsapat előadta a maga teljesítményét. Magyar népdal, fafaragás, rovásírás, minden, amit el tudsz képzelni, szép, magyaros dolgokat, mert a magyarságunkban neveltek bennünket. Például a tábortűznél, csak magyar népdalokat énekeltünk – nagyon helyesen. A „102 népdal" – az volt a kézikönyvünk, abból énekeltük minden gyűlésen. A tavaszi szemlén osztották ki a díjakat, amit valaki a különösen figyelemre méltó tevékenysége során elért, sport vagy szellemi téren. Például megnyerte a szavalóversenyt, vagy sportban a magasugrást. Volt egy sportolónk, egy időben ő volt a legjobb magyar rövidtávfutó, 10:9-et futott száz méteren, ami abban az időben nagy szó volt. A szemlén adták át a kitüntetést az ilyen sportolóknak és azoknak is, akik a szellemi életben kitűntek. Versmondó versenyen, vagy másféleképpen. Volt szellemi olimpia is, ami abból állt, hogy ki kellett választani egy témát, azt írásban kidolgozni és beadni a vizsgáló bizottságnak. Szerencsém úgy hozta, hogy ezt egyszer én nyertem meg. Azt a témát dolgoztam ki, hogy „A tűz szerepe az emberiség kultúrtörténetében". Elkezdtem a régi koroktól, az olimpiai láng volt, aztán továbbmentem, átugrottam a francia forradalomra is, aztán eljutottam a modern korba, jött a Reichstag felgyújtása, jött a Holokauszt. Átvitt értelemben is fontos, hogy a fiatalság egy tüzes élet, és a tűz milyen fontos nekünk, mi is tűzzel és lélekkel legyünk abban, hogy a Regnum Marianum, Mária országa megmaradjon és megtartsuk magunkban a belső tüzet. Ezt írtam meg, és én nyertem ezzel az első díjat.

Ez az az időszak, az 1947-tól kb. 1950-ig tartó évek, amikor egyrészt az állam, a kommunista párt irányításával rákényszerít egy diktátumot az egyházakra, iskolákat államosít és zárat be, másrészt a katolikus egyesületeket, köröket betiltják. Gőzerővel zajlik a diktatúra kiépítése. Ebből te ifjúként mit érzékeltél?

Én ezt így nem éreztem egészen az ötvenes évekig. Én ezalatt szépen jártam a cserkészetbe, tudtam, hogy mi a helyzet, hülyének tartottam a kommunistákat, semmiben nem vettem részt, de nem is kényszerítettek. Ám az ötvenes években egy banális dologgal megváltozott minden, ugyanis mint hu-

moros és nevető kamasz, elmeséltem egy Rákosi-viccet az osztályban. Primitív kis viccecske: Rákosi beleesik a Dunába a hídról és három fiatalember kihúzza őt. Akkor megkérdezi, hogy kihúztatok engem, mit kértek jutalmul? Az egyik azt mondta, hogy ő szeretne egy Csepel biciklit? Jól van, megkapod. Megkérdi a másodikat, te mit szeretnél? Szeretnék egy motorbiciklit. Jól van, megkapod. És megkérdezi a harmadikat, te mit szeretnél? Én egy koporsót. Koporsót, miért?! Mert ha apám megtudja, hogy a Rákosit kimentettem, úgyis agyonüt. Na ez volt ez a kis vicc. [mosolyog]

Hol mondtad el ezt a viccet?

A Kölcsey Ferenc Gimnázium diákjai körében. Mindenki röhögött rajta, az is, aki aztán jelentett az iskolaigazgatónál. De nem tudom most, hogy ki volt. Egy hét alatt meghozták a döntést, hogy azonnali hatállyal kizárnak Budapest összes középiskoláiból. Miniszteri rendeletre. De volt egy érdekes megoldás, ugyanis Újpest akkor még nem tartozott Budapesthez. Tehát elkezdtem az újpesti gimnáziumban, de ott is egy kommunista igazgató volt, az rákezdte, hogy nincs rám szükség, mert én a rendszer ellensége vagyok. Erre kénytelen voltam elmenni dolgozni. Szegények voltunk, apám közben nyugdíjas lett, nagyon kevés nyugdíja volt. Akkor egy teljes évet dolgoztam a MÁV-nál. Sosem felejtem el a munkahelyemet. Úgy hívták, hogy a Magyar Államvasutak Budapesti Magasépítési Osztálymérnökség Második Pályamesteri Szakasza. Ez abból állt, hogy a Nyugati tér – ugye akkor Marx tér lett – szétlőtt, megsérült házainak az ablakkereteit javítottuk, volt benne egy repesz, lyukas, levittük egy pincébe, ott volt egy asztalos, aki értett hozzá, az befoltozta, mi meg segítettünk neki. Itt kb. egy év alatt a MÁV-nál – majdnem azt lehet mondani, hogy –kitanultam az asztalos szakmát. Szerettem fával dolgozni, és amennyiben a főnököm, a mester engedte, akkor csináltam, fusizhattam is, meg falazni kellett neki, amikor ő fusizott, szólni neki, hogy ha jött egy ellenőr. Nagyon jól megvoltunk. Egy évig ott voltam és egy év után jelentkeztem a DISZ-be, beléptem a DISZ-be, gondolván, hogy ez talán segít, mert én mindig tanulni akartam. Segített is olyan értelemben, hogy kaptam egy igazolást a DISZ-titkártól, hogy nagyon jó társadalmi munkát végeztem, át vagyok nevelve, nem vagyok osztályidegen. A társadalmi munkám abból állt, hogy szabadidőmben egy grundon építettünk egy röplabda pályát a DISZ-nek. Nagyon tetszett nekik a röplabda pálya. Megkaptam ezt a papírt, ezzel visszamentem az igazgatóhoz, hogy jöhetnék-e tanulni, mert most már nem vagyok osztályidegen. Mondta, hogy ehhez minisztériumi engedély kell. Elküldött

a minisztériumba, ott kilincseltünk az anyámmal különféle irodákban és akkor nagy nehezen megkaptam az engedélyt, hogy beiratkozhatok az újpesti gimnáziumba, ami arról híres, hogy Babits Mihály ott tanított, meg Fecske András. Ő volt az én magyar tanárom. Híres magyar tanár volt, most is kint van az emléktáblája a falon. Beiratkoztam a Könyves Kálmán Gimnáziumba, ám veszítettem volna egy évet. De én nem akartam ezt, és megkérdeztem, hogy nem lehetne ezt valahogy behozni? De, lehet egy osztályozó vizsgát tenni. Ez azt jelentette, hogy a következő nyáron, bár elmentem cserkésztáborba – illegális táborba, ez 50-ben volt – nekem le kellett tenni az összes, tehát a hetedik gimnáziumnak az egész anyagát ősszel. Tehát mint az őrült tanultam egész nyáron. Kitűzték a vizsga napját. Odamentem, és képzelheted, ilyen őrültség (nem aludtam egész éjszaka), az első vizsgám testnevelés volt. Felküldtek a bordásfalra. Azt hittem, ott esek össze. Még szerencse, hogy rendes volt a tornatanár, mondta csinálj hat fekvőtámaszt, az ötödiknél összerogytam, de mondta, hogy jól van fiam, átmentél. Utána jött a matematika. Mindenből írásbeli meg szóbeli. Sikerült és egy hét múlva megjelentem a fölsőbb osztályban. Az érettségiző osztályban. Néztek, hogy mit keresek ott, hoztam a papírt, mindenki csodálkozott, a tanárok is, de elfogadtak, hogy érettségizek. Itt van még egy sztorim. Érettségire csak azt engedték, aki végzett valami társadalmi munkát. Társadalmi munkát kellett végezni – minden érettségizőnek, nem csak nekem. El kellett mennünk oda Sukoróra. Azon a részen volt egy tanya. Ott a tanyából TSZCS[3] lett, de rettenetesen el volt hanyagolva. Minket azért küldtek ki, hogy hozzuk azt rendbe. Képzeld el, 60-70 újpesti városi gyerek, életünkben nem volt se kasza, se kapa a kezünkben. Kiküldtek oda, hogy hozzuk rendbe a földeket. Teljesen el volt gazosodva. El is kezdtük, de hát rájöttünk, hogy ez sokkal gyorsabban halad, ha kézzel tépjük ki, mert a kaszával hol elvágtuk, hol nem. Kézzel téptük hát ki a gazt, főleg a pipacsokat. Életemben nem láttam még ennyi pipacsot! [mosolyog] Aztán szomorú vége lett ennek a három hetes kényszer mezőgazdasági munkának, mert a második hét végén a hatvan embernek a fele vérhast kapott. Az étel nem volt rendesen elkészítve, vagy szennyeződés került bele. Kijött a KÖJÁL, a tiszti orvosok, mindenkit megvizsgáltak, és utána fel is oszlatták. Csomóan bekerültek a kórházba. Szerencsére senki nem halt meg, de nagy botrány volt belőle. Nem tudom, mit kapott a TSZ elnök, biztos szabotázs miatt lecsukták. [mosolyog] Egy héttel előbb hazamehettünk. Az érettségi sikerült, nem a legjobb eredménnyel, de sikerült.

[3] termelőszövetkezeti csoport

És utána jelentkezhettem egyetemre. Jelentkeztem is – formailag, hogy ne tűnjön föl – az Eötvös Lóránd Egyetemre, magyar és német szakos tanárnak. Már szeptember elején kijött hozzánk két DISZ-es fiatal az egyetemről, akik mondták, hogy én ebben a tanuló csoportban vagyok és ekkor meg ekkor kezdünk az egyetemen. Hagytam őket beszélni, aztán elmentek... De felébredt bennem egy hivatás, hogy pap leszek, és jelentkeztem az esztergomi szemináriumba. Szeptember közepén szépen bevonultam Esztergomba, ahol akkor összesen öten voltunk. Ez jele volt annak, hogy „dolgozott" a sztalinista rendszer. Abban a szemináriumban, ahol legalább százhúsz szeminaristának lett volna hely, ott összesen öten kezdtük ezt az évfolyamot. Ebből is négy fejezte be, és az ötből kettő disszidált. Jelenleg még egyetlen egy túlélője van ennek az ötös csoportnak. Ő Óbudán plébános. Aztán októberben jött egy behívó nekem. Anyám elküldte, hogy behívtak katonának. Kérdeztem Esztergomban a rektort, hogy mit csináljak. Menj el – mondta, de fel fognak menteni, ha viszed az igazolást. El is mentem, vittem magammal az igazolást a fényképemmel, amin már reverendában voltam lefényképezve, elmentem a Róbert Károly körúti laktanyába. Ott behívtak mindenkit, én is ott álltam, bementem a sorozóbizottság elé, odaadtam rögtön a papírt, hogy én az esztergomi szemináriumban tanulok. Adták egymásnak, néztek nagyot, várjak egy kicsit, kiküldtek, biztos telefonáltak jobbra-balra, hogy mi ez, mit csináljanak. Aztán azt a hírt kaptam, hogy akkor nem kell bevonulnom katonának. A Mindszenty-per[4] már megtörtént, félig már a Grősz-per[5] is, azt hiszem. Mutattam még a leckekönyvemet is. Megnézi a sorozótiszt, azt a reverendás képet és kér-

[4] Mindszenty József (1892–1975) esztergomi érsek, Magyarország hercegprímása. 1948-ban letartóztatták, majd az ÁVH központjában hat héten át kínozták. 1949-ben a demokratikus államrend és a köztársaság megdöntésére irányuló szervezkedés, hűtlenség, kémkedés, valutaüzérkedés vádjával életfogytiglanra ítélték. 1956-ban szabadult. Lásd még: Mindszenty József (1989): *Emlékirataim.* 4. kiadás, Budapest: Szent István Társulat; Kahler Frigyes (1998): *A főcsapás iránya Esztergom.* Budapest: Magyarországi Mindszenthy Alapítvány; Kiszely Gábor (2000): *ÁVH. Egy terrorszervezet története.* Budapest: Korona Kiadó; Mészáros István (2000): *„Állok Istenért, egyházért, hazáért". Írások Mindszenty bíborosról.* Budapest: METEM; Miklós Péter (2014): „A nemzet érdekeit tartva szem előtt" Mindszenty József koalíciós évekbeli tevékenységéről. Budapest: Barankovics István Alapítvány.

[5] Grősz József (1887–1961) római katolikus pap, szombathelyi püspök, kalocsai érsek. 1951-ben a demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés, valutaüzérkedés, külföldre szöktetés, bűnpártolással elkövetett – természetesen koholt – „népellenes" bűnök vádjával 15 év fegyházra ítélték. 1955-ben házi őrizetbe helyezték, ahonnan 1956 májusában szabadult.

di, hogy maguk ott ilyenben járnak? Nagyon csodálkozott! Amikor kimentem, a kapunál azt mondja az őr, hogy álljak meg, nem szabad kimenni. Mondtam, hogy nekem szabad, és mutattam a papírt, hogy engem elengedtek. Persze boldog voltam! Másnap visszautaztam Esztergomba.
A szemináriumban, ott volt még egy majdnem tragikus kimenetelű élményem, ugyanis engem behívott az Állami Egyházi Hivatal helyi vezetője. Minden egyházmegyében volt egy ilyen vezető, akit csak úgy hívtunk hogy a bajszos püspök.[6] A bajszos püspök be akart engem szervezni, hogy kémkedjek. Miért volt ez számomra tragikus? Mert mindenki megtudta, hogy behívta a Jenőt a bajszos püspök, rögtön gyanús lettem és akárhogy mondtam a kollégáknak, a kispap társaimnak, hogy nem mondtam semmit, a legtöbb bólintott rá, de tudom, hogy volt, aki nem hitte el. Elérkeztem az ötödik évfolyamhoz. Minden ötödik évfolyam elején van a szentelés, ez a subdiaconatus. Ezzel már megfogadjuk azt, hogy nem házasodunk, a cölibátus életbe lép, még nem vagyunk papok, de bizonyos szertartásokat már végezhetünk (temetés, keresztelés). Utána jön a diakonátus és utána jön, év végén a papszentelés. Ennek az ÁEH vezetővel való beszélgetésnek köszönhető – csak feltételezem, nem tudom pontosan –, hogy egyedül, ötünk közül csak engem nem jelöltek fel a subdiaconatus-ra. A történelem furcsa játéka, hogy ez pont akkor lett volna, amikor kitört az októberi forradalom. A forradalom éppen akkor tört ki, amikor mi a subdiaconatusra készülő ötös csoport, az ötödik évfolyam elkezdtük az előtte lévő egy hetes lelki gyakorlatot. Ez abból állt, hogy egy hétig teljes silentium volt, tehát nem is szabadott beszélnünk, hallgattuk egy pap előadását, hallgattuk az elmélkedéseket, az imádkozásokat stb. Most hadd mondjam el, hogy a magyar egyházban mennyire jellemző volt akkor még, hogy bizonyos papok – nem mind! – teljesen elvesztették a realitáshoz való érzéküket. Ennek az egy hetes lelki gyakorlatnak mindig volt egy témája. Fogódzkodj meg, ennek a lelki gyakorlatnak a témája – 1956. október elején vagyunk! – hogy „Magyar pap, magyar úr”. Tehát, hogy nekünk uraknak kell lennünk. Mi papok, urak legyünk. Engem ez borzalmasan zavart, és ekkor már elkezdtem gondolkozni, hogy jó helyen vagyok-e. Jött a forradalom. A forradalom alatt egy barátommal – aki velem együtt szintén nyugatra

[6] Az Állami Egyházügyi Hivatalt az 1951. évi I. törvény hozta létre. Legfőbb feladata az egyházak állami ellenőrzése és irányítása volt. Szorosan együttműködött az egyházakkal foglalkozó állambiztonsági szervekkel. Lásd még: Kahler 2007; Köpeczi Bócz Edit (2004): *Az Állami Egyházügyi Hivatal tevékenysége.* Budapest: Akadémiai Kiadó; Tomka Ferenc (2005): *Halálra szántak, mégis élünk!* Budapest: Szent István Társulat

távozott, Horváth Árpádnak[7] hívták, ő is regnumista volt mint én – megszerveztük a forradalmi bizottságot. A kispapok forradalmi bizottságát! Ezt azért tudtuk megcsinálni, mert a tanárok közötti két-három úgynevezett békepap[8] azokban a napokban eltűnt. Eldöntöttük, hogy egy forradalmi bizottságot szervezünk, és ezeket majd felelősségre vonjuk, ha megjelennek. Nagy dolgot nem csináltunk, tüntetésre sem mentünk ki, mert tulajdonképp folyt még ez a lelki gyakorlat, de a lelkigyakorlatot vezető pap is eltűnt. Így hát akkor két-három napig teljesen tanácstalanok voltunk. Mi tulajdonképp csak azt szerveztük meg – közben elkezdődtek a lövöldözések – hogy ezalatt a kispapokat levezényeltük egy pincébe, hogy ne történjen bajuk. …És még egy nagyon fontos – nem is fogod elhinni! – szerveztünk egy olyan szolgálatot, hogy felmentünk a szemináriumba – akkor még másik épületben volt, nem a mostani nagy szeminárium, egy borzalmas hely volt, kifűthetetlen falak, megfagyott az ember keze-lába – na most, ekkor tehát szerveztünk *Horváth Árpád* barátommal, mint a forradalmi bizottság vezetőjével egy olyan szolgáltatást, hogy mindig felküldtünk valakit a tetőre, hogy nyugat felé nézzen és jelezzen, ha jönnek az amerikai repülők. A Szabad Európát hallgattuk, és ennyire elhittük... Nem létezik, hogy az oroszok bevonuljanak! Volt egy kis harc a sötét kapunál, a Bazilika környékén lövöldöztek, de abban nem mi vettünk részt. Hallottuk a lövöldözéseket. A Duna-partra a csehszlovákok letettek hangosbeszélőket, és a Dunán keresztül állandóan jött magyarul, hogy ne higgyünk a fasisztáknak, maradjunk meg a szocialisták útján, a nagy testvér, a Szovjetunió majd úgyis a segítségünkre siet. Így is volt, november 5-én, egykét nappal később bevonultak a tankok és minket 6-án a barátaink értesítettek, hogy hát ha lehet, tűnjünk el, mert rajta vagyunk egy listán, és be fognak minket vinni. Gondolom, akkor becsuktak volna. Elindultunk tehát nyugatra hárman, mert velünk jött a szemináriumnak a fiatal énektanára,

---

[7] Horváth Árpád (1934–2004) filozófus, teológus, egyetemi tanár. Középiskolai tanulmányait a budapesti piarista gimnáziumban végezte. 1952–1956 között filozófia és teológia tanulmányokat folytatott Esztergomban. 1956 novemberében, a forradalom leverése után Bécsbe menekült, ahol folytatta tanulmányait. 1961-ben szerzett doktori fokozatot Kölnben. 1984-ben habilitált Luzernben. 1967-től oktatott a Luzerni Egyetemen, 1989-től a Teológiai Kar professzora volt. 1999-ben hazatelepült Magyarországra

[8] A békepapság szovjet minta alapján a magyar kommunista rendszer által szervezett, az 1950. augusztus 1-jén tartott ún. „békegyűlésen" Kádár János belügyminiszter irányításával létrehozott mozgalom volt. Az 1989-ig létező szerveződés legfőbb célja az egyház megosztása és a hívők elbizonytalanítása volt. Lásd még: Pál József (1995): *Békepapok.* Budapest: Egyházfórum; Bögre, Zsuzsanna (1998): Békepapság az üldözött egyházban: kísérlet egy értelmezési keret kialakítására. *Acta studiorum religionis,* (1). pp. 61–71.

aki nagyon kedves barátunk volt, tegeztük egymást, pár év különbség volt csak köztünk. Aztán később neki elvesztettem a nyomát. Hogy mentünk ki nyugatra? Úgy, hogy a szemináriumnak volt egy bicikliraktára, és onnan egyszerűen elcsentünk három biciklit, és egyszerűen hagytunk ott egy cetlit, hogy vissza fogjuk ezeket szolgáltatni amint a helyzet megjavult. És tényleg, fel is ültünk a biciklire, és el is mentünk vele egészen Csornáig. Ott aztán elkezdődtek az igazoltatások. Felszálltunk egy autóra Csornán, leszállítottak bennünket az autóról a biciklivel együtt. Két napra lecsuktak egy kaszárnyaszerű épületbe, aztán kérdezték, hogy mit keresünk is, mi meg azt mondtuk – ami nem is volt nagy hazugság –, azért jöttünk, hogy élelmiszert szerezzünk az éhező kispapoknak. Na hát akkor azt mondták, hogy jól van, de ne itt, mert ez már határsáv, tessék visszafordulni! Vissza is fordítottak. Mentünk 3–4 kilométert, persze azonnal megfordultunk egy másik kerülő úton elérkeztünk a következő faluba, ez még Andau előtt volt, ott bekéredzkedtünk egy családhoz, egyszerűen bekopogtunk, mondtuk, hogy át akarunk menni a határon. Mondták, hogy itt a Jóska, majd ő átvisz bennünket. Hát, ezzel a Jóskával egy kicsit megbántuk, hogy vele szövetkeztünk, mert ez egy olyan fiatalember volt, aki mindig hadonászott a pisztolyával. Elkezdett minket vezetni éjszaka a határ felé. A bicikliket otthagytuk, megbíztuk őket, hogy majd adják fel ezeket, érdekes módon aztán meg is érkeztek a biciklik Esztergomba. De a Jóskával probléma volt. Egy idő után megállt, hogy hát arról van szó, hogy valamit ő kér ezért, hogy átvisz minket a határon. Nagyon sok pénz nem volt nálunk, elvette mind a hármunktól az órát, és ami pénzünk volt, azt is odaadtuk. Mentünk még egy darabig, egész teátrális módon, néha mondta, hogy most hasaljunk le, de semmi nem történt, madár szólt, meg a szokásos erdei zajok. Elővette a pisztolyát, hadonászott vele, na, mehetünk tovább. Egyszer csak kb. kilométeres távolságban feltűntek tábortüzek. Kettő vagy három tábortüzet láttunk. Mondta, hogy akkor ő nem jön tovább, az ott már az osztrák határ, menjünk tovább. Elindultunk gyalogosan, majdnem dalolva a tűz felé, az utolsó pillanatban vettük észre, hogy a tűz mögött áll egy orosz tank. Hát abban a pillanatban lebuktunk, jött is egy orosz katona előre a sötétben, aztán visszament, mi ott kuksoltunk a sötétben egészen olyan egy órától négy óráig hajnalban, három órát, meg sem mozdultunk, csak ott kuksoltunk. Szerencsénkre ezek a tankok elvonultak, a tüzet eloltották, mi elindultunk, és tényleg ott volt az osztrák határ már nem messze, az andaui híd, ami már fel volt robbantva, de még át lehetett rajta menni. Mi át is mentünk, leültünk a másik oldalon a töltésre, annak az osztrák oldalára. Mindenfelől jöttek a menekültek, családosan vagy csoportoson.

Az osztrákok megszervezték, hogy mindig jött egy traktor egy utánfutóval, egy nagy kocsival. Aki ráfért, azt elvitték, de kikötötték, hogy először a családosok meg a gyerekek, mi, fiatalok ott maradtunk. Egész reggel 8–9-ig várni kellett, majd ránk került a sor. Itt volt még egy érdekes élményem: mikor beérkeztünk a faluba, nem emlékszem, melyik falu volt, ott mindenkit betereltek egy nagy hatalmas pajtába, ahova széna volt letéve és ott feküdtek a fáradt menekültek. Mi meg, mint kispapok, megkérdeztük, hogy hol van a plébánia meg a plébános. El is mentünk, volt egy problémánk: nem tudtunk németül. Én csak nagyon keveset, annyit, amennyit a nagymamám, időnként németül szidott engem, annyit tudtam. Nem tudtunk németül, de mondtuk, hogy nem lesz baj, paphoz megyünk, majd latinul beszélünk. Szegény plébánost megizzasztottuk, mert elkezdtük mondani, hogy ego sum ungarische, meg ilyesmiket [mosolyog], latinul, amit tudtunk (elég jól tudtunk latinul). Nyögött, keverte a latint a némettel, de aztán nagyjából a végén megértettük egymást, rögtön szerzett egy autót nekünk, és ezzel az autóval felvittek Bécsbe, a Pazmaneumra. Pázmány Péter alapítása volt a magyar szeminárium Bécsben. Oda bekerültünk és természetesen állandóan figyeltük a magyar híreket, hogy változik-e valami, mert reméltük, hogy valami változik. De a hírek egyre rosszabbak lettek, nem lehetett semmit csinálni. Körülbelül egy évig laktunk ott, a szemináriumban, és ezalatt próbáltunk, ha máshogy nem, legalább karitatív tevékenységgel segíteni a magyarokon, úgyhogy elmentünk az ottani Máltai Lovagrend ruharaktárába, és ott, minden nap, amit csak tudtunk, csináltuk a csomagokat, és küldtük haza Magyarországra. Ruha- és élelmiszercsomagokat, nagyon sokat küldtünk. Aztán be is iratkoztunk a bécsi egyetemre mind a ketten. De nekem mindig az volt az elképzelésem, mert már Magyarországon hallottam a leuveni katolikus egyetemről, és úgy éreztem, hogy nekem ott kell tanulni. Jelentkeztem is egy amerikai bizottságnál, ami ösztöndíjakat osztott. Ők csodálkoztak, hogy nem Amerikába akarok menni, hanem Leuvenbe, de megadták Leuven-re is az ösztöndíjat, amiben nagy szerencsém volt, mert nem is tudtam, hogy ez volt az egyik legmagasabb ösztöndíj, ez a Ford Foundation-nak volt az ösztöndíja. Három évig kaptam, úgy is hívtak Leuvenben a diáktársaim – időközben összejött százhúsz magyar ott –, hogy én vagyok a Ford milliomos. Tényleg magas ösztöndíjam volt, olyannyira, hogy rögtön meg is tudtam venni egy Vespa robogót. Nagyon boldog voltam! Persze kevésbé voltam boldog, hogy Magyarországon nem változik semmi, egyre rosszabb a helyzet, sőt, hallottuk, hogy jöttek már a kivégzések. Brüsszelben, 1958 elején, a Nagy Imre-per miatti tiltakozásként, elmentünk a brüsszeli Magyar Követségre,

és vittünk petárdákat, meg köveket, és akkor nagyon érdekes módon (illetve érthető módon) a belga rendőrség körülfogott minket. Kezünkben petárdák, meg kövek, és az egyik rendőr, azt mondta – egyikünk-másikunk már tudott franciául – „Ide figyeljenek, mi most két percig félre nézünk, csináljanak amit akarnak, de aztán nem". Tényleg félrenéztek, és akkor megindultak a kövek, neki a petárdákat, és két perc után fütyültek. Volt, aki tovább csinálta, azt szépen lefogták, hogy ezt nem szabad. Akkor egy petárda felrobbant a kezemben, és nagyon megsebesítette az ujjamat. A bal kezemben volt, és a helye még most is látszik. Ez volt az én tiltakozásomnak egyik formája, Nagy Imre kivégzése ellen.
Hogy ment tovább? Beiratkoztam a leuveni egyetemre, elismertek két évet az esztergomi szemináriumból. Nagyon jól éreztem magam, vadul nekiálltam franciául tanulni, egy év múlva már le is vizsgáztam egy-két tárgyból. Ahol írásban kellett vizsgázni, az még nem ment. Nem ismételtem meg az egész évet, de voltak vizsgáim, amiket meg kellett ismételni, és aztán két év múlva megszereztem a licencátus fokozatot, vagyis ez a doktorátus előtti fokozat. Készültem még a doktorátusomra is. Igen ám, csak a Ford pénz elfogyott. Elmentem dolgozni, és a diákoknak klubjában éjszaka barman voltam [pultos kiszolgáló]. Főleg amerikaiak jártak, pénzes amerikaiak, és más nyugatiak. Ott mértem nekik a whiskey-t. Ebből tartottam fenn magam egy évig. Tanulni nem tudtam, mert ahhoz be kellett volna iratkozni, de pénzem nem volt tandíjra. Akkor jött egy hír (ez 1960-ban volt), hogy Belga-Kongóba keresnek tanárokat. Többen elhatároztuk, hogy miért ne, menjünk le Kongóba tanárnak. Akkor franciául már elég jól tudtunk. Voltunk öten-hatan, akik jelentkeztünk erre. Egy brüsszeli-flamand missziós társaság szervezte ezt. Jelentkeztünk is. Végül is az ötből kettő maradt, de mi ketten elmentünk és az egy óriási élményem volt: lekerülni Afrikába tanárnak. Egy évig voltam ott, nagyon jól éreztem magam. Huszonhárom-huszonnégy éves voltam.
Az a hely, ahol én voltam, ott béke volt. Különben az egész ország forrongott[9], akkor volt a Lumumba-felkelés, Tshombe-nak az elszakadási kísér-

[9] Kongó 1960. június 30-án nyerte el függetlenségét Belgiumtól. Az ekkor megalakult koalíciós kormány miniszterelnöke Patrice Émery Lumumba (1925–1961) a Mouvement National Congolais párt szovjetbarát vezetője lett. Az országon hamarosan válság és polgárháború lett úrrá, melyben megjelentek a belga, a szovjet és az amerikai érdekek. A keresztény, anti-kommunista, nyugat-barát Moïse Kapenda Tshombe (1919–1969) pártja (Confédération des associations tribales du Katang) 1960 augusztusában nyerte meg a Katanga tartomány-beli választásokat és jelentette be Katanga elszakadását Kongótól. Tshombe a belga kormánytól katonai segítséget kért. A hatalmat végül 1960 szeptembe-

lete. Akkor forradalmak, lázadások mindenfelé, de ahol én voltam, érdekes módon, Bakwangának hívták, ma Mbuji-mayi[10], ez a város arról volt híres (nem volt nagy város, azóta már milliós város lett), hogy itt volt a belgáknak a világ egyik legnagyobb ipari gyémántbányája. Úgy képzeld azt a területet, ha megkapartad a területet, és szerencséd volt, eléd jött egy sárga kavics, amit ha jól megnéztél, az gyémánt volt. Oda kerültünk. Még akkor is belga kézben volt, belga rendőrökkel, belga őrökkel. Alá kellett rögtön írni egy nyilatkozatot, hogy ha találunk egy ilyen követ, semmiképp nem visszük magunkkal, hanem beszolgáltatjuk. Egy évig voltam ott. A tanári kar három fehér emberből állt, két belga meg én. Azt nem értették meg, hogy mi az, hogy „magyar", meg hogy mi az, hogy „menekült". Volt egy kedves sztorim az ottani rendőrkapitánnyal, aki felvette az adatokat, amikor bejelentkeztünk. Kérdezte, hogy milyen állampolgár vagyok? Mondtam, hogy nem vagyok semmilyen állampolgár, menekült vagyok. Na, ezt elfogadta, de kérdezte, hogy honnan menekültem? Magyarországról. Magyarország… Magyarország… ő ismer egy nagy magyar történelmi embert! Kit ismer? – kérdeztem. Azt hittem, leesek a székről, amikor meghallottam a választ: Béla Kun. Nem Kossuth Lajost, nem Árpád apánkat, hanem a Kun Bélát ismerte. Felvilágosítottam, hogy Kun Béla nem volt nagy, se nem magyar, és többek között miatta vagyok menekült. Pont a Kun Béla! [mosolyog]

Egy évig voltam ott. Egy misszióban laktam. A helyzet az, hogy akkor még a fizetést sem kaptam meg, úgyhogy végül is aztán a fizetésemet – elég jól fizetésem volt mai szemmel nézve – azt a belga gyémántbánya fizette ki, de már Belgiumban és belga frankban. Mondtam, hogy nekem nem kell a kongói pénz, hanem belga frank, így ott fizettek ki. Visszakerültem Belgiumba és gondolkoztam, hogy megírom a doktorátusomat, és meg is írtam, de nem rögtön, hanem először elmentem Svájcba. Ott akartam megírni, ott volt az én Horváth Árpád barátom, egy elég jó ösztöndíjjal. Nekem nem volt ösztöndíjam, de volt spórolt pénzem, amiből szépen

---

rében a CIA támogatásával Mobutu Sese Seko (1930-1997) tábornok szerezte meg. Lumumbát menekülés közben elfogták és 1961-ben Katangában meggyilkolták. A válság második szakaszának lezárásaként 1965-ben Mobutu tábornok szükségállapotot hirdetett és amerikai segítséggel központosított államhatalmat hozott létre. Lásd még Benkes Mihály István: A kongói válság történeti gyökerei. *Kül-Világ* 2004/1. http://epa.oszk.hu/00000/00039/00001/pdf/benkes.pdf Utolsó letöltés: 2014.03.25.

[10] A belga gyarmatosítók által 1910-ben alapított bányászváros, új nevét Mobutu elnök afrikaiasítási programja keretében 1966-ban kapta.

meg tudtam élni ott. Svájcban a freiburgi egyetemre gondoltam, hogy megírom a doktorátusomat. De egy olyan Doktorfater-re, egy olyan doktori témavezetőre akadtam, hogy emberileg nem jöttem ki vele. Akármit írtam, dolgoztam a doktorátuson, visszadobta, hogy nem elég jó. Ezután visszamentem Belgiumba. Közben szereztem egy állást, méghozzá a Közép-Európai Kutató Intézetnél voltam alkalmazva, mint tudományos segédmunkatárs, és részt vettem a Documentation sur L'Europe Centrale című folyóirat szerkesztésében. A vezetőnk az egy magyar jezsuita volt, Muzslay atya[11], aki vezette a magyar kollégiumot[12] is, és rengeteget tett a magyar menekültekért. Elment prédikálni és mindig teli zacskóval tért vissza. Rengeteget összekoldult, abból tudott bennünket finanszírozni, a tanulmányokat is, meg mindent. Elhatároztam, hogy írok egy doktorátust, „A változások a magyar faluban" címmel. Megírtam a magyar falunak az ellehetetlenedését a Kádár-rendszer alatt. Pontosan leírtam például az '56 után történt kényszer-kollektivizálásokat. A forrásaim azok főleg újságokból, riportokból, tudományos könyvekből voltak. A kínaiaktól is, hogy miért történt ez az erőszakos kollektivizálás. Arra a megállapításra jutottam én akkor, ez az alaptézise is volt a doktorátusomnak, hogy ez a kínai nyomásra történt. Akkor még nem szakadtak el teljesen a Szovjetuniótól és nagyon rossz néven vették volna, ha megmarad továbbra is a magyar egyéni parasztság. 1956 után feloszlott a TSZ-eknek a 90%-a, és egy lengyel, szabadabb kisgazdaságon alapuló gazdaság lett volna. A másik pedig, hogy emberi szemmel milyen hatása volt ennek kényszerkollektivizációnak a magyar parasztságra. Bizonyítottam azt, hogy 1958 és 1961 között a falun történő öngyilkosságok száma sokszorosára emelke-

---

[11] Muzslay István (1923–2007) jezsuita szerzetespap, a Leuwen-i Katolikus Egyetem közgazdász professzora, a Collegium Hungaricum és Mindszenty Diákotthon alapító-igazgatója volt. Alapítója és vezetője volt az egyetem Közép-európai Kutató Intézetének, és szerkesztette annak negyedévente megjelenő tudományos folyóiratát, a Documentation sur l'Europe Centralt. Lásd még: Bókay László: *Magyar diákok a leuveni egyetemen*. http://ujember.hu/magyar-diakok-a-leuveni-egyetemen/ Letöltve: 2015.11.06. Csonta István [szerk.] (2017): *Muzslay István munkássága.* Budapest: Szent Ignác Jezsuita Szakkollégium

[12] Az 1956-os forradalom leverése után több mint 200 magyar diák iratkozott be a Leuveni Katolikus Egyetemre. Az ő támogatásukra létrehozott Mindszenty Diákotthont vezette Muzslay István jezsuita atya. Ő hozta létre a Segély a Magyar Ifjúságnak nevű karitatív szervezetet is. A leuveni Collegium Hungaricum 1956 és 1960 közötti épületét az egyetem rektora, Van Waeyenbergh bocsátotta a magyar menekült fiatalok rendelkezésére. Bővebben: Muzslay István (2000): *Magyar diákok a Leuveni Katolikus Egyetemen (1532–2000).* Budapest: Márton Áron Kiadó

dett. Kérdőíves kutatást csináltam. Elküldtem általam ismert, megbízható plébánosokhoz egy kérdőívet, azok kitöltötték. Ez szépen ott lapul a leuveni egyetem könyvtárában. Két helyen tudom, hogy felhasználták, többről nem. Ez volt az én első tudományos munkám. Egészen 1968-ig az intézet megszűnéséig dolgoztam ott.
Tehát befejeztem a doktorátust, de Muzslay atya intézete sajnos megszűnt, ott álltam megint munka nélkül. Egy évig munka nélkül voltam, családdal, keserves időszak volt. Elkezdtem pályázni Németországba. Nekem mindig az volt az álmom, vágyam, hogy ahogy én is tanultam, én is tanítani szeretnék. Tudom, hogy van az a mondás, hogy aki tudja, az csinálja, aki nem tudja, az tanítja. Ez cinikus mondás. Én persze csináltam is. Csináltam empirikus szociológiát is, ha nem is sokat, de csináltam. Elhatároztam, hogy egyetemen fogok tanítani. Leköltöztünk Aachen mellé, Eupen-be, ahol most is lakom. (Aachen mellett lakott az anyósom, nagyon akarta, hogy odaköltözzünk.) Elkezdtem pályázni a német egyetemekre. Akkor még rengeteg szociológus szak volt. Szóval én nem voltam rest, megpályáztam kilencven egyetemet! Kilencven német egyetemre beadtam a pályázatomat, amiből nyolcvan visszautasított, mint külföldit. Megértettem: a német nyelvben nem vagyok tökéletes, külföldi vagyok, és katolikus egyetemen végeztem. Ez már három olyan dolog... baloldali egyetemeknél… Ezek visszautasítottak. Kilencvent pályáztam meg, tíz elfogadott. De ahhoz, hogy valakit elfogadjanak egyetemi oktatónak, próbatanítást kell tartani. Erre behívnak három jelentkezőt. Rákerültem a listára, de általában a harmadik helyre. Titokban odasúgták, hogy a harmadik hely az teljesen reménytelen. Első sor, második sor jó, a harmadik sor, az csak alibi, ami azért van, hogy jelentsék a minisztériumnak, hogy volt három meghallgatás. Nagyon sok helyen harmadik voltam, illetve volt három olyan hely, ahol első-második helyen voltam. Hadd mondjam el az én nevetséges sztorimat. Nagyon sok helyen meg is tartottam a próbaleckét, minden rendben volt. Vártam ott (Dortmundban), hogy mit döntenek és – képzeld el – Dortmundban az egyetemnek ez a része, ahol szociális munkásokat neveltek, tehát ez a szociális kar egy ilyen fa barakkban volt elszállásolva és az akkor porig leégett. Az összes papír, minden elégett, úgyhogy közölték, hogy ez emiatt megszűnt, évekig nem lesz képzés. Évekig. Jelentkeztem az Aachen-i Egyetemre is. Korábban dolgoztam már ott szabadúszóként, ami nagyon érdekes állás volt. Az volt a „job”-om, hogy a német katonaság tiszthelyetteseinek a képzésében volt egy ilyen, hogy társadalmi ismeretek, és azt én tartottam. Szóval onnan kaptam egy papírt, hogy én tartottam a társadalmi ismereteket. Ott az álláspályázatkor

már rajta voltam a listán, de még nem tudtam, miről tartsak, és akkor nagyon szerencsére egy magyar kollégám segített ki, a *Balla Bálint*[13]. Ő írt egy könyvet, a Soziologie der Knappheit[14] – nagyon érdekes, ez adta a témát, hogy erről tartsam meg az előadásomat. … Egyszer csak kapom a telefont a fakultás vezetőjétől, hogy felterjesztették a listát a minisztériumba, és én vagyok az első helyen. Nagyon örültünk, de még várni kellett egy hónapot, mert a minisztérium dönthetett, ahogy akart. És hát hála Istennek a miniszter úgy döntött, hogy mehetek. Igen ám, de a belga doktorátusomat el kell fogadtatni Németországban. Megnéztem, hogy melyik egyetemre lehet még nevezni, a legolcsóbbnak találtam a bajor egyetemet, és oda jelentkeztem. Egy hónapot el is intézték, nagyon olcsó volt a többihez képest, úgyhogy most nekem egy Németországban elismert doktorátusom van a bajor egyetemről, a müncheni egyetemről. Megadtam, hogy milyen témákban szeretnék tanítani – én egy all-around szociológus voltam. Akkor volt még egy vizsgálat, amikor a kollégák beültek az egyik órámra, és nekik kellett ott bizonyítani, hogy megfelelek-e didaktikailag, meg általában a követelményeknek, hogy hogyan tartom az órát. Az már csak formális volt, leadták, hogy minden rendben van, és rá pár hónapra megjött a hivatalos kinevezésem.

Megismerve az életutadat, az rajzolódik ki előttünk, hogy többször is volt olyan sarokpontja, fordulópontja az életednek, amikor újra kellett kezdeni, új célokkal, új küldetéssel. Ezeket szorgalommal, tehetséggel végezted és irányítottad az életedet...

Megpróbáltam.

---

[13] Balla Bálint (1928–2018) szociológus. 1951-ben Budapesten szerzett jogi végzettséget, majd 1965–1967 között a Münsteri Egyetemen szociológiai tanulmányokat folytatott. 1967-től a Berlini Műszaki Egyetem oktatója. 1971-ben habilitált és az egyetem professzoraként tanított 1993-ban történt nyugdíjba vonulásáig.

[14] Magyarul: Balla Bálint (2001): *A szűkösség.* Budapest: Osiris.



Egy csütörtöki napon, két óra közötti szünetben.
B-J: Jancsák Csaba, Bangó Jenő professzor (zakóján a Magyar Arany Érdemkereszt polgári tagozat kitüntetés szalagsávja. A kitüntetést 2015. március 13-án adományozta a tanár úrnak Áder János köztársasági elnök.), Krémer András, Gombos József tanszékvezető.

Ha az élettapasztalatodból, bölcsességedből valamiféle üzenetet fogalmaznál meg a mai fiataloknak, mi volna az?

Ha van egy jó céljuk, amit el akarnak érni, semmiképp ne adják fel! Ha közgazdászok akarnak lenni például vagy kutatni akarnak, maradjanak ezen a téren, ne menjenek el egy jólfizető bankba. Hogy egy példát mondjak: annak idején, amikor megvolt már a doktorátusom és már házas is voltam, kaptam egy nagyon csalogató ajánlatot a Szabad Európa Rádióba, hogy menjek oda. Dollárban fizettek volna. Münchenben lakást is adtak volna. Volt egy bizonyos nyomás a feleségem rokonsága részéről, hogy milyen hülye vagyok én, hogy a Muzslay atyánál, mint kis asszisztens, éhbérért dolgozom, amikor ott van a lehetőség a Szabad Európa Rádióban

dolgozni. De engem a tudomány érdekelt! Magamat nem tartom tudósnak, hanem tudománnyal foglakozó embernek. Nekem a pihenés is a szociológia, ha meg akarok pihenni a szociológiából este, előveszek egy szociológiai könyvet és azt olvasom. [mosolyog] Ez egy ilyen „professzionális betegség”. A fő üzenetem tehát az, hogy ne hagyják el a jó célt semmilyen más anyagi érdekért. Ez arra is vonatkozik, aki most itthagyja az országot, és elmegy például Ausztriába szenet lapátolni, diplomával, mert ott ezzel kétszer annyit keres. Ha tényleg van meggyőződésük, azt kövessék, és az előbb vagy utóbb gyümölcsöt hoz.



Egy vendégoktatói előadás után a hallgatók között

Az interjú első megjelenése: Jancsák Csaba (2019): Bangó Jenő a megértő szemlélő (Budapest, Leuven, Bakwangá, Aachen, Eupen, Szeged). Belvedere Meridionale. 31. évf. 2. sz. 210–221. pp DOI 10.14232/belv.2019.2.16 A videóinterjú 2014. február 13-án készült (készítette Jancsák Csaba). Az interjú az SZTE Oral History munkacsoportjának keretében, a Belvedere Meridionale Alapítvány támogatásával készült. Jegyzetekkel ellátta Jancsák Csaba.

Czövek Gabriella

2016-tól az Alkalmazott Társadalomismereti és Kisebbségpolitikai Intézet ügyvivő szakértője, aki 2019-től az Alkalmazott Társadalomtudományok Tanszék adminisztrációját és oktatásszervezési feladatait is ellátja. Derűs személyiség, aki mindig az oktatók és a hallgatók segítségére van személyesen, telefonon, emailben, vagy a legkülönfélébb online csatornákon – a felvételi jelentkezések időszakától a diploma átvételéig, és az alumnusok esetében még azon is túl. A legutóbbi években a tanszéki kutatótáborok szervezésében is szerepet vállal.



Köszönöm szépen, hogy vállaltad az interjút. És akkor az az első kérdésem, mióta dolgozol itt az egyetemen, és mióta a tanszéken? És honnan jött ez az egész?

2002-ben kerültem az egyetemre. Először a TTIK Ökológia Tanszékére, majd 2016 decemberében kerültem ide a Kisebbségpolitikai Intézetbe.

És másabb itt, mint az előző tanszékeden?

Igen, az Ökológia Tanszéken oktatásszervezéssel nem foglalkoztam, itt viszont többnyire ezek a feladataim.

Milyen érzés úgymond a „frontvonalban" dolgozni a diákok és a tanárok között lavírozva, ami ugyanígy lehet a konfliktus, a kérések, vagy a bármilyen problémákkal való megkeresések, amik irányodba születnek?

Szeretem ezt a munkát, ezért is vagyok ezen a helyen, igyekszek a hallgatóknak segíteni, bármilyen problémával, kéréssel fordulnak felém. Olyan kérdésekben, amiről az oktató dönt, a hallgatókat mindig a kollégákhoz irányítom.



Záróvizsga adminisztráció.
Kiss Gábor Ferenc, Czövek Gabriella, Krémer András.

És milyen a viszonyod itt a hallgatókkal?

A nappalis hallgatókkal többet találkozok, úgy érzem, hogy bizalommal fordulnak felém. A levelezős hallgatókkal e-mailen vagy telefonon kommunikálunk, sokszor csak a záróvizsgán találkozok velük személyesen. Nem hallottam negatív véleményt a hallgatóktól, vagy nem tudok róla.

Szoktak-e lenni konfliktusok itt a tanszéken akár közted és a munkatársak között, vagy még inkább munkatársak között, vagy hallgatók és tanárok között, amit így neked vagy elmondanak, vagy neked kéne valahogy így elsimítani?

Én úgy érzem, nincsenek konfliktusok köztem és a kollégák között. Ha esetleg nem egyetértések lennének, szerintem akkor is meg tudjuk beszélni.

Családias a hangulat?

Mondhatni, igen.



A kerekasztalnál. Czövek Gabriella, Jancsák Csaba, Juhász Mária. 2024.

Van-e olyan, hogy hazaviszed a munkát? Most nem arra gondolok, hogy nem tudod itt befejezni, hanem mondjuk történik valami, ami miatt így egy kicsit rugózol ezen...

Gondolatban?

Gondolatban, mentálisan.

Igen, van, előfordul, voltak, vannak olyan időszakok, amikor több probléma felmerül, kivel kell beszélni, vagy, hogy ne felejtsem elintézni, határidős…

Érezted azt, vagy érzed-e azt, hogy amit te adsz így a diákoknak segítségnyújtás, meg esetleg jó tanácsok, azt valahogy vissza is kapod valamilyen formában?

Igen, vannak pozitív visszajelzések.

Szeretsz itt dolgozni?

Igen, mint ahogy az elején mondtam, az ökológia tanszék után, ahol 14 évet töltöttem, fel sem merült bennem, hogy elmenjek az egyetemről.

…és mióta szervezed a kutatótáborokat és hogyan kerültél bele egyáltalán ebbe a feladatkörbe?

Amikor létrejött az IKKIK Társadalmi Felelősségvállalás Kompetenciaközpont és *Kiss Mária Rita* vállalta, hogy kutatótábort szervez a hallgatóknak, akkor ő kérdezte meg tőlem, hogy segítenék-e a szervezésben. Már évek óta kollégák voltunk, jól ismertük egymást, tudta, hogy számíthat rám. Rita a szakmai feladatokat szervezi, én az adminisztratív részt viszem (szállás, étkezés, hallgatókkal kapcsolattartás, tájékoztatás) Egyébként is érdekelt a téma, mert még soha nem voltam ilyen kutatótáborban. Úgyhogy én így kerültem bele, és nagyon élveztem mind a két tábort. A hallgatókat is jobban megismertem, és mindig sokat tanultunk és érdekes tapasztalatokat szereztünk.

Az interjút 2026 márciusában Anczman Ágnes készítette.

Jancsák Csaba

2005-től a Szegedi Tudományegyetem JGYPK oktatója a Neveléstudományi, később az Alkalmazott Társadalomismereti Tanszéken, tanársegéd, adjunktus, főiskolai majd egyetemi docens. 2019-től az Alkalmazott Társadalomtudományok Tanszék alapítója és vezetője. Habilitált, PhD-doktor, egyetemi docens. Tudományos munkássága empirikus alapokon nyugszik. Az MTA adatbázisa szerint 5 könyvet, 46 könyvfejezetet írt, és 45 tanulmánya jelent meg tudományos folyóiratban. Olyan tudós, aki a szakmai precizitást emberi érzékenységgel és társadalmi felelősségtudattal ötvözi.



Mi vezetett a kilencvenes évek közepén a magyar-történelem szakpártól a szociológia irányába? Volt-e olyan meghatározó tanárod vagy mentorod, aki alapjaiban formálta a gondolkodásmódodat?Milyen előzmények után kerültél oktatóként a felsőoktatásba?

A nyolcvanas évek második felében voltam gimnazista, annak a nemzedéknek a tagjaként, amely szenvedett a merevnek tartott iskolai keretek között, ugyanakkor – és talán éppen emiatt – szinte minden idejét a barátság „szentségének" léleképítő közösségiségében töltötte. Az első olyan pillanat – ma is tisztán emlékszem –, amelyben már mint főiskolai hallgatót, engem valami megérintett, hogy ez itt más lesz, mint a középiskola, az volt, hogy kollégának szólított egy oktatónk, az általunk rajongva tisztelt tudású középkorász *Szegfű László*. A tanár úr volt a Történelem Tanszék vezetője, aki miután, mint „kollégát" a szobájába invitált, jól leszidott, hogy vegyem komolyan magam és ne elégedjek meg a négyes átlaggal, amit éppen az akkor záruló első félévben a jó átlagért járó ösztöndíj jutalmazott, hanem tanuljak, úgy, hogy törekedjek a legjobb lenni. Ez egybecsengett édesapám korábbi üzenetével, aki kérdezte, hogy mi akarok lenni, és amikor azt válaszoltam, hogy tanító, akkor azt mondta „Ha tanító akarsz lenni, akkor törekedj arra, hogy a legjobb legyél!" Na és akkor elkezdtem komolyan venni a tanulást, amely eredményeként megkaptam a Köztársasági Ösztöndíjat. Szegfű tanár úr intése után egy évvel bekapcsolódtam a Belvedere Meridionale történet- és társadalomtudományi lap írásába és szerkesztésébe, és a tanulmányaim utolsó két évében demonstrátor lettem a Magyar Irodalom Tanszéken, *Gyémántné Csilla* és *Madácsy Piroska* tanárnők támogatásával. A Juhász Gyula Tanárképző Főiskola egy értéktelített intézmény volt, humanista szellemű, hallgatóbarát, egymást tisztelő oktatókkal és igencsak aktív hallgatókkal, de ezt tudjuk, hogy a pedagógusképző intézmények mikroklímája sajátos, ráadásul itt ez a humanista hagyomány Klebelsbergtől, az intézmény alapítójától indult. Mind a történelem, mind pedig a magyar szakon kiváló tanáraink voltak. Természetes volt, hogy az órák után ott maradtunk, vagy átmentünk a Béke Tanszékre, avagy a TÁK-ba (Tamási Áron Klub a főiskola pincéjében) és még órákig beszélgettünk a tanárainkkal. Ezek események voltak! A tanáraink szabad gondolkodásra, az ebből fakadó felelősségtudatra, tehát az értelmiségi létre érzékenyítettek minket. Ezt nem lehet elfelejteni! *Kovács András* tanár úr mondta ki azt 1991-ben, hogy most az a korszak jön, amelynek nem az okos és művelt és hiperlaza és tépelődő embertípus lesz a középpontjában, mint volt a nyolcvanas évek végi alternatív értelmiségi

karakter (mi ilyenek akartunk lenni), hanem a buta, de nagyon magabiztos, akarnok és törtető személy lesz korunk hőse. *Békési Imre* a Magyar Nyelvészeti Tanszék vezetője Szemiotikai szövegtan speciálkollégiuma, vagy *Nagy János* tanár úr Mondattan órái a magyar nyelv csodálatos szerkezetének, logikájának megértetésén felül a „pecsétek feltörését", tehát egyfajta szellemi töltekezést is jelentettek. *Bíró Zoltán, Marjanucz László, Papp Sándor* és *Bezdán Sándor* tanár uraktól pedig azt tanultam meg, hogy egy tanárnak a magabiztos szakmai tudásának talaján állva nem szabad visszariadnia az igaz szó kimondásától. Horváth Ágnes előadásai „időutazások" voltak az ókori Rómába. És a fiatal főiskolai oktatók! [nevet] a *Nyulassy Ágnes,* a *Zakar Péter,* a *Varga Emőke,* a *Sándor Klára* – egész egyszerűen rajongtunk értük, a fiatalos lendület, a friss kutatói szemlélet, és a kiváló előadói személyiségük miatt. Maradjunk egy kicsit még a nosztalgiázásnál! A *Szabó Tibor* vezette Társadalomelméleti Tanszéken jól érezhető volt a hazai társadalomtudományok rendszerváltás utáni megújulása, mely éppen ekkor zajlott. *Kiss Mária Rita, Máté-Tóth András*, aki TDK témavezetőm is volt, illetve *Gombos József* (később mint tanszékvezető 2009-től ő hívott e tanszékre adjunktusnak), új szemléletmódokra, korszerű innovatív megoldásokra törekedtek az oktatásban. Kiss Mária Rita óráin szemléletformáló és továbbgondolásra inspiráló vitákat folytattunk a csoportban. Párhuzamos képzésben főigazgatói engedéllyel iratkoztam be a pedagógia szakra és bár a három szak nagyobb megterhelést jelentett, de igencsak megérte, mert ez már egy specifikált képzés volt, *Varga István* vezetésével, ahol a „nagy öregek" *Veszprémi László, Gácser József, Oláh János,* valamint az oktatói középgenerációt képviselő *Dombi Alice* és *Ormándi János* óráin értékes tudást szerezhettem az oktatáselmélet, a vezetéstudomány, illetve a pedagógusok és az iskolai mikroklíma vizsgálata vonatkozásában.

A főiskola után iratkoztam be a JATE szociológia szakára, ahol *Gábor Kálmán* segédmunkatársaként már elsőévesként bekapcsolódtam az akkor indult Sziget Fesztivál kutatásokba. Ő volt, aki később hívott az Oktatáskutató Intézetbe, ahol, mint Ifjúságkutató csoport sok fontos és nagyon izgalmas kutatást, elemzéseket végeztünk, tanulmányokat írtunk a magyar fiatalok körében a kilencvenes években formálódó ifjúsági korszakváltás tematikájában. A szociológia szak elvégzése után lettem egyetemi oktató. Ebben az időszakban az egyetemeken zajlott egy fiatalítási hullám és az intézmények, tanszékek törekedtek arra, hogy tudományos kutatási projektekben is feladatokat vállalni tudó oktatókkal erősítsék ezt az szerepvállalásukat. Belemerültem az oktatásba és a kutatásba és nagyon

élvezetem ezeket az éveket. Kálmán halála után – mint „általa kijelölt utód” – kellett átvennem a szakmai hagyatékát, az éppen zajló kutatási projektek és a csoport vezetését, illetve az egyetemi óráit – mindez komoly lelki feszültséget keltett bennem, mert ez volt az első olyan helyzet az életemben, amelyet egy számomra példaadó vezető nem várt távozása hozott létre. Időközben a Belvedere Meridionale komoly lappá és könyvkiadóvá nőtte ki magát, ebben Szegfű László mellett nagy szerepe volt Gábor Kálmánnak, és *Pászka Imre* tanár úrnak, a Szociológia Tanszék professzorának. Megtiszteltetés a számomra, hogy vele ma is van közös szerkesztői feladatunk és atyai jó barátnak tekinthetem. Ő volt az, aki jelentős hatással volt rám, a társadalomkutatói habitus, a rejtett struktúrák feltárása, a holisztikus szemléletmód vonatkozásában. Az MTA SZAB Szociológiai Munkabizottságban őt követtem az elnöki székben. Szerencsésnek mondhatom magam, hogy ilyen kiváló emberek kezei között formálódott az oktatói és a kutatói, a szakmai és emberi „arcélem”. Hogy volt lehetőségem látni és megtapasztalni azt, hogy mint jelent a flow a társadalomkutatói létben, milyen „nem érteni” és aztán „megérteni”, amely folyamatnak a hajtóereje a szenvedélyes kíváncsiság, amely kapcsán *Szent-Györgyit* parafrazálva szoktunk mondani, hogy nem vagyok okos csak szenvedélyesen kíváncsi.



Előadás a párkapcsolati kérdések – gyermekkoron túl családon innen kurzuson, 2023-ban. (Fotó: SZTE)

Hogyan látod, miben tér el a mai egyetemi hallgatók „életvilága" a 20-30 évvel ezelőtti generációkétól?

A legutóbbi hetekben sokat gondolkodtam azon, hogy a kutatói pályám kezdetén úgy láttam, hogy a korszakváltás utáni ifjúság (a kilencvenes években felnőtté váló fiatalok) szinte mindenben más, mint az előző; később, ahogy több idősorban is láthattam az adatokat, arra gondoltam, hogy a változások sokkal kisebbek, lassabbak. Ennek oka az volt, hogy a lépték is változott, a nézőpontom árnyalódott. Majd a következő négy-öt évben arra jutottam, hogy egyszerre gyorsulás és lassulás, egyes dolgokban nagy változási hullámok, például a társadalmi értékek esetében az értékválság/ értékváltás jelensége, más dolgokban pedig az a szembetűnő, hogy minden ugyanaz, de másként. Ezt hívjuk például az értékorientációk esetében koegzisztenciának, azaz egy személyben vagy közösségben egyszerre létezik konzervatív, tradicionális és posztmodern, materialista, illetve a posztmaterielista értékrend. Ez nem káosz, csak örvénylés. Az egyes személy bizonyos kérdésekben tradicionális más kérdésekben pedig posztmodern nézeteket vall. A társadalmi értékek azért fontos dolgok, mert amelyeket vallunk, azok irányítják a cselekedeteinket. De ez egy képlékeny és formálódó rendszert alkot. A legutóbbi kutatásainkból az látszik, hogy nagy változások közepette vagyunk. Ez egy civilizációs korszakváltás, amely a fiatalok esetében alkalmazkodást is okoz, mivel az a referenciakeretük, amely világban élnek, például ilyen jelenség a türelmetlenség, a hajszoltság, az instabilitás, a flexibilitás, de a fiatalok formálják és alakítják is a világot, azaz teszik is azzá, ahogy gondolkodnak és beszélnek róla, s ez a két hatás további következményekkel bír. Ezt nevezzük új ifjúsági sebezhetőségeknek, a családon belüli értékátadás hiányát, a közösségek hiányát, az elmagányosodást, az izolálódást, a begubózást, az értékek válságát a fejekben, a család által a múltból kapott kapaszkodók, avagy a szilárd talapzat megszűnését és ezek miatt a manipulációnak való kitettséget, avagy a véleményvezéreknek, influencereknek a véleménybuborékok és visszhangkamrák által kifejtett óriási hatását az újmédia-fogyasztókra. Az ember, amely a történelem során alattvalóból polgárrá vált, most visszafejlődik egy új típusú alattvalóvá, a „követővé", aki másfélperces hangharapásokból sajátítja el, hogy mit kell tudjon a világ dolgairól, vagy, hogy mi legyen az ő véleménye. Javaslom elolvasni a Tükörszilánkok a buborékokban című tanulmányomat. Ennek a problémavilágnak a kiterebélyesedése ellenében óriási feladata és felelőssége van az egyetemnek, ahogy *Max Weber* mondta, az intellektuális becsületesség kialakítása az

egyetem legfontosabb feladata. Úgy gondolom, hogy ez és csak ez tudja megvédeni az új értelmiségi nemzedékeket a kollektív elbutulástól.



Előadás a Generációk, élmény, tanulás című konferencián, 2026. március

Sokat kutattad a szegedi hallgatói mozgalmak történetét. Milyen generációkon átívelő értékeket fedeztél fel, amelyek ma is érvényesek lehetnek?

Erre most röviden válaszolok, mert inkább javaslom, hogy nézzék meg a honlapomról elérhető előadásom videóját (jancsak.hu – a szerk.). Van mire büszkének lenni a szegedi diákoknak és oktatóknak! Remek emberek voltak az elődeik! Az 1930-as évek első harmadában *Radnóti Miklós* és hallgatótársai, a Szegedi Fiatalok Művészeti Kollégiuma, a 1940-41-ben a Szegedi Egyetemi Ifjúság, 1956-ban a *Kiss Tamás* és társai, azaz a Magyar Egyetemisták és Főiskolások Szövetsége, amely az 1956. október 16-i diákgyűlésen – számoljunk, ez 23-a előtt egy héttel van! – megfogalmazta a 23-án kitört forradalom követeléseit, köztük a szabad demokratikus választások és a szovjet csapatok távozásának követelését. Az egyetemi oktatók pedig teljes mellszélességgel támogatták a hallgatókat, úgy szoktuk mondani, hogy szóval és tettel is kiálltak a hallgatók mellett a legnehezebb időszakokban is. Ez számomra komoly példaadást is jelent!

Na de az egyetemi értékek… azok, amelyek speciálisan az egyetemeken adódnak át egyik generációtól (oktatók) a másik generációra (hallgatók), majd ugye ezekből a hallgatókból lesznek megint az értékhordozók és értékközvetítők. Ezek: a szabadság, úgy is, mint a gondolat szabadsága, illetve a gondolatok megfogalmazásának és kimondásának a szabadsága, a szolidaritás, az empátia, a tudás tisztelete, a hazaszeretet, a felelősségérzet, a jogegyenlőség, a nemzeti kultúra, a konstruktív kritika, az őszinteség… A többiről a videófelvételen… [mosolyog] Ezek továbbélését láthatjuk a nyolcvanas évek derekán megszülető hallgatói önkormányzati mozgalomban és a rendszerváltozás után több eset és esemény alkalmával is. Szóval az Universitas-értékek, úgy vélem, hogy még sok száz évig jelen lesznek a Kampuszok világában.



Előadás az SZTE Szabadegyetemen 2022. november 23. (Fotó: KJÁ)

Az MTA–SZTE Elbeszélt Történelem és Történelemtanítás Kutatócsoport alapítója és vezetője vagy. Miért tartod kulcsfontosságúnak a személyes történeteket?

A kollektív emlékezet megőrzésének legfőbb színtere a család, ahol az idősebbek személyes történelmi narratívái, a családtörténetek, nemcsak a múltat örökítik át, hanem a mindennapi eligazodáshoz szükséges társa-

dalmi értékeket is közvetítik. Például a hűség, a bajtársiasság, az önfeláldozás, a helytállás, az irgalmasság, a becsületesség értékét, azt, hogy „ember lenni mindig minden körülményben" (*Arany János*). Napjainkra azonban a családi beszélgetések a reggeli és esti rutinokra korlátozódtak, így a hagyományos történetmesélés kiszorult a mindennapokból. Ennek oka még a többgenerációs családok megszűnése, a kitolódott gyermekvállalás miatti nagyszülő-hiány, a mai élet hajszoltsága, valamint a történelmi múlt (például a második világháború, a holokauszt, 1956, vagy például az ügynökkérdés) családi (és szakmai!) kibeszéletlensége. Mivel a szülők sem ismerik vagy idő hiányában nem adják tovább ezeket az elbeszéléseket, a mai 14–30 éves fiatalok teljesen elidegenedtek és izolálódtak a történelmi múlttól. A történetmesélést ma például a Disney vagy a Netflix szolgáltatja, de a saját céljainak mentén.

A kutatócsoport létrehozásának feladatával 2016-ban *Lovász László*, az MTA elnöke bízott meg. A program elindulásában elévülhetetlen szerepe volt *Patkós András* professzornak illetve *Csapó Benő* és *Pléh Csaba* professzoroknak. Nagyra értékeljük együttműködő partnereink a Zachor Alapítvány, a Magyar Történelmi Társulat, a Rákóczi Szövetség, a Történelemtanárok Egylete, a Tanárképzők Szövetsége, és az SZTE Tanárképző Központ támogatását. Az eltelt évek alatt két könyvet, több mint harminc tanulmányt, egy pedagógus továbbképzést hoztunk létre a csoportban, melynek összesen negyven kutató, elemző, fejlesztő pedagógus tagja van. Az külön öröm a számomra, hogy az ifjú szakdidaktikus, illetve kutatói nemzedék formálódásához is hozzájárulhattunk, sőt, sikeres PhD-értekezésekhez és kutatótanári pályázatokhoz. Két kiváló kolléganő *Tóth Judit* és *Farkas Zsuzsanna* egykori szegedi tanítványaink, akik Pécsen doktorálnak. Zsuzsának doktori témavezetője is vagyok és látom, hogy benne is megvan az az elkötelezettség, önfegyelem és szorgalom, amely elvezeti majd a doktori értekezésig.

Kibeszéletlen történetek hazánkban sajnos igencsak szép számmal vannak. A korábban említetteken felül ilyen például a kommunista diktatúra ügynökkérdése vagy a rendszerváltoztatás folyamata. Ez utóbbi témakörben *Kiss Gábor Ferenc* történész kollégám (aki a kutatócsoportunk titkára) vezet épp egy nemzetközi kutatást.

Mindez azért fontos a jövő szempontjából, mert a tudatos és cselekvő állampolgári mentalitáskultúrához nélkülözhetetlenek a kollektív emlékezet elemei, valamint a történelmi események és személyek által hordozott értékek, és az ezek által megszülető, történelmi múlt iránti attitűdök.



2026. március 24-én a Brit nagykövet nyitotta meg az elbeszélt történelem a történelemtanításban és állampolgári nevelésben pedagógus workshopot, melyet a Zachor Alapítvánnyal együttműködésben valósítottunk meg. B-J: Justin McKenzie Smith nagykövet, Zakar Péter rektorhelyettes, Bene Tamás nemzetközi és közkapcsolati igazgató, Jancsák Csaba tanszékvezető (Fotó: KJÁ)

Mit takar az egyetem „harmadik missziója", és hogyan tudja ezt támogatni az általad vezetett Társadalmi Felelősségvállalás Kompetenciaközpont? Mi a szerepe a szociológusoknak a 21. századi társadalmi innovációk kidolgozásában?

Na most jól belekérdeztél! Szerintem ez egy kulcsfontosságú kérdés, mert sokan azt képzelik, hogy a kinyúlt kardigánban az éjjeli tévéműsorban szakkifejezésekkel motyorgó szociológus a munkája során egy jól fűtött irodában, mint elefántcsonttoronyban ülve elemzi a statisztikákat, nézegeti a „hangyák mozgását". A 21. században azonban a szerepünk gyökeresen megváltozott, mert ma már a társadalmi innovációk aktív formálói és motorjai vagyunk, leginkább azért, mert egy hidat alkotunk a technológiai robbanás, a gazdasági érdekek és a hús-vér emberek valós szükségletei között.



A HRFest2025 előadójaként (Fotó: SZTE)

A nemzetközi térben ma már nem kérdés, hogy az új kihívásokra, akár a bonyolult kihívásokra adható korszerű válaszok megszületéséhez, továbbá a fejlesztés, beavatkozás, formálás eredményességéhez szükséges, hogy azok tudományos kutatási tényeken alapuljanak. Sőt, ezt a „tényekre alapozottságot" az egész fejlesztési folyamat során, tehát előtte, alatta és utána is fenn kell tartani! Így kiküszöbölhető, hogy nem létező problémára szülessen „megoldás", avagy az, hogy a „megoldás" nem old meg semmit. Ennek alapja nem a „jóemberkedés", hanem a forrásfelhasználás hatékonysága. A célracionalitás. Ezt a folyamatot hívjuk evidence-based fejlesztésnek, amelyben elsősorban szociológusok, de más társszakmák fontos partneri együttműködésével, interdiszciplináris szinergiák felhasználással dolgozunk. De tulajdonképpen ez már túl is haladta az interdiszciplinaritást, sokkal pontosabb a nemzetközi térben használt transzdiszciplináris kifejezés e szemléletmódra, megközelítésmódra.
Ha le akarom egyszerűsíteni, akkor azt mondom, a feladatunk egy-egy innovációs folyamatban a pontos diagnózissal kezdődik. Amikor egy város vagy egy vállalat újítani akar – egy-két példa erre az okosotthonok

elterjesztése, vagy a rugalmas munkavégzés bevezetése –, mi vagyunk azok, akik „terepre mennek". Kvantitatív és kvalitatív kutatásokkal, kérdőívekkel, interjúkkal, fókuszcsoportos beszélgetésekkel, részvevő megfigyeléssel, feltárjuk a rejtett dimenziókat, és megmutatjuk, mik a közösség valós problémái. Nem elsősorban abból indulunk ki, amit a „tervezőasztalnál" gondolnak az emberekről, hanem abból, hogy ezt miképpen árnyalják a tudományos kutatási adatok, az azokból látható a valóság. A fejlesztési fázisban a szociológus egyfajta etikai iránytűként és az emberközpontú tervezés garanciájaként működik. Még egy példa: a szoftverfejlesztők elképesztő dolgokat képesek létrehozni, de mi vagyunk azok, akik felteszik a kellemetlen, nehéz, de fontos kérdéseket. Például „A mesterséges intelligenciára épülő algoritmus nem fog-e diszkriminációt alkalmazni a munkaerőpiacon?" vagy például „Biztos, hogy erre szüksége van egy felhasználónak?"

A szociológusok szerepvállalása biztosítja, hogy egy innováció inkluzív legyen, vagyis a sérülékenyebb, marginalizált csoportok is profitáljanak belőle. Emellett hídépítő szerepünk is van. Egy asztalhoz ültetjük például az ifjúságügyi színpad szereplőit: a kutatókat, az ifjúsági szakma képviselőit, pedagógusokat, gyermekvédelmi szakembereket, civil szervezeteket, a fiatalok választott képviselőit és a fiatalok érdekképviseleteit, az önkormányzati szektor képviselőit, a szakmapolitikát, a fiataloknak szolgáltató piaci szereplőket. Itt Szegeden például tizenkettedik alkalommal fogjuk megrendezni az „Ifjúság, ifjúságügy – új kihívások és válaszok" című konferenciát, amely több mint tíz éve éppen ilyen céllal indult, az Európai Ifjúsági Kutató-, Szervezetfejlesztő és Kommunikációs Központ, az MTA SZAB Szociológiai Munkabizottság, az SZTE IKIKK Társadalmi Felelősségvállalás Kompetenciaközpont és az Alkalmazott Társadalomtudományok Tanszék együttműködésével.

Mi, szociológus kutatók a fejlesztésekhez a valóság feltárásával és a folyamatos monitorozással megadjuk a közös nyelvet, és olyan részvételi folyamatokban, például közösségi tervezésekben működünk közre, ahol a polgárok nem elszenvedői, hanem aktív alakítói lesznek a változásnak. De ott vagyunk a folyamat végén is, amikor mérjük a hatásokat. Nemcsak azt nézzük, hogy egy projekt sikeresen lezárult-e, hanem azt is, hogy hosszú távon milyen akár nem várt, közvetett következményei lettek. Összességében tehát a szociológusok biztosítják, hogy a 21. századi innovációk ne amatőr barkácsolások, ne öncélú bravúrok legyenek, hanem valódi, életminőséget javító társadalmi megoldások.

A munkánk nemcsak korszerű, hanem nagyon érdekes is, a *Chisholm* által megfogalmazott alapelvünk, hogy a valóság megismeréséhez és megértéséhez magunknak is fejleszteni kell és magunkat is fejleszteni kell, ezt úgy mondjuk, hogy egyre élesebb lencsére vagy újabb és újabb kamerára van szükségünk. Fontos tehát az önreflexió, önkritika.
…és nagyon fontosak a szakmai kritikák is! E tématerületen egyébként kiváló kutatók és műhelyek működnek, amelyekkel szoros szakmai és tiszteletteljes baráti kapcsolatban állunk. *Kozma Tamás* (egykori doktori témavezetőm), *Forray Katalin* és *Juhász Erika* a tanuló közösségek és a társadalmi innováció témakörében igen komoly kutatóműhelyt hoztak létre, *Pusztay Gabriella* és kutatótársai pedig az iskola, a család, a vallás és a társadalmi környezet egymásra gyakorolt hatását elemzik. Számomra igen fontosak ezek a kapcsolatok, az ő véleményük. És az előbbieken kívül, ugyanígy a kortársaim, az *Engler Ágnes,* a *Bocsi Veronika,* a *Kádár-Csoboth Péter,* a *Balatoni Monika,* a *Dominek Dalma,* a *Hamvas László,* a *Szőcs Andor*, és a már említett *Kiss Gábor Ferenc*, akik „kritikus barátként" olvassák a munkáimat és egy-egy témában együtt is publikálunk. Itt emlékezem meg *Kátai Gábor* barátomról, a kiváló ifjúsági szakemberről, aki képzéseink oktatója és fejlesztője volt és fájó, hogy ma nem lehet közöttünk.

És miként működik ez a komplex módszertan a Társadalmi Felelősségvállalás Kompetenciaközpont esetében?

A 2022-ben alapított SZTE IKIKK Társadalmi Felelősségvállalás Kompetenciaközpontban két kutatóközpont működik, a Roma és hátrányos helyzetű fiatalok társadalmi felzárkózását Koordináló Kiválósági Központ (Roma Kiválósági Központ, RKK, amelynek *Nagy Gábor Dániel* kollégám remek vezetője) és az Interdiszciplináris Családtudományi Kutató- és Fejlesztő Központ (ICSK). Ezek kereteiben több kutatási alprogram fut, amelyben szociológusok, pszichológusok, szociálpolitikai szakemberek, szociális munkások, oktatáskutatók, ifjúságkutatók, pedagógusok, közgazdászok dolgoznak együtt.

Fontosnak tartom elmondani, hogy a hallgatók természetesen mindegyik kutatásba bekapcsolódhatnak, nyitottak vagyunk az új kutatói nemzedék belépésére, örülünk ennek. Minden évben van három-négy ilyen kolléga. És büszkén mondhatom, hogy két kollégánk is olyan fiatalember, aki a belépése óta szerzett PhD fokozatot! Jó lenne, ha az egyetem számára nem két elvesztegetett lehetőséggé válna az ő feladatvállalásuk.

Szeretném megjegyezni, hogy mind a létrehozásban, mind pedig a források biztosításában elévülhetetlen szerepe van *Rovó László* rektornak, *Fendler Judit* kancellárnak, *Kónya Zoltán* rektorhelyettesnek és *Csóka Ildikó* stratégiai főigazgatónak, és ide hozom még *Bolgár Zsolt* és *Porkoláb Mihály* operatív vezetőket. Miért fontos ezt itt kiemelni? Nem azért, amire elsőre gondolnál [nevet], hanem azért, mert ezen értő és folyamatos támogatás nélkül kevesebb lenne az SZTE. Például nem lenne országosan egyedülálló roma intergációt kutató learning-by-doing kutatótábori programunk. Majd ősszel megy most a csapat Makóra, kiváló kollégánk, *Kiss Mária Rita* vezetésével, *Krémer András* és *Markócs-Mezei Tímea* mentori közreműködésével. Legutóbb Hódmezővásárhelyen voltunk. Nem lenne hatékony roma szakkollégiumi program sem Szegeden, vagy nem lenne a roma integrációs tanulmányok pedagógustovábbképzés sem. De munkánk eredményeivel ahhoz is hozzájárultunk, hogy hatékonyan történjen az SZTE Nemek közötti esélyegyenlőséget támogató tervének elkészítése és megvalósítása, illetve, hogy az SZTE 2025-ben a Családbarát munkahely cím birtokosa lett. Ez utóbbi elsősorban *Saághy Andrea* HR-vezető munkáját dicséri, de az egyetemi vezetés és – szerénytelenül mondom, hogy – a TFK programjai nélkül nem, vagy nem ilyen komoly szinten valósult volna meg.

Mindemellett azt sem szeretném elhallgatni, mert a kollégákkal büszkék vagyunk erre, hogy évenként három-négy tanulmányunk jelenik meg Q1-es vagy D1-es, tehát a legmagasabb nemzetközi minősítésű kategóriába tartozó tudományos lapokban. Ez, és továbbá a hazai tudományos folyóirat publikációk, valamint az évi öt-nyolc MTA minősítésű konferenciaelőadás szépen kifejezi a munkánk minőségét. Ahogy az is, hogy a kutatási eredményeink alapján, *Gesztes Olympia* kollégámmal létrehozott és a hallgatók megkérdezésén alapulva fejlesztett párkapcsolati kérdések tematikájú kurzusra olyan sok a jelentkező hallgató, hogy nem tudjuk mindet fogadni a száz fős előadóteremben, ezért minden félévben meghirdetjük, és az érdeklődés töretlen.

Az egyetem vezetésének támogatása volt szükséges ahhoz is, hogy olyan szoftvereket és IT-t tudunk használni, amelyek által a papíralapú és online lekérdezéses vizsgálatokon felül a legmodernebb szociológiai módszereket van módunk alkalmazni, például olyan automatizált tartalomelemzést, amely képes több millió szövegegység pl. interjúrészlet, közösségi média poszt vagy sajtótermék témáit (topic modeling) és hangulatát (sentiment analysis) mélyebben elemezni. De ezt te is jól tudod, hiszen ebben az alprogramban kutatsz. [mosolyog]



A Magyar Nevelés- és Oktatáskutatók Szövetségének frissen megválasztott alelnökeként, HUCER2025 Debrecen (Fotó: HERA)

Nem tudom magamban tartani a kérdést, de miért is tenném, hogy mindezt milyen mentális támogatással csinálod?

Én egy boldog családban élő házas ember vagyok. Két nagy fiam van, sármos, okos, őszinte emberek, nagyon büszke vagyok rájuk! Már kivezettük őket az útra, szóval sokszor üres a fészek. [mosolyog] Élt egy *Meryll Frost* nevű amerikai futballista, aki hősiesen harcolt a második világháborúban. Ő mondta ezt egy nagy kitüntetés átvételekor, hogy „Azt mondják, minden nagy férfi mögött áll egy nő. Nos, bár én nem vagyok nagy férfi, mögöttem egy nagyszerű nő áll." Ez az én rövid válaszom is. [mosolyog]

Na igen, ezt én is mondhattam volna! [nevet]

…Szóval Andi a feleségem egy csodálatos ember, remek tanár, ő nagyon szeretetteljes és elviseli a hülyeségeimet. Ő itt dolgozik a szomszédban, a Juhász Gyula gyakorlóiskolában és ha az órarendünk engedi, akkor együtt tudunk ebédelni, ami nekem olyan, mint a rókának a kis hercegre várakozás utáni találka, egy lelki wellness, egy rekollekció. Több mint harminc

éve járunk együtt! Ő az én legfontosabb támogatóm. És bár azt nem mondom, hogy támogatja, de elviseli a hülyeségeimet is és ez nagyon fontos nekem, mert ő az én hátországom, ahogy mondani szokták.
Na, látom, hogy furcsán nézel, kicsit kifejtem. Elmondhatom, mert a kollégáim tudják, az emailjeim idejéből, nem titok, hogy keveset alszom. Ez napi olyan három órát jelent. Ennek okára, azaz kezdőpontjára világosan emlékszem, és az Andi is [nevet], mert 2005-ben volt egy pazar ötletünk Gábor Kálmán, *Matiscsák Attila, Tarnay Pista, Biró Pista* kollégákkal, mégpedig az, hogy az USÁ-ban és Nyugat-Európában már elég jól ismert felsőoktatási rankinget, felsőoktatási rangsort, meg kellene csinálnunk a magyarországi egyetemekre is. Na és ezt az ötletünket megvette a HVG, 2006-ban ebből lett az első hazai rangsor a HVG Diploma különszám. Ennek megírására viszonylag kevés időnk maradt, mert a szerződéssel elszöszmötöltük az időt, úgyhogy, amikor eldördült a startpisztoly, és elkezdődött az adatbázisépítés, adattisztítás, elemzés, cikkírás, és szoros kapcsolattartás a HVG kiadóval, akkor mondtam Andinak, hogy most három hónapig, nem nagyon fogok aludni. Na és ez az ami így maradt tulajdonképpen, mert erre a gyermekfürdetés és mesélés utáni idősávra, ami este hat-hét után van a szabad időben, oda, az Andival való esti csevegés után, hja, azt nem mondtam, hogy a kicsi feleségem egy úgynevezett pacsirta, aki kilenckor már alszik, tehát nekem onnantól mindig beugrott valamilyen fontos, vagy akkor annak vélt dolog, ami hajnal 3-4-ig le is kötötte a figyelmemet. És ez – a napi 5.50-kori ébredésig – egy új munkaidő sávvá alakult az évek alatt. Ennek több következménye is lett, a negatív dolgokat nem mondom, a pozitív hozadéka az, hogy nagyon sokat tudtam olvasni, elemezni, megismerni, megérteni dolgokat, és ez hozott – ezzel áltatom magam – kétszer annyi gyakorlatot, tudást, tapasztalatot és hát ugye eredményeket is, több szempontból is, amelyet lehet jónak vélni, elismerni, avagy irigykedni rá, rossznak tartani, vagy sajnálni például az egészségre gyakorolt hatása miatt. Szóval ilyenkor dolgoztam másodállásként az MTA Szociológia Kutatóintézet, az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, az Oktatási Hivatal kereteiben és más, piaci finanszírozású kutatási projektekben, szakértésben, stb.

Egyébként, ahogy és amikor néha-néha ezzel én kamingautolok, akkor sok kolléga mondja, hogy ő is ilyen módon éli a napi bioritmusát. Szóval ez nem egyedi. Talán a sokszínűsége az, de ez az izgalmas, sokféle témában elmerülni és új dolgokat tanulni, új felismeréseket tenni.
Másrészt azon egyetemi oktató kollégáknak, akik kutatnak, írnak és publikálnak, tehát nem olyan módon tanítanak, hogy mások kutatási eredmé-

nyeit olvassák el és adják elő, az oktatás, az oktatási adminisztrációs terhek, a folyamatosan változó felsőoktatási rendszer kihívásainak és az önmaguk, mint oktatók felé megfogalmazott saját elvárásaiknak való megfelelés, valamint a család mellett nem nagyon van más lehetőségük, mint éjszakázni.



Az Alkalmazott Társadalomtudományok Tanszék létrehozásakor, 2019-ben

A kutatásokból látjuk, az interjúk során egyébként az aktív és sikeres kutatók esetében mindig kirajzolódik egy segítő kéz, most elsősorban a nő kutatókra/oktatókra gondolok, például a férj, aki nem épít saját karriert, mert a feleségét támogatja, vagy az egyik szülő, aki segít a gyermeknevelésben. A férfiaknak ez könnyebb, mert ők bizonyos szempontból fel vannak mentve „a család HR-menedzsere” szerep alól, azaz nincs annyi eleme

ennek a szerepkészletnek, mint az anyukák esetében. Ebben egyébként vannak jelentős változások, ami szerintem pozitív. Én például mindkét fiamat, amíg babák voltak, imádtam fürdetni, és roppant módon élveztem a fejből mesélést, nagyon kevés este maradt ki. Csapongok a gondolataimban, bocsáss meg! [nevet]

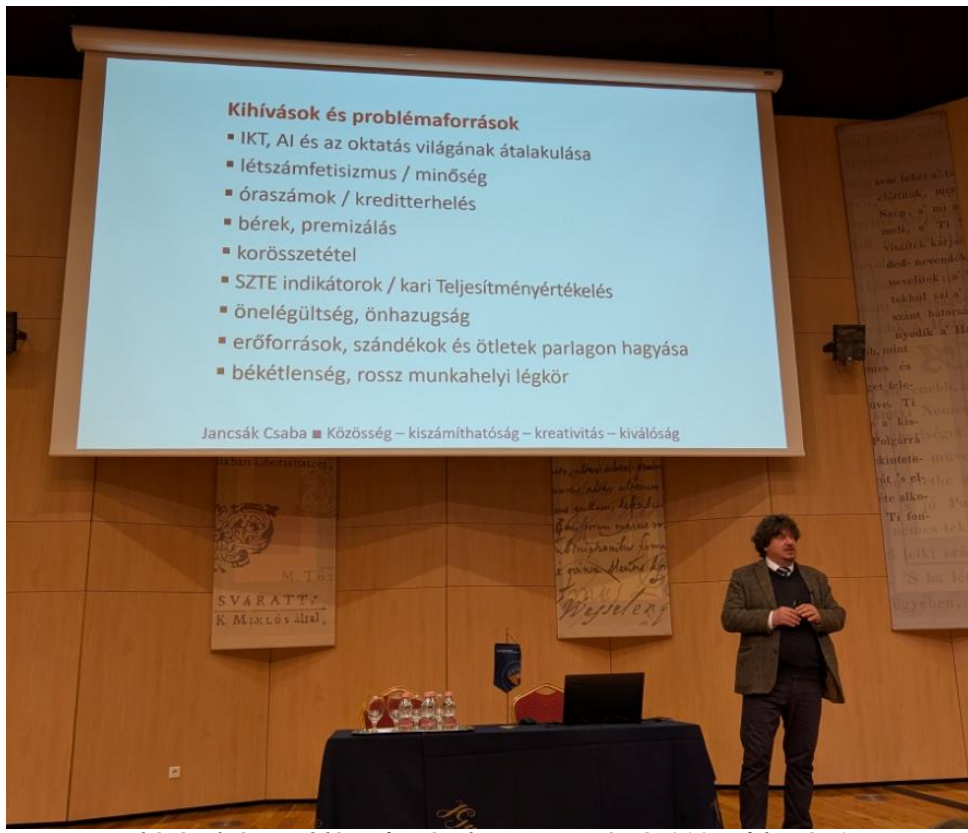
Komolyra fordítva a szót, azt is elmondom, hogy a belső erőm forrása hívő emberként, római katolikus vallásúként a Gondviselésbe vetett hit. És amint arra már a beszélgetésünk elején utaltam, én az általam tisztelt személyektől, édesapámtól és mestereimtől azt tanultam, hogy úgy éljek, amint a krisztusi tanításban szerepel: a beszédemben az igen legyen igen, a nem pedig nem. Még akkor is, ha Terentiusnak igazat kell adnunk abban, hogy „Obsequium amicos, veritas odium parit", azaz „A hízelgés barátokat szerez, az igazság gyűlöletet szül". Ez egy üzenetféle is a hallgatóimnak: Merjék vállalni a gondolataikat! Keressék a hivatásukat és életcéljukat! Kívánom, hogy találják meg a szívük békéjét!

…És végül, s ezzel kilencvenkilenc százalékban megválaszoltam a kérdésedet is, a lelki egyensúly talapzatához tartoznak a gyermek- és ifjúkori barátaim és az egyetemi közösségek béli munkatársaim, amely lelkiszellemi kapcsolatokat megtiszteltetésnek tartok és igazgyöngyként őrzök. A válasz teljességéhez már csak egy dolgot szeretnék elmondani, mégpedig azt, hogy nagyon szerencsésnek tartom magam, mert okos és tisztességes munkatársakkal volt és van lehetőségem együtt dolgozni, értelmes beszélgetéseket, a másik álláspontját tiszteletben tartó vitákat folytatni, új megközelítésekből is látni dolgokat. Tehát a feladataim végzése során én tulajdonképpen mindig olyan dolgokkal foglalkoztam, amik töltik is az „érzelmi akkumulátoraimat".

Például az SZTE 1956-os Emlékbizottságában huszonöt éven át dolgoztunk együtt Kiss Tamással, aki nemcsak egy történelmi személy volt, egy történelmi Hős, hanem az évek során családi barátság is szövődött, és a kis családomnak a nagypapája is lett. Az 1956-os Emlékbizottságban együtt töltött évek alatt három emléktáblát helyeztünk el az egyetemen, szobrot állítottunk (a TIK és a BTK közötti parkban álló MEFESZ-emlékművet) konferenciákat és megemlékezéseket szerveztünk, könyveket és tanulmányokat írtunk és jelentettünk meg, és e kutató-ismeretterjesztő-szervező munka „gyümölcseként" 2018-ban az SZTE Aud.Max. bekerült a Nemzeti Történelmi Emlékhelyek közé. Az ő halála után, mint a bizottság titkárából lett elnöke, én nem egy elvégzendő feladatnak, hanem missziónak tartom a szegedi egyetemi 1956 emlékének megőrzését, a fáklya átadását a következő nemzedéknek.

Köszönöm a beszélgetést!

Az interjút 2026 márciusában Kovács-Jerney Ádám Gábor készítette.



Kihívások és problémaforrások… Prezentáció, 2025. február 3.

Kiss Gábor Ferenc

Kiss Gábor Ferenc az SZTE főiskolai docense, a történettudomány elismert kutatója. Felsőfokú tanulmányait könyvtár–történelem szakon kezdte az egykori Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán, majd elvégezte a történelem szakot a József Attila Tudományegyetemen (1999). 2012-ben szerezte meg doktori fokozatát. Ezen évek alatt kezdett el oktatni a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola Történelemtudományi Tanszékén, ahol a tanszék megszűnéséig dolgozott. Onnantól az Alkalmazott Társadalomismereti és Kisebbségpolitikai Intézet munkatársa. Jelenleg a Helytörténet és honismeret szakcsoport vezetője, és az Alkalmazott Társadalomtudományok Tanszék oktatója.



Már kiskorától kezdve szeretett volna történelemmel foglalkozni a tanár úr, vagy később alakult ki az érdeklődése és a szenvedélye a történelem kutatása iránt? Van-e vagy volt-e valaki, akitől örökölte ezt a szenvedélyét?

A történelem iránti érdeklődésem a gyerekkoromban alakult ki. Kiskoromtól kezdve engem érdekeltek az emberi, személyes történetek. Ezt most, utólag, történelemnek lehet nevezni, merthogy én rengeteg történetet hallottam a szűkebb és tágabb környezetem múltjáról, szülőktől, nagyszülőktől vagy a környezetemtől. Szerettem ezeket a meséket hallgatni, és egy része ezeknek a meséknek nem csak a hagyományos gyerekmese volt a királyokról, királylányokról, meg a sárkányokról, hanem számomra egyészt példaként szolgáltak, mivel a való életből vett történetekkel mesélőim, azok a saját életüket is elmondták, vagy így ismertem meg a települést, ahonnan származom. És egyszercsak, ezek a történetek történelemmé álltak össze, párhuzamos azzal, hogy a történelem, mint önálló tudományterület megjelent az életemben. Amikor általános iskolában tanultunk második világháborút, sokszor nekem akkor állt össze, hogy hoppá, tulajdonképpen ezt a történetet én már hallottam. Így állt össze egyfajta tudás azoktól, akik szerettek nekem mesélni, s azoktól, akik ezt nekem tanították az oktatási rendszeren belül. A mai világtól eltérően gyerekkorom olyan időszakra esett, mikor még ahol rengeteget beszéltünk, beszélgettünk, s a közösség élet a fizikai jelenléten alapult. Nem virtuális terek virtuális világáról volt szó, hanem a valódi élet valóságáról.

Ehhez hozzájárult, hogy az információhoz való hozzájutás azért nem ennyire gyors és szélessávú módon valósult meg. Aki érdeklődött a világ iránt, vagy könyvtárba járt – mint én is, rengeteget jártam a helyi könyvtárba, rengeteg könyvet olvastam – és/vagy a környezetétől szívta fel ezt az információt. S ezt foglalta rendszeresebb tudássá az iskola, s egészítette ki újabb dimenziókkal s szakszerűséggel. Ez egyfajta felfedezési hullámot indukált, ami társult az olvasási szenvedélyemmel is. Ez szerves folyamatként, nem annyira tudatosan, mint inkább ösztönösen, szükségszerűen vitt a történelem irányába.

Mindig is tanítani szerette volna a történet, vagy inkább kutatni?

Nekem a motivációm az volt, hogy érdekelt a történelem, így az alapkérdésként az merült fel, hogy ezt hol lehet tanulni. Így jelentkeztem történelem –könyvtár szakra.

Igazából a kutatás iránti érdeklődés nálam menet közben alakult ki. Amikor felvételt nyertem a felsőoktatásba, a történészeket nem csak könyvekből, hanem létező emberként ismertem meg, a személyes kapcsolat mellett a megismert módszertani háttér már eszközt adott a kezembe, hogy a kíváncsiságomat nem csak tanulással, hanem a kutatás által nyújtott aktív felfedezéssel szerezzem meg.

Szóval nálam nem dőlt egyből hogy tanítás vagy kutatás, alapvetően annyit tudtam, hogy történelemmel szeretnék foglalkozni. És akkor nekem így mind a kettő adódott, hogy a tanárképző főiskolára kerültem, és akkor itt is ragadtam tanítani.

És most ennyi év után melyiket érzi leginkább magáénak?

Mind a kettőt.

Egyformán?

Igen, mert szerintem mind a kettő fontos. Akkor van értelme a kutatásnak, hogyha azt az ember továbbadja, mind tudományos, mind pedig ismeretterjesztő módon. Jó szaktanulmányokat írni, amit mondjuk egy nagyon szűk, szakmai közösség olvas, alapvető ahhoz, hogy legyen megfelelő „nyersanyag" ahhoz, hogy történészi munka közhasznúvá váljon. Vagyis, ha ezt a történész át tudja adni a társadalomnak, melytől nem várnám el, hogy elmerüljön a kutatás mélységeibe, vagy hogy módszeres történelemolvasó legyen. Széles azoknak a rétege, akik a történelem iránt érdeklődnek, a családjuk, a közösségük, vagy az ország múltja iránti elkötelezettségük miatt, de nem akarnak vagy nem tudnak annyira mélyen belemenni. A tudományos tevékenység, a tanítás és az ismereterjesztés egymás segítő és erősítő folyamat.

A világos beszéd, a világos előadásmód segítség a kutató számára is, hogy a problémát világosan lássa, egyértelműen megfogalmazza. Azt hiszem, ha valaki egy problémát csak bonyolultan tud megfogalmazni, akkor abban az is benne van, hogy túlságosan bonyolultan látja és lehet, hogy nem lát bizonyos lényegeket. A kutatás, a tanítás és az ismeretterjesztés hármassága egyfajt kényszerítőerővel hat, hogy magunk számára is lényeglátó módon, közérthető és közzétehető módon fogalmazzuk meg a történelmet.

A történelem nem csak tudomány, hanem szemléletmód és értékrend közvetítés. Tehát nem szabad belemenni sem a kizárólagos oktatás,

sem a kizárólagos kutatás elefántcsonttornyában. Egyetemi oktatás kutatómunka nélkül nem működhet jól, de erre szükség van a történelemoktatás minden szintjén. Az általános iskolától az egyetemig minden oktatási intézményben meg kell, hogy legyen a tanár azon képessége, hogy a történelmet művelni is tudja, nem csak átadni. Tehát ne csak a tananyag, tankönyv vagy tanmenet szócső legyen valaki, hanem a történelmi kutatásnak egy bizonyos fokú képessége is meglegyen nála. Csak a kettőt együtt kell. Tehát ehhez kell az, hogy egy történelem tanárnak is meglegyen az a képessége, hogy a munkájához szükséges módon használni tudja a történelem művelésének eszköztárát és képben legyen ezekkel az ismeretekkel.



Pedagógus workshop 2020

Milyen felelősséget jelent a történelmet tanítani a tanárképzésben?

Mind felelősség, mind pedig felkészültség tekintetében komoly feladat és felelősség. Tudományos alapokról kell kiindulni, de ott úgy kell történelmet tanítani, hogy a jövendő tanárok, akik nem csak szakterületet oktat-

nak, hanem ezen keresztül nevelnek is, ehhez a hivatáshoz megfelelő muníciót kapjanak. És nem szeretem azt hallgatni, hogy azért utálom a történelmet, mert… azért utálom a matekot, mert… – mindent lehet érdekesen, izgalmasan, érdeklődést felkeltve tanítani. És az, hogy az embereket nem érdekli a történelem, ez nem igaz. Ha így lenne, akkor nem vennék tömegesen több ezer példányba vagy több tízezer példányba a pletykalapokat. Mert igenis az embereket érdekli a másik ember története. És ebből következik a másik ember története akkor is érdekli őket, hogy ha az nem mostani, hanem régebbi, múltra reflektáló történet. És így azt gondolom, hogy lehet tanítani történelmet. És ugyanígy lehet szerintem más tudományt is művelni, mert az embert érdekli a másik ember. Tele vannak a közösségi oldal olyan történetekkel, amelyek múltat próbálnak feleleveníteni. A múltban keressük a saját önigazolásainkat, a rokonainkat. És itt jön a felelősség, hogy ezt úgy is adjuk át, hogy igen, ennek van haszna. Hogy ez egy hasznos dolog, ez nem arról szól, hogy egy telefonkönyv, hogy most megtanulom, hogy hányas lába volt Mátyás királynak, hanem ezeknek az információknak van relevanciája, van értéke. Ezek az értékek részben a történelem ismeretén keresztül megszerzett tapasztalatot jelentik, de a történelmi értékek az egyén és a közösség számára olyanok, mint a fának a gyökérzete. Az rögzíti le. Minden közösség jelentős részben a közös múltra alapozza az összetartozás érzését.

Miben más a történész és a pedagógus történelmi gondolkodása, és hogyan lehet a kettőt egymáshoz közelíteni?

Nem feltétlenül kell különbséget tenni, bár talán az elmondható, hogy a pedagógus a szakmájából adódóan a tananyag által meghatározott tematikai és kronológiai térben rendelkezik rálátással, ami sokkal széleskörűbb, ugyanakkor sokkal általánosabb tudást igényel. A pedagógus alapvetően maga a tanítás természete miatt rákényszerül arra, hogy egyszerűsítse a mondanivalóját, általánosítsa. A történész szűkebb tematikai és kronológiai térben dolgozik, abban viszont sokkal inkább elmélyed, sokkal részletgazdagabb a tudása.

Oktatóként miben látja a legnagyobb különbséget a mai hallgatók és a korábbi generációk között, hogyan változott a tanuláshoz, tudáshoz és a tekintélyhez való viszonyuk?

A diákok mindig diákok, fiatalságuk minden erényével és hátrányával.

Ami viszont lényegesen más, és ebben minden tekintetben oktatási vagy kutatási szempontból is reflektálni kell, hogy a mai fiatal generáció másképp áll a világhoz, másképp áll a történelem műveléséhez szükséges kompetenciákhoz, például az olvasáshoz, a szövegalkotáshoz. Más az információfeldolgozó képességük, az eszköztáruk, a tanulási gyakorlatuk. Jobban támaszkodnak a technológiára, különösen az internetre, a mesterséges intelligenciára.

Azt maximálisan megértem, hogy ez a fölgyorsuló világ nem kedvez a történészkedésnek. A történész munkája elmélyült, hosszabb ideig tartó folyamatot jelent. Bizonyos fokú élettapasztalatot is feltételez. A mai társadalmi környezet ehhez nem kedvez.

A generációk között vannak különbségek és ezt kell kihasználni. Ezekkel kell élni, ezekkel a diákokkal kell együtt dolgozni, és azt gondolom, hogy lehet is velük együtt dolgozni. Persze hogy mások, hát nyilván másképp szórakoznak, másképp látják a világot.

A tanár úr az SZTE BTK Történettudományi Doktori Iskolájának témavezetője. Témakiírása a háború és infrastruktúrája, fegyveres erők, gazdaság és a társadalom 20. században. Tanítványai rendszeres résztvevői az OTDK intézményi és országos fordulóinak, ahonnan eddig több különdíjat és helyezést is elhoztak. Milyen módszerekkel ösztönzi a hallgatók kutatási érdeklődését és önálló gondolkodását? Vannak-e az évek során patronált hallgatók között olyanok, akik mély nyomot hagytak a tanár úrban, ha igen, miért?

Mindenkinél szerintem lehetne egy ilyen módszertani felsorolást tartani, de igazából itt arról van szó, hogy mindenkivel aszerint lehet dolgozni – főleg, hogyha PhD témavezetésről van szó – ami számára – hogy is mondjam – a legmegfelelőbb. Az biztos, hogy én mindig rögzítettem tanítványimnál, hogy én nem fogok senki helyett sem dolgozni, hogy az ő felelősségük, az ő munkájuk és az ő eredményük. Ez egy jó motiváló erő, különösen azért, mert aki PhD-zni akar, az már ne várja azt, hogy én beszéljem rá. Persze azért kell időszakonként többlet motiváció, amikor valaki belefárad szellemileg vagy lelkileg, egy kicsit lelassul, vagy nem érzi úgy magát, nem érzi magát motiválnak.

Fontos dolog fenntartani az érdeklődést, és mindig az volt a célom, hogy egyfajta ilyen szakmai párbeszéd keretében menjen előre a dolog. Ami a doktoranduszoknak a dolga, azt döntse el ő, az én támogatásommal, segítségemmel, mentorálásommal beszéljük meg, de neki kell meghozni a

végső döntést. Sok mindenbe sikerül őket bevonnom. Én a Belvedere Meridionale folyóirat főszerkesztője is vagyok, és akkor annak keretében is tevékenykednek: lapszerkesztés, konferencia szervezés. És büszke vagyok rájuk, hogy ennyire elkötelezettek a szakmájuk iránt, és jó a viszonyunk. Mindegyikük máshonnan jött, más a témája, más háttérrel rendelkezik, és ezért mindegyiknek értékelem a teljesítményét.

Számtalan hallgatót mentorált és igazgatott a szakdolgozatírás és a TDK felkészülések során, ezen kívül ön is sok tanulmányt írt, amelyekhez elkerülhetetlen a megfelelő szakirodalom megtalálása és korrekt felhasználása. Vannak hallgatók, akiknek ez okozza a legnagyobb problémát a szakdolgozat írása közben, hogy nem tudnak helyesen hivatkozni a felhasznált irodalmakra. Mit tanácsol, hogyan kezdjenek neki a hallgatók a szakdolgozat írásának? Hogyan néz ki pontosan egy hivatkozás egy szakdolgozat esetében? Mire figyeljenek oda a hallgatók?

Először is keresni kell egy jó témát. Témaválasztáskor kell egyfajta őszinteség, hogy mi az, ami valóban érdekel, s mi az, amire valóban képes vagyok. Ha ez megvan, akkor pedig az adott szakterület módszertanát, az alapjait, történelemből az adott korszak vagy témakör alapfogalmait. Nem csak általános történelmi tudásra van szükség, hanem a speciális szakismeretekre is, és ahhoz rengeteget olvasni. Kitalálni azt, hogy egyáltalán mi az a téma, amit kutatni akar az illető. És ebben mondjuk hasznos, hogyha talál valaki egy jó témavezetőt, aki ezt segít megfogalmazni. Az egésznek alapja legyen egy jó kutatási kérdés. Addig értelmetlen nekiállni az elmélyült kutatásnak, hogyha nincsen egy jó témám, illetve egy jó kutatási kérdésem. Az is igaz, hogy nagyon sokszor ezek párhuzamosan alakulnak ki. Tehát hogyha menet közben kiderül, hogy az adott kutatási kérdés irreleváns, vagy már megválaszolásra kerül. Aztán tisztázni kell a formai követelményeket, még a munka legelején. Figyelni kell a határidőkre, a témavezetővel való értelmes kapcsolattartásra. Ahogy a hallgatónak is vannak elvárásai a témavezetővel, úgy a témavezetőnek is vannak elvárásai a hallgató felé. Tehát legyen egy korrekt témavezetői kapcsolat.

Kutatási területei közé tartoznak az első és második világháború története, a 20. századi hadtörténet, Magyarország története a XX. században, katonalevelek az első és a második világháborúban, valamint a helytörténet. Miért pont a 20. századi magyar történelem, és különösen a hadtörténelem áll a pályája és a kutatási érdeklődése középpontjában?

A huszadik század történelmét alapvetően három háború határozta meg: első világháború, második világháború és a hidegháború. Ezek fogták meg az érdeklődésemet, ezek voltak, melyeknek hatását az általam hallott egyéni élettörténeteken keresztül megismertem, megtapasztaltam.

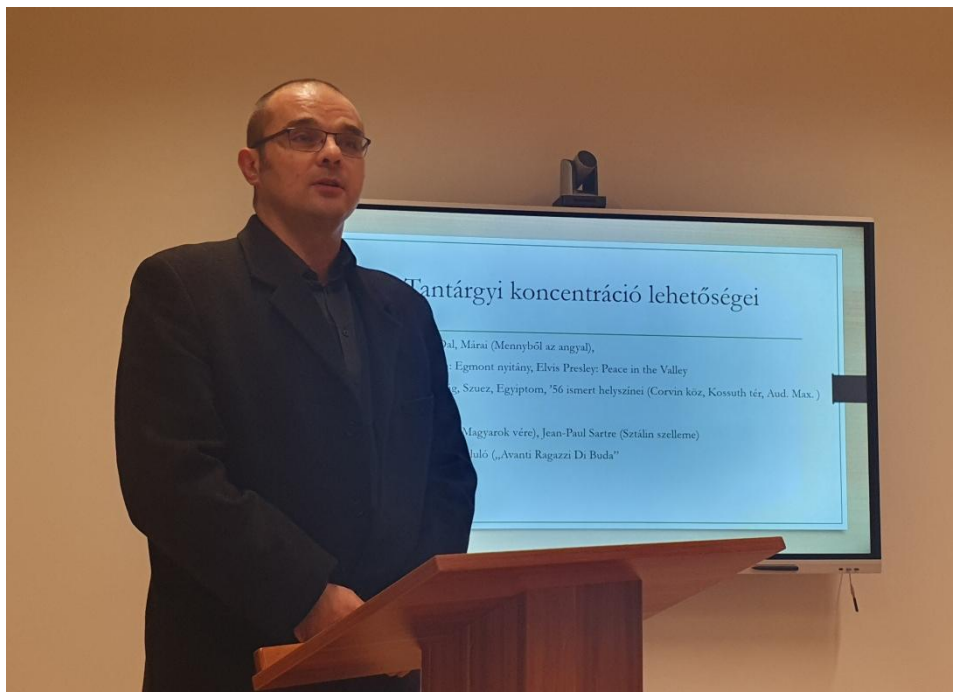


Előadás az 1956 kutatása és oktatása című konferencián, 2023-ban

Kutatásaiban hangsúlyos szerepet kapnak a mikrotörténeti nézőpontok is. Az egyéni sorsok, levelek és visszaemlékezések, amelyek a nagy történelmi narratívák mögötti emberi dimenziókat tárják fel. Mit tud hozzátenni a történeti megértéshez egy katonanapló, egy családi levél vagy egy személyes visszaemlékezés, amit a klasszikus történeti források nem képesek közvetíteni? Hol van az egyéni történet helye a történetírásban?

Jó kérdés. Szerintem pont a személyes nézőpontot adja hozzá. Ugyanakkor ezeknek meg lehet egyfajta lokális jelentősége, egyfajta mikrotörténeti jelentősége. Úgy tapasztaltam, hogy a kutatásnak ez módszere, perspektívája sok újat hozhat. Akár az első, akár a második világháború esetében,

ha nagy történeteken már nem nagyon fogunk változtatni – legalábbis ahogy jelen pillanatban a kutatások állnak. Igazából a kisebb történetek azok, ahol még újdonság előkerülhet – viszont ezek finomíthatják a nagy folyamatokat. Például egy katonanapló, vagy egy levelezésnek megvan a nagy történeti összefüggések szempontból is a relevanciája. Olyan forrásokat is előhozhat, ami a hadtörténetírás számára forrásszegényes helyzetekbe engednek bepillantást. Például a második világháborúban nagyon sok esetben arról van szó, hogy nagyon sok katonai anyag elpusztult, és ezeknek a pótlását gyakorlatilag csak ezekkel az eszközökkel tudjuk megvalósítani. Maguk a családtörténetek egy más történelmet tárnak szemünk elé. Ezek azok a történetek, ami az egyénnek az érzelmi hatótávolságán belül vannak. Ezek megfogják az átlag diákot, vagy az átlag történelem iránti érdeklődőt. Erről lehet beszélni egy előadáson, vagy egy történelemórára be lehet vinni. Ezek azok a példák, amelyek segítségével élővé tudjuk tenni a történelmet. Egy-egy ilyen levél, napló vagy egy személyes visszaemlékezés – az egy valódi, sokszor ismert, élő személyhez köthető, akiről tudjuk, hogy kicsoda, ismerjük. Tehát az abszolút olyan, mintha a történelem szólna hozzánk egy 50-100 évvel korábbi időszakból.



Emlékezetpedagógia és honismeret

A helytörténeti kutatások sok esetben kisebb történeteknek tűnnek, mégis erőteljes identitásformáló szerepük van közösségi szinten. Hogyan járul hozzá a helytörténet egy város, térség vagy egy közösség önképének formálásához?

Felismerik a saját maguk történelmi jelentőségét, tehát azt, hogy ők is részei a történelemnek. A történelem az nem valami elvont, diszciplína, hanem ez egy valid, saját magukhoz is köthető dolog. Hogy ők is részei ennek az egésznek, vannak saját hőseik, példaképeik, s ez erősíti a kötődésüket a nagy egészhez, amit úgy hívhatunk, hogy nemzet vagy Európa.

Miért fontos, hogy a hallgatók ne csak országos, hanem lokális történelmi narratívákkal is dolgozzanak?

Pont azért, mert egymásra hat a kettő. Ennek van egy praktikus oka is, tehát azt gondolom, hogy a hallgatók tudományos pályára való irányításával, egyáltalán a történésszé való nevelésében a helytörténetírás az egyik legjobb példa, mert megfogható, közelálló téma. A saját környezetemről kell írnom, a saját ismert környezetemről, ahol helyzeti előnnyel indulok, mert ismerem a terepet, ismerem az ott élő embereket. Ez egy nagyon jó gyakorlat, s ezen keresztül komolyabb kutatási témákat is meg lehet fogalmazni.

A tanítás és a kutatás mellett, a már említett Belvedere Meridionale Történelem és társadalomtudományok tématerületen működő folyóirat főszerkesztője és a kiadónak is a szerkesztője. Számos könyv és tanulmány szakmai lektora is. Több olyan szakemberrel is együtt dolgozik a szerkesztői, lektori és kiadói munkája során, akikkel itt az egyetemen is együtt dolgozik. Hogyan jutott el a főszerkesztői posztig?

Úgy kezdődött, hogy a 'Jugyu' Történettudományi Tanszékének hallgatójaként kerültem kapcsolatba a folyóirat felsőbb éves diákszerkesztőivel. Először cikkeket írtam, aztán szerkesztési feladatok jöttek, aztán miután mindenki más szakmai irányba folytatta az életét, átvettem a főszerkesztői posztot.

Okozott-e valaha problémát együtt dolgozni olyan szakemberekkel, akik az egyetemen úgymond felettesei, akár tényleges pozícióként, akár csak szakmában eltöltött éveket nézve?

Általában nem. Persze van kivétel, de általában azért nem. Olyan emberekkel dolgoztam együtt, akik többségében azért egy korrekt, szakmáját komolyan vevő történész és történész-tanár habitussal bírtak. Példadónak tartom a JGYPK Történettudományi Tanszékének akkori vezetőjét, *Szegfű László* tanár urat, akiben nem csak egy kiváló történészt ismerhettem meg, hanem egy igazi tanáregyéniséget is.

Ha már mások írásainak segíti a kiadását, beszéljünk egy kicsit az Ön által írt tudományos írásokról is. A tanulmányírás, a könyvírás és a szerkesztői munka eltérő alkotói logikát, gondolkodásmódot és fegyelmet igényel. A rendszeres publikációk mögött rendszerint egy tudatos munkarend és belső ritmus áll. Miben különbözik az Ön számára egy tudományos tanulmány megírása egy könyv vagy egy szerkesztett kötet létrehozásától?

Az alkotás legelmélyültebb része az, amikor könyvet vagy tanulmányt ír az ember. A szerkesztés az egy más típusú alkotás, ekkor nekem kell mérlegelnem, nekem kell értékelnem másokat. Tanulmányíráskor meg ott nekem kell alkotást létrehozni, amit adott esetben mások értékelnek. A szerkesztés egy része elmélyült munka, egy része meg szervezés – adminisztratív – kommunikációs feladat. Tehát igazából talán ez a legfontosabb különbség. És mindegyikben van alkotás, abban is van szakmai munka, de nem a tudományos nóvum létrehozására kell koncentrálni.

Milyen alkotói folyamat jellemzi leginkább a munkáját: a hosszú elmélyülések vagy a folyamatos párhuzamos kutatás és írás?
Mind a kettő, témától és helyzettől függ. Amikor van időm, akkor hosszabban elmélyülök, ha nincs, akkor meg párhuzamosan kutatok, írok és elmélyülök.

Hol húzódik az ön szemléletében a határ a forrásfeltárás és az értelmezés között? Mit tart fontosabbnak a történészi munkában a forrásgazdagságot vagy az értelmezési keret minőségét?

Mind a kettő kell, a forrásgazdagság is lényeges, hogy megfelelő minőségű és mennyiségű forrás álljon rendelkezésre ahhoz, hogy kialakítsak egy megfelelő értelmezési keretet. Viszont az értelmezési keret kialakításához legalább annyira fontos, hogy a megfelelő módszertan is rendelkezésre

álljon. Tehát, hogy a forrás mennyiségét és minőségét akkor tudom értékesen kihasználni, hogyha jó módszertant használok hozzá.

A publikált művek mögött mindig ott vannak a még meg nem írt könyvek, a formálódó kutatási projektek és a jövőbe mutató tudományos elképzelések. Vannak olyan kutatási témák, könyv tervek vagy tudományos projektek, amelyek hosszabb ideje érlelődnek önben, de még nem valósultak meg?

Hát vannak, persze, jó kis terveim, meg ötleteim… De hát majd meglátjuk, egyszer csak megírom őket. Ezek néha megvalósulnak, néha nem. Néha hosszú idő telik el ötlettől a megvalósításig. Tavaly pontosan ilyen témát dolgoztam fel. Egy konferenciára jelentkezéskor jutott eszem, egy körülbelül 15 éves témaötlet, amihez meg is voltak levéltári anyagok, jegyzeteim, csak a megírás tolódott mindig. S eljutottam odáig, hogy akkor ezt végre megcsinálom.

Szóval akkor mégiscsak létezik az ön gondolkodásmódjában egyfajta személyes „kutatói bakancslista", ami így kirajzolódik az évek során, vagy már eredetileg is meg volt.

Van, s szerintem mindenkinek van ilyen.

A Tanár úr számos szakmai intézmény tagja, a Magyar Hadtudományi Társaság Szegedi Tagozat elnöke, a Magyar Tudományos Akadémia Szegedi Tudományegyetem Elbeszélt Történelem és Történelemtanítás Kutatócsoport tagja – titkára, a Második Világháború munkacsoport vezetője. Tagja az SZTE JGYPK-n működő Oral History kutatócsoportnak, az Emlékeztető folyóirat szerkesztőbizottságának és az International Committee of Military History Magyarországi Nemzeti Szervezetének. Mit jelent az Ön számára a tudományos közösségben való aktív jelenlét? Hogyan látja a kutatócsoportok, tudományos társaságok szerepét a történelemtudomány fejlődésében, inkább szakmai műhelyek, vagy inkább értékközösségek?

Baráti és szakmai kapcsolatokat, tanulást, együtt gondolkodást! S éppen ezek miatt tartom kiemelkedőnek az ilyen típusú szakmai fórumok szerepét. A tudományos közösség azt is jelenti, hogy szakmai térben lehet beszélgetni, vitázni. Amikor tanulmányt írok, akkor saját magammal vívó-

dok, ha órát tartok, akkor meg diákokkal vívódok. Itt meg egy olyan közösségbe kerülök, akivel sokkal inkább egy nyelvet beszélünk, és ez szerintem egy nagyon fontos dolog, hogy meglegyenek azok a szakmai visszajelzések, meg vélemények, amik segítik a munkánkat. Megerősítenek szakmailag is, mentálisan is. És ezek a műhelyek nagyon jó a kapcsolattartásra, szakmai kapcsolatteremtésre, szakmai kapcsolat kialakítására, fönntartására, véleménycserére.



Előadás a XI. Kárpát-medencei Fiatal Magyar Történészek Táborában, 2026-ban.

A tanár úr szervezője a 2013 óta megrendezett Kárpát-medencei Fiatal Magyar Történészek Tábora a rendezvénynek. Ezen kívül kiállítások (a Nagy Háború emlékezete, Trianon) kurátora és konferenciák szervezője. Mit tart fontosabbnak egy ilyen rendezvényen, a tudásátadást vagy a közösségformáló szerepet?

Szerintem itt a tudásátadás által való közösségformálásról van szó. Igazából ez pontosan az a tér, amely a közösségformáló erejének alapja a közös tudás és érdeklődés a történelem iránt. A közös tanulás részét képezi, hogy

maga a szervezés is szakmai közösségi munka. És ezáltal jön létre ezen rendezvények kapcsán közösség.

Köszönöm szépen a beszélgetést!

Az interjút Anczman Ágnes készítette 2026 májusában.

Kiss Mária Rita

Kiss Mária Rita tanárnő társadalomtudományi, szociálpolitikai, a demokráciával, illetve közéleti és állampolgári kultúrával kapcsolatos tantárgyakat oktat az emberi erőforrás tanácsadó és a közösségi és civil tanulmányok mesterképzésekben. Történelemtanárként végzett a JATÉ-n, aztán politológiai tanulmányokat folytatott az ELTE egyetemi majd doktori képzéseinek keretében.



Mi vezette az egyetemi katedrára? Családi hagyomány, vagy személyes döntés következménye, hogy nem a napjainkban sokszor a „korunk hősének" látszó politikai elemzőként, vagy politikusként ismerhettük meg Önt?

Hogy milyen szocializációs hatások értek? Elsőként talán a jó iskolákat említeném. Én egy falusi kis iskolába jártam. Később sokat gondolkodtam azon, hogy milyen jók is voltak ott a tanárok. Az alapműveltség elsősorban onnan jön. Nem értelmiségi családból származom, viszont a családi történetek erősen hatottak rám. Volt a családban '56 kapcsán néhány olyan dolog, ami különösen megfogott. Ezeket akkor mesélték el az én családtagjaim, amikor már a közgondolkodásban '56 kérdése kezdett forrni. Tehát egy jó pillanatban értek ilyen családi hatások. Maradva még a családnál, a családon belül már fiatalon megéltem, hogy abban a rendszerben – a Kádár korszak közepén, amikor így eszméltem – egy kettős valóság volt: az egyik a hivatalos állami propaganda, és a másik meg az, amit a családban beszéltek át a felnőttek. Itt látom azt az első elemet, ami a politikai gondolkodás felé terelte a figyelmem. Nevezetesen, hogy többféle narratíva létezik. Vannak történetek a valóságról, amik engem körülvesznek és van amit a diktatúra kommunikál az ország állapotáról. Na és akkor ez folytatódott a középiskolában, ahol egy kiváló történelem tanárom volt. Csak hogy egy példát mondjak: a Hóman és Szekfű-féle Magyar Történetet, ami a Horthy korszak hivatalos történelemkönyve volt, azt is megmutatta nekünk, és más, akkor a tiltott kategóriába tartozó forrásokból is kaptunk bőven, amit összehasonlítottunk az akkori történelem könyvekben írottakkal. Ez már az értelmiség egyféle lázadása volt a kádári hivatalos történelemtanítással szemben. Aztán utána jött az egyetem, ahol annyira erős impulzusokat nem kaptam, de mélyült a történeti tudásom. Illetve, ott a rendszerváltás előtti évtizedben, előtérbe kerültek az ellenzéki értelmezések a közelmúlt történelméről. A gondolkodásomat nagyon erősen meghatározta ez, tehát, hogy narratívákban gondolkodom, és ez vezetett a magyar politikai gondolkodás felé, amit aztán az ELTE ÁJTK Doktori Iskolájában *Schlett István* professzor mellett, elég alaposan elsajátítottam.

A demokrácia, demokratikus kultúra és az állampolgári kompetenciafejlesztés, pedig onnan jön, hogy társaimmal, még politológus hallgatókként alakítottunk egy egyesületet a „polgári készségek oktatásáért", amely amelynek alapszabályban rögzített célja volt, hogy a magyar felsőoktatásban, a tanárképzésben az állampolgári ismeretek megjelenjenek, hogy a pedagógusok kellően felvértezve tudjanak a diákjaikhoz fordulni és

fejleszteni a demokratikus politikai kultúrát. Volt egy szerencsésen elnyert amerikai pályázatunk, amiből mi egy kísérleti tanárképzési programot indítottunk itt Magyarországon, az ország több egyetemén, a pécsiek voltak benne, a debreceniek, a szegediek és később csatlakozott hozzá az ELTE. Én akkor a szegedi programnak voltam a koordinátora, elég sokat dolgoztam azon, hogy egy ilyen tanárképzési programot akkreditáltassunk, amit aztán az Akkreditációs Bizottság elutasított azzal az indoklással (erre még most is nagyon emlékszem), hogy nincs ilyen tantárgy a közoktatásban, hogy állampolgári ismeretek, következésképp nem kell, hogy tanárképzés legyen rá. Még az amerikai pályázati támogatás tartott, ezért akkor csináltunk különböző programokat, például nyári táborokat tanároknak.



A 2020 tavaszi önkéntes szolgálat közben,
Kárpátaljai menekült gyermekekkel.

A pályám mostani szakaszában pedig kutatótáborokat szervezek, állampolgári kompetenciafejlesztő tréningeket tartok. Tulajdonképpen az van,

hogy a mostani keretekhez igazodva próbálom csinálni azt, amit mindig is képviseltem, és amit lehet a jelen viszonyok között.
Na és akkor néha van egy-egy publikáció vagy egy konferencia előadás, amit viszont itt a tanszéki közegnek köszönhetek. Múltkor megnéztem ezeket a konferencia kitűzőket (amikre tudod, a neveket szokták írni), ezek föl vannak akasztgatva valahová a lakásomban, és akkor így ránéztem és azt mondtam: „Hát ez a Jancsák bűnlajstroma.”, de a Tanár úr tudja, miről beszélek. [mosolyog]
Nem tudom mennyire válaszoltam a kérdésre, mit hagytam ki.

…hogy miért a tanári pálya, az egyetemi katedra mellett döntött, ahelyett, hogy politikai elemző lett volna?

Ja, hát én nekem tanári szocializációs modelljeim voltak, ezt említettem már. Úgyhogy nagyon erősen bennem van ez, a tudásátadás iránti, kompetenciafejlesztés iránti elhivatottság. Pályakezdőként, az akkori párommal volt nálunk egy kép a falon és az volt a címe, hogy „birka iskola”. Ez metaforikus szinten azt fejezte ki számunkra, hogy mi nem akarunk olyan tanárok lenni, akik birkákat nevelnek. Ez a vonal sokkal erősebb is bennem, amit aztán a napi gyakorlat visszajelzései megerősítenek időnként, és akkor nagyon boldog vagyok, és újabb erőt érzek a folytatáshoz.



Konferenciaelőadás a szegedi AGORÁ-ban, 2019-ben



Előadás az 1956 kutatása és oktatása konferencián, 2021-ben

Ha újra kezdhetné a pályafutását attól a pillanattól kezdve, hogy megszerezte a diplomáit, újra az egyetemi oktatói pályafutás mellett döntene?

Igen. Ez nem kérdés. Igazából azt gondolom, hogy ez a 17-23 éves korosztály az, akiknek tudok mondani dolgokat. Általános iskolában nem biztos, hogy megfelelő lennék.

A tanárnő esetében nagyon jól látható, hogy nem veszi „félvállról” a feladatvállalásait, oktatói és kutatói szerepvállalását. A tanszékvezetőtől tudom, hogy részt vett az egyetemi alap- illetve mesterképzések kidolgozásában, elindításában, és napjainkban is TDK-dolgozatok és szakdolgozatok tucatjának vezetését vállalta és vállalja. Az elemző tanulmányok mellett figyelmét a pedagógusképzés is megragadta, módszertani könyvsorozatot indított és szerkeszt. A Cora Zoltánnal és Olasz Lajossal közösen írt Fejezetek a magyarországi társadalom- és szociálpolitika történetéből (1867-1989) című kétkötetes munka (a két kötet közel ezer oldal!)

a tématerület alapvető irodalma. Kézenfekvő a kérdés, hogy kik voltak azon személyek, akik formálták a szakmai személyiségét?

A közeg formált és talán az a helyzet, amiben mondjuk ez a Kar is volt. Ezt a helyzetet annak idején, amikor megszüntették a főiskolán folytatott általános iskolai tanárképzést, úgy fogalmazott meg az én környezetem, hogy „előre kell menekülni". Ami azt jelentette, hogy a fejlesztésekben láttuk a jövő zálogát, a saját környezetünk, munkahelyünk biztosításának a zálogát. Nos, nyilván egy ilyen helyzetben összeverődnek olyan csoportok, amelyek tagjai hasonlóképpen gondolkodnak. Sok ilyen volt, tényleg, a munkatársaim között, a különböző korszakokban más-más emberek. A jövőorientáltság mindig közös volt ezekben a fejlesztői csoportokban, és a kritikai gondolkodás. A semmiből valamit csinálni – nekem ez nagyon fontos! Ilyen közegben léteztünk, ilyen közegben dolgoztam, és ezek adták a legnagyobb inspirációt. Azt gondolom, hogy ezekben a nagyobb lélegzetvételű munkákban tudtam hasznára lenni azoknak a közösségeknek, amiknek tagja voltam. A legnagyobb inspirációm az ez volt. Illetve egy másik inspiráció, hogy évtizedeket itt töltve, ebben az oktatási közegben látom az alapvető problémákat. Én mindig azt gondoltam, hogy a problémákon nem sopánkodni kell, vagy másokra mutogatni, hanem kezelni a helyzetet, megkísérelni meghaladni őket, kihozni a lehetőségekből a legtöbbet. Ezeknek a folyamatoknak cselekvő részese szeretnék lenni a jövőben is.

Egyetlen egy dolgot emelek ki, a most már tíz kötetes „Így tanítom" című módszertani sorozatot, aminek szerkesztője vagyok Ott például az volt az alapötlet, hogy a gyakorló tanárok kapjanak inspirációkat, hogy foglalkozzanak az állampolgári nevelés, a fiatalok társadalmi szerepekre való felkészítésének a feladataival. Az egyik alapítvány által meghirdetett pályázatok fő kiírása ez volt, hogy: olyan óraterveket kérünk, amelyek a fiatalok társadalmi szerepekre való felkészítésével foglalkoznak. Miért? Azért, mert úgy gondolom, hogy méltatlanul háttérbe szorított helyen van ez, jelen pillanatban a közoktatásban. Holott, a másik oldalon az ifjúságkutatási eredmények azt mutatják, hogy erre mekkora szükség van. Szóval csak egy példát hoztam, egy konkrét példát erre, hogy inspiráló közegekben, hogy tud az ember gondolkodásmódja formálódni.



A Fejezetek a magyar társadalom- és szociálpolitika történetéből című kötetek bemutatója, MTA Szegedi Akadémiai Bizottság, 2021
(B-J) Kiss Gábor Ferenc, Kiss Mária Rita, Olasz Lajos, Nagy Miklós

Mit gondol, Ön hatással volt vagy formálhatta a hallgatói szakmai személyiségét? Kapott valaha visszajelzést tőlük az évek során?

Hát szeretnék hinni benne, hogy nem múlt el nyomtalanul az a néhány óra. [mosolyog] Sok visszajelzést kaptam a hallgatóktól, amiért nagyon hálás vagyok, mert erőt ad a további munkához. Ezek a visszajelzések mindig nagyon fontosak! Én úgy emlékszem az ilyen „csúcs" helyzetekre, hogy sikerült olyan szituációt teremtenem, amikor így „megállt a kanál a levegőben", amikor éreztem, hogy a hallgatóknak van egy „aha" élménye. Ezek nagyon-nagyon fontos dolgok a számomra. Vannak ezek az oktatói értékelések, hát hogy is mondjam, ott azért csak számok jönnek ki és a számok mögött nagyon-nagyon sok minden lehet. Sokkal többre tartom az ilyen szóbeli visszajelzéseket. Többre tartom azt, amikor látom, hogy tudom motiválni a hallgatókat arra, hogy foglalkozzanak a témával. Mert maga a hallgatói feladatteljesítés is egy visszajelzés. Ugye, hogy ki mennyire veszi komolyan ezeket a

dolgokat. Nyilván vannak alaposabb dolgozatok, kiselőadások, munkák, meg vannak kevésbé alaposak. De van néhány olyan, amikor azt mondom, hogy hát ez nagyon-nagyon jó munka vagy, hogy itt most egy nagyon eredeti gondolat született. És olyankor azt érzem, hogy az input is hatékony volt.



Előadás az Ifjúság, ifjúságpolitika új kihívások konferencián, 2023-ban

Mely pályatársak, kollégák esetében érzi úgy, hogy jó velük, jó volt velük együttműködni? Tudom, hogy nehéz ilyen felsorolást tenni, nem is a „lista" a fontos ebben a portréműfajban, hanem az, hogy milyen emlékek, érzések jönnek elő, amikor egy ilyen nehezebb vagy nem is tudom, másabb kérdést kap így hirtelen?

Nyilván nem célszerű konkrét neveket említeni. Már beszéltem az inspiráló közegről. Nekem azok a pályatársak voltak fontosak, akikkel lehetett szellemi párbeszédet folytatni vagy egy közös projektben úgy együtt dolgozni, úgy érezni, hogy na, akkor most csinálunk valami értékeset. Van egy közös munkakultúra, aminek az az eredménye, hogy a vállalt feladatot megcsináljuk jó minőségben határidőre. Ezek a leginspirálóbb emberek a számomra. Természetesen az ilyen kapcsolatok, idővel barátságokká is alakulnak, és akkor szélesedik a témakör, amiben mi kommunikációt folytatunk és valahogy így folyunk bele mondjuk egymás magánéletébe is, valamilyen szinten. De az inspiráció a közös célkitűzés, a cél elérésért való közös munka.



Előadás a HUCER2024-en, Egerben

A Tanárnő kurzusai (és gondolok itt a tréningek mellett arra is, hogy az Ön által tartott előadások, illetve szemináriumok is) interaktívak, amikor a hallgatók bevonódnak az egyes témákba. Mik a tapasztalatai arról, hogy az Ön kurzusai esetében mennyire sikerül „lebontani az iskolai kereteket" és a friss ismereteket behozni a hallgatóknak – ahogy a tanszék szakmai missziójában szerepel?

Mi az, hogy „iskolai keret"?

…, hogy a tanár csak átadja az információkat és akkor oszolj. Sikerül-e teljesen bevonni őket akár bármelyik témába, ami éppen terítéken van vagy hoznak-e fel ők is témát, ami érdekli őket?

Ez módszertani szemlélet kérdése szerintem. A tananyagot, azt bármelyik tankönyvből el lehet olvasni. Szerintem egy tanár felsőoktatási szinten nem azért van, hogy felmondja a tankönyvet. Szerintem nekünk elsősorban gondolkodni kell tanítani és azt kell keresni, hogy milyen olyan motivációs lehetőségek vannak, amelyek segítik a gondolatmenet elindítását és elindulását a hallgatóknál. Én azt gondolom, hogy olyan

példákat kell hozni, amely releváns az ő életükben is. Meg kell mutatni például, hogy éppen az a tananyag, az miért fontos az ő élete szempontjából – akár racionálisan, akár érzelmileg, akár a kritikai gondolkodás szempontjából. Meg kell keresni azokat a gyújtószikrákat, amelyek létre hozzák a közös munka feltételeit. Szerintem ez egy lehetséges út arra, hogy a hallgatók érdemben kapjanak valami olyan tudást, ami hasznosítható, hogy meg is maradjon ez a tudás, és hogy a későbbi életükben is tudják használni. Tehát a praktikus tudás szerintem nagyon fontos. Nem tudom mennyire jött át az órákon.

…Nekem nagyon! Mindig mondom mindenkinek, hogy szívesen politizálok velük és akkor erre mondják, hogy hát akkor ez meg az a párt… Erre mondom, hogy ez más, én politizálok, nem pedig pártpolitizálok. Es akkor néznek rám: „az nem ugyanaz?". Mondom, hogy nem. És elmagyarázom a fontos különbségeket, amit a Tanárnő megtanított nekünk.
De Ön hogy látja, mennyire nyitottak a hallgatók, van-e értő fül az életből származó tapasztalati tudásra, amit Ön is közvetít?

Változó. Ez érdekes. Én azt vettem észre, hogy a csoportoknak van hangulati klímája. Tehát most nem az egyes hallgatók vonatkozásában mondom ezt, hanem a csoportokat érzem néha nyitottabbnak, néha zárkózottabbnak. Nyilván van egy csoportpszichológia, egy csoport „személyiség". Én ilyenkor átgondolom azt, hogy vajon én nem teljesítek olyan színvonalon, ha egy csoport zárkózottabb vagy egyszerűen a csoportnak van egy munkakultúrája és azért zárkózottabbak. Persze nyilván mind a kettő is lehet egyszerre. A felsőoktatásban eltöltött sok-sok év alatt mindig voltak nagyon jó beszélgetéseink, akár nagyon jó vitáink is, és volt olyan, amikor azt éreztem, hogy a témára nincs fogadó készség. Úgy gondolom, az egyetemi képzésben megengedhetem magamnak azt az elképzelést, hogy csak azt akarjam tanítani, aki akar tanulni. Arra, hogy valaki nem igazán akart ismereteket szerezni, az eltelt évtizedek alatt szerencsére csak nagyon-nagyon ritkán volt példa.



A pécsi neveléstudományi konferencia szünetében, 2022-ben

Mit javasol az Alkalmazott Társadalomtudományok Tanszék hallgatóinak, mire figyeljenek az egyetemi órákon kívül, akár a szabadidejükben is, ami támogathat minket hallgatókat az elhelyezkedésben, a munka világába való átmenetben? Vagy a későbbi értelmiségi pályán?

Összhangban azzal, amit eddig is mondtam, hogy a közösség aktív tagjának lenni, a politikai közösség részének lenni – ez igazán fontos, mert részei vagyunk, ha tetszik, ha nem, és azt nem lehet úgy, hogy nem ismerjük azt a közeget, ahol élünk, ahol boldogulnunk kell, ahol például munkahelyet kell találni. Egy nagyobb fokú közéleti nyitottságot, azt mindenképpen szükségesnek látnék. Viszont az is tény, hogy aki sokat foglalkozik közéleti szövegekkel, az nagyobb manipulációs nyomásnak van kitéve. Ugye, aki strucc és ledugja a fejét a homokba, annak maximum a fenekét fogja megégetni a Nap, de a feje az intakt marad. Aki viszont közéleti tájékozottságra akar szert tenni, az mindenfélét hallgat, mindenféle forrásokból. A kritikai gondolkodás nagyon fontos, mert nagyon erős manipulációs technikák vannak ma már és ehhez képest nagyon sokan ártatlan „ma született bárányként" fogadják be az információkat. Tehát egyrészről a közéleti tájékozódás, de másrészről meg a kritikai tudatosság és az ehhez szükséges háttértudás, állampolgári háttértudás megléte, az lehet a fontos iránytű. Én ezt tudom átadni az órákon és ez az üzenetem lényege is.

Az SZTE Társadalmi Felelősségvállalás Kompetencia Központ vezetőjétől, Jancsák Csabától tudom, hogy Ön az SZTE RKK, tehát az egyetemen folyó kutatások, a roma és hátrányos helyzetűek felzárkózását támogató kutatások egyik „motorja". E tématerületen kutatótáborokat szervez, szakirányú továbbképzésekben oktat. Hogyan látja a szociális érzékenység, illetve a HH és HHH személyek életvilágának mélyebb megértése iránt milyen az egyetemisták fogékonysága?

Elméleti szinten megvan a nyitottság. Van egy olyan politikai kulturális jellemzője a mai fiataloknak, hogy a szolidaritás, az esélyegyenlőség és így tovább, ezek iránt az értékek iránt nyitottak. De hogy ez a személyiségükben, a hétköznapjaikban, hogy nyilvánul meg ezeknek az értékeknek a követése, az egy másik kérdés. Ezek a kutatótáborok pont azt a célt szolgálják, hogy éljék is meg ezeket a helyzeteket, a hátrányos helyzetű csoportok tagjainak a helyzeteit és épüljenek kommunikációs hidak a teljesen más társadalmi státuszú emberek és az egyetemisták között. A kutatótáborok végén mindig gyűjtünk visszajelzéseket, fókuszcsoportos kutatást csinálunk a résztvevő hallgatókkal. Azt látjuk, hogy a kutatótáboroknak ez a szocializációs hatása a legerősebb a hallgatókra. Ők a kutatótáborokban jó ügyekért dolgoznak, és közben találkoznak ezekkel az emberekkel, és ez egy nagyon erős erkölcsi és érzelmi elköteleződést képes kialakítani. Én ezért tartom jó dolognak a kutatótáborainkat.



A 2023. évi kutatótábor csapatával

Ön szerint több egyetemistához is el kellene juttatni a kutatótáborok és továbbképzések hírét? Hasznos lenne-e a mai fiatal társadalomnak, ha több egyetemen is lennének ilyen lehetőségek? Vagy akár több egyetemmel összefogva lehetne-e csinálni ilyen kutatótáborokat?

Ezt a „tedd, hogy tudd – learning by doing" módszertant én mindenképpen jónak tartom, és bevezetésre ajánlom mindenütt, illetve terjesztésre itt a szegedi egyetemen. De maguk a hallgatók is ezt mondják, tehát amikor arról beszélnek, hogy más az elméleti tudás, amit az órán kapnak az oktatótól és más a saját tapasztalatból való tanulás. Én nem vagyok elméletellenes, de ez a kettő együtt tud biztosítani egy olyan stabil tudást, értékrendet, a demokrácia bizonyos értékei melletti elköteleződést, amire szerintem szüksége van a fiataloknak. Jó érzés, hogy nemcsak én, hanem ők is így látják!

Köszönöm a beszélgetést!

Az interjút Anczman Ágnes hallgató, tanszéki demonstrátor 2025 novemberében készítette.

Kovács-Jerney Ádám Gábor

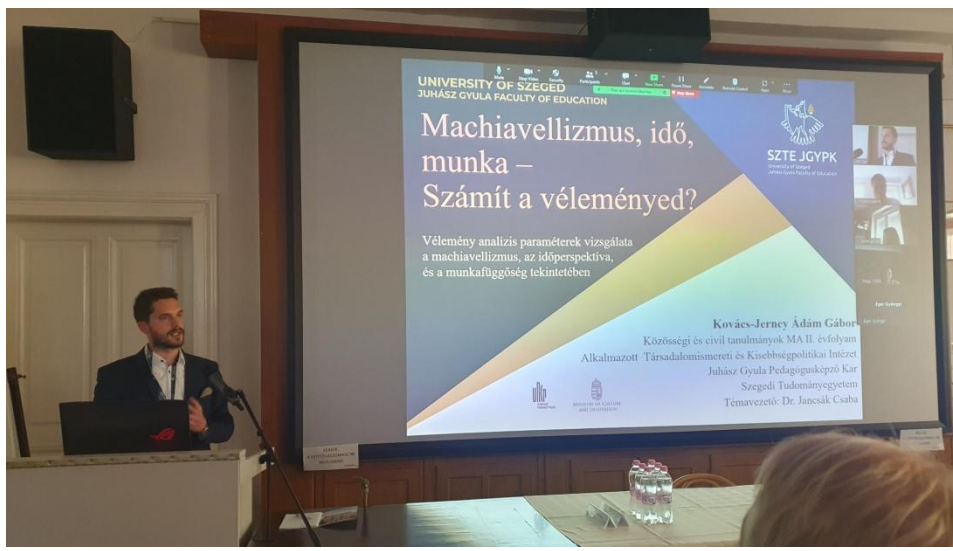
Kovács-Jerney Ádám Gábor az Alkalmazott Társadalomtudományok Tanszék legfiatalabb munkatársaként oktat mind a Közösségi és civil tanulmányok, mind pedig az Emberi erőforrás tanácsadó mesterképzésben. Az első diplomáját a szociálpedagógia szakon szerezte, majd elvégezte a közösségi és civil tanulmányok szakot. Ez utóbbi tanulmányai közben demonstrátori feladatokat is ellátott a tanszéken.



Hogyan látod, a hallgatók az alapdiploma utáni mesterképzési szakokon már inkább „felnőttek", akik fókuszáltan készülnek a „nagybetűsre", avagy még „a Mama Hotel lakói" és élvezik a diákéletformát?

A kérdést sajnos nem tudom könnyen és kategorikusan megválaszolni. Nagyon hálás vagyok, mert a diákok, akikkel találkoztam és együtt dolgozhattam, talán mind egy másik kategóriába sorolhatók: a céltudatos fel-

készült szakemberekébe. A közösségi és civil tanulmányok mesterszakon egytől-egyig inkább felnőttek, sőt tovább megyek, aktívan résztvevő szakemberek voltak, akik a mesterszakot, nem egy újabb papírként, hanem egy olyan állomásként tekintették, amivel jelenlegi feladataikat a lehető leghatékonyabb módon tudják javítani. A diákok között volt pályázatíró, projektmenedzser, katona, polgármester és még sok más területről érkező szakember is, ami viszont közös volt mindenkiben a szakma iránti alázat és az elköteleződés a saját területük iránt. Az emberi erőforrás tanácsadó szakon a kollégák szintén magas tudással és szakmai alázattal rendelkeznek. Mivel még a félév közepén vagyunk ezért többet nem szeretnék mondani, de nagyon büszke vagyok a csoportra, ezt már most el tudom mondani. Ha röviden kellene válaszolnom a kérdésedre, akkor azt mondanám, hogy inkább felnőttek, mint a Mama Hotel lakói. [mosolyog]



A 150 éve a pedagógusképzésért konferencián 2023-ban

Kicsit utánajártam a felsőoktatási életutadnak és ez alapján azt gondolom, hogy te inkább kutatómunkával töltötted a szabadidődet, mint bulizással, szóval úgy tűnik a számomra, hogy a mindig derűs személyiségednek része a fegyelmezett munka is. A XXXXII. OTDK-n I. helyezést értél el, a XXXVI. OTDK-n pedig a zsűri különdíjat ítélt meg neked, mindemellett 2023-ban elnyerted a Magyar Tudományos Akadémia SZAB hallgatói tudományos díját is a társadalomtudo-

mányok tématerületén. Mit javasolsz a hallgatóknak, hogyan lehet megtalálni a diákélet és a „munkapiaci jövőbe való befektetés" közötti egyensúlyt?

Nagyon megtisztelő, hogy ennek utána jártál. [mosolyog] De őszinte leszek veled! Az alapszakom első évét inkább bulizással töltöttem, mint órára járással. [nevet] Viszont, az egyensúlyra törekvés szerintem abban áll, hogy azzal kell foglalkozni, amit az ember szeret. Az alapszakomon minden a „véletlenekkel" kezdődött. Ezért három embernek vagyok nagyon hálás. *Jancsák Csabának*, mert a második félévben a Bevezetés a szociológiába tárgy kapcsán kaptunk egy „szorgalmi" feladatot, hogy ha elolvassuk Ulrich Beck A munka szép új világa című könyvét és megírjuk a véleményünket, akkor jutalomban részesülünk. Mondtam magamnak, ez tök izgi, hát kipróbálom. Elolvastam, írtam három oldal véleményt és az év végén mindenki előtt kaptam egy ajándékkönyvet. Nekem ez hatalmas élmény volt! Ez volt az első lökés. …hogy valakit érdekelhet az, amit én mondok az egyetemi keretek között. Akinek még nagyon hálás vagyok, *Karikó Sándor*. Ő volt, aki először felkért egy óra után, hogy a Méltóság és Önérték című kiadványról készítsek egy recenziót a Corvinus Egyetem folyóiratába a Köz-gazdaságba. Ez abból adódott, hogy tetszett az előadásom a tanár úrnak és a felkérés ezért jött, mint „jutalom". A harmadik ember pedig *Dombi Edina*. Mivel a machiavellizmus és az időperspektíva gondolatát ő ültette el bennem. A közös vizsgálatban, még nem volt szakirodalmi háttér, ezért mi voltunk az első úttörői ennek az országban, és a segítsége nélkül el se tudtunk volna indulni ebbe az irányba. Mivel szerettem ezekkel a dolgokkal foglalkozni, ezért igencsak beletettem magam. Szóval ezek a tanáraim voltak azok, akik felfedeztek bennem valamit és motiváltak. Az egyszerű válaszom a feltett kérdésre pedig a következő: hallgatóként élvezzék az egyetemi életet és értsék azt, hogy minden feladat, amit az órákon kapnak, az nem arról szól, hogy csak túljussanak rajta, hanem találják meg benne magukat, a saját nézőpontjukat, és akkor az nem munka lesz, hanem egy olyan értékes dolog, amiből még több is kisülhet, akár a „portfólió" része, cél és eszköz is lehet a jövőben.



Előadás az ÚNKP2024 konferencián

Te életkorban közelebb állsz a mesterképzési hallgatókhoz, mint a tanszéki oktatókhoz. Az oktatói feladataidon felül az SZTE Nemzetközi és Közkapcsolati Igazgatóság, kommunikációs szakértőként is számít rád. Van-e, létezik-e olyan nemzedékek közötti hasadék a Tanszék oktatói és hallgatói között, amelyről a generációkutatóktól olvashatunk?

Én nem érzem, hogy nagy lenne a szakadék, de őszintén szólva nem is figyelem, mert próbálok mindenkivel közös hangot teremteni és ezt tartom szem előtt. Ebben a kérdésben nem én leszek a „számottevő". [nevet]

Az SZTE IKIKK Interdiszciplináris Családtudományi Kutató- és Fejlesztő Központ junior elemzőjeként, Jancsák Csaba témavezetésével tudományos kutatással foglalkozol. A kutatási témád a macchiavellizmus, az időperspektíva és a munkafüggőség. E témában szerzett ismeretek és kutatási eredmények, hogyan hasznosíthatóak az oktatásban, szakemberképzésben?

A kutatásban igazán hasznosítható, a módszert egy kicsit tovább gyúrva már most is alkalmazzuk. Erről 2025 tavaszán a HUCER nemzetközi konferencia kereteiben előadást is tartottam. Az oktatási feladataimban pedig mindig szentelek egy külön szemelvényt a metaadatoknak és az adatalapú

gondolkodásnak. Amit nekem ez a kutatás hozott az az, hogy olyan dolgokat vizsgálunk, amikről korábban nem feltételezték, hogy működhetnek együttesen is vagy lehet közös metszetük, eredőjük. A közösségi és a civil tanulmányok szak oktatása során az információs társdalom és a közösségi médiahasználat kurzusban tökéletesen el tudom helyezni ezt a gondolkodást és a kutatási eredményeket, az ember erőforrás tanácsadó mesterképzésben pedig nem kérdés, hogy totál van helye az infokommunikáció és HR tématerületén. Tehát jól illeszkedik mindenhol, ahol tanítok. Na de ez megint csak azt mutatja, hogy amit szeretsz, azt kell csinálni és azt csinálni kell! Jó esetben (és ez egy jó eset), lehetőségem van olyan témákat oktatni, amit csinálok és szeretek – és amit kutatok is.



Szimpóziumelőadás a debreceni HUCER konferencián 2025-ben

Kevesen tudják rólad, hogy szenvedélyes kávérajongó vagy, de annál több is, mert szakértői szintű tudásodat baristaként és barista-oktatóként is kamatoztatod. Milyen kávét készítenél mondjuk egy ZH-ra való felkészülés alatt, hogy felpörgessen, milyet egy nyári vizsga utáni napos dél-

utáni „chillezéshez”, és milyet egy esős hideg téli bekuckózós olvasgatáshoz?

Őszinte leszek. Nagyon kevés kávét iszok már. [mosolyog] 6 éve tanítok barista oktatóként. Napi egy kávét iszom, és minden kávét tej nélkül. Szóval én egy finom filter kávét csinálnék ZH előtt, hogy „adjon erőt és mindent lebíró akaratot”, mint a Puffin lekvár. [nevet] Chill-re pedig semmi estben sem kávét, hanem finom zöld teát, lehetőség szerint Sencha-t. [mosolyog]

Köszönöm a beszélgetést!

Az interjút Anczman Ágnes hallgató, tanszéki demonstrátor
2025 novemberében készítette.



Megszokás vagy élvezet? – Szemléletváltás a minőségi kávén keresztül.
Kovács-Jerney Ádám és Dr. Patyi Zsófia előadása
az SZTE SZAOK Banga Ilona Egészségtudományi Képzési Központjában

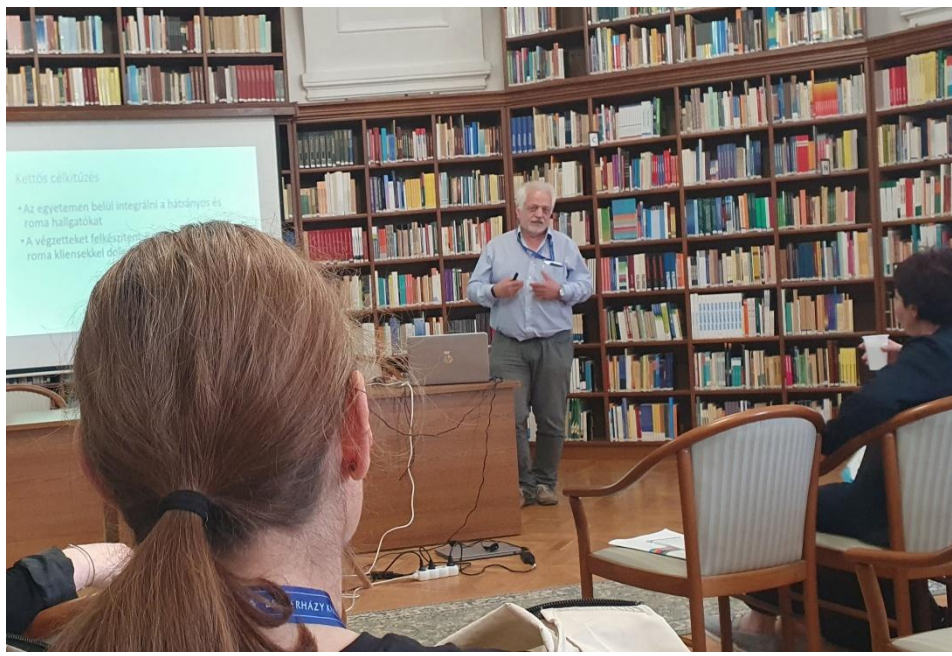
Krémer András

Krémer András tanár úr első egyetemi oklevelét a Budapesti Műszaki Egyetemen szerezte. Két évvel később elvégezte az ELTE szociológia szakát is. Közel húsz éve tanít a tanszék szakjain, jelenleg vendégoktatóként. A kisebbségpolitika szak esetében szakfelelősi szerepet is vállalt.



Mi vagy Ki vezette a gépészmérnöki tanulmányokhoz és közben, vagy azután a társadalomtudományok felé?

Én egy emelt szintű matematika tagozatos gimnáziumba jártam, ahol elég természetesnek tűnt, hogy valamilyen reálterületen folytassuk a tanulmányainkat. Volt is bennem valamilyen műszaki érdeklődés, kézenfekvő volt a Műegyetem. Ott azonban úgy éreztem, hiányzik valami, nekem pedig szükségem van valamilyen késztetésre, hogy olvassak többet, fontosabb, jobb műveket, így választottam a szociológia szakot, aminek az első éve olyannak számított, mintha speciális kollégiumokat vettem volna fel, ha nem folytatom a szakon a tanulmányokat. Ez ideális volt, ez lett az igazi. A szociológia szak választásában komoly szerepe volt testvéremnek, *Krémer Balázsnak*. Majd a végzés után jelentős mentorom, később barátom, munkatársam, szerzőtársam lett *Farkas János* professzor, aki a műegyetem szociológia tanszékének vezetőjeként első főnököm is volt egyben. Mindkettőjüknek hálás vagyok, hogy jelen voltak életem ezen szakaszában.



Előadóként a HUCER-en, EKE 2024



Kávézás a Szent István téren

Az USÁ-ban az FMCS-nél volt szakmai tanulmányúton, Clevelandben, Daytonban, Washington DC-ben. Kezdjük azzal, hogy mi is az az FMCS? A Federal Mediation and Conciliation Service-t [Szövetségi Közvetítői és Békéltető Szolgálat] 1947-ben hozták létre. Ez az USA legnagyobb vitarendezéssel és konfliktuskezeléssel foglalkozó állami ügynöksége, amely a magán- és közalkalmazottak és munkáltatók számára nyújt konfliktusrendezési szolgáltatásokat. Mi volt a tanulmányút legfőbb fókuszában? Milyen tapasztalatokat, benyomásokat szerzett?

Magyarországon 1996-ban jött létre a Munkaügyi Közvetítői és Döntőbírói Szolgálat, melynek én teljes működési ideje alatt (20 év) közvetítője döntőbírója voltam. Ennek a szervezetnek a kialakítását támogatta az FMCS, közvetítői és tréneri képzésben vehettem részt náluk. Fantasztikus nagy élmény volt. Részt vehettem közvetítői ügyekben (Cleveland, Dayton), Washingtonban, a központjukban a fejlesztő munkájukba is beleláthattam.

Szociológus kutatóként a vitarendezés, a mediáció mellett a település és városszociológia, településfejlesztés és igazgatás, a közszolgáltatások

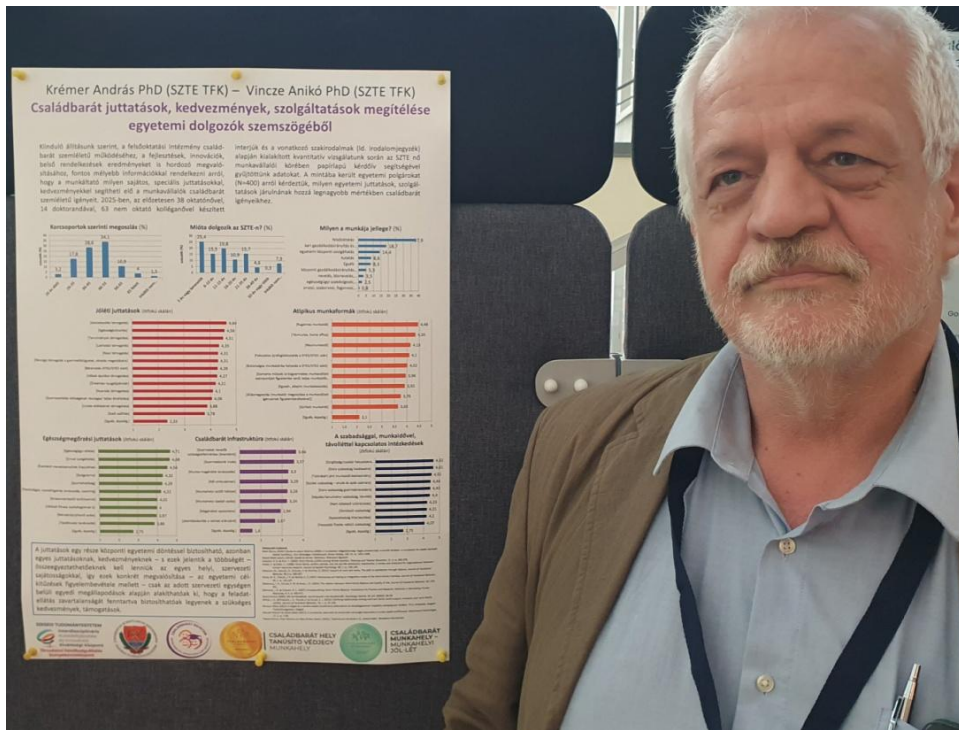
szervezése, a területfejlesztés témáival foglalkozik különös tekintettel a regionális- és településfejlesztés, gazdaságfejlődés, kérdéseire, illetve a felsőoktatás és a munkaerőpiac kapcsolatára, valamint a társadalmi részvétel tartalmára és formáira, kisebbségi csoportok konfliktusaira. A tanár úr nemcsak tanítja, de – ahogy mondani szoktuk – „műveli is a mediációt", a vitarendezést. Az SZTE Családbarát Egyetem Mediácó programjának vezetője. Milyen érvek szólnak a vállalati, szervezeti HR családbarát elköteleződése mellett?

E kérdésre hosszabban válaszolnék. Először is az egyetemről mondanék néhány gondolatot. A Szegedi Tudományegyetem elkötelezett a Családbarát szemléletmód mellett. Folyamatosan lépéseket tesz annak érdekében, hogy olyan szervezetként működjön, mely elősegíti a munka, magánélet egyensúlyának megvalósítását, támogassa az egyetemi polgárok családi szerepeinek betöltését. E program egyik eleme, hogy minden egyetemi polgár számára – legyen munkavállaló, hallgató, oktató, vezető – hozzáférhetővé teszi, hogy sajátos élethelyzetekben, munkavégzéshez kötődő egyedi, vagy rendszeresen felmerülő munkaszervezési, a munka és a magánélet összeegyeztetésének kérdéseiben, olyan segítő, egyeztető, közvetítő segítséget vegyenek igénybe, melyen keresztül a legkedvezőbb megoldásokat találhatják meg a résztvevők, érdekeltek.

…és a piaci cégek esetében…

A vállalati családbarát elkötelezettség mellett pedig az szól, hogy erőteljesen növeli a hatékonyságot, mert például erősíti a munkavállalói motivációt, a munkáltató felé való lojalitást. Ez ma kritikusan fontos a vállalatok számára. Két kézenfekvő példát mondok. A gyermekes munkavállalókkal kapcsolatban tanúsított megengedőbb hozzáállás a cég céljainak elérése iránt elkötelezettebb munkavállalókat, tehát értékesebb humánerőforrásokat jelent, és egy életpályamodell tervezését is támogatja. A másik példa, hogy ha egy munkatársnak gyermeke születik, és így a családi életvilágában változás történik, a családbarát megoldások következtében a munkáltató nem veszít el egy 5-10 év tapasztalattal rendelkező munkavállalót. Mindehhez fontos azonban az is, hogy a rendszereket, szervezeti változtatásokat ne improvizatívan, „barkácsolással" hozzák létre, hanem kutatási tényekre alapozva. Ilyen döntésmegalapozó kutatásokat, illetve hatásvizsgálatokat folytatunk az SZTE Interdiszciplináris Családtudományi Kutató- és Fejlesztő Központjában, amelyekkel egyrészt az intézmény vezetését

támogatjuk, másrészt pedig külső megrendeléseket is ki tudunk szolgálni, ezzel is erősítve az SZTE regionális fejlesztő szerepét és a régió gazdaságának fejlődését.



A SZTE Családbarát juttatások-kedvezmények kutatás poszterbemutatója az Óbudai Egyetemen, 2026-ban

1985 óta tanít a felsőoktatásban. Most csak felsorolom az intézményeket, ahol tanított, illetve tanít: a Budapesti Műszaki Egyetemen, a Corvinuson, az ELTÉ-, Metropolitan Egyetemen, az NKE-n, az NYME-n, a Pannon Egyetemen, és a Szegedi Tudományegyetem. Az oktatott tárgyai is színes palettát, illetve színes személyiséget láttatnak (főbb kurzusai: társadalmi szerkezet, társadalmi folyamatok, alternatív vitarendezés, konfliktuselemzés, konfliktuskezelés, településszociológia, mediáció, integritás menedzsment.) Az SZTE Alkalmazott Társadalomtudományi Tanszék két egyetemi szakán, az Emberi erőforrás tanácsadó, illetve a Közösségi és civil tanulmányok MA szakokon is tanít és nem titok, hogy az egyik legnépszerűbb oktatónk.

Mit javasol a hallgatóknak, amivel „kicsit előre tanulhatnak”, amivel az egyetemi évek alatt előkészíthetik, megalapozhatják a „diplomás létet”, az értelmiségi szerepmegvalósítást? Ami támogathat minket hallgatókat az elhelyezkedésben, a munka világába való átmenetben?

A legfőbb javaslatom, hogy meg kell találni, ami igazán érdekel. Ehhez kíváncsiság, nyitottság kell, s ami valóban felkelti az érdeklődést, abban igyekezni kell nagyon jónak lenni. A minimálisnál többet olvasni, tájékozódni, az oktatókból többet „kipréselni”. Ha így sikerül versenyképessé válni az adott területen, az egyszerre lesz megtérülő az elhelyezkedésben, szakmai kapcsolatokban, karrierben. Talán ez lenne a legjobb tanácsom.

Köszönöm a beszélgetést!

Az interjút Anczman Ágnes 2025 októberében készítette.

Nagy Gábor Dániel

A tanár úr felsőoktatási életútja igen gazdag. Első egyetemi diplomáját 2003-ban szerezte az SZTE szociológia szakán, majd a BME-n közgazdász MBA végzettséget szerzett, amelyet a Corvinus Egyetemen angol nyelvű közgazdasági diplomával is kiegészített. Az Université Jean Moulin Lyon III. francia nyelven tanult közgazdaságtant és szerzett oklevelet, majd Master of Finance végzettséget a Fudan Universityn, Sanghaiban.



Ezen hazai és nemzetközi képzésekben szerzett tapasztalatok tükrében milyen különbözőségeket lát az egyes országok, intézmények között? Melyek azok a legfőbb benyomások, tapasztalatok és attitűdök, amelyek gazdagították oktatói-kutatói személyiségét?

Amikor néha megkérdezik tőlem, hogy „na jó, de milyen volt ennyi helyen tanulni?", mindig mosolygok, mert a fejemben ilyenkor nem tantárgyak és oklevelek jelennek meg, hanem jelenetek. Mintha egy hosszú, kanyargós utazás képei villannának fel: különböző városok, folyosók, tantermek, kávéillatú könyvtárak, és azok a pillanatok, amikor az ember érzi, hogy épp áthangolódik benne valami.

Szegeden kezdődött minden – ott, az SZTE szociológia szakán. Az volt az érzésem, mintha valaki végre megengedné, hogy ne csak válaszokat keressek, hanem jó kérdéseket. Hogy ne legyek türelmetlen a bonyolultsággal. Ott tanultam meg igazán, hogy a társadalom nem egy gép, amit ha szétszedünk, akkor egyértelműen látjuk, hol van a hibája. Inkább olyan, mint egy régi, sokszor átépített ház: vannak benne új falak és régi ajtók, furcsa átjárók, elfalazott lépcsők, és néha csak akkor érted meg, mi miért úgy van, ha végigsétálsz rajta, beszélgetsz az ott lakókkal, és figyelsz a részletekre. Ez a „nézz mögé, ne elégedj meg a felszínnel" attitűd azóta is velem maradt.

Aztán egyszer csak átkerültem egy egészen más világba: a BME MBA-s környezetébe. Olyan volt, mintha ugyanahhoz a valósághoz egy másik ajtón léptem volna be. Ott nem az volt az első kérdés, hogy „miért van így?", hanem hogy „rendben, és akkor most mit csinálunk?" A beszélgetéseknek más volt a ritmusa: gyorsabb, célirányosabb. A problémákat nem körbejártuk, hanem felrajzoltuk, felosztottuk, kiosztottuk, és mentünk előre. Először kicsit meglepett ez a tempó, aztán valahogy megszerettem benne azt a fajta fegyelmet, hogy a gondolat nem maradhat csak gondolat – egyszer csak döntéssé kell válnia. Ott kezdtem igazán érezni, hogy a tudásnak van egy „működési oldala" is: amikor egy helyzetben valakinek vállalnia kell a következményeket.

A Corvinus angol nyelvű közgazdasági képzése megint új hangolást hozott. Mintha egy nemzetközi beszélgetésbe ültem volna be, ahol mindenkinek megvan a közös nyelve – nem csak szó szerint, hanem szakmailag is. A fogalmak ott sokkal standardabbak, a keretek sokkal „világpolgárabbak". Érdekes élmény volt: ugyanazt a jelenséget, amit korábban oldalakon át lehetett árnyalni, hirtelen pár mondatban kellett tisztán elmondani. Nem azért, mert nem érdekes a részlet – hanem mert vitában

csak az áll meg, ami tömör és védhető. Nekem ez sokat adott: megtanított pontosabban fogalmazni, és jobban szeretni a világos érvelést.

És akkor jött Lyon, az Université Jean Moulin Lyon III. Franciaországban tanulni… na, az olyan volt, mint amikor az ember nem csak országot vált, hanem temperamentumot is. A francia nyelv önmagában is más gondolkodást kér. Másképp építed fel a mondatot, más a retorika, más a „jó" magyarázat íze. Ott azt tapasztaltam, hogy a tudásnak van egy kulturális eleganciája: az érvelés formája, a gondolatvezetés „stílusa" számít. Nem csak a végkövetkeztetés, hanem az út, ahogy odajutsz. Ez nekem, oktatóként is, később nagyon fontos lett: hogy a hallgató ne csak megtanuljon valamit, hanem megtanuljon *gondolkodni* valamiről.

Sanghajban, a Fudan Universityn pedig… ott egyszerre volt minden nagyobb. A campus, a tempó, az ambíció. A Master of Finance programban azt éreztem, hogy a fegyelem nem valami külső kényszer, hanem belső norma. Mintha mindenki egy kicsit úgy érkezett volna, hogy „van dolgom a világgal, és nem akarok időt veszíteni." Ez egyszerre volt inspiráló és kihívás. Olyan közeg, ahol a teljesítmény nem egy vizsga eredménye, hanem egy életmód. A finance nyelve ráadásul külön világ: ott a bizonytalanságot nem panaszkodva nézed, hanem beárazod. Nem azt kérdezed, hogy „mi lesz biztosan?", hanem hogy „milyen forgatókönyvek vannak, és milyen kockázat mellett mit érdemes lépni?" Ez a gondolkodás nekem később kutatóként is sokat segített: jobban tisztelem azokat a helyzeteket, ahol nincs tökéletes információ, mégis dönteni kell.

És hogy mit láttam ezek között a helyek között különbségként? Azt, hogy minden intézmény másképp válaszol ugyanarra az alapvető kérdésre: ***mi a jó tudás?***

Van, ahol a jó tudás az, ami kritikusan kérdez.

Van, ahol az, ami működik.

Van, ahol az, ami vitában megáll.

És van, ahol az, ami fegyelmezett, mérhető, és képes kezelni a komplexitást.

A legszebb az egészben az, hogy ezek nem kioltották egymást bennem, hanem összerakódtak. Olyan lett, mintha egy szerszámosládám gyarapodott volna: egyik helyről kaptam egy nagyító lencsét (a társadalmi finomságokhoz), a másikból egy csavarkulcsot (a gyakorlati megoldásokhoz), a harmadikból egy térképet (a nemzetközi nyelvhez), a negyedikből meg egy mérőműszert (a kockázathoz és döntéshez).

És végül, hogy mi gazdagította leginkább az oktatói-kutatói személyiségemet? Talán az a felismerés, hogy a hallgatók – akárhol a világon – na-

gyon hasonlók abban, hogy értelmet keresnek. Csak a bátorságuk, a kérdezési stílusuk, a tanulási rutinjuk más. Van, aki az órán vitázik, van, aki csendben jegyzetel és később ír egy hosszú e-mailt. Van, aki a hierarchiától óvatosabb, és van, aki az első perctől partnernek tekint. Nekem oktatóként az lett a fontos, hogy mindkettőhöz legyen kulcsom. Hogy legyen türelmem „lefordítani" az anyagot, és legyen erőm megemelni a szintet is, amikor arra van szükség.

Ha pedig egy képet kell mondanom: számomra ez az egész életút olyan, mintha többféle zeneiskolába jártam volna. Mindegyik megtanított valami másra – ritmusra, fegyelemre, improvizációra, harmóniára. És amikor ma bemegyek egy tanterembe vagy nekiülök egy kutatási kérdésnek, akkor ezek a „hangszerek" mind ott vannak velem. Csak attól függ, mire van éppen szükség.



A tanszéki folyosón, poroltóval

A publikációból kirajzolódó kutatási érdeklődésének középpontjában a társadalmi tőkeforrások és a modern társadalmi és gazdasági jelenségek állnak. The philosophy of the labor market, employer power and

social responsibility [A munkaerőpiac filozófiája, a munkáltatói hatalom és a társadalmi felelősségvállalás] címmel könyvet írt e témában. Az előadásait hallgatva úgy gondolom, hogy a mesterséges intelligencia születése, fejlődése és hatásai is foglalkoztatják. Milyen legfőbb változások, trendekről beszélhetünk a munka világának átalakulása vonatkozásában? Hogyan vélekedik a mesterséges intelligencia hasznosíthatóságáról az emberi erőforrás tanácsadás, HR menedzsment, leading vonatkozásában?

Amikor a munka világának átalakulásáról kérdeznek, én valahogy sosem egy táblázattal kezdem fejben, hanem egy jelenettel.
Két óra között állok a folyosón, a kezemben egy kávéval, és hallom, ahogy a hallgatók beszélgetnek. Az egyik azt mondja: „Most már nem is állást keresek, hanem projekteket." A másik félhangosan nevet: „Nekem a csapatom három országban ül, és mégis minden nap együtt vagyunk." A harmadik meg odaszúrja: „A barátomnak a cégnél egy algoritmus ajánlotta fel, hogy melyik képzésre menjen." És én ilyenkor mindig arra gondolok: nem egyszerűen új munkakörök születnek, hanem a munka fogalma rendeződik át a fejünkben.

Talán azért is rezonál bennem ennyire ez a téma, mert ahogy az ember a szociológiából átnéz a közgazdaságtanba, majd vissza a társadalmi valóságba, egyszer csak észreveszi: a munkaerőpiac nem pusztán „piac". Inkább egy *erőtér*. Kapcsolatokkal, szabályokkal, hallgatólagos elvárásokkal, és bizony – hatalommal. Amikor a könyvemben a munkáltatói hatalomról és a társadalmi felelősségről írtam, akkor is ez dolgozott bennem: hogy a munka nemcsak megélhetés, hanem *méltóság, bizalom és mozgástér* kérdése is.

És most, hogy a mesterséges intelligencia is belépett a történetbe, az egész olyan, mintha a munka világa kapott volna egy új motort. Erősebb lett. Gyorsabb lett. Okosabbnak tűnik. Csak hát egy motor önmagában nem mondja meg, merre érdemes menni.

Egy ideje azt figyelem, hogy a régi, stabilnak hitt „állás" mint egység szépen lassan elkezd *szétesni feladatokra*. Nem feltétlenül rosszindulatból, inkább mert a gazdaság gyorsabb lett, a szervezetek rugalmasabbak akarnak lenni, és a technológia is rásegít. Csakhogy ezzel együtt a munkavállaló élete is modulárisabbá válik: ma ez a projekt, holnap az a szerep, harmadnap egy új eszköz, amit „tegnap még nem is ismertünk". Aki ebben ügyesen mozog, annak ez szabadság. Aki viszont védelem és kapaszkodók nélkül találja magát benne, annak ez könnyen bizonytalanság.

Aztán ott van a hibrid és a távoli munka, ami kívülről nézve olyan, mintha csak annyi lenne a kérdés: „hány nap iroda?" De belülről ez sokkal mélyebb dolog. Nekem ez a társadalmi tőke szempontjából különösen izgalmas: mert a munkahely nemcsak feladatok terepe, hanem *kapcsolatoké*. A véletlen folyosói találkozásoké. A „gyere, öt perc, megmutatom" pillanatoké. A beavatásé. A bizalom apró építőkockáié.

És hibridben ezek a pillanatok nem tűnnek el – csak nem jönnek maguktól. Meg kell őket szervezni, nekünk kell őket „kitalálni". Ha nem tesszük, akkor a kapcsolati háló könnyen beszűkül: azok lesznek erősebb pozícióban, akik eleve jól kapcsolódnak, és azok kerülhetnek hátrébb, akiknek még épülne a hálójuk. Ezt sokszor nem rossz szándék okozza, hanem egyszerűen a rendszer tehetetlensége.

Közben a készségek világa is mintha gyorsított felvételben pörögne. Régen egy tudáscsomag sokáig elég volt. Most azt látom, hogy a legnagyobb „szuperképesség" az, ha valaki *tanulni tud*, és nem szégyell újrakezdeni. Megtanulni egy új eszközt. Átállítani a gondolkodását. Érteni az adatot – de nem szolgaként, hanem értő emberként. És ami engem különösen érdekel: miközben mindenki a „hard skilleket" emlegeti, egyre inkább felértékelődnek a nagyon emberi dolgok: a kommunikáció, az együttműködés, az önmenedzsment, a konfliktuskezelés. Magyarán: az, hogy *tudunk-e emberekkel bánni* egy gyorsan változó közegben.

És itt jön be újra nagyon erősen a munkáltatói hatalom kérdése – csak most egy új ruhában. A digitális munka nyomot hagy. Méréseket hagy. Grafikonokat, aktivitást, „láthatóságot". A szervezetek hirtelen sokkal többet látnak – vagy legalábbis azt hiszik, hogy többet látnak. Ez néha felszabadító (tisztább folyamatok, jobb tervezés), néha viszont kényelmetlenül szorító: mikromenedzsment, teljesítmény-illúziók, „mindig online" elvárás. Szociológusként ilyenkor mindig felteszem magamban a kérdést: *amit mérünk, az tényleg a teljesítmény, vagy csak az, ami könnyen mérhető?* Mert a bizalom, a kreativitás, a csapatkohézió ritkán fér bele egy egyszerű mutatóba.

És mindezek közepén jelent meg a mesterséges intelligencia, ami számomra nem valami sci-fi-féle „mindent kiváltó" erő, hanem inkább egy elképesztően gyors, nagyon sokat bíró **asszisztens**. Egy nagyító. Egy motor. Egy tükröző felület. Csakhogy – és ezt komolyan gondolom – az AI nem erkölcsi szereplő. Nem felel. Nem szégyell. Nem vállal következményt. Ezért mindig ott kezdődik a lényeg, hogy *mi mire használjuk, és milyen elvek mentén.*A HR-ben például látom a legszebb és a legveszélyesebb lehetőségeket egyszerre.

A legszebb az, amikor az AI leveszi a HR válláról a rengeteg adminisztratív terhet: összefoglal szabályzatokat, rendszerezi a tudásbázist, segít a belső kommunikációban, gyorsítja a működést. Ilyenkor a HR-nek köszönhetően felszabadul valami nagyon értékes erőforrás: *idő*. És ha van idő, akkor van tér beszélgetni, meghallgatni, konfliktust kezelni, kultúrát építeni – vagyis azt csinálni, ami a HR igazi, emberi magja.
A másik szép lehetőség számomra a belső mobilitás és a tanulás támogatása. Kifejezetten izgat a gondolat, hogy az AI segíthet „láthatóvá tenni" a rejtett tehetséget: azt, aki nem hangos, nem "kapaszkodik" ügyesen, de kiváló. Ha egy szervezet képes készség-alapon gondolkodni, és ebben az AI jó mintázatokat talál, akkor az akár *méltányosabb* működést is hozhat. Ez nálam mindig kulcskérdés: épít-e a rendszer társadalmi tőkét, vagy elégeti?

A veszély viszont ott kezdődik, amikor a kiválasztásban vagy teljesítményértékelésben a gép „csendben" dönt. Mert ha a múltban volt torzulás, akkor az AI nagyon udvariasan, nagyon következetesen és nagyon gyorsan képes ezt újratermelni. Ezért én a HR-es AI-használatot úgy képzelem el, hogy a gép előkészít, javasol, strukturál, segít – de *az ítélet és a felelősség embernél marad.* Nekem ez nem technikai, hanem morális alapállás.

Vezetésben pedig az AI-t legszívesebben úgy írnám le, mint egy jó irodai kollégát, aki sosem fárad el a „piszkozat" munkájában. Segít döntési alternatívákat összeszedni, meetinget összefoglalni, akciólistát készíteni, kommunikációt struktúrálni, kockázatot végiggondolni. És ha ezt jól csináljuk, akkor a vezetőnek több ideje marad arra, amire tényleg csak ő képes: *bizalmat építeni, irányt adni, embereket fejleszteni, felelősséget vállalni.*

A rossz forgatókönyv pedig az, amikor a vezető a saját ítéletét is kiszervezi. Mert vezetni nem azt jelenti, hogy „a legjobb szöveget" megíratom egy modellel. Vezetni azt jelenti, hogy emberi helyzetekben emberi következményekkel járó döntéseket hozok, és közben vállalom, hogy ez néha kényelmetlen. Ezt nem lehet automatizálni.

Ha a végén egy képpel kellene lezárnom: én most a munka világát úgy látom, mint egy nagy pályaudvart, ahol egyszerre több vágányt építenek át. A vonatok gyorsabbak, okosabbak, és messzebbre mennek. A mesterséges intelligencia ehhez ad új mozdonyokat. De attól még kell valaki, aki figyel a jelzésekre, aki nem engedi, hogy a gyengébbek a peron szélére sodródjanak, és aki kimondja: *nem elég hatékonynak lenni – méltányosnak is kell lenni!*

És én valahol itt találom meg a saját válaszom közepét: az AI-t úgy érdemes beemelni a HR-be és a vezetésbe, hogy *több emberi időt, több átláthatóságot, több tanulást és több bizalmat* hozzon – ne pedig több félelmet, több kontrollt és több kiszolgáltatottságot.



Bíztató mosoly a vizsgák előtt

Jancsák Csabával közösen publikáltak tanulmányt a Social Science and Humanities Journalban, The Future of Human Resource Management Education and Training in Tertiary Academic Institutions [A humánerőforrás-menedzsment oktatásának és képzésének jövője a felsőoktatási intézményekben]. A tanár úr az SZTE Emberi erőforrás tanácsadó mesterképzésének és a Human Resource Conselling angol nyelven folyó MA szak egyik kidolgozója és szakfelelős oktatója. Milyen kép rajzolódik ki Ön előtt a hallgatók motiváltságáról, érdeklődési irányairól, például a szakdolgozati témák esetében?

Amikor erről a kérdésről beszélek, nekem mindig egy nagyon konkrét délután ugrik be… Ülök az irodában, az asztalon egy kisebb „papírhegység” – témavázlatok, jegyzetek, néhány kinyomtatott cikk, és persze a klasszikus: egy kávé, ami már rég kihűlt, mert közben jönnek a hallgatók.

Az ajtó nyílik, és belép valaki azzal a jellegzetes keverékkel, amit én annyira szeretek: izgalom + bizonytalanság + ambíció.

„Tanár úr, én azt szeretném megérteni, hogy miért égnek ki ennyien nálunk." „Én a hibrid munkára akarok rámenni, de nem a technikai oldaláról, hanem hogy mi lesz így a csapattal." „Nálunk AI-val szűrnek CV-t… és nem tudom, mennyire fair." „Engem az érdekel, hogy a fizetéstranszparencia tényleg csökkenti-e a feszültséget, vagy csak új konfliktusokat nyit."

És én ilyenkor mindig arra gondolok: *a szakdolgozati témák tulajdonképpen apró ablakok a munka világára.* Ha sok ablak egyszerre nyílik, akkor már látni lehet, merre fúj a szél.

A legelső benyomásom az, hogy a hallgatóink motivációja egyre kevésbé „tankönyv-ízű". Nem úgy jönnek, hogy „kérek egy klasszikus témát teljesítményértékelésből", hanem úgy, hogy *hoznak egy valós dilemmát.*

Sokszor érzem azt, hogy a szakdolgozat náluk nem csak egy kötelező lépcsőfok, hanem egyfajta *rendezés a fejükben*: „Ha már ezt látom a munkahelyemen, akkor legalább értsem meg. Ne csak sodródjak benne." Két-három nagy „áramlást" szoktam látni a témaválasztásokban – és ezek az elmúlt években egyre erősebbek.

Az egyik áramlás a *munka új formái* körül sűrűsödik: hibrid, távoli csapatok, rugalmas foglalkoztatás, projekt-alapú munkaszervezés. Itt a kérdés ritkán az, hogy „működik-e", inkább az, hogy *milyen áron működik:* mi lesz a bizalommal, a tanulással, a csapatkohézióval, a belépők beillesztésével.

A másik áramlás a *jóllét és a mentális terhelés* témaköre. Ez látványosan „felnőtt" az elmúlt időszakban. Nem divatszóként jön, hanem kőkemény munkahelyi realitásként: stressz, kiégés, határhúzás, reziliencia – és közben az a nagyon emberi kérdés, hogy hogyan lehet úgy teljesíteni, hogy közben ember maradok.

A harmadik pedig – és itt tényleg nagyon érződik, hogy a világ ránk nyitotta az ajtót – a *digitalizáció és mesterséges intelligencia* HR-es használata. És ami nekem külön öröm: a hallgatók többsége nem vakon lelkesedik, de nem is fél pánikszerűen. Inkább úgy közelít, ahogy én is szeretem: *kíváncsian, de kritikus szemmel*. Nem az a kérdésük, hogy „bevezetjük-e?", hanem hogy *kinek lesz ettől jobb, kinek rosszabb, és mit kell hozzá szabályozni, hogy méltányos legyen*.

És van még egy témacsalád, ami szinte mindig visszatér: *vezetés, szervezeti kultúra, bizalom*. Itt sokszor látom, hogy a hallgatók már nem a

„szuperhős vezető” képre kíváncsiak, hanem a mindennapi működésre: hogyan adok visszajelzést, hogyan kezelek konfliktust, hogyan tartok meg embereket, hogyan építek pszichológiai biztonságot.

A motiváltság szintje pedig… nos, ezt nem úgy mérem, hogy ki milyen hangosan lelkes. Van, aki csendes, de elképesztően kitartó. Van, aki rengeteget beszél, és közben keresgéli a fókuszt. De összességében azt látom, hogy a hallgatók ma nagyon „értelmet keresnek” a szakdolgozatban: legyen benne valami, amitől jobb lesz a szervezet, tisztább lesz a helyzet, igazságosabb lesz egy folyamat, emberibb lesz egy döntés.
És ez nekem – a társadalmi tőkével, munkáltatói hatalommal, felelősséggel foglalkozó gondolkodásommal – különösen közel áll a szívemhez. Mert a HR valójában sokszor arról szól, hogy hogyan bánunk egymással egy erőviszonyokkal terhelt térben.

Ami még érdekes: az angol nyelvű képzésen gyakran erősebben jelenik meg a nemzetközi perspektíva. Ott a témák „kitekintősebbek”: kultúraközi menedzsment, globális toborzás, nemzetközi mobilitás, multik szervezeti gyakorlatai. Mintha a hallgatók eleve úgy gondolkodnának: „oké, ezt nem csak itthon, hanem bárhol a világon meg kell tudnom érteni.”

Milyen irányokat és lehetőségeket lát a szakok fejlesztésében?

A *Jancsák Csabával* közösen írt tanulmány kapcsán sokat beszélgettünk arról, hogy a HR-oktatás jövője nem pusztán annyi, hogy „új tantárgyakat” rakunk a régi struktúrába. Inkább az a kérdés: milyen szakembert akarunk formálni egy olyan világra, ahol a munka, a technológia és az emberi kapcsolatok egyszerre változnak? És ilyenkor bennem mindig megjelenik egy kép: a HR-es a jövőben olyan lesz, mint egy fordító két világ között. Az egyik világ az adatoké, rendszereké, algoritmusoké. A másik világ az embereké: bizalom, konfliktus, motiváció, méltányosság. A jó HR-es mindkettőt érti – és tud közöttük *felelősen* közvetíteni.

A fejlesztésben én ezért több „ösvényt” látok, amelyek szépen összsze is érnek.

Az egyik ösvény a kompetencia-alapú, gyakorlati tanulás erősítése. Nem csak azt tanítani, hogy „mi a toborzás”, hanem azt is, hogy hogyan néz ki egy valós kiválasztási döntés dilemmája, hogyan kommunikálok jelöltnek rossz hírt, hogyan kezelem a vezetői nyomást, amikor „gyorsan kell ember”. A hallgatók szeretik az ilyen helyzeteket, mert ott érzik: *ez holnap reggel is előjöhet*.



A Human Resource Management MA képzés hallgatóival.
(Első sor b-j) Dr. Habil. Nagy Gábor Dániel szakfelelős, Dr. Bene Tamás nemzetközi igazgató, Prof. Dr. Zakar Péter nemzetközi és közkapcsolati rektorhelyettes, Dr. Habil. Jancsák Csaba tanszékvezető

A másik ösvény az *evidence-based HR* és a módszertani biztonság. Én azt látom, hogy a HR-ben óriási a kísértés a „jó hangzású" megoldásokra. Ezzel szemben egyre fontosabb lesz, hogy a hallgató tudjon kérdezni: „miből tudjuk?", „milyen adat támasztja alá?", „mi a mellékhatása?" Ha valamit a programokba még inkább beleépítenék, az az, hogy a hallgató magabiztosan mozogjon adatok, kutatási eredmények, szervezeti diagnózisok között – még akkor is, ha nem data scientist akar lenni.
A harmadik ösvény – és ezt ma már nem lehet megkerülni – az AI- és digitális írástudás HR-es szemmel. Nem eszközfetisizmus, nem „melyik szoftver a legmenőbb", hanem: hogyan használom az AI-t felelősen a toborzásban, fejlesztésben, HR-operációban; hogyan kezelem a torzítás kockázatát; mit jelent az átláthatóság; mi az, amit soha nem adok ki a kezemből, mert emberi felelősség.

A negyedik ösvény, ami nekem személyesen fontos, a *társadalmi felelősség és méltányosság* erősebb beemelése. Mert ha a munkaerőpiac erőtér, akkor a HR nem csak „adminisztrátor", hanem sokszor *kapuőr* is: ki jut be, ki lép előre, ki kap esélyt, kit hallanak meg. Ezt nem moralizálni

kell, hanem professzionálisan kezelni – de közben tudni kell, hogy ez valódi emberi sorsokat érint.

És végül van egy ötödik, nagyon praktikus irány: kapcsolódás a szervezeti világhoz – projektek, partnerségek, vendégoktatók, közös kutatások, esettanulmányok. Nem azért, hogy „a piac diktáljon", hanem azért, hogy a hallgatók valós kérdésekre adjanak valós válaszokat, és közben építsék azt, amit én társadalmi tőkének nevezek: kapcsolatokat, bizalmat, szakmai hálót.

Ha mindezt egyetlen jelenetbe sűríteném, akkor nekem az a kép a fejemben, amikor a hallgató a szakdolgozatvédésen nem csak azt mondja el, hogy „mit írt", hanem azt is, hogy *mit értett meg*. A saját munkahelyéről, a szervezetek működéséről, a vezetői döntések súlyáról, az emberek közötti dinamikáról. És a végén ott van az a pillanat, amikor már nem csak vizsgázik, hanem szakemberként beszél.

Én ezt a pillanatot szeretem a legjobban. Mert ebből látom, hogy a HR-oktatás jövője nem egy új tantárgycím, hanem egy új minőség: *ember- és adatértő, felelős, gondolkodó HR-szakemberek* képzése. Derűvel, de nem naivitással. Gyakorlattal, de nem felszínességgel. Nemzetközi kitekintéssel, de erős helyi valóságismerettel.

Az oktatói és szakvezetői szerepei mellett vezetője az SZTE Roma és hátrányos helyzetű fiatalok felzárkózását támogató kutatóközpontnak, amit Roma Kiválósági Központként (RKK) ismer a szakmai közösség. Milyen kutatási témákkal foglalkoznak az Ön vezetésével a munkatársai?

Ha valaki egy átlagos délelőkutatói napon benyitna hozzánk a Roma Kiválósági Központba, valószínűleg először azt hinné, hogy egyszerre több műsor készül: az egyik asztalon interjúvázlatok és terepnaplók, a másikon táblázatok NEET-kódokkal, a harmadikon képzési anyagok, a falon pedig egy településtérkép, amin apró jelölések mutatják, hol jártunk már és hová készülünk legközelebb.

És közben mindig van egy pillanat, ami szinte menetrendszerű: amikor „fentről", a családközpontból érkezik egy rövid, pontos üzenet, vagy egy gyors egyeztetés a keretekről. Jancsák Csabával – aki a Társadalmi Felelősségvállalás Kompetenciaközpont szakmai vezetője – ezek az egyeztetések nem adminisztratív körök, hanem *iránytű-pillanatok*. Ő az, aki újra és újra visszateszi a kérdést a helyére: „Oké, ezt megmértük – de mit kezd vele az egyetem, a település, a fiatal? Hol lesz ebből társadalmi innováció, és hol mérjük meg, hogy tényleg működik-e?" Én ezt a fajta

következetességet nagyon nagyra tartom, mert ebben a témavilágban könnyű belecsúszni a „jó szándék” meleg ködébe – ő pedig mindig azt kéri, hogy maradjunk a *jó szándék + bizonyíték + hatás* hármasánál.
És innen indul a mi történetünk minden nap: a nagy célból a nagyon konkrét kutatási munkáig.

Az RKK-nak a feladata ugyanis papíron szépen sorolható – esélyegyenlőség, beiskolázási esélyek, lemorzsolódás csökkentése, egyetemi szolgáltatásokhoz való hozzáférés, munkaerőpiaci integráció, sőt, az egyetemi kultúra megújítása is. A valóságban viszont ez úgy néz ki, hogy arcokkal és történetekkel dolgozunk: roma fiatalokkal, hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű gyerekekkel, és azokkal a NEET fiatalokkal, akiknél a rendszer valahol „elvesztette a fonalat” – és most nekünk kell újra megkeresni.

Van olyan nap, amikor a kollégáim azzal jönnek be a megbeszélésre, hogy „Gábor, nézd meg ezt a görbét”. Ilyenkor a képernyőn nem csak számok vannak: NEET és PNEET mintázatok, életkori sávok, régiós eltérések, és az a kérdés, hogy *mi a belépési pont* – hol lehet egy fiatalnak visszanyitni a képzés és munka világát. A TFK kutatási fókuszában ez név szerint is ott van: roma fiatalok és a NEET-jelenség. És nekem különösen kedves pillanat volt, amikor kézbe vettem azt a 2024-es kötetet, amely kifejezetten a *magyarországi roma fiatalok és a NEET/PNEET jelenség* köré szerveződik – nem csak azért, mert egy komoly szakmai anyag, hanem mert látszik rajta: itt tényleg együtt dolgozik adat, terep és értelmezés.

Máskor meg egészen más a hangulat: akkor indul a kérdőíves/terepes munka, a kutatótáboros logika. Én ezt mindig úgy élem meg, mint amikor a „térképről” egyszer csak átlépünk a „talajra”. A TFK-n belül ez a kutatótáboros irány konkrétan is megjelenik a *Kiss Mária Rita* által vezetett települési roma integrációval foglalkozó kutatótáborokkal. Ilyenkor a csapat nem csak adatot gyűjt – hanem kapcsolatot is épít. És őszintén: ebben a témában a kapcsolat maga is kutatási eszköz, mert a bizalom dönti el, hogy egy történet elmondható-e, és egyáltalán eljut-e hozzánk.

A harmadik „szobában” (képletesen mondom, de tényleg így érződik) a kollégák a roma fiatalok jövőorientációival és aspirációival dolgoznak. Ezt kívülről sokan hajlamosak „puha témának” gondolni, pedig valójában ez az egyik legkeményebb kérdés: *mit hisz el a saját jövőjéről valaki, aki eleve rosszabb startvonalról indul?* A TFK kutatási listáján ez is név szerint ott van: az ifjúsági korosztályok jövőorientációi és aspirációi.

És amikor ezek a vizsgálatok jól sikerülnek, akkor nem csak azt látjuk, hogy „mi a cél”, hanem azt is, hogy *mi a gát*: intézményi élmények, kirekesztő helyzetek, negatív visszajelzések, vagy éppen a támogató kapcsolatok hiánya.

Aztán van egy negyedik kutatási irány, ami nekem egyetemi emberként különösen fontos: *mi történik, amikor a hátrányos helyzetű vagy roma fiatal már bejut a felsőoktatásba?* Mert a belépés csak az első ajtó. A bent maradás, a tájékozódás, a közösséghez tartozás, a szolgáltatásokhoz való hozzáférés – ezek a *második, harmadik, negyedik ajtók*. És az RKK feladatvállalása itt nagyon konkrét: az egyetemi szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférés és részvétel biztosítása, a lemorzsolódás csökkentése és a munkaerőpiaci integráció elősegítése.

Ezért nálunk a kutatás sosem áll meg az „állapotleírásnál”. Mindig ott van a folytatás: *fejlesztünk, kipróbálunk, és visszamérünk*. Ez a TFK missziójában is hangsúlyos: kutatási tényeken alapuló fejlesztések és utánkövetéses vizsgálatok, kifejezetten többek között HH/HHH személyekre, NEET fiatalokra és roma fiatalokra fókuszálva. Itt jönnek be a nagyon kézzelfogható programok: előkészítő évfolyam, mentorprogram roma és/vagy hátrányos helyzetű hallgatók számára, gyakornoki program, illetve a Roma Hallgatói/Ifjúsági Információs és Koordinációs Iroda. Ezekről mi nem csak azt szeretjük mondani, hogy „fontosak”, hanem azt is, hogy melyik elem mikor, kinél, milyen feltételekkel működik. A megvalósításban szakmai partnerünk a Mészáros Ferenc által vezetett Szegedi Keresztény Roma Szakkollégium. Ő és kiváló munkatársai elkötelezett és professzionális munkát végeznek a hétköznapi megvalósítás során.



A hódmezővásárhelyi Kutatótábor megnyitásakor, 2023-ban

És van egy kutatási-fejlesztési „ág”, ami külön örömöm: amikor a felzárkózás nem csak egyéni túlélés, hanem *közösségi cselekvőképesség* lesz. Ilyenkor képzésből lesz közösség, közösségből lesz helyi vezetés, és helyi vezetésből lesz megtartó erő. Ebbe a gondolatba illeszkedik a roma ifjúsági vezetőképzés is, amelyet a TFK indított, és amelyet kifejezetten roma közösségükért tenni akaró fiataloknak (és velük dolgozó szakembereknek) szerveztek – nagyon gyakorlati tematikával, közösségfejlesztéstől az érdekképviseleten át a projektmenedzsmentig. És az is beszédes, hogy a program vezetőjeként Jancsák Csaba itt is jelen van: ő ebben nem távolról „felügyel”, hanem valós szakmai motorja a folyamatnak. Közben pedig – és ezt sokan nem látják kívülről – nekünk van egy „belső műhely” jellegű kutatási vonalunk is: kurrikulum-kutatás, azaz hogyan jelenik meg az inklúzió, a kisebbségi szempontok és a diszkrimináció csökkentéséhez szükséges szemlélet a képzésekben. Ennek egyik erős példája egy olyan kvalitatív vizsgálat, amelyet az RKK megbízásából készítettek: képesítési követelmények elemzése és szakértői interjúk sora, kifejezetten annak

megértésére, hogy a képzések mennyire képesek támogatni az inkluzív szakmai repertoár kialakulását.

És akkor, ahogy kérted, nagyon finoman hadd villanjon be a „kínai szál” is: néha, amikor a hatásmérésről és a következetes utánkövetésről beszélünk, eszembe jut az a sanghaji tapasztalat, hogy a tempó önmagában nem erény – csak akkor, ha fegyelemmel és módszertani pontossággal párosul. Mi itt, Szegeden nyilván nem „kínai tempót” akarunk másolni, de azt a tanulságot szeretem átmenteni, hogy a társadalmi ügyekben is lehet (és kell) professzionálisan, mérhetően, következetesen dolgozni – mert különben a jó szándék elfárad, a célcsoport pedig magára marad.

Ha egyetlen mondatba kellene összefoglalnom, mit kutatunk az én vezetésemmel: azt vizsgáljuk, hogyan alakul a roma és hátrányos helyzetű fiatalok életútja az iskola–képzés–munka tengelyen (különösen a NEET/PNEET kockázatok mentén), és közben fejlesztéseket tervezünk, kipróbálunk, majd visszamérünk – hogy az „esély” ne jelszó legyen, hanem működő útvonal.

És ha még egy személyes zárást megengedsz: nekem ez az egész munka olyan, mint amikor egy nagy, kusza fonalat próbálunk kibogozni. Néha lassan halad, néha csomók vannak, néha türelem kell. De amikor egyszer csak megmozdul a szál, és egy fiatal életében látszik egy apró „újranyíló ajtó” – na, akkor tudom, miért csináljuk.

Köszönöm a beszélgetést!

Az interjút 2025 decemberében Anczman Ágnes készítette.

Nagy Miklós

A Tanár Úr 1991 óta a JGYTF, majd az SZTE JGYPK oktatója. 1991 és 2008 között a Francia Tanszék adjunktusa majd főiskolai docense volt. Ez után a Társadalomismereti Tanszéken, végül pedig az Alkalmazott Társadalomtudományok Tanszéken docensként oktatott nyugdíjba vonulásáig.



A tanár úr életrajzát olvasva két dolog rögtön felmerült bennem. Az egyik, hogy Szegeden született, a másik pedig, hogy 1956-ban.
A születésének évében volt az egyik legjelentősebb történelmi esemény a 20. században Az Ön családjában hogyan „kezelték" ezt a kérdést?

Apukámtól – aki akkor a városi tanácsnál dolgozott – hallottam gyerekkoromban először a történésekről. Nagybátyám, *Alaksza Helmut* szegedi joghallgatóként részese volt itt az eseményeknek. Úgy maradt meg a családi legendáriumban, hogy az egyik tanárával tartóztatták le őket és együtt ültek az előzetesben. A nagybátyám volt az az egyetemista, aki 1956 kora őszén valamiképpen összeköttetést jelentett a budapesti bölcsészkar és a szegedi hallgatók között egy levél átadásával, amit ő egy pesti barátjától kapott. Ebben azt kérték, hogy a szegediek is csatlakozzanak az orosz nyelv kötelező tanulásának megszüntetése ellen tervezett ELTÉ-s hallgatói tiltakozáshoz. Ő pedig ezt a levelet október első napjaiban megmutatta *Lejtényi Andrásnak* és *Kiss Tamásnak*, az október 16-án megalakult szegedi MEFESZ vezetőinek. A diákszervezetnek ez volt az indítószikra ahhoz, hogy ebből a kezdeményezésből kiindulva más tanulmányi követeléseket is megfogalmazzanak, amelyek következtében végül a politikai követeléseiket is megfogalmazták. A forradalom leverése után a nagybátyámat azzal büntették, hogy előzetes letartóztatásba került, de ennek nem lett folytatása, elvégezhette az egyetemet, majd bíró lett belőle Ózdon.

Hová járt általános és középiskolába? Születtek-e ebben az időszakban barátságok, amelyek akár később, az egyetemi pályafutása során is továbbéltek, megmaradtak?

Általános iskolába a „kis Ságvári"ba", az egyetemi gyakorlóiskolába jártam francia tagozatra, és ez végigkísérte a tanulmányaimat, majd a Ságvári Gimnázium francia tagozatos osztályában tanultam tovább.
Számomra nagyon kellemes emlék marad Szeged. Remek baráti társaságunk volt. Az egyik legjobb barátom volt *Kulka János,* akit Kossuth-díjas színészként ismer az ország. Ővele és testvérével gyerekkorunkban egy házban laktunk, és együtt nőttünk fel. Volt egy közös nagy társaságunk, aminek a központi helye az egyik szegedi úszóház volt, a Béke II. Onnan ismerem *Szalma Elemért*, későbbi kollégánkat is, aki párhuzamos osztályba járt velem az általánosban, aztán a középiskolában is. Ezek a nyarak, a közös csónakázások, a kirándulások, és a társasági élet meghatározta a gyerekkorunkat.

A Tanár úr itt Szegeden szerezte meg az első diplomáját történelem–francia szakon 1980-ban, majd az ELTÉ-n szerzett politológiai diplomát 1987-ben. Utána nem sokkal elkezdett dolgozni itt a Szegedi Orvosegyetemen, majd a Tanárképző Főiskolán. A francia nyelvtanulásból kiindulva egyértelmű volt, hogy Szegedi JATE-n tanul tovább?

A „francia vonal" miatt ez természetes volt. Sok mindent nem tudtam az itteni Francia tanszékről. Az oktatókat a beiratkozás után ismertük meg, amikor már hallgatók voltunk. Az egyetemet 11 hónapnyi hódmezővásárhelyi sorkatonai szolgálat után kezdtem el.
Aki igazán meghatározó szerepet játszott abban, hogy a történelem szakot választottam, az a gimnáziumi osztályfőnökünk és egyben történelemtanárunk volt, *Farkas István*, aki most már 84 éves és hála Istennek jó egészségben van. A történelem szakot igazában neki köszönhettem. A francia nyelv meg logikusan jött azáltal, hogy általános iskolában kezdtem el tanulni, és folytattam középiskolában, majd az egyetemen. A gimnáziumban mi még inkább egy kísérleti osztály lehettünk, mert mi voltunk a második olyan évfolyam, amely általános iskola harmadik osztályától tanulta a franciát, és sajnos elég sok tanár váltotta egymást.

A második diplomaszerzésének időszaka a rendszerváltást előkészítő évekbe esett. A nyolcvanas évek második felében születtek az új korszak, a rendszerváltoztatás civil szervezetei, amelyeket ekkor még alternatív köröknek és alternatív mozgalmaknak neveztek. A rendszerkritika, az „Itt és mást!" szelleme vezetett ahhoz, hogy megtörtént a Duna Kör megszületése (1984), a Monori találkozó (1985), a Lakiteleki találkozó és a Magyar Demokrata Fórum létrejötte (1987), majd 1988-ban létrejött az Országos Felsőoktatási Érdekképviseleti Szövetség, a Felsőoktatási Dolgozók Szakszervezete, a Szabad Kezdeményezések Hálózata, illetve a Fiatal Demokraták Szövetsége, amelyek összességében a rendszerváltás előhírnökei és motorjai voltak.
Volt-e akkor valamiféle erjedés, illetve milyen volt a légkör a JATE-n és az ELTE-n ebben az időben?

Biztos másképp éltem volna meg, hogyha nappali tagozatos hallgatóként járok az ELTE-re. A levelező képzés havonta egy-két napos pesti tartózkodással járt. Társaságon belül érzékelni lehetett a beszélgetéstémákban a változások szelét, de hogy valójában mi történik, az nem volt még egyértelmű számunkra sem. Valamikor 88/'89 táján kezdtem érezni, hogy itt

nagyobb horderejű változások történnek, nyilván bizonyos eseményekről informális ismereteink voltak. Az egyetem után a kétéves katonai szolgálatból még később fél évet kellett letölteni. Tartalékos tiszti kiképzésre iskoláztak be, amely az én esetemben egy csapatszolgálat, majd később egy tolmács-fordítói tanfolyam volt. Ez azt jelentette, hogy fél éven keresztül minden hónapban a Zrínyi Miklós Katonai Akadémián foglalkoztunk francia katonai szövegekkel. Ott érzékeltem azt, hogy az akkori ellenzéki mozgalmakhoz valamilyen szálon kapcsolódó csoporttársak is járnak oda. Most csak egy nevet említenék, *Mile Lajosét*, a későbbi országgyűlési képviselőét. Lajos szintén francia szakot végzett, és tudom, hogy az akkor alakuló, formálódó MDF-nek az egyik meghatározó tagja volt. Az ő történetei több érdekességgel szolgáltak. A korábbi időszakból még egy dolog, ami nagyon megérintett Szegeden. Az 1985-ös országgyűlési választások, amikor a Komócsin Mihályt[15] „kiütötte" *Király Zoltán*, aki akkor a szegedi körzeti televízió stúdióban dolgozott, mint újságíró. Ez volt az első olyan választás a Kádár-rendszerben, amikor nem csak egy jelöltre lehetett szavazni, hanem legalább kettőből lehetett választani. Ez persze korlátozott választás volt, mert mindkét jelöltnek el kellett fogadnia a Hazafias Népfront programját. De emlékszem, hogy az alternatív jelölés milyen hangulatot okozott a városban és arra is, hogy mit jelentett az, amikor Pol Pot megye (így hívta a népnyelv Csongrád megyét a kambodzsai véreskezű diktátorról elnevezve Pol Pot megyének, utalva *Komócsin Mihály* helyi hatalmára) központi figurájának bálványa ezzel ledőlt, mert jött egy Király Zoltán nevű szimpatikus tévés, aki több szavazatot kapott az országgyűlési képviselő választáson. Látszott a szegedieken, hogy örömmel vették Komócsin bukását.

Három fogalom mely ezt a korszakot jelöli: rendszerváltozás, rendszerváltás, rendszerváltoztatás. Ön szerint melyik a legkifejezőbb, legpontosabb kifejezés és miért?

Én a rendszerváltoztatás fogalmát tartom a legkifejezőbbnek erre az időszakra. Ez egyrészt arra utal, hogy ennek természetesen megvoltak a nem-

[15] Komócsin Mihály (1925–2016) magyar kommunista politikus, a Rákosi- és Kádár-rendszer egyik befolyásos alakja. 1944-től a kommunista párt szegedi területi szervezője, dél-magyarországi pártszervezője volt. 1956 novemberétől Szegeden a Magyar Szocialista Munkás Párt szervezője, a végrehajtó bizottságának első titkára, majd az MSZMP megyei bizottságának gazdaságpolitikai titkára, 1971-től 1974-ig a megyei tanács elnöke volt. 1985-ös nyugdíjba vonulásáig az MSZMP megyei első titkára volt.

zetközi gazdasági és politikai előzményei, a Gorbacsov-jelenség, egyáltalán az adott külpolitikai helyzet. Ez azonban nem magától zajló folyamatot jelentett, hanem azon átalakulások következménye is volt, amelyek az akkori állampártban történtek. A reformköröknek nevezett MSZMP-n belüli csoport volt az a mozgalom, ami ezt a pártot teljesen átalakította. És ott voltak az ellenzéki mozgalmak, amelyek 1987-től, az MDF-fel kezdődően indultak el, aztán folytatódott a többpártrendszer létrejöttével. Ez egy valóban nagyon aktív és tényleg nagyon pezsgő légkört hozott. Szerintem a „rendszerváltás" kifejezés nem szerencsés. Ez inkább arra utal, mintha a magyar társadalomnak nem lett volna ebben tevékeny része. Tehát ezért gondolom, hogy a rendszerváltoztatás fejezi ki legjobban azt, ami itt zajlott.

Ebben az időszakban mivel foglalkozott? Hol dolgozott?

1980 és 84 között muzeológus voltam a szegedi Móra Ferenc Múzeumban. *Zombori István* volt a történeti osztály vezetője. Szintén franciás, és amikor odakerültem, kutatási témát kellett választanom, és akkor Pista ajánlotta azt, hogy érdekelne-e Szeged francia megszállása az első világháború végén. Hálás vagyok neki ezért, hogy javasolta ezt a témát és később is mindig odafigyelt a publikációimra. A múzeum után kerültem a SZOTE Társadalomtudományi Intézetébe.

Hogy is mondjam, zsúfolt időszak volt. Sok minden történt egyszerre, mert mindez, amiről az előbbiekben beszéltünk összekapcsolódott nálunk a családalapítással. Elsődleges volt a család. A feleségem a Kőrösyben kezdett tanítani, majd megszületett a két gyermekünk, a két fiunk, a kiegészítő szakot végeztem az ELTE-n, és ebben az időszakban írtam meg az egyetemi doktorit. Akkor már egyre mélyebben kötődtem az említett francia témához, amiben nagyban segített, hogy 1989 őszén kijuthattam Franciaországba, és ott a hadügyi levéltárban kutathattam a szegedi anyagot.



Könyvbemutató a 2019. évi Ünnepi Könyvhéten

A publikációs listáját olvasva úgy gondolom, hogy érdeklődésének homlokterében a francia belpolitika állt. Kutatta a francia republikanizmus történetét, a modern Franciaország politikai rendszerét, illetve az Európai Unió intézményeinek rendszerét és történetét is. Nagyon érdekes olvasmány a 2019-ben megjelent „Francia megszállás Szegeden (1918–1920)" című könyve, amely megírását előkészítő kutatásait nemcsak hazai, hanem párizsi levéltárakban is folytatta és ezek talaján új megvilágításba helyezte a francia katonai vezetés és a helyi hatalmi szervek kapcsolatát. Milyen történelmi következményei, kulturális vagy politikai hatásai voltak a (1918. december 30. – 1920. március eleje közötti) szegedi francia jelenlétnek, megszállásnak? Túl azon, hogy sokan akkor találkoztak először „szerecsen" emberekkel.

Szeged számára mindenképpen pozitív következménnyel járt. Valóban közvetlen veszély fenyegette a várost egy román, illetve szerb megszállással. A szerbek és a románok folyamatosan rivalizáltak egymással, hogy ki melyik területet szállja meg a Bánát területén, és ugyanúgy „ácsingóztak" Szegedre is. Ebből a szempontból a francia megszállás mindenképpen

szerencsésebb körülményt jelentett. Egy kulturáltabb katonai irányítást, aminek a város életére mindenképpen pozitív hatása volt, az itteni polgárság megnyugtatására, meg a fosztogatások elkerülése szempontjából is. Másrészt azt is látni kell, hogy a franciák biztosították az ellenforradalmi szervezkedés lehetőségét. Az, hogy itt születtek meg az első ellenforradalmi kormányok, hogy itt szerveződött az ellenforradalmi hadsereg, meghatározó szerepet játszott majd Horthy hatalomra jutásában. Mindehhez a franciák biztosították a föltételeket. Ugyanakkor megállapítható az is, hogy a nagyon szélsőséges eseményeknek megpróbáltak gátat vetni, azaz egyfajta mérséklő szerepet is betöltöttek. Ugyanakkor bizonyos egyensúlyozó szerepük is jól kimutatható a szerbek és a románok igények között, ami valamiképpen visszatartotta úgy a szerb, mint a román hadsereget a további területfoglalásoktól. Magas beosztású francia tisztek fordultak meg Szegeden, például *Franchet d'Esperey*, a legendás tábornok, aki a Szövetséges Keleti Hadsereget irányította. Ő maga személyesen is járt a városban. Mellesleg Szeged élén ekkor öt francia városkormányzó váltotta egymást. Tehát a városunk ilyen szempontból szerencsésebb helyzetben volt, mint a többi város a háború után. Gondoljunk csak például Budapestre, ahol Szegedről élelmezték az francia kolóniát. A francia megszállásnak köszönhetően „úsztuk" meg a kommunista diktatúrát is. Ez mindössze egy 3 napos intermezzo volt itt, mert gyorsan eltávolították a helyi direktórium tagjait, és helyreállították a polgári rendet.

A Tanár Úr 1991 óta a JGYTF, majd a JGYPK oktatója. 1991 és 2008 között a Francia Tanszék adjunktusa majd főiskolai docense és a kar Külügyi Bizottságának tagja volt. Ez után a társadalomtudományi tanszéken docensként oktatott nyugdíjba vonulásáig.

Nagyon szimpatikus volt a közeg, amely itt fogadott 1991-ben. A rendszerváltoztatás időszakában kerültem ide, és nagyon tetszett ez a közösség a Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán. A Francia tanszéken kezdtem, ahol először *Albert Sándor*, majd *Bácskai Mihály* volt a tanszékvezető. Akkor a nyelvoktatásnak általában nagyon komoly hangsúlya volt a főiskolán. A francia nyelvoktatásnak már volt előzménye. Ugyan az '50-es években megszűntették, de a kilencvenes évek eleji újraindulás nagyon intenzív és motivált képzésszervezéssel kezdődött, és ez nekem nagyon szimpatikus volt. Kicsit föl is kellett nőnöm hozzá, mert egy darabig nem tanítottam. Ugyan kutattam, és az ösztöndíjaim során kint használtam a nyelvet, de azért más idegen nyelven oktatni. Ennek módszertanát újra meg kellett

tanulnom. Tanítottam leíró nyelvtant, nyelvtörténetet, civilizációtörténetet, és végül is ennél az utóbbi tématerületnél maradtam, ami tulajdonképpen Franciaország új- és legújabb-kori politikatörténetét jelenti. Nagyon jól éreztem itt magam. A főiskola külügyi kapcsolatai is igazándiból ekkor szerveződtek meg. Ez nagyon intenzív és inspiráló környezetet teremtett, mert hál' Istennek szakmai szempontból rengeteget profitáltunk az utazási lehetőségekből, és mindeközben nemcsak a hallgatók számára biztosítottuk az egyetemközi cserekapcsolatok lehetőségét, hanem mi magunk is szinte éves rendszerességgel jártunk Franciaországba. Nyári egyetemeken vettünk részt, kutatói ösztöndíjakat kaptunk.

Két franciaországi egyetemen is volt vendégoktató (Strasbourg, Montpellier). A szegedi Alliance Française Kulturális Egyesület intézőbizottságának tagjaként aktív szerepet vállalt a szegedi Frankofón Egyetemi Központ munkájában. A globalizáció, a globalizmus, ez döntően angol nyelvű és erőteljesen angolszász fogyasztói kultúra fókuszú. Mi szociológusok úgy mondjuk, hogy erős a globalizáció behatolási szintje a lokális társadalmi terekbe. És ugyanakkor pedig, a másik oldalon meg egy civilizációs átalakulást, nem csak korszakváltást, hanem veszteségeket is okoz. De nemcsak a magyar nyelvnek, a kultúránknak, vagy az úgynevezett közép-európaiságnak, hanem úgymond a „nagy" nyelveknek, a francia, a német, az olasz, az orosz nyelvű kultúrának is. Fontos hangsúlyozni, hogy az Önök által létrehozott Frankofon Egyetemi Központ ma is működik. Ezt azért mondom, mert jól láthatóan szervesült, és hogy a tulajdonképpen Önöket, mint alapító atyákat, messze túl fogja élni, tehát van rá igény, miközben azt gondolnánk, hogy minden az angol nyelvről szól most már. Hogy volt ez? Ezt a kihívást felismerte, látta a frankofón értelmiségi kör, és akkor Önök azt mondták, hogy hozzunk létre egy ilyen intézetet, mint az Egyetemi Központ? Mi volt ennek az indító szikrája? Miben gondolkodtak akkor?

Eléggé szoros kapcsolatban voltunk a budapesti Francia Nagykövetség Kulturális Osztályával. Abban az időben úgy tapasztaltuk, hogy jelentős kulturális tőkét, illetve pénzt áldozott a francia kormány arra, hogy a kultúrájukat terjessze. Ez az az időszak, amikor elindultak a kéttannyelvű képzések a gimnáziumokban. Erre annak idején *Köpeczi Béláék* és a pesti franciás vonal – akik megfelelő politikai háttérrel is rendelkeztek – nagy hangsúlyt fektetettek. Nagy számban adták az ösztöndíjakat. Azt éreztük, vagy láttuk, hogy a francia kormány mindent megtesz annak érdekében,

hogy megpróbálja az angol irányultságot egy kicsit ellensúlyozni. Ez egyébként nem sikerült teljes mértékben, de komoly erőfeszítések történtek erre, és ebben számítottak nyilván a magyarországi frankofónokra, akik nem voltunk túl sokan az országban. Mi annak idején francia szakon talán huszan végeztünk, ezen belül történelem–francia szakon hatan. Az egyetemi francia képzés nem volt tömegképzés. Maga a kezdeményezés a szegedi Francia Kulturális Egyesület, az Alliance Francaise 1990-es megalapítására az egyetemről indult el Németh Jenő tanár úrnak köszönhetően, aki nagyon sokáig elnöke is volt az egyesületnek, és akinek én korábban tanítványa voltam. Szívügyének tekintette a francia kultúrát, valamint az egyesületet, és ez a lelkesedés ösztönzött bennünket is. Kötelességünknek éreztük, hogy francia nyelv és kultúra terjesztésében mi is aktívan részt vegyünk. Úgy gondolom, hogy ez meghatározó volt. Később betetőzte ezt az SZTE Jogi Karának francia nyelvű képzése a Frankofón Egyetemi Központ keretében. Tulajdonképpen ez egy mesterképzés - jórészt afrikai hallgatók részvételével - amelyben annak idején pár évig én magam is tanítottam nemzetközi kapcsolatok témakörében. Főképp *Martonyi János* és *Trócsányi László* professzoroknak köszönhető, hogy nem Budapesten, hanem Szegeden jött létre a francia nyelvű sikeres mesterképzés, viszonylag sok hallgatóval.

Időközben pedig a Társadalomtudományi, aztán Társadalomismereti, aztán 2019-től Alkalmazott Társadalomtudományok Tanszék oktatójaként dolgozott. Egy személyes megjegyzés, hogy nekem anno részben diákként, részben pedig korábban a Neveléstudományi Tanszéken tanársegédjeként, tehát kívülről látva, aztán 2008-tól belülről ezt meg is tapasztalva, hogy ez egy olyan nagyon pozitív értelemben vett értelmiségi tanszék volt, merthogy barátságos, merthogy békés, ahol olyan pozitív és támogató mikroklíma van, hogy a kiváló oktatók, kiváló emberek is, és példaadó, hogy nem csak tanítanak és képeznek, hanem az értelmiségi létre nevelik is a hallgatókat, de mindemellett oda is figyelnek a hallgatókra, másrészt meg hogy egymásra is odafigyelnek, egymás véleményére is kíváncsiak. Ez Szabó Tibornak majd Gombos Józsefnek a vezetői időszaka volt?

Szabó Tibort én még hallgató koromból az egyetemről ismerem. Egyszer *vizsgáztatott* bennünket. Ez kicsit váratlanul jött, mert a kurzust tartó Kaposi tanár úrra számítottunk, helyette Tibor jött, aki elég szigorú vizsgáztató volt. Nagyon szerettem a Francia tanszéket, viszont azt szomorúan

tapasztaltam, ahogy fokozatosan szűnt meg a francia tanárképzés az utolsó évfolyam elbúcsúztatásával. Amikor kezdettől fogva ott vagyunk egy tanszék beindításánál és kénytelenek vagyunk látni, hogy az hogyan szűnik meg, nagyon elszomorító tud lenni. Jól esett a *Gombos Jóskától* kapott ajánlat, miszerint házon belül – a társadalomtudományi tanszéken – a történelem és a politológia végzettségemnek, illetve a kutatásaimnak köszönhetően folytathatom a pályámat. Ebben az időben jött létre a tanszéken a Társadalmi tanulmányok, az Ember és társadalom műveltségterületi tanár szakok, illetve a Multikulturális nevelés tanár szak, melynek éveken át én voltam a szakfelelőse.

Az Önt ismerők tudják, hogy több évtizede szinte azonos játékos kerettel, a barátaival futballozik heti rendszerességgel. Korábban a tanszéki oktatói–hallgatói gálamérkőzések és a kari oktatói hallgató–hallgató rangadók tanárcsapatának tagjaként is érdemeket szerzett, higgadt és fáradhatatlan játékával a kezdőcsapat biztos tagja volt.
Focizik-e még manapság? Kik alkotják a baráti, hobbifoci csapatot? Úgy gondolom Önnek fontos ez a közösségi sporttevékenység.

Igen, a foci, az hála Istennek tart még, csak ugye én nem vagyok már szegedi. Ürömre költöztünk. Február végén volt egy éve. Ott vannak az unokák, ott van a család. Ha valami hiányzik Ürömön, akkor ez a társaság, akikkel huszonvalahány éve együtt focizunk heti rendszerességgel, néha heti két alkalommal is. Ez valóban egy összetartó közösség: Szabó Tibor, *Karikó Sándor*, Bácskai Mihály, Szalma Elemér, akik ismert tanárai voltak a főiskolának. Persze újak is csatlakoztak közben, illetve távoztak is a csapatból, mint Karikó Sanyi, aki 70. születésnapja után jelentette be, hogy abbahagyja a focit. Az utolsó meccsén egy üveg pezsgővel köszönt el tőlünk. Amikor múlt ősszel Szegeden voltam, nem hagyhattam ki a találkozást a focis társakkal. Ez a közösség nekem mindig nagyon fontos volt, mert nemcsak sporttársak, hanem barátok is voltunk, összejártunk. Foci után az természetesen volt, hogy beülünk valahová akár egy pizzára, vagy egy italra. Valóban baráti viszony volt és van közöttünk.

Én azt látom, hogy tulajdonképpen bármerre volt is az aktív pályafutása során, Önben ott volt az mindig, hogy ne csak úgy valamit csináljon, hanem hogy jól is csinálja azt, beleálljon a feladatba… és a fociban is.

Igen, ha már csináljuk, akkor vegyük komolyan.



A tanárválogatottban.
Szabó Tibor, Bácskai Mihály és Nagy Miklós
(JGYPK Tanár–Diák futballgála, 2018, fotó: JGYPK)

Mit gondol, hogy mit tanulhat a mai magyar válogatott a francia csapattól ahhoz, hogy elérje a vágyott sikert és kijusson a világbajnokságra?

Talán mindenki által ismert, hogy a francia válogatott multikulturális. Azt szokták mondani, hogy „sokszínű" a francia csapat. Ez nekem mindig szimpatikus volt, mivel ez alapvetően a francia társadalom sokszínűségéből fakad. A bevándorlók harmadgenerációs, negyedgenerációs gyermekei beépültek a csapatba és kiváló színvonalon játszanak. Ott ez természetes. Jelentősen eltér egymástól a labdarúgást körülvevő társadalmi-politikai közeg a két országban, így nehezen tudnám ezt a kérdést érdemben megválaszolni.

A főiskolán és az egyetemen két tudományterületen – a francia szakon és a társadalomtudományok vonatkozásában – számtalan tantárgyat és több mint ezer hallgatót oktatott a pályafutása során. Ön az egyik leg-

népszerűbb oktató volt a JGYTF-en és a JGYPK-n. No, és akkor a hallgatókról… Miközben úgy a felsőoktatás, mind pedig az országunknak akár jogrendszere, meg a politikai felépítmény, tulajdonképpen minden rengeteget változott, ebből kifolyólag azt feltételeznénk, hogy akkor a hallgatói generációkban is valami lecsapódott ebből. Látott-e ez alatt a hosszú, aktív pályafutás alatt változásokat a diákokban?

A gyerekeimen és most már az unokáimon is látom, hogy mennyire mások a mostani generációk, mint a korábbiak. Önállóbbak, karakteresebbek. Számomra mindig problémát jelentett az, ha nehezen lehetett szóra bírni a hallgatókat az órákon. Nagyon kellett őket motiválni, hogy véleményt nyilvánítsanak. Úgy gondolom, hogy a mai fiatal generációnak inkább az a sajátja, hogy határozottan megfogalmazza a véleményét. Az nem biztos, hogy ez mindig nekünk tetsző vélemény, de fontos, hogy mindenképpen figyelembe kell venni, és meg kell szívlelni azt.

Mi az, ami egy oktatót vagy egy tantárgyat népszerűvé teszi a diákok között?

Az oktató esetében mindenképpen a szakmai hitelesség. Szerintem mindennek ez az alapja. Ha ez párosul egy kellően önkritikus szemlélettel, ugyanakkor jó humorral, akkor ez egy szerencsés oktatói hozzáállást jelent. Szerintem ezt a hallgatók is elfogadják, és úgy gondolom, hogy így bizalmon alapuló kapcsolat alakulhat ki. A tantárgy népszerűvé tétele kicsit nehezebb. Azt tapasztaltam, hogy nem minden tantárgyat sikerült úgy elfogadtatnom a hallgatókkal, ahogy én szerettem volna, vagy ahogy az adott tárgy az én szívemhez közel állt. Igyekeztem, de nem minden esetben sikerült megszerettetni a tantárgyat. Sokszor a hallgatónak az számít, hogy ebből a tárgyból a záróvizsgán lesz-e és hány kérdés, vagy milyen súlya, jelentősége van az adott képzésben a tárgynak. Ha ő ezt nem tartja olyan fontosnak, akkor eléggé meg kell küzdeni ahhoz, hogy az ember érzékeltesse vele, hogy ennek a tudásnak is meglehet a haszna, akár a mindennapi életben is.

És akkor fordítva: melyik volt, vagy melyek voltak Önnek az a tantárgya/tantárgyai, amit nagyon szeretett oktatni?

A nemzetközi kapcsolatok története, Franciaország politikatörténete, amely utóbbit a mai napig tanítom a Jogi Kar Nemzetközi Tanulmányok

Tanszékén. Ez a kettő mindig közel állt hozzám, továbbá az Európai Unió intézményei című tárgy is. Tématerületként leginkább a nemzetközi kapcsolatok érdekelnek. Amikor meghirdettük itt a tanszéken - összegyetemi szinten - a „Hidegháborús korszak konfliktusai” című kurzust, feltűnően sok karról, szakról jöttek a hallgatók. Orvostanhallgatók, gyógyszerészhallgatók, informatika szakosok is érdeklődtek a téma iránt. Érthető, hogy ezek a témák szakterülettől függetlenül felkelthetik a nyitott szellemű hallgatók érdeklődését. Kifejezetten jó érzés volt megtapasztalni, amikor élénk viták során fejtették ki véleményüket. Amikor a gyarmatosítás, majd a gyarmati rendszer felbomlása témákat dolgoztuk fel az afrikai hallgatókkal, akkor ők ezt egymástól nagyon eltérő felfogásban közelítették meg és néha olyan viták zajlottak, hogy szinte a sarokba húzódtam, hogy nehogy egy „dárda” vagy egy „nyílvessző” elérjen. Élveztem azokat az órákat, amikor láttam, hogy a téma megragadja a hallgatók figyelmét és vitára ösztönzi őket. Persze nem mindig volt ilyen pozitív élményem, de szerintem ez jelenti egy tanár munkájának az igazi örömét.

Köszönöm a beszélgetést!

Az interjút Jancsák Csaba készítette 2026 februárjában.

Nóbik Attila

Nóbik Attila az SZTE egyetemi docense, a neveléstudományok, a nevelés- és oktatástörténet elismert kutatója. 2022 óta oktat az Alkalmazott Társadalomtudományok Tanszék különféle szakjain.
2001-ben szerzett történelem szakos középiskolai tanári oklevelet a József Attila Tudományegyetemen (JATE), történelem–medievisztika szakon. Majd 2010-ben doktorált és 2018-ban habilitált neveléstörténeti tématerületen.



A bölcsészkari tanulmányainak idején még a kreditrendszer előtti világ volt, amikor a csoporttársakkal napról-napra, akár óráról-órára együtt voltak, együtt mozogtak. Milyen volt akkor az egyetem klímája? A hallgatótársai közül őriz-e kapcsolatokat, barátságokat? Az egyetemi évfolyamtársai közül vannak, akik kutatói/egyetemi oktatói pályára léptek?

Kétségkívül nagyon más volt, ha egyből kezdhetjük egy ilyen nosztalgia faktorral. Amikor a ’90-es évek közepén beléptünk az egyetemre, akkor az olyan időszak volt, amikor már nem volt az az erős ideológiai kötöttség, mint a rendszerváltás előtt. Viszont még nem is volt az az erősen technokrata szemléletű egyetem, ami aztán később kialakult. Nagyon pezsgő szellemi szabadság volt és sok tekintetben tanulmányi szabadság is volt. Úgyhogy én ezt tényleg úgy éltem meg, hogy sok mindent tudtunk csinálni hallgatóként, azonkívül, hogy tanultunk. Rengeteg lehetőségünk volt az önművelődésre, elég sokan sok energiát is tettek ebbe, és számos hallgatói öntevékeny csoport volt. Tulajdonképpen én is ezekbe belekeveredtem, ráadásul elég sokba. Egy idő után, például, a Szegedi Történész Hallgatók Egyesületében csináltunk rendezvényeket. Aztán néhány érdeklődő történelem szakos évfolyamtárs – plusz-mínusz az az egy-két évfolyam, akikkel az ember rendszeresen együtt ült az órákon – csináltunk egy Szegedi Középkorász Szekció elnevezésű hallgatói csoportot, ami rendszeresen tartott rendezvényeket, konferenciákat. Számos tekintetben ez a fajta szellemi pezsgés vagy szabadság volt a jellemző. Például a hallgatók által szerkesztett egyetemi lap volt a Szegedi Egyetem. Minden karnak volt legalább egy hallgatói lapja, amit a hallgatók szerkesztettek és a HÖK-ök adtak ki. Ezek közül is „odacsapódtam” néhányhoz, írtam cikkeket. Szóval sok értelemben egy pezsgő világ volt.

Ami a kapcsolattartást illeti, nagy évfolyam volt a történelem szak, éppen ezért nagyon vegyes évfolyam is volt. Ha őszinte akarok lenni, akkor ott is voltak már olyanok, akik csak diplomát akartak szerezni. A többség inkább tanári pályára ment, én azt hiszem. Vannak néhányan, igen, akik egyetemi oktatók lettek részben a bölcsészkaron, mondjuk történelem vagy régészet területén, de akár az ELTE-n, Egerben vannak most. Akkoriban az évfolyamok azért is működtek másképpen, mint most, mert nem volt még kreditrendszer, nem volt kötelező tanrend. Gyakorlatilag a történelem szak az úgy nézett ki, hogy a szigorlatok köré volt fölhúzva, és minden szigorlati tárgynak az időszakából volt kötelező előadást és szemináriumot teljesíteni és az összes többi tárgy tulajdonképpen szabadon választható volt a történelem szakos kínálatból. Jóval inkább elmosódtak a

határok az évfolyamtársak között, úgyhogy néha nem is tudom, hogy valaki szigorúan véve mondjuk a ’96-os évfolyam volt vagy a ’97-es, ’98-as. Hanem inkább az volt a jellemző, hogy inkább érdeklődési területek szerint mozogtunk együtt.

Van, akivel baráti kapcsolatot tart?

Inkább úgy mondom, hogy tudunk egymásról és van néhány olyan, most már kolléga vagy régi cimbora, barát, akivel pedig így összetalálkozunk néha rendezvényeken. Ha egyet kell kiemelnem, akkor Presztóczki Zoltánt említeném, aki a hódmezővásárhelyi levéltár vezetője lett. Vele például rendszeres a szakmai kapcsolatom. De az is igaz, hogy mivel nagy volt az évfolyam, ezért az évfolyamtársak sokfelé mentek az egyetem után. Jó néhányan a közoktatásba tanítani és velük kevésbé maradt meg ez a kapcsolat.



A pedagógiai szaksajtó és a néptanítói szakmásodás a dualizmus korában című könyvének bemutatása utáni derűs pillanatban

2001 óta dolgozik egyetemi oktatóként a Szegedi Tudományegyetemen. És ahogy utánakérdeztem, az biztos, hogy a tanáraink közül Önnek van a „legélesebb szemüveglencséje” abból a szempontból, hogy több inté-

zetben és tanszéken is tanított az egyetemen. 2016-ig a Bölcsészkar Neveléstudományi Intézetében, 2016-2020 között a JGYPK Gyógypedagógusképző Intézetében, 2020 és 2022 között a Tanítóképző Tanszéken onnantól az Alkalmazott Társadalomismereti és Kisebbségpolitikai Intézetben, és a Közép-Európa Tanulmányok Szakcsoportban. Sokféle merítésből szerezte a benyomásokat kollégákról, hallgatókról. A diáklegendáriumban vannak történetek a bölcsész-, a tanárképzős, a pedagógushallgatói karakterekről. Gondolom, hogy ezek csak mesebeszédek, vagy sztereotípiák, de valahol azt is gondolom, hogy talán lehet valóságalapjuk. Tapasztalt-e különbözőségeket akár az egyes szakok hallgatói „arcéle", akár az oktatásban eltöltött 25 év során tanított nemzedékek esetében?

Igen, óvatos igen. Bizonyos értelemben eléggé érdekes pályaív az enyém, amit talán már kevesen tudnának befutni. Tulajdonképpen még 2001 előttre vissza kell menni. Most vissza kellene keresnem, hogy harmad vagy negyedévesként-e, de már egyetemistaként demonstrátor voltam és már tartottam órákat. Ez ma már elképzelhetetlen, legalábbis a legtöbb egyetemen. Ott az elején még gyakorlatilag a saját kortársaimmal voltak óráim, hirtelen átkerültem a másik oldalra.

Ami leginkább megváltozott szerintem ebben a lassan 25 évben, amióta a felsőoktatásban vagyok, az a külső kontextus. A változások nagy része szerintem ebből fakad. Meglehetősen más volt az a közoktatás, ami a 2000-es évek elejének hallgatóit kibocsátotta, és az a közoktatás, ami a 2020-as évek közepének hallgatóit kibocsátja. Néha hallok kollégákat – nem a közvetlen környezetemben, de azért néha hallok így tágabban az egyetemi világban –, hogy panaszkodnak a hallgatókra. Azt kell látni, hogy nagyon megváltozott az a környezet, amiből jönnek. Ilyen értelemben kétségkívül van változás.

Van egy olyan típusú változás, hogy tolódnak el azok a dolgok, hogy kit mi érdekel, vagy ki miben találja meg magát. Ahogy mondtam már, amikor kezdtem, meg a saját évfolyamomban is, mindig voltak olyanok, akik csak a diplomáért jöttek. Tehát ha valaki azt állítja, hogy régen mindenki csak tanulni volt itt, meg szorgalmas volt, ez nem igaz. Úgy mondanám, hogy az egész egyetemi közeg, amire én rálátok, elmozdult egy erősen pragmatista irányba az intellektualista irányból. Nyilván én kicsit visszasírom az intellektualista irányt és az értelmiségképzést, ennek a régi hagyományait. Azt, aminek az utolsó időszakába mi még belecsöppentünk.

Ugyanakkor hogyha az ember nyitott szemmel néz a mai hallgatókra, akkor azt látja, hogy lehet, hogy akadémiai tudásból már kevesebbet ad nekik a közoktatás, de sok tekintetben jóval nyitottabbak, jóval élesebb gondolkodásúak, bizonyos értelemben másfajta racionalitás jellemzi őket. Ez egyébként kifejezetten jó, mert ez az embert motiválja, hogy friss maradjon, vagy például arra, hogy megtanulja, megértse a másféle nézőpontot.

Voltak-e kisebb-nagyobb horderejű változások?

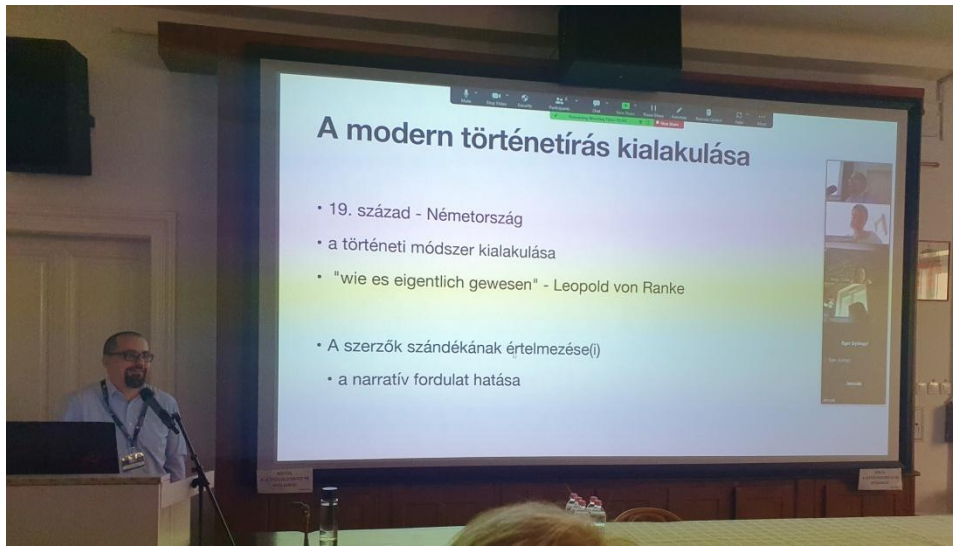
Az azért jól látszik, hogy egy bölcsészkarnak más a szervezeti klímája, kultúrája, mint egy JGYPK-nak. Miközben sztereotípia, de azért tényleg mások a bölcsészhallgatók, mint akik pedagógusképzésre jönnek ide. Nem felkészültségben vagy színvonalban, hanem már maga az különbség, hogy az érdeklődésük más. 2016 óta vagyok itt, de már előtte is elég sokat átoktattam, tehát viszonylag régi rálátásom van már magának a JUGYU-nak is a működésére Ez az intézmény is sokat változott és alakult. Számos olyan vonás kopik le szépen lassan – hát ez is a világ természetes része – ami mondjuk még 2016-ban vagy előtte még jellemző volt a karra. Szóval ez is elég sokat változott, ez a fajta klíma, ami itt van. Ez részben a belső folyamatok hatása, részben – megint csak – a külső kontextusnak a változásának, a professzionalizációs és deprofesszionalizációs folyamatoknak a hatása.

Publikációs listájának első tételeiből úgy tűnik, hogy fiatal kutatóként érdeklődésének homlokterében a reformpedagógiák álltak. Gondolok itt az 1999-ben megjelent „A reformpedagógia fogadtatása a 19. századi Kolozsváron" és a 2001-ben közölt „A reformpedagógiai irányzatok kialakulása: Értelmezési szempontok" című tanulmányaira. Mi vagy Ki irányította a figyelmét ezen témára?

Egy embert kell erősen kiemelnem. Pukánszky Bélát, akivel még hallgatóként ismerkedtem meg. Akkor én még középkorásznak készültem, amikor az ő neveléstörténeti előadására beültem és egész egyszerűen lenyűgöző volt, az az újfajta szemlélet, meg maga a tudás is. Elképesztő tudással rendelkező, nagyon jó előadó volt. És csak azért fogalmazok múlt időben, mert ma már nem tart rendszeresen Szegeden egyetemi előadásokat, egyéb tekintetben még aktív. Számos olyan dolgot említhetek, amit ő hozott be először Szegeden. Például a gyermekkortörténeti tartalmak megjelenését a pedagógusképzésben és a pedagógia szak oktatásban. Vagy ilyen téma

volt a reformpedagógia. *Németh András* tanár úr volt az, akinek elévülhetetlen érdemei voltak a magyar reformpedagógiai kutatások megújításában. Amikor *Pukánszky Béla* óráira jártam, akkor megjegyzett, mert tartottam kiselőadást és akkor megbeszéltük, hogyha ez engem érdekel akkor jelentkezzek nála. Így tulajdonképpen negyedéves koromtól már bekapcsolódtam kisebb kutatásokba. Egyszerre volt az, hogy orientált – mert azért az irányított, az túlzás, inkább mentor volt – és egyszerre hagyott szabadon kibontakozni. Szóval Pukánszky Bélának nagyon sokat köszönhetek, nélküle nem jutottam volna el odáig, ahova eljutottam. És azt is hozzá kell tennem, hogy rendkívül izgalmas időszak volt az ezredforduló környéke a magyar neveléstörténet-írásban, számos nagyszerű kutató akkor futott be, megújították a témákat, módszereket, inspiráló volt mellettük kezdeni a pályát. Másrészt, volt egy fiatal generáció, aki nagyjából egyszerre kezdte a szakmát, mára ők az a kutatói középgeneráció, amelyhez én is tartozom. Sok jó, innovatív módon kutató kortárs kollégát ismertem meg akkoriban. Elnézést a többiektől, de kettőt emelek ki közülük: *Baska Gabriellát* és *Hegedűs Juditot*. Azért, mert velük több, mint két évtizede gondolkodunk közösen különböző témákról. De tényleg sokakat mondhatnék még.

Szóval igen az első néhány publikációban foglalkoztam a reformpedagógiával, mert ez mindenkinek izgalmas, hogy ez a gyermekközpontú, új metodikát hozó dolog, ez hogy kezdődik. Egyébként – ezt csak így félve mondom –, az egyik, az értelmezési keretekkel foglalkozó tanulmány, szerintem nem a legsikerültebb. Ennek ellenére úgy tűnik, hogy ez az egyik legidézettebb publikációm. Akkor mégiscsak jó volt? Hatása van? Az, hogy jó-e vagy hatása van, az kettő különböző dolog. De nyilván ezen a területen nem én váltam meghatározóvá. És viszonylag korán elkezdtem a dualizmus korával, sajtóval, sajtótörténettel foglalkozni. Szóval ez inkább egy kirándulás volt az elején, amihez néha-néha visszatérek. Utána a pedagógiai sajtó és a néptanítók felé indultam. Ez, ami erősen meghatározta a következő időszakot.



Előadás a 150 éve a pedagógusképzésért konferencián, 2023-ban

Ha végigböngésszük a Magyar Tudományos Művek Tárában található publikációs listáját, akkor az jelenik meg előttünk, hogy a Tanár Úr a nevelés és oktatás története tématerületén számos témában elmélyült és folytatott kutatásokat. Mit üzennek a régmúlt idők a mai embereknek, akik inkább a jelen pillanatban élnek és a jelen pillanatért élnek? A történelem a nevelés és oktatás története szempontjából is „az élet tanítómestere”?

Kettős választ adnék erre. Egyrészt magát a neveléstörténet-írást és a történetírást is régóta foglalkoztatja az, hogy mi a történelem haszna és van-e egyáltalán a történelemnek haszna. Sokáig a történelmet, mint tudományt meg a történetírást egyértelműen felhasználták. Sok tekintetben pedig kihasználták. Gondoljunk arra, hogy amikor a 19. században megszületik a történelemtudomány vagy éppen a neveléstörténet-írás akkor a nacionalizmus támogatója lesz. Aztán gondoljunk a diktatúrák időszakára, hogy ott aztán végképp azt látjuk, hogy ideológiai célokra fölhasználják a történelmet. Ugyanakkor a történettudományban van egy nagy fordulat az 1970-es évektől, amely el akar távolodni attól, hogy a történetírás utilitarista alapon határozza meg saját magát. Ez azért érdekes, mert ennek az irányzatnak az egyik fontos állítása, hogy nem üzen a múlt, hanem gondolkodni tanít. Vagyis egyre inkább eltávolítjuk magunkat a direkt felhasználástól, és a direkt üzenetektől.

Ezzel együtt is azt gondolom, hogy azt viszont erősen hangsúlyozni kell, hogy a jelenkori történések és a jelenkori struktúrák nem érthetők meg a történeti kontextus nélkül. Merthogy mindennek van története, kultúrtörténete, politikai története, gazdaságtörténete stb. Ha ezt a történeti kontextust nem értjük, akkor tulajdonképpen nem értjük igazából a jelen világot és a valóságot. Szóval ha nekem lehet így „üzenetszerűen" megfogalmazni, akkor azt mondanám, hogy a történelmet nem a tanulságok miatt kell önmagában tanulni, hanem azért, hogy megértsük, hogy mindennek van története. Azt gondolom, hogy egy értelmiségi nem teheti meg azt, hogy széles körű tájékozottság nélkül mozogjon a mai világban. Valahol itt lehetne keresni szerintem a „történelem hasznát" vagy a „történelem üzenetét". Jobban értjük a jelent, hogyha értjük azt a kontextust, amiben kialakult. Viszont ne gondoljuk azt, hogy determinisztikus a történelem, tehát ne gondoljuk azt, hogy a történelmi kontextusból nem lehet kilépni és hogy nem lehet másképpen csinálniuk az ország dolgait, a politika dolgait vagy az oktatásügy dolgait. Inkább abban segít, hogy megértsük most miért úgy mennek a dolgok, ahogy.

A Tanár Úr kutatásai, tudományos témafeldolgozásai között találunk különös, vagy inkább különleges témákat is, példaként említhetem az emlékkönyvekről, mint történeti forrásokról szóló, avagy a szexuális nevelésről történt vitákat feldolgozó előadásait. Ez nemcsak szellemi nyitottságra utal, hanem tudományos bátorságra is (ha van ilyen kifejezés, hogy „tudományos bátorság"), de mindenesetre azt lehet mondani, hogy a Tanár Úr nem menekül el a kevésbé hagyományos, akár különös témák vizsgálata elől. Ezek a témák, hogyan találták meg Önt? Tudatosan iktatott-e be egy-egy „könnyedebb" témát a kutatómunkába?

A két téma némileg különbözik, de mind a kettő izgalmas. Ennek kapcsán két különböző útra is rá lehet világítani.
Az egyik, ugye ezek az emlékkönyvek. Az azért kezdett el izgatni, mert az egy olyan forrástípus, ami tömeges volt. Lehet, hogy a ti korosztályotoknak is voltak ilyen beírós emlékkönyvei, de lehet, hogy ez már akkoriban kopott ki a divatból. Az emberek nagy mennyiségben produkálták ezeket. A 20. század második felétől egyébként főleg a lányoknak voltak emlékkönyvei, szóval női műfajjá vált. A tömegesség ellenére a történeti kutatás keveset foglalkozik az emlékkönyvekkel. Egyébként például ilyen az ellenőrzőkönyveknek a története, az sincs rendesen megírva. Az izgatott, hogy egy történeti kutatás által el nem ismert vagy föl nem tárt forrástípus

mondhat-e valami újat vagy érdekeset. Ráadásul, hogyha az emlékkönyvet vagy az ellenőrzőkönyvet nézzük, akkor azt látjuk, hogy azokat ilyen személyes dokumentumként kezeljük és nem foglalkozunk vele, hogy mi az, amit a társadalomról vagy a történeti kontextusról meg lehet tudni belőlük. Magukat az emlékkönyveket lehetne – ilyen, mostanában divatos szóval – egodokumentumként kezelni. Az például izgalmas dolog benne, hogy kiderítsük, hogy ki írt bele. De ugye ők a 20. században főleg már az osztálytársak voltak, szülők, rokonok, barátok, tanárok. Nem feltétlenül igazi társadalmi hálót látunk belőle. A saját kutatásommal az volt az állításom, hogy az emlékkönyvek folklorizálódott tartalmain keresztül betekintést nyerünk szélesebb tömegek gondolkodásába a gyerekkorról, a női és az anyai szerepekről. Nyilván fenntartásokkal, de ez ismerhető meg belőle. Itt kifejezetten én kerestem azt, hogy mit lehetne kezdeni ezzel a típusú forrással, és az sem titok, hogy hogy én is gyűjtögettem ezeket és érdekelt, hogy hogyan lehet ehhez hozzáállni.

A másik téma az önfertőzés, ez egyébként önkielégítésnek a korabeli elnevezése. Erre viszonylag véletlenül bukkantam rá. Lapozgattam a régi – 1873-as – pedagógiai újságokat és azt láttam, hogy ha vagy negyvenen beszélnek erről a témáról hirtelen, akkor itt van valami, akkor ehhez hozzá kellene nyúlni, meg kellene nézni. Kiderült, hogy ez a téma egyébként illeszkedik abba, amit én kutatok. Ez pedig a néptanítók 19. századi társadalomtörténete és az, hogy ők hogyan pozícionálják magukat különböző nagy világfolyamatok kis szereplőiként. Például az önfertőzés az olyan, hogy a nyugati szakirodalomban rendesen meg van írva, egyébként ott sem az iskolával vagy pedagógusokkal kapcsolatos története, hanem a kultúrtörténeti vonatkozások. Viszont Magyarországon még ez is alig van megírva. Tehát kifejezetten izgat, hogy behozzak olyan témákat, amelyeket lehet, hogy a végén nem én fogok megírni, de hogy lehet, hogy valakit inspirálnak. Egyszer azt mondta egy kollégám, hogy én vagyok a magyar neveléstörténet-írás fenegyereke. Arra értette, hogy rendszeresen kutatom ezeket a témákat, amelyekkel más még nem foglalkozik.

Ehhez az is kell, hogy az ember nyitott szemmel járjon a nemzetközi térben is. Nagyon inspiráló amikor nemzetközi konferenciákon azt látom, hogy mennyi mindennel lehet foglalkozni történeti, neveléstörténeti kutatás címén és mi mennyi mindennel nem foglalkozunk. Megtermékenyítő az is, hogyha akárcsak Magyarországon belül is, de más tudományterületek felé nyit az ember. Nekem az utóbbi években, az irodalomtörténészek egy csoportja, akik női irodalommal és gyerekirodalommal foglalkoznak, ilyen reveláció volt. Őket muszáj olvasnom. Mert ők ugyanarról a

területről beszélnek, amiről én, más szempontból és – nem szégyellem bevallani – sok tekintetben sokkal felkészültebben. Muszáj mindig megújulni, muszáj mindig újat keresni.

Van egy publikációs bakancslistája, amelyben a light story-kat is feljegyezte, azzal, hogy két fajsúlyos történeti munka között megír belőle egyet-kettőt?

Igen. A tervek ebben az életkorban talán még helyesebb, mint a bakancslista. Azt látom, hogy ezekben – a részben már említett– kisebb témákban is benne van az a lehetőség, hogy nagy dolgok vannak mögöttük.

Ha már az önfertőzést említettük, meg a szexuális nevelést, ennek egy kisebb kutatás erejéig foglalkoztam az egyetemi leágazásával, ami szintén izgalmas. A két világháború között az egyetemeken a szexuális nevelést egészen komolyan vették, például Szegeden, Pécsett és Debrecenben is. Voltak szexuális felvilágosító előadások egyetemi hallgatóknak, főleg persze nemi betegségekre fókuszálva, illetve azok megelőzésére. Ez olyan része az emberi életnek, amit ilyen kicsit szemérmesen, mintha nem kutattak volna elegen. Néhányan igen, de elegen nem. Ezt például jó lenne jobban feltárni és megírni.

A néptanítóságot én azért szeretem kutatni, mert ők minden jelentős modernizációs folyamatban valamilyen módon ott vannak, vagy ha nincsenek ott az is érdekes. Erre most nem megyünk el, mert akkor tényleg tudományos előadás lenne már, de néha a hiány is érdekes eredmény. A néptanítóság nagyon kutatott téma, rengetegen foglalkoztak már vele, tényleg az egyik legrégebbi kutatási terület. De azt hiszem, hogy azzal a – nevezzük így – társadalomtörténeti megközelítéssel, amit én képviselek, lehet újakat mondani. Elkezdjük azt megérteni például, hogy milyen fontos szerepet játszanak a mezőgazdaság modernizációjában vagy átalakulásában. Vagy akár tényleg a testiségről, a szexualitásról való diskurzusokban és még sok mindent lehetne említeni.

Ha ilyen tervnek vagy bakancslistának nevezzük, akkor valami ilyesmi, hogy ezeket a szerepeket szeretném alaposabban föltárni.

Van-e ilyen megközelítés egyáltalán, hogy könnyedebb téma, avagy a kutatási módszer, az minden esetben ugyanolyan vagy változik?

Talán a befogadó részéről könnyedebb vagy színesebb téma. Szerintem nekünk kutatóként ugyanolyan felelősséggel és ugyanolyan elkötelezett-

séggel kell minden témához hozzáállni. De valószínűleg sokkal érdekesebb, vagy talán a befogadó számára könnyedebb vagy emészthetőbb téma, ha a méhészetről beszél az ember vagy az önfertőzésről vagy a női oktatók témájáról. Vannak olyan témák, amelyek egyensúlyoznak azon a határon, hogy mi ugyan komolyan feldolgozzuk, de könnyedebben befogadható a közönségnek. Lehet tudatos vállalás is, hogy néha ilyen könnyebben befogadható témákat is bemutatunk. Mert azon keresztül talán könnyebben érthető, hogy mik azok a nagyobb területek, amelyekkel az ember foglalkozik.

Az oktatás, tanítás mellett vezetői feladatokat is vállalt a pályája során. A BTK Neveléstudományi Intézetben 2012 és 2016 között intézetvezető-helyettes, majd a JGYPK Tanítóképző Tanszék vezetője volt. A JGYPK-n sok éven át vezette a Tudományos Diákköri Bizottságot is. Azt szokták mondani, hogy az adminisztrációban, a vezetésben vállalt szerepek olyannyira lefoglalják a személyt, hogy ebben az időszakában a vezetőnek szinte nincs is lehetősége kutatni és publikálni. Átnézve a publikációs listáját, ez Önre biztosan nem igaz, mert a kutatói teljesítményén egyenletesség látszik. Ezt pedig nem lehet másképpen, csak önfegyelemmel és tudatosan tervezetten csinálni. Illetve azt is feltételezem, hogy egy támogató közösség, család állhat a teljesítmény mögött (ahogy Karikó Katalin is ezt több alkalommal is hangsúlyozta a saját példája esetében). Melyik szerep a fontosabb Önnek: a vezetői, az oktatói vagy a kutatói?

Tudok olyan értelemben választani, hogy tudok mondani olyat, ami nagyjából egyenlő súlyú, ez az oktatói és a kutatói. Őszintén mondom, hogy én szeretek tanítani az egyetemen és ez az egyik értelme ennek a pályának, hogy az ember taníthat és fiatalokkal foglalkozhat. A vezetői feladatokkal úgy vagyok, hogy soha nem kapkodtam utánuk, de ha megtaláltak, akkor igyekeztem tisztességgel megcsinálni őket. Viszont arra is rá kellett jönnöm, hogy a formális hatalom akarása rám nem jellemző. Sokkal jobban érdekel emberi közösségekben működni és emberi közösségeket mozgatni, vezetni. A most meglévő vezetői megbízatásaim mind-mind a civilebb kutatói közösségekhez kapcsolódnak: a Magyar Oktatáskutatók Egyesületében, a Magyar Pedagógiai Társaságban, a Szegedi Akadémiai Bizottságban, vagy nemzetközi szinten az Európai Oktatáskutatók Egyesületének Neveléstörténeti Szakosztályában. Ezekben az a jó, hogy itt emberi közösségeket lehet építeni, mozgatni. Mert ez a pályán sem lehet sikeresnek

lenni a jó közösségek, a jó kollégák nélkül. Szerencsére, olyan sok vannak, hogy felsorolni is nehéz lenne őket.
Mindeközben érdekel maga a vezetésnek a mikéntje, igyekszem magam képben tartani a témában. De ahhoz, hogy valaki vezető legyen és azon belül jó vezető legyen, ahhoz nyilván a külső kontextusnak is olyannak kell lennie, amelyek lehetővé teszik az eredményes vezetői munkát.

Van-e olyan jótanácsa, ami a fiataloknak elmondható, hogy mi a titka a munka és a magánélet összeegyeztetésének? Hiszen vezetőként rendelkeznie kellett egy ilyen egyensúllyal.

Nem biztos, hogy mindig jól sikerült egyébként. Szóval ha az ember őszinte, akkor be kell vallania, hogy vannak olyan időszakok, amikor a munka többet követel. Ez bizonyos értelemben természetes is, hogy vannak olyan szakaszai az emberi életnek, amikor a szakmai élete többet kíván. Ráadásul az egyetemi, oktatói-kutatói élet rendszertelen élet, elég hektikus tud lenni. Sok tekintetben jóval szabadabb, viszont sok tekintetben jóval kötöttebb. Ez is nehézség, hogy ez hogyan építhető be egy család hétköznapi működésébe.

Szóval, hogy mindig jól sikerült volna egyensúlyt találni, azt nem tudom. De azért az ember egy idő után megtanulja, hogy nem szabad mindenáron önkizsákmányolni magunkat, merthogy nem nyerünk vele annyit, mint amit a másik oldalon veszítünk. Meg kell találnunk valójában az egyensúlyt vagy legalábbis azt, hogy mindkettőre jusson idő. Nyilván arról meg az ember családja tud mondani, hogy ennek a feladatnak megfelelt-e, erről azt hiszem őket kellene megkérdezni. Ha őszinte akarok lenni, lehet, hogy voltak olyan időszakok, amikor nem, de azt hiszem, hogy azért legalább igyekeztem. És igen, ez nem működhet támogatás nélkül (családi támogatás, megértés, empátia nélkül).

A Tanár Úrról tudható, hogy a kávékedvelők körébe tartozik.

Na akkor mennyi időnk van? [nevet]

Kézenfekvő lenne, ha a napi elfogyasztott kávémennyiségről kérdezném, de az Önhöz hasonló szakértők (például Kovács-Jerney Ádám tanár úr) úgy szoktak erről nyilatkozni, hogy nem a mennyiség, hanem a minőség a fontos kérdés. Ezért kis felkészülés után négy kérdést is megfogalmaztam.

Első, hogy mi a kedvenc filtere?

V60-at szoktam otthon is csinálni, meg hogyha filtert kérek kávézóban, akkor tipikusan azt. Bár utazás közben AeroPress-ezek – hogyha ez bármit mond – hogyha mondjuk családi nyaralásra megyünk.

Melyik a kedvenc kávékészítő eszköze?

Eszpresszófüggő vagyok. Ennek meg van egyébként a közösségen belüli helye, hogy azért az igazi kávéértők inkább filterkávét készítenek. De valamiért én eszpresszófüggővé és rajongóvá váltam.

Ivott-e már kopi luwak kávét?

Igen. Egyszer, nagyjából 10 évvel ezelőtt, voltunk Újvidéken, ahol akkor is már egészen jó speciality kávés szcéna működött. A kollégával, akivel ott voltunk tréninget tartani, láttuk, hogy van a menün és úgy gondoltuk, hogy ezt az életben egyszer meg kell kóstolni.

Nyilván ez olyan, hogy akit érdekel, az úgyis meg fogja kóstolni…

Nem éri meg. Két ok miatt nem éri meg. Egyrészt a morális és etikai megfontolások miatt, amiről egyébként akkor még kevésbé tudtam. Érdekesnek tűnt, hogy a cibetmacska megeszi, megemészti, mi pedig megisszuk a kávét. Akkor még kevesebbet tudtunk arról, hogy pontosan, hogy is zajlik ennek az előállítása. Ma már tudjuk, hogy az állatok tartása alapvetően természetkárosító, kizsákmányoló módon történik. Akkor még talán kevésbé hangsúlyozta ez a közösség. És ma már én is más szemmel nézem azokat a morális vagy etikai megfontolásokat, amik a kávétermeléshez kapcsolódnak.

Ez az egyik oka, hogy nem éri meg, hogy morálisan nehezen igazolható a fogyasztása. A másik pedig, hogy nem jó. Tehát, hogy igazból nem éri meg a hype-ot és azt a felárat, amit kérnek érte. Azzal adták elő, hogy bizonyos típusú fermentációs eljárások beindulnak attól, hogy a cibetmacska megeszi, majd kiüríti ezeket a kávébabokat. De fermentálni máshogy is lehet kávét, ami biztonságosabb, tisztább… – *És nem megy át egy állaton.* – és nem megy át egy állaton. Főleg nem úgy, ahogy őket tartják.

Mit javasol egy hétfő reggeli óra előtti fogyasztásra, amely serkentő, vitalizáló, jókedvre derítő hatással bír egy hallgató számára?

Valószínűleg itt is – mint sok más esetben – a személyre szabott ajánlat működhetne. Kifaggatnám az illetőt, hogy milyen az ízlése, milyenek az eddigi kávézási szokásai, ivott-e már egyáltalán speciality kávét. Hogy tudjam, mennyire radikálisan kezdjük.

Ha azt kellene mondanom, ami talán viszonylag üzembiztosan hat, akkor egy flat white-ot ajánlanék. Azt hiszem, az megfelelő mennyiségű kávé és tej. Van benne elég kávé, tipikusan dupla eszpresszó, de ha valaki nem szereti a speciality kávé sokszor gyümölcsös, savas ízvilágát, az a tejben nagyon szépen harmonizálódik. Szóval egy jó flat white-tal szerintem nem lehet mellé lőni. Mondom ezt annak ellenére, hogy én nem iszok tejes italokat.

Köszönöm a beszélgetést!

Az interjút 2026 márciusában Anczman Ágnes készítette.

Őri Mariann

Amikor elkezdtem készülni a beszélgetésre, rögtön az jutott az eszembe, hogy Őri Mariann Tanárnő portréja izgalmas kettősségre épülhet: egyrészt a világ egyik vezető technológiai vállalatának, a GE HealthCare-nek a vállalati kultúrája és HR-stratégiája, másrészt a Szegedi Tudományegyetem katedráján zajló tudásátadás.



Hogyan vezetett az útja a HR szakma csúcsára, és mi volt az a pont, amikor rájött, hogy a humán erőforrás menedzsment lesz az Ön hivatása?

Szerintem valahol mindig is sejtettem, csak nem tudtam. A személyiségemből fakadóan ez nem meglepő, habár tudatosan nem fogalmazódott meg bennem, hogy ez lesz az én utam, amíg el nem kezdtem HR gyakornokként dolgozni a pályám elején. Ott esett le, hogy ez nekem tetszik és lehet, nem is vagyok/leszek rossz ebben.

Milyen értékrendet képvisel a GE HealthCare HR vezetőjeként, és hogyan egyeztethető össze egy globális cég elvárása a helyi, magyarországi munkavállalói igényekkel?

Számomra a legfontosabb a dolgozók elköteleződése. Hiszem, hogy ha jól érzik magukat a munkahelyi környezetben, akkor hosszú távon maradnak velünk, és motiváltak, hatékonyak lesznek. Az, hogy mit is jelent, hogy „jól érzik magukat", az persze egy millió színnel árnyalt kép, nem ugyanazt jelenti mindenkinek, és ez benne a legjobb, hogy ez mindenkinek máshogyan tevődik össze. Az anyacég is nagy figyelmet fektet erre szerencsére, de persze mindig vannak kihívások, amikor nehezebb összehangolni a globális elvárásokat a lokális kultúrával és igényekkel.

A technológiai szektor rendkívül gyorsan változik. Hogyan kell a HR-nek adaptálódnia a mesterséges intelligencia és a digitalizáció térnyeréséhez?

A digitalizáció mára a HR működésének természetes része, és nem elvesz belőle, hanem kapacitást szabadít fel, ha jól élünk vele. Az AI segítségével sok olyan adminisztratív feladat automatizálható, amely korábban rengeteg időt vitt el, így több energiánk marad a stratégiai kérdésekre és a vezetői támogatásra. Ugyanakkor nagyon fontosnak tartom, hogy a technológia bevezetése etikus és átlátható legyen. A HR-ben mindig az ember áll a középpontban, és az AI akkor jó, ha a szakmaiságunkat és döntéseinket támogatja, nem helyettesíti.

A Tanárnő az SZTE Emberi erőforrás tanácsadó mesterképzésének egyik legnépszerűbb oktatója. Mi motiválta Önt abban, hogy a versenyszféra feszített tempója mellett az egyetemi oktatásba is bekapcsolódjon?

Nagyon boldoggá tesz, hogy ilyen jó a visszajelzés a kurzusról. Az én motivációm viszonylag egyszerű, szeretnék egy olyan szemléletet mutatni a hallgatóknak, amiben a dolgozók állnak a középpontban, és hogy a HR – amellett persze, hogy a cég érdekeit képviseli – hogyan lehet ténylegesen humánus. Ha ebből a megközelítésből akárcsak egy hallgató is magával visz valamit, és beépíti a későbbi szakmai munkájába, már elégedett vagyok. Bízom benne továbbá, hogy azon hallgatók, akik a HR világában képzelik el a karrierjüket, valódi betekintést kapnak egy HR szakember mindennapjaiba, és bármely alterületen is helyezkednek el, lesz egy holisztikus megértésük is.

Az „Emberi erőforrás projektek" kurzus keretében mi a legfontosabb üzenet, amit át szeretne adni a hallgatóknak?

A legfontosabb üzenetem az, hogy a HR sokszor projektalapú működésre épül. Nem elég egy jó ötlet vagy egy új HR gyakorlat, azt is tudni kell, hogy azt hogyan tervezzük meg, hogyan szerezzünk hozzá támogatást, és hogyan vigyük végig az adott projektet az életciklus minden fázisán. A kurzus során azt szeretném megmutatni, hogyan lesz egy vállalati igényből strukturált projekt, hogyan lehet jól meghatározni a célokat, és hogyan lehet az eredményeket mérni.

Mennyire fogékonyak a mai egyetemisták a „valódi világ" projektalapú megközelítésére? Van-e olyan „aha-élmény", amit gyakran lát a diákok arcán egy-egy gyakorlati példa után?

Fogékonynak tűnnek, igen, ha lefordítjuk olyan hétköznapi nyelvre, amit akár a magánéletbe is be tudnak építeni, hasznosítani, akkor nyert ügyünk van. A projektalapú szemlélet szinte bárhova behozható, így hiszem, hogy valóban hasznos tudást adhatok át, és ha nem is az órán, a későbbiekben elérkezik az a bizonyos „aha" pillanat, és felderengenek majd a SMART célok rövidítései.

Hogyan jelennek meg a GEHealthCare-nél alkalmazott legfrissebb trendek az SZTE JGYPK Alkalmazott Társadalomtudományok Tanszékén tartott óráin? Fordítva is működik a hatás? Adnak-e a hallgatók friss, szokatlan nézőpontokat, amelyeket Ön is be tud építeni a vezetői gondolkodásmódjába?

A vállalati működésünkből a tananyag szinte minden részébe hozok példát. A GE HealthCare magas komplexitású, mátrix szervezeti felépítése ideális terep arra, hogy megmutassam, milyen tényezők alakítják a HR döntéseket: a vezetői együttműködés, a kultúra, a DEI-stratégia vagy épp az employee experience. Természetesen a tanításból is sokat viszek vissza a munkámba. A hallgatók egy-egy kérdéssel inkább úgy érzem, tükröt tartanak, segítenek kitekinteni abból a multis buborékból, amiben élek, ezzel frissítve a gondolkozásomat egy-egy témáról.

Milyen kompetenciákat keres ma egy HR vezető egy pályakezdőben, és ezeket hogyan igyekszik fejleszteni az óráin?

Véleményem szerint a legtöbb munkakörben ma a rugalmasság, a tanulási agilitás és a kommunikációs érettség az alap. Emellett nagyon fontosnak tartom a pragmatikus gondolkodást, a rendszerszemléletet és a proaktivitást. Egy pályakezdőnél nem a tapasztalat számít, hanem hogy legyen nyitott, érdeklődő, együttműködő és megtalálja az összefüggéseket, értse, mi minek az okozata.

Hallgatóként nagyra értékeljük, hogy az előadásai során nemcsak a megvalósított eseményeket és programokat mutatja be, hanem a munkavállalók kapcsán alkalmazott intézkedések alapját, filozófiáját is, tehát a megértést segítő mélyebb mintázatokat is, amelynek hangsúlyos részét képezi a társadalmi felelősségvállalás, a családbarát munkahely szemléletmód, és a munkahelyi közösségek önszerveződésének támogatása. Vannak laikusok, akik a HR-t sokszor csak adminisztrációként vagy toborzásként látják. Hogyan válik ez a terület a társadalmi felelősségvállalás eszközévé egy nagyvállalat életében?

A HR segítségével valós és jelentős hatást tud gyakorolni egy szervezet a társadalomra. A családbarát vállalati környezet, a mentális és fizikai jóllét támogatása, a közösségépítő önszerveződő csapatok, a fenntarthatósági kezdeményezések vagy akár a sokszínűségi programok mind-mind olyan területek, amelyeken keresztül a HR társadalmi értéket teremt. Ezek nem különálló CSR-aktivitások, hanem a mindennapi működés integrált részei, véleményem szerint úgy jó, ha szinte észrevétlenül válik az organizáció részévé és fejti ki hatását.



Előadás a JGYPK Békési Imre Dísztermében 2025-ben

Nőként egy globális nagyvállalat felelősségteljes pozíciójában mit tanácsol a hallgatóinak a munka-magánélet egyensúlyáról vagy a karrierépítésről?

A munka-magánélet egyensúly mindenkinek mást jelent, és szerintem ezt a legnehezebb felismerni, és kialakítani magunknak, függetlenül a nemtől. Az egyensúly véleményem szerint nem az, hogy ugyanannyi időt töltök a munkával is meg a családdal is, az egyensúly bennünk kell, hogy kialakuljon, amikor este lefekszünk, akkor egy elégedettség érzéssel tegyük, ne azon stresszelve, hogy az egyik vagy másik javára elbillentünk. Illetve ami fontos, hogy ez változik, és ezt szintén fel kell ismerni, el kell fogadni, és tudatosan megélni. Lesznek olyan időszakok, amikor a munka igenis előtérbe kell kerüljön, máskor meg hátra lehet kicsit dőlni, és a szabadidőre, családra, hobbikra koncentrálni. A karrierépítésnél a legfontosabb üzenet, hogy felejtsük el a „létra” motívumot! A karriert inkább egy mászófalként vizionáljuk, ahol nagyon sok irányba lehet indulni, néha oldalra, vagy akár visszafele kell lépni ahhoz, hogy utána előre tudjunk lendülni. Az önismeret a kulcs, és hogy őszinték tudjunk lenni saját magunkhoz, mit szeretnénk, miben vagyunk jók és miben szükséges fejlődni.

Ha egyetlen tanácsot adhatna a jövő HR szakembereinek, mi lenne az?

Empátia és pragmatikus gondolkodás, e két tulajdonság kombinálása jó kiindulás.

Milyen jövőképet lát maga előtt az egyetemi oktatás és a vállalati szféra együttműködésében?

Egyre szorosabbat. A cégek oldaláról is egyre nagyobb az igény a valóban gyakorlatorientált, naprakész szakemberekre, és az egyetemek számára is érték, ha a hallgatók valós vállalati példákkal találkozhatnak. A legjobb megoldások akkor születnek, amikor a két világ nem külön működik, hanem egymást támogatja.

Javasolja-e, ajánlja-e HR-szakember kollégáinak, hogy Önhöz hasonlóan vegyenek részt a szakemberkézésben, és osszák meg a tudásukat és szakmai tapasztalataikat az új nemzedékekkel?

Abszolút! A tudásmegosztás bármilyen platformon nagyon hasznos, és a hallgatóktól érkező visszacsatolás külön érték, ami beépíthető a munkavégzésbe, win-win.

Köszönöm az interjút!

Az interjút Anczman Ágnes készítette 2026 februárjában.

Pap Anikó

A tanszék élettörténetének, mind a hallgatók, mind az oktatók körében legnépszerűbb személye Pap Anikó, egykori tanszéki adminisztrátor munkatárs, ügyvivő szakértő, aki 2022-től az SZTE Társadalmi Felelősségvállalás Kompetenciaközpontjában segíti, támogatja az egyetem családbarát szemléletmódjának fejlesztését.



fotó: Simon Róbert

Bárkit kérdeztem az interjúra készülés során, mindenki rögtön elmesélt egy-egy olyan kedves történetet, amelyben Te úgy jelentél meg, mint a tanszéki közösség lelke, a centrumszemély. Mi a Te „egyetemi élettörténeted”?

1996-ban kerültem a Szegedi Tudományegyetemre. Ezt megelőzően 14 évig dolgoztam könyvtárosként Makón, így a könyvtári és információs területen szerzett tapasztalataimnak is szerepe volt abban, hogy az egyetemre kerülhettem.



Az Alkalmazott Társadalomismereti Tanszék 2004-ben.
Állnak, balról: Olasz Lajos, Gombos József (tszv),
Vidács Ferenc; ülnek, balról: Szöllősi Erzsébet, Nagy Edit,
Kiss Mária Rita, Pap Anikó. (Fotó: SZTE JGYPK)

Az egyetemre *Szabó Tibor* hívott, majd *Gombos József* és *Jancsák Csaba* voltak a „főnökeim”, de ezt sohasem tekintettem egy hierachikus viszonynak, mert ők is partnerként tekintettek rám, aki az oktatás, a tanszék adminisztrációja és szervezése mellett mindig figyel a pozitív légkörre és a közösségre. A tanszéken kezdetben a tanszéki könyvtár működtetésével

foglalkoztam. A könyvtár közel 17000 kötetes társadalomtudományi állománnyal rendelkezett. A könyvtár fejlesztése, rendszerezése és a hallgatók, valamint oktatók kiszolgálása fontos része volt a munkámnak. Később feladataim fokozatosan bővültek. Részt vettem a szakok akkreditációjának előkészítésében, a hallgatói ügyek intézésében, valamint számos szervezési és koordinációs feladatban. Közel húsz éven keresztül dolgoztam a tanszéken, amely szakmai pályafutásom meghatározó időszaka volt.

A kétezres évek közepétől csütörtökönként igazi Agorává alakult át a tanszéki könyvtár! *Szabó Tibor*, *Bangó Jenő*, *Farkas János* professzorok, *Gombos Jóska*, *Krémer András*, *Kállai Ernő*, *Nagy Miklós*, *Olasz Lajos*, …és a fiatal adjunktusok, *Jancsák Csaba*, *Kiss Gábor Ferenc*, vagy *Gyöngyösi György Tamás tanársegéd*, Ja! de ne felejtsük ki az oktatónőket! …*Kiss Mária Rita*, *Szénási Éva*, *Nagy Edit*, *Szöllősi Erzsike* be-be léptek egy kávéra vagy teára és az órák közötti szünetben néhány percet, majd az órák után még egy-két órát folyt a szakmai beszélgetés, illetve a baráti csevegés. A barátságos hangulatot az is jellemezte, hogy más tanszékekről, például a kémiáról a *Gyémánt Imre professzor* vagy *Viskolcz Béla* is jöttek. Ez a hely a tudomány tiszteletének és a másik ember gondolatára való nyitottságnak volt a tere. A régi, ma már legendás főiskolai vagy egyetemi klíma itt megtapasztalható volt. Aki akár csak egyszer is jelen volt, később mind visszajelezte, hogy a „lelki akkumulátora" napokig feltöltődve volt és, hogy mennyi gondolatot vitt magával. Ez volt a tudás és a béke szigete. Sokan elmentek, eltávoztak, hiányoznak is nekem.

Most, hogy négy éve újra itt dolgozom, kollégámmal *Juhász Marikával*, aki az SZTE Társadalmi Felelősségvállalás Kompetenciaközpont egész adminisztrációját vezeti, hasonló légkört alakítottunk ki, mert Marika szintúgy nagyon pozitív gondolkodású és igazi közösségi ember. Most fiatal kollégákkal, de hasonló a légkör. Szerdánként átjön *Ocskó Adrienn* és *Koncz Andrea* a dékániból, aztán érkeznek a kutatók *Kiss Rita*, *Tajti Andi*, *Vincze Anikó*, *Mihálka Mária*, *Kassai Szilvi*, *Mezei Timi* (az utóbbi két hölgy egykor hallgatónk is volt!) és a „fiúk" is befutnak, *Kovács-Jerney Ádám*, *Dávid Benjámin*, illetve a *Krémer András*, a *Nagy Gábor Dániel*, aki az egyik kutatócsoportot vezeti és *Jancsák Csaba*, aki tanszékvezetői feladatai mellett a TFK vezetője is. És sokszor itt van *Porkoláb Misi* is, aki az operatív vezető a TFK-nál. Ő mindenre talál megoldást és ráadásul ő is egy derűs személyiség. Ez a szakmai kör más, mint régen volt, de minden változik! Egy dologban azonban ugyanolyan, mégpedig az, hogy ezek a nagytudású és kreatív emberek nemcsak dolgoznak, meg-

beszélnek itt, hanem egymással empatikusak és szeretetteljesek és nagyon figyelnek egymás mondanivalójára, gondolataira, akkor is ha éppen vitatkoznak. „Áramlik a Chi” – szoktam mondani magamnak.
Erre az egyetemi közösségre az is egy jellemző dolog, hogy évenként részt veszünk az ÁGOTA jótékonysági futáson, ki-ki a saját lehetőségei szerint teljesít, ezt a futótechnikát viccesen „hibrid módszernek” nevezzük, amely a futás, a kocogás és a gyaloglás váltogatását jelenti, de hát a részvétel és a közösségi cselekvés a fontos, nem az eredmény!



Tanszéki csapat az ÁGOTA Futás 2024-en.
Az első sorban a kép közepén Pap Anikó (fotó: ATT)

Milyen érzés visszajönni és segíteni a kutató-fejlesztő szakmai munkát?

Csaba, 2022-ben amikor az egyetem vezetésének, *Kónya Zoltán* és *Csóka Ildikó* rektorhelyetteseknek, illetve *Fendler Judit* kancellár asszony támogatásával létrehozta a SZTE IKIKK Társadalmi Felelősségvállalás Kompetenciaközpontot, hívott, hogy segítsem a családbarát egyetem program megvalósítását. Nagyon jó érzés volt visszatérni. Az egyetem számomra mindig közösséget jelentett. Nyugdíjasként különösen értékes, hogy to-

vábbra is aktív maradhatok, kapcsolatban lehetek kollégákkal és új kezdeményezésekben is részt vehetek. Ráadásul az egyetem vezetése, *Széll Márta* professzor rektorhelyettes, és *Saághy Andrea* HR igazgató is nagy támogatói a Női Szalon nevű kezdeményezésemnek, aminek a megvalósítására az SZTE munkavállalónői körében kutatások alapján Csaba két éven keresztül bíztatott, motivált és ez most indult el, elég sikeresen.

… és milyen érzés diákok, tanárok és kutatók között, velük együtt dolgozni?

Mindig szerettem a jó emberekkel való együttműködést! A hallgatók, oktatók, kutatók és munkatársak között gyakran mi, az adminisztratív munkát végző kollégák jelentettük az összekötő kapcsot. Ez sok odafigyelést igényelt, ugyanakkor nagyon sok pozitív emberi élményt adott.

Szoktak lenni konfliktusok?

Természetesen, minden közösségben előfordulnak nézetkülönbségek. A tapasztalatom az, hogy a legtöbb helyzet a másik tiszteletével, odafigyeléssel, türelemmel és párbeszéddel, jól kezelhető.

Milyen a kapcsolatod a kollégákkal?

Szerencsésnek érzem magam, mert az évek során számos szakmai kapcsolatból baráti kapcsolat lett. Sok régi kollégával ma is tartom a kapcsolatot.

Akik ismernek, tudják, hogy közép és hosszútávon jelentős sikereid vannak atlétika sportágban, mégpedig a futásban. Honnan jött a sport?

A sport tízéves korom óta része az életemnek. Atletizáltam, versenyszerűen, magyar bajnoki címet szereztem, szinte minden nap futok, és sok versenyen indulok. Büszke vagyok rá, hogy egy németországi nemzetközi senior versenyen 2026-ban a korosztályomban első helyezést értem el. Mindig fontos volt számomra a mozgás, a kitartás és az aktív életmód. A sport sokat adott a személyiségemhez és a mindennapi egyensúlyomhoz. Ennek az az alapja, hogy erős sportmenedzsment és oktatási háttérrel rendelkezem, melyből kifolyólag elkötelezett edző és sportszervezetmenedzser vagyok, e területen a Testnevelési Egyetemen szereztem diplomát. A tanítás és mentorálás iránti szenvedélyem vezetett ahhoz, hogy

okleveles pedagógus és tanár legyek, amely képesítésemet a Szegedi Tudományegyetemen szereztem meg. De a szakmai tapasztalatokon túl nagy örömömet lelem a sportban, a futásban, éppúgy, mint a zenében és a divatban, és mindig új utakat keresek a kapcsolatteremtésre, az inspirációra és a fejlődésre. Az üzenetem: Mozdulj az egészségért! Erre korábban kidolgoztam egy programot, amely a mozgás hatékonyságához felhasználja a zenében levő motivációs erőt és a tudatos táplálékbevitelt. A tested tüzelőanyagként használja az ételt. Futás közben az izmoknak energia kell – de az emésztésre is. Ha a kettő egyszerre zajlik, az egyik szenvedni fog. A cél az egyensúly megtalálása: elegendő energia, de könnyű gyomor. Move to Health!



Mozdulj az egészségért! Move to Health! (Fotó: Simon Róbert)

Hogyan tartod formában magad?

Igyekszem fizikailag és szellemileg is aktív maradni. A mozgás mellett fontos számomra a közösségi élet, az új feladatok és a folyamatos tanulás.

Az SZTE Női Szalon kezdeményezője, létrehozója, szervezője és házigazdája vagy. Hogyan indult a Női Szalon? Mi a célja? Hogyan áll most?

A Női Szalon ötlete abból a gondolatból született, hogy szükség van egy olyan közösségi térre az egyetemen, ahol a nők találkozhatnak, beszélgethetnek, inspirálódhatnak és kapcsolódhatnak egymáshoz. Olyan alkalmakat szerettem volna létrehozni, amelyek a nőket érintő témákról szólnak: életutakról, családról, hivatásról, egészségről, közösségről, sikerekről és kihívásokról.



A Női Szalon 2026. júniusi eseményén a Banga Ilona Központban
Balról: Pap Anikó, Majzik Andrea, Radács Marianna, Anczman Ágnes, Koncz Andrea, Rafael Beatrix, Juhász Mária, Kovács-Jerney Leona
(Fotó: KJÁ)



(B-J) Pap Anikó, Széll Márta, Saághy Andrea
a Női Szalon eseménye előtt a Tamási Áron Klubban (fotó: KJÁ)

Fontos számomra, hogy a Szalonban mindenki egyenrangú legyen. Itt nem a beosztás, a cím vagy a pozíció számít, hanem az ember. Hiszem, hogy minden nő története értékes, és mindannyian tanulhatunk egymástól.
A program célja nemcsak az ismeretek átadása, hanem a kapcsolódás, a közösségépítés és a feltöltődés is. Jó érzés látni, amikor a résztvevők beszélgetnek egymással, új ismeretségek születnek, és mosollyal az arcukon távoznak. Számomra ezek a pillanatok jelentik a rendezvény igazi sikerét.
A témák kiválasztásánál arra törekszem, hogy azok aktuálisak, igényesek és sokakat megszólítóak legyenek. Folyamatosan keresem az új ötleteket, javaslatokat és azokat az előadókat, akik hitelesen és inspirálóan tudnak megszólalni. Nagy öröm számomra, hogy az első két rendezvény sikeresen megvalósult, és már a második alkalom végén többen érdeklődtek a folytatás iránt. Ez megerősített abban, hogy az egyetemi közösségben valódi igény van az ilyen találkozásokra. Az külön erőt ad ennek a nők által nőknek szervezett programnak, hogy Saághy Andrea és Széll Márta is mindegyik eseményen jelen volt, további ötleteket adtak, illetve, hogy Széll Márta az orvoskar történetének első nő dékánjaként befogadta és „házigazdaként” köszöntötte is a résztvevőket a nyári szünet előtti utolsó alkalommal. Szeptemberben folytatjuk!

Az interjút 2026 júniusában Anczman Ágnes készítette.

Saághy Andrea

Dr. Saághy Andrea tanárnő munkaidejének legnagyobb részét – az SZTE HR igazgatójaként – vezetési, irányítási feladatok jelentik. Ugyanakkor az SZTE Alkalmazott Társadalomtudományok Tanszék emberi erőforrás tanácsadó mesterképzési szakjának egyik legnépszerűbb oktatója…



Családi hagyományból (?) ... személyes elhatározásból (?) jön az, hogy a tudását át szeretné adni a fiatalabb generációnak?

Ez egy nagyon jó kérdés, mert az én családomban senki nincs, aki diplomás lenne, én vagyok az első. Ezért aztán nem nagyon vannak erre családi ha-

gyományok, hogy így az oktatás része lenne az életünknek vagy sem. Viszont Pécsre jártam a jogi karra, még akkor jogi egyetemre és nagyon sokat köszönhetek annak a karnak és annak a Munkajogi és társadalombiztosítási tanszéknek, különösen. Egy nagyon jó, évek óta fennálló kapcsolat alakult ki köztünk ott az oktató kollegákkal. Tulajdonképpen én ott kezdtem el ezt az oktatási tevékenységet, és nem másért, hanem azért, mert úgy gondoltam, hogy nagyon sok mindent kaptam én a pályám során, ami azt eredményezte, hogy most ott vagyok, ahol vagyok. Visszagondolva arra, hogy amikor én elvégeztem a jogi egyetemet és kikerültem a piacra és elkezdtem ügyvédjelöltködni, és az első feladatom az volt, hogy írjak egy ellen kérelmet és azt se tudtam, hogy mi az. Tehát, hogy így igazából örültem volna neki, hogyha annak idején vannak olyan oktatók, akik a gyakorlati tapasztalataikat átadják és ezzel segítették volna azt, hogy: „figyelj hát, hogyha te ügyvédjelölt leszel, akkor ilyeneket kell ám irkálni és hogy mire figyelj és hogy csináld". Én igazából nagyon elismerem az elméleti oktatás fontosságát és nem gondolok magamra oktatóként, én inkább úgy gondolok magamra, hogy azt a tudást, amit megszereztem az évek során, azt át tudom adni a hallgatóknak, hogyha kikerülnek a munkaerőpiacra, akkor legyen már valami emlékük vagy elképzelésük arról, hogy mit jelent az, hogy valaki HR-es egy cégnél vagy HR vezető akár. Milyen dilemmákkal találkozhat, én ebben érzem azt, hogy tudok segíteni. Mert az ilyen elméleti dolgokat, azt nálam sokkal kiválóbb oktatók fogják átadni a hallgatóknak. Én azt érzem erősségemnek, hogy a gyakorlatban tudok 1-2 trükköt átadni, amit érdemes.

Gondolta volna még hallgató korában, hogy a későbbiekben oktatóvá válik az egyetemen?

Nem. Semmiképp nem. Úgy gondolkodtunk annak idején – én 1998-ban végeztem a jogi karon ott Pécsen – már alig vártuk, hogy kikerüljünk a nagy betűs életbe. Akkor mindenkinek megvolt az elképzelése, hogy ügyész lesz, ügyvéd lesz, bíró lesz, a pályakép az megvolt, de egy ilyen álomvilágban, mert fogalmunk nem volt, hogy mit jelentenek ezek a szakmák igazából. A mi évfolyamunk majdnem 400-an indultunk, 280-an végeztünk és talán egy olyan évfolyamtársunk volt, aki ott maradt az egyetemen és oktatóként folytatta. Valahogy ez a szakma – ez a jogász szakma – ez talán nem feltétlenül az oktatóvá válást segíti. Nyilván lehetnek olyan szakmák, amik meg erősebben. De én nem gondoltam rá és nem is szerettem volna oktatni. Ehhez el kellett jutnom, talán egy olyan szintig, amikor már úgy éreztem, hogy annyit kaptam: annyi támogatást, annyi mentorom

volt, hogy én is vissza szeretnék valamit ebből adni. Ez egy ilyen evolúciós folyamat során alakult ki, hogy szeretem ezt csinálni

Mik a tapasztalatai arról, hogy az Ön kurzusai esetében mennyire sikerül „lebontani az iskolai kereteket" és a friss ismereteket behozni a hallgatóknak – ahogy a tanszék szakmai missziójában szerepel?

Szerintem ebben a félévben, ebben a tárgyban (Szervezetek irányítása, fejlesztése) abszolút, 100%-ban. Én még egy tárgyat tanítok a következő félévben, de ott inkább van tananyag, tankönyv van meg vannak olyan bázisok, ami alapján építjük föl. Ott egy picit nagyobb hangsúlyt kap az elmélet és kisebbet a gyakorlat. De mivel itt teljesen szabadok vagyunk ebben a félévben, ezt elő lehet készíteni a következő félévre vonatkozóan. Szerintem ott is hasznos lesz majd, amit itt most megtanulunk! Úgyhogy szerintem abszolút be lehet hozni a friss és a tapasztalati tudást és ennek szerintem így van értelme.

Mennyire fogékonyak a hallgatók, van-e „értő fül" az életből származó tapasztalati tudásra, amit Ön közvetít?

Én úgy látom, hogy nagy a nyitottság. Először volt egy döbbenet az arcokon, hogy hova jöttek a kedves hallgatók. Inkább az előző évfolyamon láttam ezt, most szerintem már ez így tudott, hogy itt nem könyvből tanulunk. Abszolút nagy a nyitottság. Ugye különbözik a nappali meg a levelező képzés ilyen szempontból. A levelező képzésben már van egy nagyobb gyakorlati tapasztalata a hallgatóknak és ott nagyon izgalmas „összeütköztetéseket" tudunk csinálni és ez számomra is mindig ad valamit. Én is nagyon sokat tanulok például így a hallgatóktól is. De itt a nappalin is! Én úgy látom, hogy ez az évfolyam is rendelkezik már valamiféle szakmai tapasztalattal, vagy legalábbis mindenkinek van egy picike munkatapasztalata és így van véleménye is ezekről a témákról. Szerintem a hallgatóknak az a fontos, hogy össze tudják kapcsolni a saját életükkel azt, amit hallanak az egyetemen. Tehát hogyha nincsen közös platformunk, akkor például baromira nem érdekli őket, hogy mi a HR kontrolling, mert akkor úgy gondolják, hogy „azok csak számok és én nem akarok ezzel foglalkozni", de mivel elég széles körű a paletta a tematikát illetően, szerintem mindenki talál magának olyan témát, ami érdekli. Így könnyebb az ő figyelmét felkelteni. Biztos, hogy nem minden téma ilyen és biztos, hogy nem minden hallgató veszi ezt olyan jól, de a többség szerintem igen – legalábbis én úgy láttam.



A HR FESZT előadójaként 2025-ben (fotó: KJA)

A sok éves szakmai tapasztalatai szerint milyen a jó HR-szakember?

Ezen sokat gondolkodtam. Én azt gondolom, hogy elsősorban rugalmas. Tehát, hogy nem merevedik bele a saját szakmájába, hanem tágítja a kereteket és igazából a változásokra mindig adaptívan tud reagálni, illetve proaktívan. Meg támogató is, tehát nem saját magát helyezi az előtérbe egy szervezetben, hanem tudomásul veszi, hogy ő a motorja tulajdonképpen a cégnek és nem a HR önmagában egy cégprofil, hanem a cégnek van egy profilja, amit a HR támogat és akkor jó, ha nem észrevehető. Szerintem a jó HR-es az, aki stratégiában tud gondolkodni és nemcsak a saját területével van tisztában, mert mondjuk nem árt az sem, ha egy kis közgazdasági ismerettel rendelkezik például, hogyha cégnél van: Hogyan működik az üzleti folyamat? Hogyan illeszkednek a HR költségek a cég költségvetésébe, vagy hogyan lehet optimalizálni, és milyen projekteket lehet ennek érdekében kialakítani? Szerintem összességében a jó HR-es olyan, aki gondolkodik, aki támogató, aki a változásokat tudja kezelni és aki nem a saját egoját helyezi előtérbe, hanem inkább segít a cégvezetőknek abban, hogy ők sikeresek legyenek.

Mondana kulcsszavakat, hívószavakat? Ezek közül melyeket tartja a legfontosabbaknak? Amelyek az alapot jelentik?

Ha kulcsszavakat kell mondani, akkor legyen elmélyült tudása, legyen támogató – ezt azért ismétlem, mert szeretném hangsúlyozni, amit az előbb mondtam –, a változásmenedzsmentben legyen erős, na és kicsit a pszichológiát is behoznám, hogy kis pszichológiai vénával is rendelkezzen, hogy a munkavállalók és a vezetők problémáit tudja jól kezelni. De szerintem a legfontosabb a szaktudás, mert az persze elengedhetetlen ebben a szakmában is.

Mit javasol az emberi erőforrás tanácsadó mesterképzés hallgatóinak, mire figyeljenek az egyetemi órákon kívül, akár a szabadidejükben is, amivel előkészíthetik („előre tanulhatnak"), vagy ami támogathat minket hallgatókat az elhelyezkedésben, a munka világába való átmenetben?

Mindenképp azt, hogy vannak ilyen nagyon jó események, mint a HR Fest vagy a különböző olyan online, vagy akár helyszíni konferenciák, fórumok, ahol lehet találkozni élő HR-esekkel és ott lehet velük beszélgetni. Ez szerintem egy jó irány, hogy egyáltalán tudják a hallgatók, hogy ez az, amit akarnak-e. Hogy ne akkor derüljön ki, hogy nem akar HR-es lenni, amikor elkezd egy cégnél dolgozni és látja, hogy a HR-es az tulajdonképpen mást se csinál, mint papírokat tologat, adatot rögzít, meg kommunikál a munkavállalókkal – most ilyen sarkítottan mondom. A másik az az, hogy érdemes bekapcsolódni projektekbe. Például nálunk is vannak gyakornoki programok, vannak ilyen adattisztítási projektek, amikben részt lehet venni. Ez most a saját cégemről tudom elmondani, de sok cég hirdet ilyen lehetőségeket és azt gondolom, hogy ezeket érdemes kihasználni. Vagy akár olyan ötleten dolgozni közösen a hallgatóknak, ami hallgatói megmérettetések valamelyikén tud szerepelni. Érdemes magát a szakmát jobban megismerni és elgondolni azt, hogy mivel ez a HR-es szakma is elég széleskörű, hogy ezen belül mit is szeretne. Akinek olyan a személyisége, hogy inkább visszahúzódó és szeret inkább adatokkal, mint személyekkel dolgozni, annak valamilyen back office-os munka való. Aki extrovertált, nagyon szeret kommunikálni, és jó problémamegoldó, az mondjuk egy front office-ba nagyon jól helyt tud állni, mondjuk egy referensi pozícióban. Aki szereti a számokat, szereti az elemzéseket, az inkább kontrolling szakember karakter. És akkor ezen belül, meg a piaci helyzeteket kell felmérni, hogy ebben a szakmában mi az, ami keresett és mi az, ami nem. Mondjuk a kontrollert azt égen nem lehet találni, tehát az szerintem na-

gyon keresett. De lehetnek olyan futó feladatok is, mondjuk az iratkezelés – egy HR irattáros, ez meg annyira már nem lesz keresett, mert más megoldások vannak a piacon. Annyit javasolnék, hogy legyen tisztában a saját szakmájával és érezze meg, hogy mi az, amit ezen belül szeretne csinálni. Legyen bátor, jelentkezzen különböző cégekhez akár gyakornoknak. Szerintem elengedhetetlen a tapasztalat, ami már külön kiemelt rész a mostani önéletrajzokban is, hogyha valaki szeretne ezen a pályán elhelyezkedni.

Jancsák Csabától az SZTE Társadalmi Felelősségvállalás Kompetencia Központ vezetőjétől tudom, hogy Ön az SZTE családbarát szemléletmódjának egyik legfőbb „motorja" – ezt jól tudom?

Igen, ez így van. [mosolyog]



Az SZTE Vándorbölcső átadásakor 2024-ben

Milyen érvek szólnak a vállalati, szervezeti HR családbarát elköteleződése mellett?

Egyrészt, munkáltatóként ki kell tűnni – erről már beszéltünk a kurzuson – a brandet fel kell építeni, meg kell tudni mondani a potenciális munkavál-

lalóinknak, hogy miért érdemes nálunk dolgozni. A bér, az persze egy része ennek, de úgy gondolom, hogy a munkavállalóknak az egyéb területeken való támogatása is fontos: egyrészt egy jóléti, szociálishálónak a jogszabályi keretek feletti működtetése, másrészt meg egy olyan közösség kialakítása vagy a kialakulásának a segítése, amit például ezekkel a családbarát programokkal lehet erősíteni, hogy jöjjünk össze, legyünk együtt, hogy hozd a családodat, hozd a gyerekedet, nem vagy magadra hagyva, ha beteg vagy. Hogy egy olyan támogatást érezzen a munkavállaló, ami túlmegy a sztenderdeken. Az az érzése legyen mindenkinek, hogy itt jó dolgozni. Ezek a programok a hatásokhoz képest egyébként sem kerülnek olyan egetverő összegekbe. Most nem arról beszélek, hogy bevezetünk egy cafetéria rendszert, melyben havi 20.000 Ft-ot adunk mindenkinek, mert az lehet egy több milliárdos projekt is. De, hogy évente többször csinálunk egy családi rendezvényt a munkavállalóknak, hogy szervezünk nekik tájékoztatókat, programokat, különböző koncerteken vehetnek részt, hogy ők is – hogy mondjam – bele tudjanak kerülni a hallgatók által már ismert programkavalkádba. Szerintem fontos a saját mentális egészségük megőrzése miatt. Ez ugye a munkáltató számára hatékonyabb munkaerőt generál, mert nem akar elmenni, nincs annyi fluktuáció, hiszen tudja, hogyha baj van, akkor a munkáltató segít megoldani. Szerintem emiatt fontos a családbarát szemléletmód.

Köszönöm a beszélgetést!

Az interjút Anczman Ágnes 2025 októberében készítette.

Szabó Tibor

A professzor úr oktatói pályája a JATÉ-n kezdődött. 1992 óta tanít a Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán, majd az SZTE JGYPK-n. Előbb a Társadalomelméleti tanszéken (1992–1998) mint tanszékvezető főiskolai tanár, majd az Alkalmazott társadalomismereti Tanszéken (1998–2015), ezt követően az Alkalmazott Társadalomismereti és Kisebbségpolitikai Intézet Alkalmazott Társadalomtudományok Tanszéken emeritus professzorként. 1970-ben a szegedi József Attila Tudományegyetemen (JATE), olasz–francia szakon szerezte egyetemi oklevelét, majd ezt követően 1974-ben végezte el az ELTE Filozófia szakát. Tudományos munkásságát és tudományszervező tevékenységét számos hazai és nemzetközi díjjal ismerték el. Az itt következő portréinterjúból életútjának mérföldkövei mellett, világnézete és humanista személyisége is kirajzolódik.



Mindig is érdekelték ezek a tudományterületek vagy az évek és a tanulmányai folytatása közben formálódott az érdeklődése? Volt valaki, akitől örökölte a tudományos kíváncsiságát?

Az egyetemi tanulmányaimat itt a szegedi Bölcsészettudományi Karon folytattam, és ez döntően befolyásolta az egész életpályámat. Olasz-francia szakon végeztem. Ez 1965-től 1970-ig tartott. Abban a történelmi időszakban nem volt gyakori, hogy valaki két, úgynevezett nyugati nyelven tanul az egyetemen. A magyar tudományosságban a német orientáció volt általánosan jellemző, és a rendszerváltás után viszont szinte teljes egészében áttérés történt az angol nyelvű publikálásra. A szegedi egyetem után a budapesti egyetemen elvégeztem a filozófia szakot. Hihetetlen nagy tudósok tanítottak, például a *Komoróczy Géza*, vagy a *Hermann István*, aki akkor már akadémikus volt, és ő vetette fel, hogy írjak nála szakdolgozatot. Fölhívott engem a lakására, elkezdett kérdezgetni, hogy milyen téma érdekel, és aztán fölsorolt legalább 30-40 témát, és akkor választottam ki a pályám elején legfontosabb témámat, az *Antonio Gramsci*-nak a filozófiáját és a politika elméletét. Gramsci egy politikus volt, politikaelméletet dolgozott ki, de egyúttal filozófus is volt, ami nekem nagyon jól passzolt az érdeklődésemhez.

Az egyetemen *Benedek Nándornál* tanultam olasz nyelvészetet és nyelvtudományt. Ebből a témából írtam meg 1970-ben a szegedi egyetemen a kisdoktori értekezésemet is. Ezt *Cesare Pavese* nevű rendkívül jelentős olasz íróról és költőről írtam, akit neorealistaként tartanak számon. Nagyon sok filmet készítettek a regényeiből! Olyan szuggesztív volt a verselése, hogy őrület. Amikor évtizedekkel később, 2020 környékén kiadtam a verseskötéteimet, akkor még érződik benne a Pavese a hatása.
De ami leginkább befolyásolt engem, az a Gramsci a személyisége volt. Ahogy visszatekintek, én mindig olyan emberekkel foglalkoztam, akik valamilyen szinten mást mondtak, mint a bevett szokás. Tehát ezért nem foglalkoztam például Marx-szal, viszont foglalkoztam másokkal, akik mást gondoltak, a Pavese-vel, a Garamsci-val, *Lukács Györgygyel*, vagy például *Benedetto Croce*-vel.

Ez a korszak, a '60-as évek vége, '70-es évek eleje, mind Magyarországon, mind a nyugat-európai társadalom és kultúratörténetben egy igen izgalmas időszak volt. Csak felsorolásszerűen: a beatkorszak vége, hippivilág, „szabad szerelem", Woodstock, illetve a polgárjogi mozgalmak, nőmozgalom, a békemozgalom, kapitalizmus ellenes mozgalmak,

maoizmus, vörös terrorizmus, Che Guevara, vagy a Prágai tavasz, Párizsi diáklázadás. Magyarországon pedig a Kádár-rendszer, diktatúra, az Aczél-féle TTT és a pangás évei. Milyen emlékeket őriz a diákéveiből?

Még egyetemi hallgató koromban, ugye 1968-69-ben jártam Franciaországban, mint ösztöndíjas. Minthogy elég jó tanuló voltam az egyetemen, már az első év végén fölterjesztettek, hogy menjek Olaszországba, Perugiába az egyetemre, de nem engedtek ki. Aztán másodikban is fölterjesztettek, akkor se engedtek ki, azzal, hogy „a kiutazása közérdeket sért". Hát ez nagyon rosszul esett. És 1968-ban, amikor forrongott a Nyugat-európai fiatalság, forradalmi hangulat volt, éppen abban az időben engedtek ki Franciaországba, Párizsba. Na most az ember ilyenkor elgondolkodik, hogy biztos, hogy ezek tudták, hogy mit csinálnak? [mosolyog] Tudniillik, amikor kikerültem, én csak néztem, hogy most mi van? Ezek itt forronganak, nálunk meg olyan világ volt, hogy senki nem szólt semmit. Ott egy olyan forradalmi légkörbe kerültem bele, hogy őrület. Nem is beszélve arról, hogy a párizsi egyetemi társaim, azok mind külföldiek voltak. Nagyon sok amerikai volt, kanadai, dél-amerikai, libanoni, indiai, tehát egy ilyen társaságba kerültem. Én hirtelen ott a nagyvilágról kaptam egy benyomást. Amikor visszajöttem, akkor énnekem nagyon nehéz helyzetem volt. A filozófia tanszéken a régi, Lenin intézetes kollégáim voltak, akik Budapesten a Lenin Intézetben oroszul tanulták a filozófiát. És amikor visszajöttem, és meséltem nekik, hogy hát azért ott egy kicsit más a helyzet, meg, hogy mozgolódnak az emberek, akkor azt mondták, hogy „az nem is úgy van". Szóval nem lehetett elmondani minden tapasztalatot, mert az ember nem tudta, hogy ez a közösség, amibe ő most visszajött, mit mond majd róla, aminek következményei lesznek. És akkor ráébredtem, hogy semmit nem lehet mondani itthon.

Sokszor jártam Olaszországban, 1975-ben, 1978-ban, utána volt egy kis szünet, mert 1979-ben följelentettek, hogy én nem képviselem a párt vonalát. Mondjuk ebben igazuk volt. [mosolyog] Ez azt jelentette, hogy az ösztöndíjaimat visszavonták, meg figyeltették az óráimat, de hát ez abban a korszakban ez ilyen volt. Majd 1983-ban kiengedtek megint, és még utána sokszor. Összesen körülbelül négy évet éltem Olaszországban. És hát eléggé jól megismertem az olasz társadalmat, úgyhogy később erről is írtam egy könyvet Olaszország politikatörténete[16] címmel.

[16] Szabó Tibor: *Olaszország politikatörténete (1861–2011).* Belvedere Meridionale, 2012. https://acta.bibl.u-szeged.hu/68539/1/2012_olaszorszag_politikatortenete.pdf

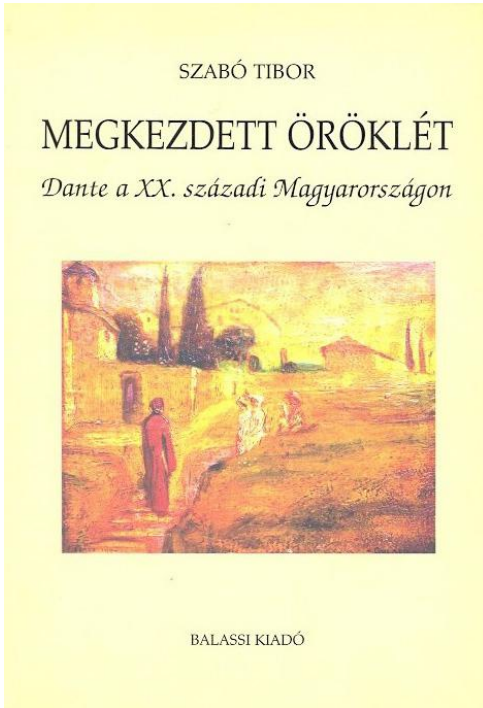
A Professzor Úr gazdag szakmai életművet tudhat maga mögött, több mint kétszáz tudományos írása jelent meg magyar és más nyelveken, melyek között huszonnégy könyve összesen közel ötezer oldalt tesz ki. Most idő hiányában lehetetlen mindet áttekinteni, de azért kérem, hogy néhány mérföldkő-jellegű műről ejtsünk szót!

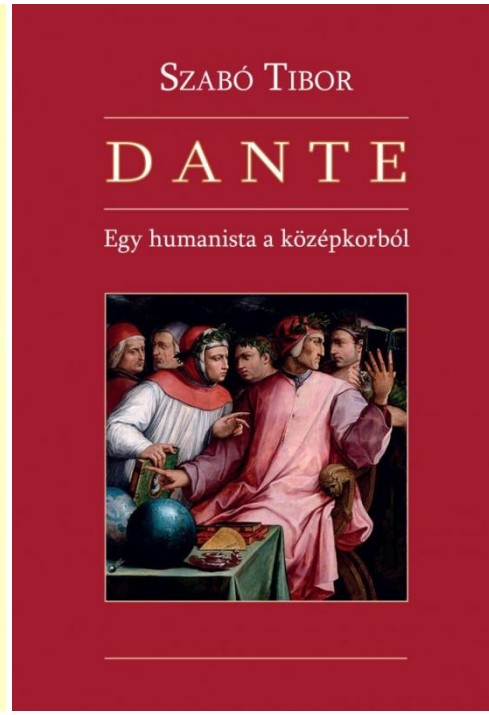
Az első a 2003-ban megjelent Megkezdett öröklét: Dante a XX. századi Magyarországon könyv, melyet – ahogy a recenziókban olvastam – a szakterület alapműnek tekint a Dante-recepciótörténet köréből. E könyvében a magyarországi fordításokat és értelmezési irányzatokat (vallásos, humanista, hermeneutikai) tekinti át. De szerzőként több tanulmányban és könyvben is foglalkozott Danté-val, például a 2021-ben megjelent „Dante Egy – humanista a középkorból" című 232 oldalas könyvében.[17] Azt olvastam valahol, hogy a kortárs hazai dantisták közül a Tanár Úr írta a legtöbb könyvet az Isteni színjáték költőjéről. Mi vonzotta a korszakban? Dante munkásságában?

Hogy is került a *Dante* az én érdeklődési körömbe? Mert egyébként társadalomfilozófiával foglalkoztam. Egyszer kimentem Rómába egy konferenciára. Hát ugye az olasz konferenciák, azok úgy zajlanak, hogy az emberek elkezdenek beszélni, megkapja valaki a szót, egy óra hosszáig beszél, és így tovább, majd az előadások után kimennek beszélgetni. És akkor egy ilyen kerekasztalra összegyűltünk. Ez körülbelül 1990-es évek közepén volt. Egyszer csak látom, hogy a jelenlévők fölfigyelnek, hogy miket mondok – mert a nyugati kollégáknak volt egyfajta gondolkodásmódjuk, és én ismertem ezt, de másként gondolkodtam sok mindenben, tudományos kérdésekben. Más tapasztalataim voltak, más elképzelésem és ötleteim. És egyszer csak az asztalnál ülő idősebb olasz úr, a firenzei Casentino-i Akadémia elnöke, *Giancarlo Garfagnini* professzor, aki a Firenzei Egyetem középkori filozófiatörténetének neves professzora és kutatója megszólított és felkért, hogy tartsak egy előadást Dante magyarországi recepciójáról. Ez volt a kezdet. Az eltelt időszakban öt könyvet írtam Dantéról. Az olasz filozófia kutatásáért és közvetítéséért kaptam meg a Dante Díjat 1998-ban. Az ünnepélyes átadásra a toszkánai Poppi várában került sor, ott, ahol a Firenzéből száműzött Dante 1303 és 1311 között többször is járt.

---

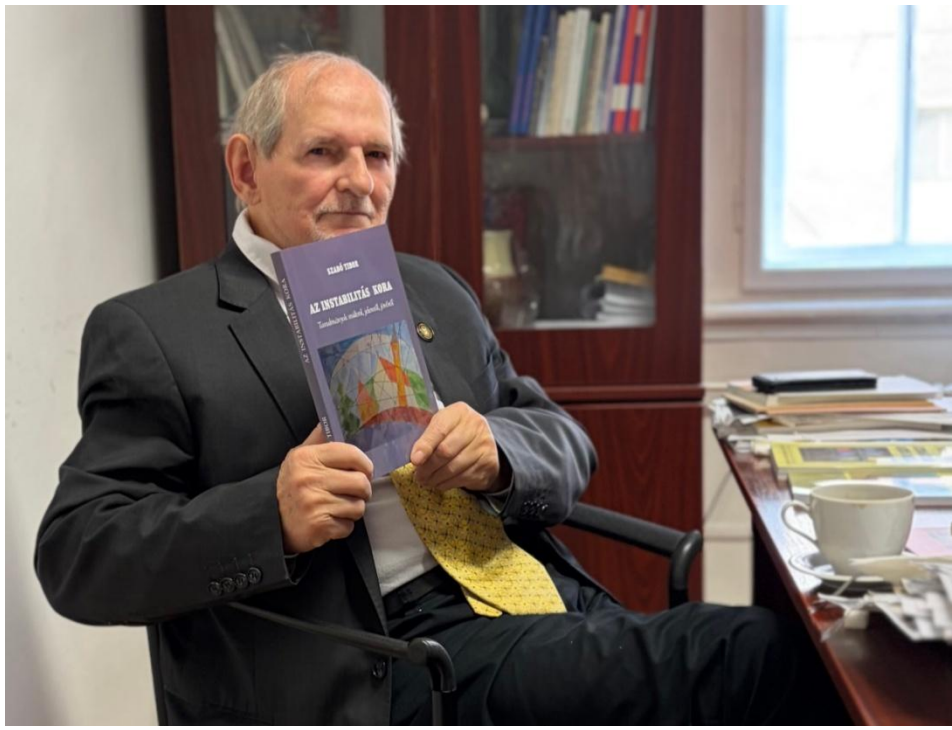
[17] Bodnár Dániel: Egy Humanista a középkorból. [recenzió] *Magyar Kurír*, 2021. https://www.magyarkurir.hu/hirek/egy-humanista-kozepkorbol-szabo-tibor-legujabb-dante-koteterol





Mi az, amit Dantétól tanulhat a 21. század embere?

Nagyon érdekes élete volt, szerette a Firenzét, de politikai nézetei és politikai szerepvállalása miatt száműzték onnan és vándorolni kényszerült. Úgy, hogy semmi bevétele nem volt, tehát gyakorlatilag rongyokban sétálgatott Közép-Itáliában. A vándorlása közben fogalmazta meg az Isteni Színjáték 14233 sorának nagy részét. Tehát ahogy ment, fejben kigondolta és megfogalmazta. Jól ismerte az akkori világot, szerepeltetett benne mindenkit, a pápáktól kezdve, királyokon át, az arisztokratákat, a polgárságot, az emberi történeteket, mindent! És amikor véletlenül olyan helyre jutott, hogy le tudta írni, akkor leírta az adott részt. A műben számos, napjainkban is érvényes, iránymutató morális üzenet olvasható. Ő fogalmazta meg például, hogy „nem születtetek tengni, mint az állat, hanem tudni és haladni előre!



A Tanár Úr egy másik könyve, amellyel kapcsolatban szeretném kérdezni, az „Az instabilitás kora – Tanulmányok múltról, jelenről, jövőről”[18] című mű, amelyben a társadalmi változásokat, a stabilitás megingását és a jövőbeli kihívásokat érintve a közösségi szintű instabilitást mutatja be.[19] Olyan kérdésekkel foglalkozik a műben, mint a globalizáció, a kialakult társadalmi-gazdasági válságok, illetve környezetünk gyökeres átalakulása és pusztulása, illetve a mindezek eredőjeként megszülető instabilitással. Mi vezette a Professzor Urat ennek a könyvnek a publikálására?

Nagyon köszönöm a kérdést, és erről föltétlenül szerettem róla beszélni. Ezt a könyvet itt Szegeden adták ki, *Jancsák Csaba* volt ennek a gondozó-

[18] Szabó Tibor: *Az instabilitás kora.* Belvedere Meridionale, 2014. https://real-eod.mtak.hu/9455/1/Szabo_Tibor-2014-Az_instabilitas_kora.pdf
[19] Bánki András: Az instabilitás kora Szabó Tibor: Az instabilitás kora. Tanulmányok múltról, jelenről, jövőről [recenzió] *Korunk.* 26.2015:9. 118 –120. https://epa.oszk.hu/00400/00458/00620/pdf/EPA00458_korunk_2015_09_118-120.pdf

ja. Egyébként a borítón lévő kép az az én festményem, amelyben ezt az instabilitást mutatom be. Egy idő után, miután tényleg nagyon sok kutatást végeztem a társadalmi és politikai viszonyokról, az európai és a globális világról, észrevettem, hogy minden instabil. Rájöttem, hogy nem csak a világ egyes részében van instabilitás, hanem az egész világ instabil. Nincs olyan struktúra, amely megrögzülne, mert még az előtt egy másik fölváltja. Tehát kialakul valami valamilyen struktúra, elindul valamilyen folyamat, de ez nem tud végig menni, mert közben megszakad. Mert közben megjön egy másik folyamat, és ez a másik folyamat megy tovább, de az se tud megrögzülni. Ez egy teljes egymásra halmozódó folyamat, ami miatt a társadalom belső szerkezete instabillá válik. Semmit nem lehet biztosan mondani és semmi sem biztos a jövő hétig. Hát ez szörnyű különben! Az ember alapvető erkölcsi igénye az a stabilitásra való törekvés. Amikor az ember nem látja stabilnak helyzetét, akkor az instabilitás vesz rajta erőt, és az instabilitás miatt mindenféle konfliktusba keveredik.



Előadás az Alkalmazott Filozófiai Társaság konferenciáján, 2024-ben

Tanár Úr tagja az MTA Köztestületének és számos szakmai Bizottság (pl. OTKA, SZAB Filozófiai Bizottság) alapító tagja, tagja vagy vezetője volt (Alkalmazott Filozófiai Társaság, a Magyar Politikatudományi Társaság, Magyar Filozófiai Társaság). Több mint hatvan tudományos konferencián és kongresszuson tartott előadást itthon és külföldön.

Van-e ezek között olyan kiemelt emlék, amikor például a tudományos szereplés mellett, az előadások után lehetősége volt szemlélődni, kirándulni, benyomásokat gyűjteni, ismeretségeket kötni?

Két részre osztom a válaszomat. Egyszer egy alkalommal, amikor Angliában voltam egy ösztöndíjjal, akkor figyeltem fel arra, hogy ott van egy olyan tudományos diszciplína, amely a filozófiát nem a világtól elrugaszkodott szinten tárgyalja, hanem a konkrétumokat is figyelik, hogy milyen a mai világ, és a mai világ problémáit próbálják filozófiai eszközökkel föltárni. Hazahoztam ezt a diszciplínát, ezt a tudományágat és ma már ez a Magyar Tudományos Akadémia egyik bizottsága. Először én voltam az elnöke, de aztán utána átadtam másnak. Tíz hatalmas konferenciát szerveztünk társadalmi, elméleti és alkalmazott filozófiai kérdésekről. Ezek mindig az aktuális kérdésekkel foglalkoztak. Most szeptemberben például a mesterséges intelligencia filozófiai kérdéseire fókuszálunk a konferenciánkon.

A másik kérdés az pedig az volt, hogy volt-e alkalmam nekem ittott szemlélődni és megfigyelni. Köszönöm ezt a kérdést! Erre a válaszom az, hogy igen, volt, méghozzá nem is kevés helyen! Legalább 50-60 előadást tartottam különböző országokban, különböző nyelveken. Néhányat felsorolok: tartottam Pekingben előadást, Varsóban, Tiranában, Buenos Airesben. Romániába, Erdélybe rendszeresen jártam előadásokat tartani. De ott nem csak az erdélyi kollégákkal voltam kapcsolatban, hanem a románokkal is. És az, hogy még másutt merre tartottam előadást? Hát, volt egy jó csomó. Írországtól kezdve, Anglián át, Hollandiában, Belgiumban, és ugye Olaszországban, illetve Franciaországban nagyon sok helyen. Például az École des hautes études en sciences sociales (EHESS) intézetben, ahol rendkívül jelentős emberekkel ismertem meg. Tartottam előadást két alkalommal is, 2002-ben, 2004-ben a Nápolyi Egyetemen. A Nápolyi Tudományos Kutató Intézetben egy hetes előadást tartottam, abból született meg egy Lukácsról szóló, olasz nyelvű könyvem, amit Nápolyban adtak ki. Sok ilyen helyen voltam. Olaszországban kevés olyan nagyobb helység van, ahol nem jártam.

Van a professzor Úrnak egy az oktatói és gondolkodói „énjén" kívüli harmadik „énje" is. Aktív képzőművészeti tevékenységet is folytat. Képzőművészeti tanulmányait Besançonban az École des Beaux-Arts-ban majd pedig önképzés útján végezte. 1994 óta rendszeresen készít grafikai munkákat, pasztellképeket, olajképeket és vegyes technikájú festményeket. Festőként és grafikusként számos önálló és társas kiállítása volt.

Honnan jött az érdeklődés ezek a művészeti ágak iránt? Mely témák szólítják meg? A képei témáinak van-e kapcsolata a társadalomtudományokkal, társadalmi jelenségekkel, vagy alkotóművészként egy másik dimenzióban szemlélődik, más nézőpontból dolgoz fel témákat?

Most egy kicsit visszatérek a legelső gondolatomhoz. Én olasz–francia szakot végeztem. Mondjunk még olyan európai országot, amelyben több világhírű festő és művész élt, mint ebben a két országban. Amikor huszonöt éves koromban ösztöndíjas voltam Franciaországban, akkor már rendkívül sok műalkotást láttam közelről. Majd az egyik utamon, amikor Rómában voltam hosszabb ideig ösztöndíjjal, akkor abban a szobában, ahol én laktam, ott lakott a König Robert barátom is, aki a Képzőművészeti Egyetem tanára volt. És hát nagyon jó barátságban kerültünk, és ő mindig ment és rajzolt. Láttam azt, hogy mit csinált, hogy rajzolt – briliáns művész volt. Egyszer mondta, hogy gyere menjünk. És akkor úgy fölkeltette az érdeklődésemet. Ezek a képek itt a falon [mutatja], ezek az ő alkotásai, amelyeket akkor készített, amikor együtt voltunk kint, 1978-ban. Néhány évvel később ismét Rómában ültem az asztalnál, kinéztem az ablakon és láttam egy gyönyörű, rozsdabarna házfalat, ahol így estek le a gyönyörű szép folyondár zöld levelei. És akkor azt lerajzoltam. Másnap vettem ceruzát, vettem speciális tollat, vettem papírokat és akkor elkezdtem rajzolni. Ezután is mindig, amikor mentem egy konferenciára, rajzoltam, ha tehettem. Például, akkor Pekingben jártam, vagy Nankingban, 1995-ben. Igen, volt, amikor társadalmi témájú képeket rajzoltam. Például amikor az ikertornyok ledőltek, vagy egy festményt készítettem az Abu Ghraib-ról, a titkos börtönről, ahol embertelen körülmények között tartották fogva a terroristának tartott személyeket. A műveim nagyobbik részét azonban inkább tájképek alkotják.

A Tanár Úr gazdag munkásságát több rangos kitüntetéssel ismerték el. Többek között Foscolo Emlékérem (Università di Pavia, 1990), Dante-díj, Accademia Casentinese (Firenze, 1997), Cavaliere dell'Ordine della Stella della Solidarietà Italiana (2004), Diploma di Benemerenza della Società Dante Alighieri, (Roma, 2004), Nemzetközi Flaiano-díj (Pescara, 2004). 2025-ben kimagasló tudományos teljesítményéért és a fiatalok számára is példamutató emberi magatartásáért Önnek ítélték oda a Dr. Kossuth Borbála társadalomtudományi életműdíjat. Ezek közül melyiket, vagy melyeket emelné ki, amely nemcsak visszajelzés és elismerés volt az Ön számára, de hatással volt és van a további munkájá-

ra, szerepvállalására. Volt-e példaképe/példaképei, aki(/k) hatással volt(/ak) önre és munkásságára?

Köszönöm szépem, hogy ezt mondja, ám van olyan, amire én nagyon büszke vagyok, de nincs a fölsorolás között. Az első helyen az áll, amit a főiskolán kaptam, mert ezen a főiskolán megbecsülték a munkámat. Ennek nagyon örültem, mert az, hogy a kollégák adnak díjat, az nagyon jól esik az embernek! [mosolyog]

A díjaim közül van egy-kettő, ami komoly elismerést jelent. A Dante díjról már beszéltünk, de ott van például az Olasz Köztársaság Csillagrendje, amely Olaszországban a kitüntetések közül rangban az ötödik, ez az első, amelyet külföldi embernek adnak. Erre a díjra is büszke vagyok. De, amit nem ismernek Magyarországon, az a Flaiano-díj, amelyet az italianista munkásságomért kaptam Pescarában 2004-ben. Egyszer Olaszországban, a barátaimnál vacsoráztam, és akkor mondom, hogy nemrég megkaptam a Flaiano-díjat. A következőt csinálták: fölálltak mindannyian az asztalnál, meghajoltak, és mindenki külön gratulált. Legutóbb pedig az is nagyon megtisztelő volt, hogy nekem ítélték oda a Kossuth Borbála társadalomtudományi életműdíjat, ami tulajdonképpen egy alternatív Kossuth-díj.

A professzor Úr oktatói pályafutása ötvenöt éve kezdődött. 1970-től tanársegéd, 1976-tól adjunktus, 1984-től docens volt a JATE Filozófiai tanszékén. 1992-től pedig a JGYTF-en (2000-től SZTE JGYTFK, 2005-től SZTE JGYPK) társadalomtudományi tárgyakat tanított és tanszékünk jogelődjének tanszékvezető főiskolai tanára volt, 2007-ben kapta meg egyetemi tanári kinevezését. Az érdekesség végett említem, hogy a tanszékünk vezetőjét, Jancsák Csabát, Kiss Mária Rita és Mezei Tímea tanárnőket, Mészáros Ferenc és Kiss Gábor Ferenc tanárurakat is tanította, illetve tanította Rácz Lajos intézetvezető és Zakar Péter rektorhelyettes professzorokat is. De talán sokkal fontosabb azt kiemelni, hogy sok száz hallgatót tanított, vizsgáztatott és, hogy közvetlen, hallgatóbarát, humanista oktatóként irodája mindig is nyitott volt a hallgatók előtt. Mit üzen a 21. század egyetemi polgárainak, hallgatóinak és oktatóinak?

Annak örülök egyébként, tényleg, hogy azok, akiket tanítottam, azok gondolnak rám. Mert nem csak az oktatás számít, hanem a tanárnak az oktatói és humánus hozzáállása. Tehát ez egy döntő kérdés, hogy megértően kell tanítani, de szigorúan. Ezt az elvet követtem végig az oktatásban. Nagyon

örültem neki egyébként, hogy tényleg ilyen sok kollégám, aki itt van az egyetemen, az hallgatóm, vagy munkatársam volt. Ennek nagyon örülök.

Na most a mai fiatal hallgató, az nagyon nehéz helyzetben van. Tehát ebben az instabil világban lehet látni azt, hogy mindenki a saját maga útját keresi úgy, hogy alig néz jobbra vagy balra. Na most ez nem az ő problémájuk. Ezek ennek a kornak a lenyomatai. Az a lenyomata ugye, hogy instabil minden. Hát most én hiába kezdek el valakivel jó kapcsolatot kiépíteni, ha az fogja magát, és jövő héten már teljesen elfordult tőlem, és teljesen más csinál. Ez a gondolkodásmód, ez az individualitásba átmenő gondolkodásmód, éntőlem nagyon távol áll. Hogyha most tanítanék, akkor ebben az én irodámban itt ülnének bent az én hallgatóim, az biztos. Mert én mindig arra fordítottam a figyelmemet, hogy az ajtóm mindig nyitva álljon. De nem csak képletesen, hanem szó szerint! Ezt még Herbert Marcuse-tól tanultam. Mindig nyitva kell legyen, mert fontosak nagyon a tanárok, de a legfontosabbak a hallgatók! Tehát a hallgatókkal való állandó kontaktus tartása, az is egy tanári feladat. És nem is könnyű feladat különben. Mert bár, hogyha mondom most én is tanítanék, biztos, hogy itt lennének, és én úgy gondolom, hogy vannak most is olyan kollégák, akik ugyanilyen szellemben tanítanak. Gondolok itt a Jancsák Csaba kollégámra, ő ugyanilyen szellemben tanít szerintem, mint én, aminek nagyon örülök. Tehát sokkal nyitottabbnak kell lenni a másik emberre, nem úgy, hogy csak én vagyok a világon, és csak én tudom legjobban mondani a dolgot. Az a szerencsés hallgató ma, aki kitűzi a célját, és azt próbálja megvalósítani. Én sok szerencsét kívánok azért a fiataloknak! Meg fogják találni a maguk útját! Én ezt kívánom mindenkinek, hogy mindenki találja meg a maga útját, de úgy, hogy próbáljon másokra is figyelni! És minél nagyobb társaságban van körülötte, annál jobb lesz egy olyan közös út, amit mondjuk például egy cégben, és valamilyen tudományos munkakörben is meg lehet csinálni. Sőt, az erőket össze lehet adni! És ez mindig több sikerre számíthat, mint hogyha csak az ember egyedül boldogulgat a saját kis dolgával.



Ballagó diákok és kollégák között, 2013-ban.
Szabó Tibor professzori talárban, középen. (Fotó: Debreceni Imre)

A párizsi és a nápolyi egyetemen is oktatott, mint vendégtanár. *Milyen érzés volt magyar oktatóként, a témája szakértőjeként, hogy oktathatott több külföldi egyetemen is?*

Hát ez azért nagyon érdekes, mert a külföldi hallgatók és a magyarországi hallgatók között egy hatalmas különbség van. A külföldi alatt most a Nyugat-európait értem. Az oktató fölvet egy kérdést. A magyar ember ugye elkezd hallgatni, utána lesüti a személy, mint aki semmiről nem tud semmit. Miközben tud. Ugye? Én ezt régebben úgy oldottam föl, hogy: „Na, akkor most gyerekek, fölettem ezt a kérdést, és most onnan abból a sorból kezdjük először..., te kezded és megyünk végig, mindenki elmondja a véleményét". Ugye, tehát föl lehet ezt is oldani. Mondjuk nem olyan egyszerű. Az olasz vagy a francia egyetemeken, az a hallgatók a következőképpen néznek. Így! [mutatja] Figyelik, hogy a tanár mit mond, és amikor befejezi a tanár, rögtön fölteszi legalább öt-hat hallgató a kezét és kérdeznek. „Szeretnék kérdezni…" vagy „Szeretném, hogyha ezt bővebben kifejtené." Szóval, más, más. Ott megvan ennek a demokratikus közéletnek egy régebbi hagyománya, hogy ha mond valamit, akkor azért nem fogják „lebaltázni", hanem szépen el tudja mondani a véleményét. Az eszükbe se jut az, hogy valaki rosszat fog mondani, mert mi attól félünk mindig, hogy valami rosszat mondunk. Nem, nem, nem! Mindenkinek van véleménye,

föltehet valami kérdést, vagy hozzáfűzhet valamit. Ez egy természetes dolog. …És hozzátenném, hogy a hazai hallgatók semmiben nem képzetlenebbek, mint a nyugatiak. A kinti színvonal az semmiben nem magasabb, mint a mienk. Persze különböző iskolák vannak, de az általános színvonal az körülbelül olyan, mint nálunk. De olyan iskoláik is vannak, amelyek viszont sokkal jobbak. Ezek koncentrálják a legokosabbakat, összeszedik és akkor azoknak ugye a legjobbnak mondják. De most már nálunk is van MCC, tehát azért itt is elindult az, hogy ki kell válogatni azokat a gyerekeket, akik akarnak valamit csinálni. És erre az MCC szerintem nagyon jó. Úgyhogy ezt én így látom. Tehát én sok sikert kívánok a jövendő generációnak, hogy találják meg a helyüket. De azt hozzátenném, hogy nagyon sokat kell hozzá dolgozni!

Köszönöm a beszélgetést!

[Jancsák Csaba csatlakozik két kérdéssel.]

Akik ismernek Téged, azok tudják, hogy te tulajdonképpen egy „sportsman" is vagy. Tehát van a tudós éned, az oktató éned, a művész éned, és végül is van egy sportoló éned is. A kérdés igazából az, hogy ezt mennyire tartod ezt fontosnak? Ez karbantart, frissességet ad? Ez egy élménygyűjtés? Vagy a közösségiség megélése, egy a baráti társasággal, azokkal az úgymond „srácokkal", egykori kollégákkal, akikkel focizol?

Köszönöm szépen a kérdést, tudniillik itt most alkalom nyílik egy nagyon fontos dologra kitérni, amit eddig még nem mondtam. Megírtam már a tudományos életemnek a pályaívét. És ennek a címe az, hogy „Több világban utazni". Több világban – mert nem csak egy világ van, hanem rendkívül sok. Ugye az ember hogyha „kinyitja a szemét", akkor azt látja, hogy ilyen világ is van, olyan világ is van. Tehát én amikor kiválasztottam mondjuk egy gondolkodót, akivel foglalkoztam, ugye akkor abba beleástam magam, és megnéztem, hogy ő tulajdonképpen milyen. Nem csak azt, hogy hogyan gondolkodik, hanem hogy emberként milyen. Ez a „több világban utazni" nekem az alapelvem. Ami mindig azt jelentette a számomra, hogy sok minden érdekelt és több mindennel foglalkoztam egyszerre és egymás után is. Például én gyerekkoromtól kezdve mindig sportoltam. A súlyemeléssel kezdtem, aztán elkezdtem vívni, és hosszú ideig teniszeztem. 1983-ban a szegedi egyetem teniszbajnoka is voltam. Most már, az utóbbi évtizedekben csak a focival foglalkozom. Itt közben kiala-

kult egy baráti társaság és ezzel a baráti társasággal focizom. A sport az alapvető nekem. A fizikai kondíció azért is jó, mert a tudományos munkát az ember teljes lendülettel tudja csinálni. Azt gondolom, hogy ha az ember a sportolást nem űzi, akkor onnantól kezdve a munkája nem lesz olyan intenzív. Én tényleg meg vagyok elégedve az életművemmel, és ehhez hozzájárult nagyon nagy részben az, hogy mindig sportoltam is. És most utóbb már csak focizom, de mondom, hát még ebben az évben volt olyan, hogy hét gólt rúgtam. Most ebben az idényben! [mosolyog] A múlt héten pedig rúgtam egy gólt, és adtam egy gyönyörű gólpasszt.

…éppen mint a Szoboszlai. Gól és gólpassz.

Én a labdajátékokat, azt nagyon szerettem, elsősorban azért, mert az játékosabb. Jobban szeretem az ilyen szabad lelkületű dolgokat.

Tanár úr, még egy kérdés. Itt közben látom azt a kis kitűzőt rajtad. Mondanál erről néhány szót?

Ez, ami itt van rajtam [mutatja a zakóján a kitűzőt], ez az Emeritus professzorok Európai Társaságának alapítótagságára utal. Rendkívül szép, ezt Athénben kaptam 2016-ban, ahol előadást tartottam szintén az instabilitásról. Ez egy gyönyörű szép medál, amelyen „Európa elrablása" látható, a bika hátán ülő föníciai hercegnő (Europé) az európai kultúra gyökereit, a kontinens közös szellemi örökségét és az európai népek egységét jelképezi.

Köszönöm! Jó egészséget és töretlen alkotókedvet kívánok!

Az interjút Anczmann Ágnes készítette, 2026 februárjában.

Tajti Andrea

Tajti Andrea tanárnő első egyetemi okleveleit kommunikáció és vallástudomány szakokon szerezte a Szegedi Tudományegyetemen. Sokak fejében ezek „klasszikus bölcsész szakokként” élnek: rengeteg olvasnivaló, vitákkal teli szemináriumok, és a híres „hiperlaza bölcsész-életérzés”.



Ön hogyan emlékszik az egyetemi éveinek időszakára – mennyire volt az „hiperlaza" valójában?

Nagyon izgalmas és inspiráló időszak volt, de azért a „hiperlaza" életérzés a szorgalmi időszak utolsó napjaiban elillant. Beköszöntött az igazi bölcsész lét. Az első vizsgaidőszak például olyan 3000 oldalnyi olvasnivalót jelentett – nem mondom, hogy minden percét élveztem, de emlékezetes időszak volt. Azt hiszem, az ember itt tanulja meg igazán, hogy az olvasás és a gondolkodás is munka: örömteli, de fegyelmet és kitartást kíván. Ez a személyes élettapasztalat sokat segít a későbbi évek vizsgaidőszakaiban és a munka világában is. De a kérdés nem a „bölcsész bölcsességekre", hanem a „hiperlaza" életérzésre vonatkozott. Így engedtessék meg egy kis nosztalgia a régi szép időkről. Emlékezetes volt a gimiből belépni az egyetemre, ahol a szabadság mellett, buli után reggel tusolást és dupla kávét követően rohant az ember az előadásokra. A szünetekben világot megváltó, kötetlen beszélgetések gyakran összefolytak az előadásokkal és a szemináriumokkal.. Sokszor csak egyszerűen hallgattuk az épületek előtt vagy kocsmákban folytatott vitákat. Inspiráló volt, hogy kaptam válaszokat, de még több kérdést és bíztatást, ezt vagy azt olvassam el. Megtisztelő volt, hogy a tanáraink betekintést engedtek a kutatásokba , és bíztattak, keressük a kérdéseinkre a választ.

Ki vagy kik voltak azok a tanárai, akiktől a legtöbbet kapta?

Ez egy nehéz kérdés, mert minden tanáromtól kaptam, tanultam számomra fontosat. De ez személyes hozzáállás is volt, mert amikor egyetemre mentem, a nagyim azt mondta, hogy csak rajtam áll, mit fogok megtanulni. Ha nem kérdezek, és nem akarom megtalálni a hasznosat, nem is fogom. Így mindig kerestem az értelmet és a nekem hasznosat. Azonban az mindig különleges volt, ha női előadónk, tanárunk volt. Nagyon kevés volt belőlük, ezért mindig nagy öröm volt női kutatókkal találkozni, például *Utasi Ági* nénivel. Sokszor nem is csak a tananyag számított, hanem az, hogy milyen intellektuális tartást, kérdezéstechnikai fegyelmet, és milyen „kutatói bátorságot" mutattak. Emlékezetes volt látni, amikor valaki úgy vitatkozik, hogy közben nem „legyőzni" akar, hanem pontosítani, árnyalni, közösen tisztábban látni. Ez nekem ma is az egyetemi lét egyik ideálja.

Mik voltak a kedvenc olvasmányai akkoriban? Mondana egy-egy tudományos és nem tudományos művet, ami igazán „megfogta" a gondolatait?

Sok minden hatott rám egyszerre. Tudományos szövegek közül nagyon megfogott a posztmodern: *Jacques Derrida* és *Michel Foucault*, főleg az, ahogyan a nyelv, a hatalom és a társadalmi intézmények viszonyáról gondolkodnak. És *Susan Sontag* is és sokan mások. Nem tudományos olvasmányként pedig Alessandro Baricco az első, aki eszembe jut azok közül, akiket akkoriban ismertem meg. A *Selyem* volt az első regény, amit tőle olvastam, és egészen különleges élmény maradt: ritmusa, tömörsége, a kimondatlan feszültségek finom jelenléte.

Visszanézve, mit adott Önnek ez a két szak együtt – kommunikáció és vallástudomány? Mi az a szemlélet, amit mindmáig visz magával?

A kettő együtt számomra nagyon termékeny kombináció volt. A kommunikáció arra tanított, hogy a társadalmi valóságot nemcsak „leírjuk", hanem folyamatosan létre is hozzuk: narratívákban, intézményi nyelvekben, médiaterekben, hétköznapi interakciókban. A vallástudomány pedig arra, hogy komolyan vegyük a jelentésképzést:azt, hogy miért fontos embereknek a rítus, a közösség, a szimbólumok és a morális rend. Ma is azt érzem, hogy a társadalmi problémák jelentős része nem pusztán „információhiány", hanem bizalom, értelmezési keret és kapcsolat kérdése.

A Pécsi Tudományegyetemen folytatta a doktori tanulmányait, és jelenleg a disszertáció írása tölti ki a szabadideje nagy részét. Milyen szellemi és személyes kihívás a doktori időszak?

A doktori időszak nekem egyszerre szabadság és felelősség. Szabadság, mert valóban mélyre lehet menni egy kérdésben, és közben megtapasztalhatja az ember, hogy a tudományos kíváncsiság mennyire jó „belső motor". Felelősség, mert itt már nem elég „jól teljesíteni". Önállóan kell gondolkodni, a saját döntéseiért felelősséget vállalni: mit hagyok bent, mit húzok ki, mit állítok biztosan, és mit jelölök inkább hipotézisként vagy nyitott kérdésként. És persze van benne egy nagyon emberi rész is: megtanulni együtt élni azzal, hogy a munka sosem „kész", csak egy ponton vállalható és leadható.

Hogyan kapcsolódik ki? Fontosnak tartja-e a relaxációt, rekreációt?

Extrovertált személyiség vagyok, így egy jó beszélgetés kikapcsol: közös aktív programok, főzés, társasozás, színház. De az évek alatt megtanultam

értékelni a csendes pillanatokat is, például egy kávét az erkélyen napsütésben, vagy egy nagy sétát a természetben. A mozgás jó lenne rendszeresebben is, de sajnos ezt könnyen feláldozom a rohanós hétköznapokban. Ugyanakkor egyre tudatosabban figyelek arra, hogy a pihenés ne jutalom legyen, hanem a fenntartható munkavégzés része.



Célban. ÁGOTA Futás 2025. A csapat 3km-es távot teljesítő tagjai. B-J: Jancsák Csaba, Jancsák Márton, Jancsákné Majzik Andrea, Juhász Mária csapatmenedzser, Tajti Andrea, Markócs-Mezei Tímea. (Fotó: ATT)

Van-e „tuti tippje" a szakdolgozatot író hallgatóknak, hogyan kerüljék el a túlterhelést és a ráfeszülést?

Nincs új a nap alatt: a kulcs a tervezés. Olyan tervezés, amiben benne van a pihenés is. A másik fontos dolog, hogy ne a beadási időpont adja az inspirációt, hanem a kérdés iránti valódi kíváncsiság – a saját kutatási probléma megtalálása. Ez nem a legkönnyebb. Ha gyakorlatiasabban kell fo-

galmaznom, akkor azt javasolnám, hogy először is bontsunk kisebb egységekre a feladatainkat, belátható munkafázisra az írás folyamatát. Ne akarjunk rögtön tökéleteset írni. Írjuk meg és utána csiszolgassuk az írást. A perfekcionizmus nagyon könnyen megbénítja az írót. A konzultációt ne „vizsgának" tekintse, hanem együtt gondolkodásnak. A témavezető nem ellenfél, hanem erőforrás, a társunk, aki már járt ezen az úton és kísért másokat is ezen. Merjünk egyenrangú félként vele dolgozni. Nekem az egyik legnehezebb dolog, hogy legyen kijelölt idő az írásra. Ezt ne is kell tartani. Több idősávot jelöljük ki az írásra. Az a személyes tapasztalatom, hogy „ezen a hétvégén" megírom a szakdolgozatom, nem mindig jár sikerrel. És végül: ne izolálódjunk! Egy kis szakdolgozói közösség – akár csak két-három ember – rengeteget segít abban, hogy a terhelés ne váljon magányos küzdelemmé. A beszélgetések segítenek, hogy a témánk kikristályosodjon, mert egy kérdés vagy egy észrevétel nagyon fontos segítség lehet. Merjünk egymástól kérdezni! Ez a közösség pedig támogat, amikor fel akarnánk adni.

2024-től oktat az Alkalmazott Társadalomtudományok Tanszéken: a közösségi és civil tanulmányok szakon közösségi munka esetelemzéseket tanít, 2025 őszétől pedig az emberi erőforrás tanácsadó szakon a tanácsadás elméletét és gyakorlatát. Mi vonzza ezekben a témákban?

Mindkettőben az a közös, hogy emberekkel és helyzetekkel dolgozunk, és közben egyszerre kell érteni a tágabb társadalmi összefüggéseket és az egyéni történeteket. A közösségi munka esetelemzései azért izgalmasak, mert megmutatják: egy közösség nem „magától" működik. Szükség van facilitálásra, bizalomépítésre, konfliktuskezelésre, és arra, hogy felismerjük a láthatatlan erőviszonyokat is. A tanácsadásban pedig nagyon szeretem azt, hogy a szakmai tudás mellett a jelenlét, az etika, a felelősség is központi kérdés. A jó tanácsadás nem gyors receptekben gondolkodik, hanem abban, hogy hogyan segítjük a másikat a saját megoldásához közelebb jutni.

Az egyetemi oktatást már 2009-ben elkezdte: két éven át tanított a bölcsészkari szociológia BA és MA képzésekben kvalitatív társadalomkutatást. Mit tapasztal, mennyiben változott meg a felsőoktatás – és külön a szegedi egyetem világa – 2009 óta? Ha három legnagyobb változást kellene kiemelnie, mi lenne az?

Az a benyomásom, hogy nagyon sokat változott. Átalakult az oktatási környezet, gyakorlattá vált az online óratartás. Ez sok szempontból könnyebbség és lehetőség: rugalmasabb, hozzáférhetőbb, de a gyakorlati óráknál, mint amilyen a közösségi munka, vagy a tréning jellegű kurzusok, az online tér korlátai is nagyon látszanak. A „jelenlét" egy része nem digitalizálható veszteség nélkül, mert eltűnnek azok az informális beszélgetések, amelyek véleményem szerint az egyetem legfontosabb sajátja. A második nagy változás számomra az, hogy a hallgatók az oktatásban gyakran kevésbé aktívak, és összességében kevesebbet olvasnak. Nem moralizálni akarok ezen, inkább érteni szeretném, más a figyelem ökonómiája, más a médiakörnyezet, mások a megélhetési terhek is. De pedagógiailag ez új kihívás: olyan tanulási helyzeteket kell terveznünk, ahol az értő olvasás, a vita és a reflexió újra „életszerű" és megtapasztalható. Az egyetem társadalmi szereppé és működéssé is átalakult. Erősebb lett a teljesítménylogika, a mérhetőség, a projektszemlélet. Emellett érzékelhető a mentális terhelés növekedése is, mind hallgatói, mind oktatói oldalon. Ma egyre fontosabb kérdés, hogy tudunk-e olyan intézményi kultúrát építeni, ami egyszerre igényes és emberséges: támogatja a kiválóságot, de nem ég ki közben mindenki.

2013-ban több hónapot töltött az Egyesült Államokban, ahol tanulmányút keretében közösségkutatással foglalkozott. Mit hozott haza ebből a tapasztalatból – szakmailag és szemléletben?

Számomra ez az út rávilágított arra, hogy a „közösség" nem romantikus fogalom, hanem infrastruktúra és gyakorlat. Azaz: intézmények, erőforrások, együttműködési rutinok, részvételi formák, és nem utolsósorban bizalom kérdése. Azt is jobban megértettem, hogy a közösségépítés vagy a kutatása nem pusztán megfigyelés: a közösségszervező és a kutató jelenléte nem elhanyagolható mértékben hat, ezért a reflexivitás és az etikai érzékenység nem „kiegészítő", hanem alapfeltétel. A jelenlétük nem múlik el nyom nélkül. Ez később az oktatásban is sokat jelentett számomra.

Több mint tíz éve projektmenedzserként dolgozik. Hogyan találkozik egymással a projektmenedzsment és az egyetemi oktatás világa?

Sokan azt gondolják, hogy ez két külön univerzum, pedig ugyanazokat a készségek igényli. A projektmenedzsment „megtanít" rendszerekben gondolkodni: célok, szereplők, erőforrások, kockázatok, visszacsatolás,

nyomonkövetés. Az oktatásban ugyanez csak más nyelven jelenik meg: tanulási célok, csoportdinamika, motiváció, értékelés. És van még egy fontos metszet: mindkettőben emberekkel dolgozunk. A „puha” készségek – kommunikáció, konfliktuskezelés, partnerség – a legkeményebb erőforrások.



A tanszék prezentációs versenyének díjátadóján 2024-ben.
B-J: Saághy Andrea, Őri Marianna, Tajti Andrea, Gesztes Olimpia, Jancsák Csaba, és az első helyezést elnyert Markócs-Mezei Tímea.
(Fotó: KJÁ)

Érdeklődésének homlokterében többek között a társadalmi és intézményi kommunikáció, az új munkavállalói nemzedék sajátosságai, az oktatás és a munkaerőpiac viszonya, az ifjúság- és gyermekvédelem kommunikációja, valamint a társadalmi felelősségvállalás (CSR) áll. Mi köti össze ezeket a témákat az Ön szemében?

A közös nevező számomra az, hogy mindegyik téma a kapcsolatokról szól: intézmények és állampolgárok, munkaadók és munkavállalók, szakemberek és kliensek, közösségek és rendszerek között. Engem az érdekel, hogy a kommunikáció hogyan tud egyszerre hatékony és felelős lenni.

Hogyan lehet úgy szervezeteket működtetni, hogy közben az emberi méltóság, a részvétel és az esélyegyenlőség ne csak szép elv legyen, hanem működési gyakorlat.

Mit gondol: a különféle IKT-eszközök, az okos kütyük, és különösen az AI milyen kihívásokat okoznak a közösségek számára? Ön szerint a századunk közepén még lesznek-e „emberarcú" közösségek, vagy inkább virtuális személyiségek hálózata fog dominálni?

Én inkább úgy fogalmaznék, hogy már most is hibrid közösségekben élünk: egyszerre vagyunk jelen fizikai és digitális terekben. A kérdés az, hogy ez a hibriditás milyen irányba tolja a kapcsolódásainkat. Komoly kihívást jelent a figyelem és fragmentáció kérdése: az „állandó kapcsolódás" gyakran inkább széttöredezett jelenlétet eredményez. A közösségi élményhez viszont idő és közös figyelem kell. Emellett az online térben a platformok nem semlegesek: algoritmusok határozzák meg, mit látunk, hogyan találkozunk egymással, ami véleménybuborékok, polarizáció kialakulásához, kirekesztéshez vezethet. Digitális egyenlőtlenségek jöhetnek létre, ami nemcsak hozzáférés kérdése, hanem kompetencia és biztonság is. Ki tudja értelmezni, mi történik vele online? Ki tudja megvédeni a saját adatait, identitását? De az egyik legnagyobb probléma a talán a bizalom és hitelesség köre. Az AI által generált tartalmak tömegesedése új szintre emeli a dezinformáció és a manipuláció kockázatát. …Ugyanakkor nem szabad elfelejteni, hogy számos lehetőségek is biztosít számunkra az online tér: digitális eszközökkel lehet közösségeket szervezni, tudást megosztani, kisebbségi hangokat felerősíteni, részvételi folyamatokat kiterjeszteni. A „lesznek-e emberarcú közösségek" kérdésére én azt mondanám: igen, de nem automatikusan. Az emberarcúság nem technológiai adottság, hanem normatív döntés és intézményi munka: digitális kultúra, etika, közösségszervezés, és tudatos térтervezés kérdése – offline és online is.

A forradalmi technológiai változások miképpen formálják a HR-szakemberek feladatellátását? Az AI esetében láthatók-e pozitív példák, jó lehetőségek?

A HR-ben az AI egyszerre ígér gyorsítást és hoz új felelősséget. A „klaszszikus" HR-folyamatokban már most megjelenik: jelöltszűrés, interjúk előkészítése, chatbotok, képzési ajánlórendszerek, elégedettségmérés, fluktuációs kockázatok elemzése. Pozitív példa lehet, amikor az AI admi-

nisztratív terheket vesz le, és felszabadít időt a valódi emberi munkára: a fejlesztő beszélgetésekre, a konfliktuskezelésre, a közösségépítésre. De két dolgot nem szabad elfelejteni: az AI nem értéksemleges. Ha torz adatokkal tanul, torz döntéseket támogat. Ezért a HR-nek értenie kell az alapfogalmakhoz (adat, modell, bias), és képesnek kell lennie auditokra, átláthatósági kérdésekre, felelősségi rend kialakítására. A másik: a bizalom a szervezeti működés alapja**.** Ha a munkavállalók úgy érzik, hogy „megfigyelő" rendszerek döntenek róluk, az rombolhatja a pszichológiai biztonságot. Itt a HR-nek kulcsszerepe van: szabályok, kommunikáció, részvétel, és ember-központú bevezetés nélkül az AI könnyen ellenállást, félelmet, cinizmust termel.

Szerintem a jövő HR-e részben „fordító" lesz: összeköti a technológiát az emberi tapasztalattal. Nemcsak használja az eszközöket, hanem kérdezni is tud: miért, kinek, milyen következménnyel vezetjük be?

Végül: mit üzenne azoknak a hallgatóknak, akik most keresik a helyüket a társadalomtudományok, a közösségi munka vagy a HR/tanácsadás területén?

Legyenek kíváncsiak és módszertanilag igényesek. Tanuljanak meg jól kérdezni, jól olvasni, és tisztességesen kételkedni – önmagukban is. És közben őrizzék meg az empátiát: a szakmai tudás akkor ér valamit, ha emberek életét teszi érthetőbbé, élhetőbbé, igazságosabbá. A pályán pedig ne feledjék: a fenntartható teljesítményhez önmagunk fenntarthatósága is kell. Ez nem gyengeség, hanem szakmai felelősség.

Köszönöm a beszélgetést!

Az interjút Anczman Ágnes 2026 februárjában készítette.

Tessényi Judit

Az SZTE Egyetemi Életvezetési Tanácsadó Központjának igazgatója. A Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetemen végzett. PhD fokozatát 2013-ban az SZTE GTK-n szerezte. Mindeközben a Szerencsejáték Zrt-nél, majd a Neumann János Egyetemen dolgozott. Kutatási területei: játékszenvedély, vállalatok társadalmi felelőssége.
Az SZTE Emberi erőforrás tanácsadó MA szakának, annak indulásától oktatója, aki közvetlen stílusa okán a hallgatók körében nagy népszerűségnek örvend.



Mi indította el abban, hogy a közgazdaságtudomány és a vállalati szféra világából a humán szakma, az egyetemi oktatás és az életvezetési tanácsadás felé forduljon?

Egyrészt egy váratlan szakmai felkérés, ami épp a legjobbkor érkezett – a kecskeméti ingázás kimerítő volt és utáltam. Másrészt egy régi szerelem, a tanítás és kutatás lehetősége. A közgazdaságtudomány és a vállalati világ nagyon sokat adott nekem, de mindig is érdekelt az emberi viselkedés, a motiváció és a pszichológia – már a vállalati életem alatt is kutattam és foglalkoztam viselkedésgazdaságtannal . Szeretem az interdiszciplinális területeket: a közgáz nem idegen a humántól, a humán pedig nagyon nem idegen a pszichológiától. Csodás közös metszete van ezeknek a halmazoknak és úgy vélem egyre nő ez a közös felület. Egy idő után azt éreztem, hogy szeretnék még közvetlenebbül emberekkel foglalkozni, nemcsak gazdasági folyamatokat elemezni, így közgazdászként és PR-szakemberként a gazdaságpszichológiai irányba specializálódtam. Az életkor előrehaladtával az ember számára egyre fontosabbá válik, hogy a munkájának közvetlen társadalmi haszna is legyen. Az oktatásban és az életvezetési tanácsadásban ezt nap mint nap megtapasztalhatom. A Tanácsadó Központot nem egyszerűen az egyetem egyik részlegének tekintem, hanem az egyik legemberibb küldetésének. Minden hallgató mögött egy történet áll, és sokszor egyetlen beszélgetés, egy jókor érkező segítség vagy egy biztató mondat is képes új irányt adni valakinek. Számomra ez a munka erről szól: nemcsak tudást átadni, hanem embereket támogatni abban, hogy kihozzák magukból a legtöbbet. Ez az a feladat, amelyért minden reggel örömmel indulok dolgozni. Emlékszem, amikor először léptem be a Tanácsadó Központba. Egészen más légköre volt, mint egy vállalati tárgyalónak. Akkor még nem gondoltam, hogy néhány év múlva ezt fogom a saját szakmai otthonomnak érezni.

Hogyan tudja hasznosítani a korábbi üzleti és specifikus kutatási tapasztalatait (például a játékszenvedély vagy a vállalatok társadalmi felelősségvállalása terén) a mindennapi vezetői és oktatói munkájában?

Nagyon sok gyakorlati példát tudok bevinni az órákra a korábbi kutatásaimból és vállalati tapasztalataimból. A hallgatók mindig jobban kapcsolódnak azokhoz a témákhoz, amelyek mögött valós történetek és valódi dilemmák állnak. A magatartás-gazdaságtan, vagy más néven gazdaságpszichológia kiválóan kiegészíti a klasszikus közgazdaságtani szemléletet,

hiszen rávilágít arra, hogy a döntéseinket nem kizárólag racionális megfontolások alakítják. Ezek az összefüggések a HR-ben, a vezetésben vagy akár a marketingben is rendkívül fontosak. Egyik kedvenc sztorim, amit gyakran elmondok az órán, amikor fiatal vezetőként először találkoztam a szerencsejáték szenvedéllyel a saját kollégáim körében – milyen munkahelyi és társadalmi következményei is vannak egy ilyen ügynek, hány oldalról is lehet elemezni egy-egy esetet. Jövendőbeli humán szakemberként valószínűleg fognak olyan munkahelyi tragédiákkal is találkozni, ami minden esetben korrekt és profi hozzájárulást fog igényelni a részükről. A CSR-t (felelős vállalati magatartás) ma már az ESG-n keresztül (mérhető fenntarthatósági teljesítmény, kockázatkezelés, riportálás) egészen a fenntartható értékteremtés gondolatáig vezetem el. Azt szeretném, ha a hallgatóim megértenék, hogy egy jó HR-es nem csupán adminisztrál vagy szabályokat alkalmaz, hanem olyan szervezeti kultúrát épít, amelyben az üzleti eredmény, az emberi méltóság és a társadalmi felelősség egyszerre tud érvényesülni. Ez szerintem a modern humán szakma egyik legfontosabb küldetése.



Az AlmaMater Weekend-en 2026-ban

Kutatásaiban kiemelten foglalkozik a gamifikáció (játékosítás) témakörével. Hogyan jelenik meg ez a módszer a mindennapi óráin, és hogyan reagálnak erre az emberi erőforrás tanácsadó mesterszakos hallgatók?

Meggyőződésem, hogy a mai hallgatók figyelmét más eszközökkel lehet hosszabban fenntartani, mint akár tíz vagy húsz évvel ezelőtt. A játékosítás nem öncélú szórakoztatás, hanem tudatos oktatási módszer. Tapasztalataim szerint jóval hosszabb ideig fenn tudja tartani az érdeklődést, miközben aktív részvételre ösztönzi a hallgatókat. Meg is mértem pár éve, hogy a hallgatói teljesítményt és az órai elégedettséget hogyan alakítja, javítja a gamifikáció. Legalább ennyire fontos számomra az interaktivitás: Szerencsére a kisebb csoportlétszámú kurzusok lehetővé teszik, hogy valódi párbeszéd alakuljon ki az órákon. A HR mesterszakos hallgatók különösen pozitívan fogadják ezt a szemléletet, hiszen később nekik is olyan módszereket kell majd alkalmazniuk, amelyek bevonják és motiválják az embereket. Izgalmas kihívás számomra minden félév elején, míg ráveszem a hallgatókat, hogy bátran mondják el a véleményüket és vitassuk is meg egymással. Minden óra után, amikor visszaindulok a Tanácsadó Központba, mindig felteszem magamnak ugyanazt a kérdést: sikerült-e ma nyomot hagynom a hallgatók gondolkodásában? Nem kell, hogy minden mondatomra emlékezzenek, de ha sikerült kíváncsiságot ébresztenem vagy egy új nézőpontot adnom nekik, akkor már nem volt hiábavaló az a másfél óra.

Milyen alternatív vagy digitális eszközöket épít be előszeretettel a kurzusaiba, hogy fenntartsa a mai, rövidebb figyelemablakkal rendelkező diákok érdeklődését?

Elsősorban olyan digitális platformokat használok, amelyek azonnali visszajelzést és aktív részvételt biztosítanak. Gyakran alkalmazom a Kahootot, a Mentimetert vagy a Whiteboard-ot, mert ezekkel nemcsak játékosabbá válik az óra, hanem minden hallgató véleménye megjelenhet és alkalmasan az azonnali visszacsatolásra. Igazság szerint folyamatosan keresem és ki is próbálom a legújabb eszközöket, módszereket, mert amit érdekesnek találnak az első alkalommal, az már legközelebb unalmas lesz a számukra. Fontosnak tartom, hogy ne csak előadjak, hanem folyamatosan bevonjam a csoportot a gondolkodásba. Ettől sokkal élőbbé és emlékezetesebbé válik a tanulási folyamat. Gyakran meglepnek a hallgatók, milyen színvonalas és érdekes kiselőadásokkal készülnek vagy oldanak meg együttműködést igénylő feladatokat pillanatok alatt. A legutóbbi ta-

vaszi csoportomtól magam is sokat tanultam, mert az AI használatában sokkal ügyesebbek voltak nálam. Kiderült, hogy ezen az órán nemcsak ők tanultak tőlem. Minden évfolyam új kihívást jelent. Ami az egyik csoportnál remekül működik, a következőnél már kevésbé. Ezért folyamatosan figyelem a hallgatókat, keresem az új módszereket és digitális eszközöket. Nagy segítség, hogy az oktató kollégákkal sokat beszélgetünk ezekről, megosztjuk egymással a tapasztalatainkat és a jól bevált ötleteinket. Úgy gondolom, mi is ugyanúgy tanulunk egymástól, mint a hallgatóink tőlünk.



Előadás az oktatás minőségfejlesztési napok 2025. eseményen

Ha a saját oktatói stílusát kellene jellemeznie, Ön inkább a klasszikus akadémiai tudásátadást preferálja, vagy a mentor-típusú, facilitáló jelenlétet?

Egyértelműen az utóbbit. Természetesen a szakmai tudás átadása nélkülözhetetlen, de ma már önmagában a lexikális ismeret édeskevés. Sokkal fontosabbnak tartom, hogy a hallgatók megtanuljanak kritikusan gondolkodni, kreatívan megközelíteni a problémákat és gyorsan alkalmazkodni a változó helyzetekhez. Oktatóként inkább olyan partner szeretnék lenni, aki segít megtalálni a saját válaszaikat, mintsem minden kérdésre kész megol-

dást ad. Nagyon jó érzés, amikor egy óra végén nem ürül ki rögtön a terem. Szinte mindig akad egy-két hallgató, aki még marad kérdezni, tanácsot kérni, vagy megoszt egy olyan személyes történetet, amit a többiek előtt nem szeretne elmondani. Számomra ezek legalább olyan fontos visszajelzések, mint egy jó vizsgaeredmény. És amikor valaki engem választ szakdolgozati témavezetőnek, azt mindig bizalomként élem meg. Ez azt jelzi számomra, hogy érdemes volt energiát fektetni a kapcsolatépítésbe és a közös gondolkodásba.

Fiatal szülőként még hajlamos voltam azt hinni, hogy attól vagyok hiteles, ha minden kérdésre tudom a választ. Azóta rájöttem, hogy ez nemcsak lehetetlen, hanem felesleges is. Ma már sokkal inkább azt tartom fontosnak, hogy merjem kimondani: ezt most nem tudom, viszont tudom, hogyan lehet utánanézni, hogyan lehet kritikusan értékelni a forrásokat és beépíteni az új ismereteket a meglévő tudásunkba.

Az információ mennyisége ma már szinte felfoghatatlan, ezért szerintem nem az a legfontosabb készség, hogy minél többet megjegyezzünk, hanem hogy rendet tudjunk teremteni benne. A tudás számomra nem információk halmaza, hanem egy jól felépített rendszer, amelybe az új ismereteket el tudjuk helyezni. Ha ez a belső struktúra megvan, akkor az ember nem veszik el az információáradatban, hanem képes eligazodni benne. Talán ezt nevezném ma a legfontosabb tanulási kompetenciának.

A HR-tanácsadó mesterszakos hallgatók a munkaerőpiac humán oldalát tanulják. Mennyire látja őket fogékonynak a mentális egészség és a vállalati jólét (well-being) témakörére?

Nagyon nyitottak erre a területre. Talán azért is, mert nem csupán jövőbeli HR-es feladatként tekintenek rá, hanem saját életükben is megtapasztalják a stressz, a teljesítménykényszer vagy a kiégés veszélyeit. Emiatt a well-being számukra nem egy divatos kifejezés, hanem személyes ügy is. Ez sokkal hitelesebbé teszi a közös gondolkodást az órákon. Ráadásul a nappali tagozatos hallgatók közül is sokan dolgoznak már az egyetemi éveik alatt, így első kézből hoznak tapasztalatokat a munka világából. Nagyon értékesnek tartom, amikor megosztják egymással ezeket az élményeket: hogyan működik egy szervezet a mindennapokban, milyen vezetői magatartások motiválnak vagy éppen kedvetlenítenek el, mitől érzik jól magukat egy munkahelyen. Ezek a személyes történetek sokszor többet mondanak, mint bármelyik tankönyvi példa.

A hallgatók sokszor egészen másképp figyelnek egymásra, mint ránk, oktatókra. Ha egy saját korosztályukhoz tartozó fiatal meséli el a tapasztalatait, annak különösen nagy a hitelessége. Ilyenkor nemcsak tőlem tanulnak, hanem egymástól is – én pedig igyekszem olyan légkört teremteni, ahol ezek a beszélgetések természetesen kibontakozhatnak.

Ön szerint mire lesz szüksége a Z és Alfa generációnak, amikor belépnek a munkaerőpiacra?

A legfontosabbnak a rugalmasságot tartom. Olyan gyorsan változik a világ, hogy valószínűleg életük során többször is új szakmákat, új munkaköröket kell majd elsajátítaniuk. Emellett nagyon örülnék, ha a technológiai fejlődéssel párhuzamosan az empátia és a türelem is nagyobb hangsúlyt kapna. Ezek azok a készségek, amelyeket sem a mesterséges intelligencia, sem az automatizáció nem tud helyettesíteni. Legalább ennyire fontosnak tartom, hogy megtanuljanak rendszerszinten gondolkodni. Nem az a lényeg, hogy minden modellt vagy elemzési módszert kívülről tudjanak, hanem hogy egy új helyzetben eszükbe jusson, milyen szempontrendszer vagy ok-okozati összefüggés segíthet a probléma megértésében. Ezek a kapaszkodók adják azt a szakmai magabiztosságot, amellyel később bátran és szakszerűen tudnak hozzányúlni akár teljesen új feladatokhoz is.

Ugyanilyen fontos az önismeret. Ha felismerik a saját működésüket, a zsigeri reakcióikat, előítéleteiket vagy döntési torzításaikat, sokkal objektívebbé és tudatosabbá válhatnak. Egy jó HR-szakembernek nemcsak másokat kell értenie, hanem saját magát is. Meggyőződésem, hogy a szakmai tudás, a kritikus gondolkodás és az önismeret együtt vezethet ahhoz, hogy ne csak sikeres, hanem hiteles munkavállalókká és vezetőkké váljanak.

Mit gondol, milyen készségekkel kell rendelkeznie egy modern humánerőforrás-tanácsadónak ahhoz, hogy egyszerre tudja támogatni a munkavállalót és kiszolgálni az üzleti érdekeket?

A jó HR-szakember egyszerre ért az emberekhez és az üzlethez. Elengedhetetlen a kiváló kommunikációs készség, az empátia és a konfliktuskezelés, ugyanakkor ugyanilyen fontosak a gazdasági és pénzügyi ismeretek is. A legjobb döntések akkor születnek, amikor sikerül egyensúlyt teremteni az emberi szempontok és a szervezet hosszú távú érdekei között.

Nem szeretném az alfa vagy Z generációkat túlzottan beskatulyázni, hiszen minden fiatal más. Ugyanakkor azt látom, hogy a legfiatalabbak kevésbé ragaszkodnak a hagyományos működési rendekhez, bátrabban kérdőjelezik meg a megszokott megoldásokat. Ebben óriási lehetőség rejlik: a kreativitás, az innováció és a friss szemlélet minden szervezet számára érték.

Mindig azt biztatom a hallgatóimat, hogy merjenek újítani, merjenek jobb megoldásokat keresni. Ugyanakkor azt is fontosnak tartom, hogy az újítás ne önmagáért történjen. Egy folyamatot nem azért érdemes megváltoztatni, mert régi, hanem azért, mert az új megoldás valóban hatékonyabb, emberközpontúbb vagy eredményesebb. Munkavállalóként magam is többször megtapasztaltam, hogy egy új vezető még a szervezet működésének alapos megismerése előtt kezd nagyszabású átszervezésekbe. Ez gyakran bizonytalanságot kelt, felesleges energiákat emészt fel, és nem ritkán a korábbinál sem jobb eredményhez vezet. Én inkább az átgondolt fejlődésben hiszek: először értsük meg, mi miért működik, őrizzük meg azt, ami érték, és csak arra építsünk változást, ami valóban előrelépést jelent. Szerintem ez a szemlélet a HR-ben és a vezetésben egyaránt hosszú távon kifizetődő.

Az SZTE Életvezetési Tanácsadó Központ vezetőjeként Ön szerint melyek a legnagyobb mentális nehézségek és elakadások, amelyekkel a mai egyetemisták szembesülnek?

A leggyakoribb problémák között egyértelműen a stressz és a szorongás szerepelnek. Emellett sok hallgató küzd önbizalomhiánnyal, teljesítményszorongással vagy azzal az érzéssel, hogy folyamatosan meg kell felelnie a környezete elvárásainak. A közösségi média is hozzájárul ahhoz, hogy sokan irreális összehasonlításokba bocsátkoznak. Jó hír ugyanakkor, hogy a mai fiatalok sokkal nyitottabban kérnek segítséget, mint korábban, és ezt nagyon pozitív változásnak tartom. A külföldi hallgatók esetében ugyanakkor sokszor egészen más kihívásokkal találkozunk. Náluk a kulturális különbségek, a nyelvi nehézségek, a családtól való távolság vagy a beilleszkedés okozta bizonytalanság gyakran nagyobb terhet jelent, mint a tanulmányi követelmények önmagukban. Ezért számukra más típusú támogatásra és közösségépítő programokra is szükség van.

Az Életvezetési Tanácsadó Központban nemcsak a már kialakult problémák kezelésével foglalkozunk, hanem folyamatosan kutatjuk azokat a módszereket is, amelyek segíthetnek megelőzni a hallgatói lemorzsoló-

dást és erősíteni az egyetemhez való kötődést. Különösen fontosnak tartjuk az elsőéves időszakot, hiszen nemzetközi kutatások is azt mutatják, hogy az első hetek és hónapok élményei gyakran meghatározzák a későbbi egyetemi sikerességet. Ezért dolgozunk olyan programokon és kari valamint nemzetközi jó gyakorlatok összegyűjtésén, amelyek nemcsak a tanulmányi előmenetelt, hanem a hallgatók mentális jóllétét és közösségi beilleszkedését is támogatják.

Oktatóként hogyan veszi észre a hallgatóin a túlterheltség jeleit, és milyen módszerekkel igyekszik ezt megelőzni az órái keretein belül?

Néhány hét után már jól látható, ha egy csoport kimerültebbé válik: csökken az aktivitás, nehezebben kapcsolódnak be a beszélgetésekbe, és romlik a koncentrációjuk. Ilyenkor igyekszem tudatosan váltogatni az oktatási módszereket, rövidebb interaktív blokkokkal dolgozni, valamint olyan feladatokat adni, amelyek nem plusz terhet jelentenek, hanem sikerélményt nyújtanak. Egy jó egyetemi óra nemcsak tudást ad, hanem energiát is. Ha azt érzem, hogy a csoport feszültebb vagy kimerültebb a szokásosnál, néha a legegyszerűbb megoldás a leghatékonyabb: tartunk öt perc szünetet. Egy kis friss levegő, néhány korty víz vagy egy rövid mozgás – akár csak a lépcsőzés – meglepően sokat tud javítani a figyelmen és a közérzeten. Nem hiszem, hogy minden helyzetet még több tananyaggal vagy még intenzívebb munkával kell megoldani.

Úgy gondolom, egy oktató szakmai felkészültségéhez az is hozzátartozik, hogy észrevegye, mikor fárad el a csoport, és legyen bátorsága ehhez alkalmazkodni. Az empátia nem a követelmények csökkentését jelenti, hanem azt, hogy a hallgatókat partnerként kezeljük, és olyan tanulási környezetet teremtünk, amelyben a teljesítmény és az emberi jóllét nem egymás ellen, hanem egymást erősítve jelenik meg.

A szegedi kulturális életet ismerők tudják, hogy Ön nemcsak oktatói, támogatói és egységvezetői szerepekkel bír, de személyének része a művészi alkotótevékenység is. Művei több társas kiállításon is láthatóak voltak az elmúlt években. Mit jelent a Tanárnőnek a képzőművészeti alkotás folyamata? Önkifejezési módot? Relaxációt?

Mindkettőt. A festés számomra elsősorban kikapcsolódás és feltöltődés, ugyanakkor egy olyan önkifejezési forma is, ahol nincsenek szabályok és nincsenek határidők. Az egyetemi és vezetői munka nagyon strukturált

gondolkodást igényel, a festészet ezzel szemben teljes szabadságot ad. Sokszor egy-egy kép elkészítése után egészen más szemmel tudok visszatérni a szakmai feladataimhoz. Úgy érzem, a kreativitás a tudományban és a művészetben ugyanabból a belső kíváncsiságból táplálkozik.

Az Életvezetési Tanácsadó Központban is egyre több kreatív módszert alkalmazunk, művészetterápiás foglalkozásaink is vannak. Nem minden hallgató tudja vagy akarja szavakba önteni azt, ami benne zajlik, ilyenkor egy rajz, egy makramé vagy egy egyszerű alkotófeladat sokkal könnyebben megnyitja a beszélgetést. Nem azért, mert ettől minden probléma megoldódik, hanem mert néha segít elindítani azt a folyamatot, amihez a szavak önmagukban kevesek. Talán ezért sem tudom teljesen különválasztani a festést és a segítő munkát: mindkettőben az érdekel, hogyan lehet valamit egy kicsit érthetőbbé tenni – akár saját magunk számára is.



Kiállításmegnyitó, Szeged, Agora, 2024

Mi a legfontosabb üzenet vagy szakmai hitvallás, amelyet szeretne átadni a végzősöknek, mielőtt megkezdik a pályájukat?

Azt szoktam mondani a hallgatóimnak, hogy a diploma nem jelentheti a tanulás végét, a világ olyan gyorsan változik, hogy a folyamatos fejlődés ma már nem előny, hanem alapfeltétel. Emellett arra is biztatom őket, hogy ne csak sikeres szakemberek, hanem hiteles emberek is legyenek. A szakmai tudás megtanulható, de az emberség, az együttműködés és a kíváncsiság az, ami hosszú távon igazán értékessé tesz valakit. Ha néhány év múlva egy volt hallgatóm azt mondja, hogy egy közös beszélgetésünk segített jó döntést hozni, például újabb szakmai tanulmányba kezdeni, azt nagyobb sikernek érzem bármilyen elismerésnél. A saját fejlődésünk soha nem érhet véget és vezetőként vagy HR-szakemberként különösen fontos, hogy ne csak elvárjuk másoktól a fejlődést, hanem mi magunk is példát mutassunk benne.

A szakdolgozat választásakor is mindig azt tanácsolom a hallgatóknak, hogy ne a legdivatosabb témát keressék, hanem azt, ami valóban kíváncsivá teszi őket. Egy őszinte érdeklődésből születő dolgozaton öröm dolgozni nekem is, és sokkal nagyobb eséllyel válik belőle olyan tudás, amely később a szakmai pályájukat is meghatározza.

Van még két gondolat, amit mindig igyekszem átadni a hallgatóimnak. A közgazdaságtan és a viselkedéstudomány egyik legizgalmasabb tanulsága számomra az, hogy hosszú távon nem feltétlenül az jár a legjobban, aki minden helyzetben a saját érdekeit próbálja érvényesíteni. A kutatások azt mutatják, hogy a kölcsönösségen alapuló együttműködés – a „tit for tat" stratégia – rendkívül eredményes. Ennek a lényege egyszerű: induljunk bizalommal és együttműködési szándékkal, viszonozzuk a korrektséget, de tudjunk határokat is húzni, ha valaki visszaél ezzel.

Ugyanilyen fontosnak tartom az altruizmust is. Ez nem naivitást vagy önfeladást jelent, hanem annak felismerését, hogy mások támogatása és a tudás megosztása hosszú távon nem gyengíti, hanem erősíti a közösséget – és végső soron bennünket is. A munka világában gyakran úgy gondolunk a versengésre, mint a siker motorjára, pedig a legtöbb szervezetben az igazi eredmények együttműködésből születnek. Aki képes bizalmat építeni, másokat is sikerhez segíteni és csapatban gondolkodni, az hosszú távon rendszerint messzebbre jut, mint aki kizárólag a saját teljesítményére koncentrál.

Ha ezt a szemléletet sikerül magukkal vinniük az egyetemről, akkor nemcsak kiváló szakemberekké, hanem olyan kollégákká és vezetőkké is válhatnak, akik mellett mások is szívesen dolgoznak.

Köszönöm szépen az interjút!

Az interjút Anczman Ágnes készítette 2026-ban.

ALUMNUSOK

Anczman Ágnes

Emberi erőforrás tanácsadó MA szakos hallgató,
tanszéki demonstrátor (2025–),
egykori Közösségi és civil tanulmányok MA szakos hallgató
(2023–2025)



Miért döntöttél annak idején e mellett az egyetem/szak mellett? Mi volt az, ami egy veszprémi lányt Szegedre vezet?

Anno 12.-es koromban még nem tudtam, melyik szakra adjam be a jelentkezésemet. Azt tudtam, hogy nem szeretnék Budapesten tanulni, számomra túl nagy város volt (még a mai napig is az). Valamikor 6.-os koromban ősszel a szüleimmel és a keresztanyám családjával utaztunk ide, az alföld „szívébe" – mert számomra ez az. Az egyik este bejöttünk a városba sétálni és én akkor szerettem bele Szegedbe. [mosolyog] Szerintem valahol tudat alatt, már akkor tudtam, hogy egyszer szeretnék itt lakni és hát ez az egyetem által meg is valósult.

Hogy a szociológia alapszakhoz mi vezetett? A szociológia szó szerint előttem termett. Ugyanis egy alkalommal, még középiskola utolsó évében ültem a fodrászomnál egy régi, 2017-es, egyetemekről és szakokról szóló könyvvel és úgy döntöttem, hogy a sorsra bízom, hol nyílik ki a könyv. A szociológia szaknál nyílt ki, és ahogy elolvastam, rögtön megtetszett. Persze utána több szakot is megnéztem, meg utána olvastam egyetemeknek, követelményeknek és jövőbeli lehetőségeknek. De egyik se tetszett úgy, mint a szociológia. Anno én 2 nyíltnapra mentem el édesanyámmal, az egyik a szegedi volt, ami nagyon tetszett, a másik pedig a debreceni volt, ahol a helyszínen derült ki, hogy a mesterképzések nyílt napja volt aznap. Szomorú voltam, hogy így az alapképzésről nem tudok meg semmit, de pont, amikor mentünk volna ki az épületből, jött utánunk egy egyetemi dolgozó, hogy a szociológia tanszék vezetője fogad minket, hogyha szeretnénk neki feltenni kérdéseket. Ez végül egy több mint 2 órás beszélgetéshez vezetett, köztem és a tanszékvezető között. Ez volt az utolsó lökés, ami végleg a szociológia felé billentette a mérleget. Az intézmény és a város esetében pedig – miután mindkettőben voltam – úgy döntöttem, hogy marad Szeged, azaz az eredeti elképzelésem, az SZTE.

A mesterképzéseimet már tudatosabban választottam, bár sokat segített benne, hogy mindig is kíváncsi ember voltam. Így amerre a tudományos kíváncsiságom „kacsintgatott", úgy én is abba az irányba kezdtem képezni magamat. Ráadásul szeretem magamat több dologban is kipróbálni, ezért is végeztem és végzek különböző, de valamelyest mégis egymáshoz kapcsolódó szakokat.

A második kérdésre a rövid válaszom: a város iránti vonzódás, szeretet, az hozott ide és marasztalt hat éven keresztül és habár jelenleg már nem Szegeden lakok, a várostól még így se tudok elszakadni.

A szociológia alapszak után a Közösségi és civil tanulmányok mesterszakon folytattad tanulmányaidat, jelenleg pedig az Emberi erőforrás tanácsadó MA szakon tanulsz. Melyek voltak a legmeghatározóbb élményeid vagy legkedvesebb emlékeid az egyetemen? Mondanál sztorikat?

Az első és legmeghatározóbb élményem vagy inkább tapasztalatom, hogy úgy költöztem át az ország másik végére, hogy senkit se ismertem és minden új volt. Tizennyolc évesen egészen más személyiség voltam, mint akivel ma találkoznak az emberek. Akkor egy félénk, eléggé visszahúzódó lány voltam, aki nem szeretett nagy társaságban lenni, több ember előtt felszólalni. Például, ha egy ismeretlent kellett volna megszólítanom, akkor inkább csendben maradtam. Ennek a feloldásaként, úgymond „belekényszerítettem" magamat egy olyan helyzetbe, amit alapesetben elkerültem volna. Ez a dolog pedig a kollégiumba való jelentkezés és beköltözés volt. Gazdaságilag ugyan ez a legolcsóbb lakhatási megoldás egy egyetemistának, de egy introvertált személynek, felér egy kínzással – gondoltam akkor. És szépen lassan megnyíltam az embereknek, itt érvényesült a megszoksz vagy megszöksz elv is [mosolyog], és az egyetemi éveim számos kedves emléke kötődik a kollégiumhoz. A sokszor hajnalba nyúló beszélgetések, filmnézések vagy társasozások, az apró csínyek, amiket a másik szobában lakók „ellen" csináltunk [mosolyog], amik valahogy mindig jól végződtek, valamint a közös főzések és étkezések, azok, amik igazán összekovácsolták a szintünket és a baráti társaságomat. Volt egy hajnal, talán 3 évvel ezelőtt, amikor valahogyan bekerült egy denevér a szintünk folyosójára és az egyik szobaszomszédommal vagy egy órán keresztül nyitott esernyők segítségével tessékeltük ki, hogy még sötétben tudjon haza repülni a szegény denevér. Vagy amikor az „akviban" (ez az akváriumnak is becézett nagyobb területű közösségi szoba) egy jóga labdával kidobósoztunk néhányan (szerencsére az ablakokat nem törtük ki).

Számos kedves emlékem kötődik az alapszakomhoz, a statisztika vizsgákra való tanulás, valamint a szakmai gyakorlatok teljesítése alatt a szaktársakba lélekerő öntése is egy külön élmény volt. Az egyik kedves emlék még az, amikor az egyik barátnőmmel csak ketten mentünk be Gazdaságszociológia órára, és amikor a tanár megérkezett, akkor megkérdezte tőlünk, hogy szeretnénk-e órát vagy inkább ne tartsa meg és akkor ő elmehet ebédelni. Mi pedig barátnőmmel egymásra néztünk és telepatikusan megbeszéltük a válaszunkat, hogy persze legyen óra – hogyha mi se mehetünk ebédelni, akkor a tanár úr sem. [nevet] Egy másik emlékem, hát már nem is emlékszem, milyen órára kellett elolvasnom egy regényt és

beszámolót készíteni belőle. A mű annyira unalmas volt (sőt, gyakran előfordult, hogy egy kifejezést vagy mondatrészt négyszer-ötször használt egy oldalon, de volt olyan is, hogy két-három oldalon keresztül is), hogy a kollégiumban a szemközti szobában lakó sráccal felváltva olvastuk fel egymásnak és így játékot csináltunk belőle.

A mesterképzéses emlékeim már mind azok, amiket a felnőtt és a „kutató" énemhez tudok társítani, mert itt már komolyabban vettem a tanulmányaimat, másként álltam hozzá az egyetemi feladataimhoz is. Nagyon szerettem a mostani tanszékem által szervezett kutatásokat, kutatótáborokat, mindig tanultam valami újat és számos új és érdekes emberrel találkoztam. Szerettem csinálni a szakmai gyakorlatokat is, és sikerült olyan helyekre bekerülnöm, ahol szívesen fel is vettek volna, ami nagyon jól eső érzés volt. Az eddigi mesterképzéses élményeim közül az egyik legmeghatározóbb, hogy a „Tanulmányok a társadalomról" című könyvsorozatban publikálhattam egy kutatási tanulmányt, amelynek megírásakor sokat fejlődtem, és amire kaptam több pozitív visszajelzést is, a másik pedig az, hogy a tanszékvezetőnk felkért, hogy dolgozzak tanszéki demonstrátorként. Ez utóbbi kapcsán úgy gondolom, hogy ezáltal azt is értékelte, hogy amit eddig csináltam az egyetemen, az jó és, hogy jó irányba haladok.



A demonstrátori kinevezés átvételekor, 2025-ben

Volt-e olyan oktató, aki nagy hatással volt a szakmai fejlődésedre? Bármelyik szakodon. Kik voltak a kedvenc oktatóid az eddigi egyetemi éveid alatt? Mehetünk sorjában is, szakonként!

A szociológia tanszéken két tanár volt leginkább meghatározó számomra: *Fekete Mariann* tanárnő, aki szakmailag nagyon sokat hozzátett az én és a szaktársaim teljesítményeihez és *Kádár Zoltán* tanár úr, aki sokat támogatott engem az utolsó évben, mindig el lehetett érni, ha bajunk volt.
És persze megemlítem a *Katona Péter* tanár urat is, aki sajátos stílusával tette izgalmassá és érdekesebbé az oktatott anyagokat és bohókás szokásaival a tanszéken eltöltött éveinket. Egy olyan oktató, aki másik tanszékhez tartozott, de mégis szerettem bejárni az óráira, ő pedig a *Máté-Tóth András* volt, aki a vallástudományokban jeleskedik. Nála, amikor csak volt lehetőségem, vettem fel kurzust, mert olyan jó stílusban tartotta az óráit.

A jelenlegi tanszékemen mindegyik tanárom sokat segített az évek alatt, így nehéz is választani, de három személyt szeretnék kiemelni. Az első *Jancsák Csaba*, akinek nagyon sokat köszönhetek, hiszen ő volt az, aki meglátott bennem valamit és felkarolt, elindított egy sokkal szakmaibb úton, mint amit egyedül be tudtam volna járni. A tanár úrral roppant egyszerű együtt dolgozni (habár sok szaktársam nem osztja ezt a gondolatot). Én úgy gondolom, hogy talán amiatt, mert mi nagyjából ugyanúgy „lettünk összerakva", hiszen akiknek van egyfajta szociológiai beállítottsága (és ez a tanult szakmától független gondolkodásmód is lehet), azok felismerik egymás gondolkodásmintáit és jobban tudják követni a másoknak esetleg csapongónak tűnő gondolatokat és összefüggéseket. Így nem csoda, hogy a tanár úrral ilyen jól szót értünk. A *Kiss Mária Rita* tanárnő, talán nem is tudja, de neki nagyon sokat köszönhetek. Több kurzuson olyan gondolatcsírákat ültetett el a fejemben, melyek szerintem örökké velem lesznek, és amik a látásmódomat is formálták. Ő tanított meg arra például, hogy van különbség beszélgetés és beszélgetés között, hogy nem mindegy ki a másik fél, mik az előismeretei, a vélekedései, mennyire nyitott gondolkodású, és mennyire vagyunk egy „hullámhosszon". Jó párszor beszélgettünk a tanárnővel, és remélem, még sokat fogunk! [mosolyog] A harmadik személy, akit kiemelnék, nem más, mint *Nóbik Attila* tanár úr, aki egy számomra teljesen új tanítási stílust és módszert követ. Az ő óraira mindig nagyon szeretek beülni. Ő mindig fordít időt arra, hogy felmérje, mennyit tudunk aznap befogadni az anyagból és számtalan olyan új látásmódot hozott be nekünk az órákra, amiből mindig tudtunk valamit profitálni. És nem oktató, de van még egy személy a tanszéken, aki nagyon

sokat segített nekem (és másoknak is!) és tényleg meghatározó személy a számomra. Ő nem más, mint *Czövek Gabi*, aki az egyetemi tündérkeresztanya szerepet tölti be az életemben. Bármivel fordulhatok hozzá, tanácsért vagy segítségért, vagy csak azért, hogy meghallgasson. Igazából egyébként az összes tanáromnak hálás lehetek, és vagyok is, hiszen mindegyikük hozzájárult valamilyen szinten az egyetemi éveim sikerességéhez.

Bárkit kérdeztem a tanszéken, oktatókat vagy hallgatókat, mindannyian hasonlóan vélekednek rólad, hogy mindig teljesíted a vállalásaidat, mosolygós és derűs vagy és nagyon közösségi ember. Melyek voltak az egyetemi életutad legfontosabb mérföldkövei eddig? Milyen tapasztalatokat szereztél ezekből?

Akkor összeszedem. Az első mérföldkő mindenképp a kollégiumba való jelentkezés (és a későbbi több éves ott maradás). Ez segített azzá válni személyiségben, aki most is vagyok. A második az alapképzésen levő szakmai gyakorlatok teljesítései úgy, hogy én már korábban is vettem részt ilyen kutatásokban, mint kérdezőbiztos, így számomra már nem volt „idegen" a feladat, de szakmailag sok mindenben fejlesztett. Ezután jön az alapképzéses diplomám megszerzése. Rögtön utána pedig a sikeres mesterképzéses felvételi. A két diploma megszerzése között 2 évig voltam a kollégiumomban szintképviselő. Ez egy olyan tisztség, amely a hallgatók és a kollégiumi vezetőség között kommunikál, és képviseli az érdekeket. Ebből sokat tanultam az emberekkel való bánásmódról és a vezetéssel kapcsolatos teendőkről. A következő az első mester diplomám megszerzése volt. Ezután nem sokkal publikáltam az első tanulmányomat. A legutóbbi mérföldkövem pedig, hogy a tanszék felkért demonstrátornak. Remélhetőleg a következő pedig már a második mesteres diplomám megszerzése lesz. [mosolyog] Mindezek a feladatvállalások sokat hozzátettek a szakmai személyiségem fejlődéséhez, amelyet anno 2020-ban indított el az egyetem, és amit azóta is minden lehetséges módon igyekszem fejleszteni.



A tanszéki Közösségi Értékek Műhelye beszélgetésén, 2025 márciusában

Aki olyan személyiség, mint te, aki mindig „aktívkodik" valamiben, feladatokat vállal, terveket valósít meg, aki törekszik arra, hogy „benne legyen az életében", annak van még ideje hobbizni? Milyen zenéket hallgatsz? Mi a kedvenc könyved? Mi a kedvenc filmed? Hogyan kapcsolódsz ki?

Néha úgy tűnik, hogy nincs rá időm vagy már fáradt vagyok egy-egy nap vagy hét végén, de általában mindig találok vagy szakítok időt arra, hogy ki tudjak kapcsolódni valamilyen formában. A zenei ízlésem nagyjából úgy változik, mint egy óvodásnál azok az ételek, amiket szeret. Eléggé hangulatembernek tartom magamat, így nagyjából igazodnak a dalok a hangulatomhoz, bár bevallom, hogy gyakran, amikor nagyon jó napom van és vidám vagyok, akkor is tudok és szeretek szomorú zenéket hallgatni, és szinte soha nem leszek tőlük szomorú, hiszen lehet szomorú a jelentése a dalnak, de ha a hangzása és a dallama gyönyörű, akkor sokszor a szöveget szinte meg se hallom. Szeretem a 2010-es évek pop és rock zenéit (ez a gyerekkorom meghatározó része volt), de szeretem a rap-et, a spanyol dalokat – „ezekre" főzni szeretek otthon. A country rap egy olyan stílus, amit bármikor szívesen hallgatok. Az indie zenéket és mindent, ami

belefér ebbe a műfajba, főleg, ha egy másik stílussal van „egybe költve". Minden olyan zenét vagy előadót szeretek, akik nem annyira felkapottak, hiszen akkor alkotják a legegyedibb dalaikat. Magyar előadókat is szoktam hallgatni, de számomra inkább a külföldi zenék a favoritok. Szeretem a klasszikus zenét is, a kedvenc zongoristám Ludovico Einaudi, noha koncertjére még sajnos nem sikerült eljutnom, de ez szerepel a bakancslistám legtetején.

Na, hát a könyvek terén se vagyok egyszerűbb eset. [mosolyog] Itt is „minden, ami megtetszik" alapon szoktam „fogyasztani". Habár sokan elítélik azokat, akik borító alapján választanak, gyakran én is így szoktam választani. A könyvespolcomon egyaránt vannak romantikus regények, pszicho thrillerek, krimik, szórakoztató irodalom és ismeretterjesztő könyvek. Az egyik meghatározó könyv, amit talán két évvel ezelőtt olvastam és még mindig bennem van, az Genki Kawamura Ha a macskák eltűnnének a világból című könyve. Egy másik, amit régebben olvastam, de szintén megfogott, az Marisha Pessl Örök ébredés című könyve. Ezeket bárkinek tudom ajánlani!

Filmekből horroron kívül minden jöhet! Óriási rajz/mesefilm rajongó, néző vagyok. (De az újraalkotott élőszereplős meséket elvi okokból nem szoktam megnézni.) Mások ezt furcsának tartják, de számomra ez egy olyan dolog, ami által szoros kapcsolatban tudok maradni a gyermeki énemmel. Fontosnak tartom, hogy amikor beindul az élet és mindenki nagyban dolgozik, én elkerüljem azt – amit akár a kortársaimon, akár a 30-40 éves generáción látok – hogy belefásulnak az életbe, a munkába. Gyakran elfelejtik, milyen érzés fellélegezni és egy kicsit gondtalannak lenni. Számomra ezt jelenti megnézni egy másfél órás, gyerekeknek szánt filmet. Akkor nem arra figyelek, hogy például mit nem csináltam még meg, hanem arra, hogy milyen jó időtöltés és így egyszerűen le tudom foglalni a kattogó agyamat egy kis időre, hogy pihenjen. A mostani kedvenceim a Lilo és Stitch, a Croodék és az összes Verdák-film.

Kikapcsolódásként általában vagy a fentebb említett tevékenységek valamelyikét „űzőm", vagy újabban rákaptunk párommal a legózásra. Persze nem csak a Lego márkájú dolgokat szeretjük kirakni, hanem az úgymond „kínaibb minőségű legokat" is, amik sokkal kisebb, de sokkal több darabból állnak, így egy tíz centis kis figura kirakása simán beletelhet egy-két órába is.

Ezen kívül hatalmas társasjáték kedvelő vagyok, de szeretek kirakózni, sőt a számítógépes játékokat se vettem meg, de azok közül is in-

kább az indie játékokat szoktam játszani és kevésbé preferálom a felkapottabb játékokat.

Ezeken kívül szeretek DIY projekteket is kipróbálni: festeni, agyagból alkotni, hajtogatni. Jelenleg egy saját magam által tervezett „Monopoly"-t készítek otthon. Igyekszem minden elemét a játéknak saját magam megcsinálni, tematikáját illetőleg pedig az életem számomra fontos eseményeit és emlékeit megjeleníteni.

Az első mesterképzésed során a szakdolgozatodat a felsőoktatási kollégiumnak, valamint a kollégista létnek az egyetemi hallgatók életvilágára gyakorolt hatásairól írtad. A Károlyi Kollégiumban lakókkal készített kérdőíves kutatatás és egykori „károlyis" kollégistákkal készített interjúk alapján azt mutattad be, hogy a kollégium nem csupán lakhatási lehetőség, hanem a személyes fejlődésnek is a terepe. Mit jelent ez konkrétan?

A szakdolgozat írásának megkezdése előtt sokat gondolkodtam, hogy milyen témát szeretnék választani. Így a hozzám legközelebbi dolgok között nézelődtem. Eszembe jutott, hogy én mennyi mindent köszönhettem a kollégiumnak, ami nem abban merült ki, hogy nem kellett drága albérletben laknom éveken keresztül. Saját magamon tapasztaltam, hogy milyen sokat képes változni az ember személyisége pozitív irányba egy olyan környezetben, mint a kollégium. (Persze, azt tegyük hozzá, hogy ehhez olyannak kell lennie a személynek, aki hajlandó akár csak egy pindurit is nyitni az új dolgok felé.) Én sokkal nyitottabb, társaságkedvelőbb és kezdeményezőbb lettem, toleránsabbá, türelmesebbé és együttműködőbbé váltam az itt töltött éveim miatt. Kíváncsi voltam, hogy ez egyedi eset, vagy mások is tapasztalták ezeket, így utána jártam ennek egy kérdőíves és interjús kutatással, ami azt hozta, hogy igen, a kollégiumi társaság egy támogató és védőernyőt is jelentő közösség.

Az Alkalmazott Társadalomtudományok Tanszék demonstrátora vagy. Feladatvégzésed részeként készítettél egy tucat interjút tanszéki oktatókkal és egy másik tucatot pedig egykori hallgatókkal. Kirajzolódott-e valamilyen kép előtted a „tanszékről", a szervezeti személyiségről?

Abszolút! De ez kép már az első itt töltött félévem során is kialakult bennem. Már akkor feltűnt, hogy a tanszék egy kicsi, de nagyon összetartó család, és habár vannak nehéz időszakai, sose fordít hátat a másiknak.

Ugyanez igaz a hallgatókkal való viszonyára is mind a tanszéknek, mind az egyes tanároknak.

Részese lenni ennek a tanszéknek tényleg olyan, mint egy egyedi kis család tagjának lenni. Úgy érkeznek ide is a hallgatók, mint más tanszékekre, de hamar rájönnek, hogy itt tényleg kollegaként tekintenek rájuk és figyelembe veszik a meglátásaikat, és sose éreztetik velük, hogy alsóbb rendűek lennének, kevesebbek lennének vagy nem lennének éppen elegek.



A tanszéki irodában, 2025 októberében

Merre tovább? Mi a terved a második mesterképzési diplomád megszerzése utánra? Munka vagy tanulás? Avagy munka és tanulás? Pl. doktori képzés, speciális képzés? Hogyan képzeled el magad tíz év múlva?

Egyelőre a munkavállalás a célom. Szeretnék elhelyezkedni egy stabil állásban, akár egy nagy cégnél, akár az egyetem berkein belül. A doktori képzés gondolata se áll távol tőlem, de először szeretném bedolgozni valahova magamat, hogy egy kialakított rutint adjak a hétköznapjaimnak, utána jöhet megint a tanulás. Vannak még persze olyan szakmák, amiket szívesen kitanulnék, például senki se feltételezi rólam, de szeretem az au-

tókat. Ha úgy alakulna, hogy nem jönne be a szellemi munka vagy munkahely, akkor vagy hivatásos sofőr lennék, vagy autószerelő (bár ahhoz sokat kell még tanulnom). [mosolyog]

Hogyan képzeled el magad tíz év múlva?

Tíz év múlva szeretnék vagy egy nagy cégnél lenni a HR osztályon, akár vezetői szerepben vagy pedig szeretnék valamilyen rendezvényszervezői, fiatalokkal foglalkozó munkakörben lenni akár egy nagyvállalatnál, akár nonprofit szervezetben. Remélhetőleg tíz éven belül lesz lehetőségem elvégezni a doktorit is, de ha nem jönne össze, szerintem akkor is teljesnek érezném az életemet. A legfontosabb, hogy tíz év múlva is pontosan ugyanannyira szeressem a hivatásomat, mint most a feladatvállalásaimat.

Mi az az egy szó, amivel jellemeznéd az egyetemi éveidet?

Az első dolog, ami eszembe jutott a kíváncsiság volt, de végig gondolva mindent, inkább a fejlődést mondanám, ami teljes mértékben magába tudja foglalni a teljes egyetemi életemet.

Mindent egybevetve büszke vagy-e arra, hogy az SZTE hallgatója voltál?

Abszolút! Nem is lehetnék ennél büszkébb! Azt gondolom, hogy az egyetemi éveim nem lettek volna ennyire emlék és esemény dúsak, ha nem ide jártam volna.

Mit tanácsolnál a mostani hallgatóknak, mire figyeljenek oda az egyetemi éveik alatt?

Barátkozzatok minél többet! És ne csak a szaktársakkal vagy a kolis haverokkal legyetek jóban! Másrészt itt már nem ciki jóban lenni a tanárokkal! Sőt sokkal jobban jártok, ha jóban vagytok a tanáraitokkal is, hiszen őáltaluk hozzájuthattok olyan információkhoz, lehetőségekhez, amikről különben nem is tudnátok. A tanulás mellett szerintem a legfontosabb a kapcsolatépítés, ennek pedig egyetlen kulcsa van: legyetek nyitottak és merjetek kipróbálni új dolgokat, hiszen sose tudhatjátok mi vár még rátok…

Az interjút Dávid Benjámin készítette 2026-ban.

Dávid Benjámin

junior IT szakértő, doktorvárományos, történész,
egykori társadalmi tanulmányok BA minor szakos hallgató
(2013–2015)



Miért döntöttél annak idején az SZTE és a szak mellett?

Magát az egyetemet, az talán a közelsége miatt is. Illetve, hát azt lehet mondani, akkor több ismerősöm is ide jött, és nem tudom, így ez a kettő együtt akkor így lényegében összhangba került. Tehát maga a földrajzi távolság, illetve az, hogy számos osztálytársam, ismerősöm jött a Szegedi Tudományegyetemre. A szak az pedig elsődlegesen azért, mert hát a történelem érdekelt, és akkor így adott volt, hogy akkor a történelem szak mellett a társadalmi tanulmányok képzésre jöjjek.

Melyik volt a legmeghatározóbb élményed, vagy a legkedvesebb emléked, ami az egyetemhez fűződik?

Húha! Nézzük hát… hogyha a graduális éveimre gondolok, akkor számos olyan momentumot tudnék kiemelni, ami pozitív élmény volt számomra. Ha most ezek közül kellene nekem kiragadni egyet. Nézzük egy szakmait! Az OTDK-n elért második helyezést mondanám.



OTDK 2019. II. hely, Dávid Benjámin és Kiss Gábor Ferenc témavezető

Volt-e olyan oktató, aki nagy hatással volt a szakmai fejlődésedre?

Volt jó néhány olyan személy, aki mondjuk meghatározta az embernek a gondolkodását. Kezdjük a témavezetőmmel *Kiss Gábor Ferenccel*, mert a történelem alapképzésnél ugye a minor szakom az a Juhász Gyula Pedagógusképző Karon volt. Ott az egyik ilyen minoros órán ismertem meg Kiss Gábor Ferencet. Ő vezette TDK munkámat, a szakdolgozatomat, és később a doktori témámnak ő a témavezetője. És hát lényegében a közös munka az azóta is tart, azóta is működik. Szinte minden héten konzultálunk, beszélgetünk. Ez témavezető–témavezetett viszony talán egy kicsit már baráti kapcsolatba is átment. Ő az első mindenféleképpen a legmeghatározóbb a számomra, de mondhatnám még a *Jancsák Csabát* is, ő is ilyen volt a minor szak idején, illetve amikor a szociológia szakot végeztem. Aki esetében egyrészt nem csak maga a gyakorlati óra vagy az előadás volt meghatározó, hanem mindig részt tudtunk venni, akár egyéb kerekasztal-beszélgetésen vagy fókuszcsoport kutatásban. Számomra fontos volt, hogy az órai jelenlét mellett, illetve az ott elhangzottak mellett a gyakorlatiasság is szerepet kapjon, nála ez a két elem egymás mellett megjelent. Meg maga a… nem is tudom, a gondolkodásmódja vagy a szellemisége, ami hatással volt, alakította az embert.
Na, és akkor a bölcsészkari oktatók közül a *Ferwagner Péter Ákos* a jelenlegi intézetvezető az, akit oktatóként és egyébként a diákközpontúsága miatt is ki kell emeljek. Illetve a másik olyan személy, aki maga szintén kiemelkedő a hallgatóközpontúságával is, és olyan tekintetben is, hogy hogyan lehet hozzáállni az egyetemi oktatáshoz, a *Kökény Andrea*.
…És hát ha még a szociológiai tanszékről is szeretnék kiemelni személyt vagy személyeket, akkor ott az egyik az a *Pászka Imre* volt, aki egy olyan tudással rendelkezik és olyan órákat tartott, hogy látszódott, szociológiai megközelítésből mennyire komplex a világ illetve, hogy mekkora tudás van a Tanár Úrban. Illetve van még egy személy ő pedig a *Fekete Marianna*, akit egyrészt az embersége miatt, másrészt az órai és az órát követő diskurzusok miatt emelném ki. Többször interaktív beszélgetés folyt vele az egyetemi kurzusokon, emlékszem, hogy meg is egyeztünk az egyik alkalom során, hogyha x év eltelik, akkor egy-egy témát újra felvetünk.

Volt-e kedvenc helyed a tanuláshoz és a kikapcsolódáshoz?

Ha az egyetemi időszakot nézzük, akkor elég sokat voltam a könyvtárban. Az Egyetemi könyvtár volt egy találkozási pont, illetve tanulási hely.

Öthalmis kollégista révén nem mindig mentem vissza a kollégiumba két óra között, hanem inkább a könyvtárba mentem be, ahol a számítógépes kabinetben, vagy akár a harmadik emeleten lévő közösségi térben ültem le. Sokat jártunk ide a többiekkel. És hát más vendéglátóipari egységekkel összekötve, akkor ki lehetett még egészíteni ezt a könyvtári „vonatkozást".

Van olyan szak- vagy évfolyamtársad, akivel azóta is kapcsolatban vagytok, interneten vagy akár személyesen is?

Persze, és nem is egy személlyel! Többen vannak, akikkel azóta is jó barátságot ápolunk és szakmai dolgokban együtt is működünk: *Baricz Norbert, Floutier Jeremy, Gorcsa Oszkár, Gombos Jarmo, Krizsán Bálint, Lengyel Ádám.*

Térjünk át a karrierutadra. Melyek voltak a szakmai pályafutásod legfontosabb mérföldkövei eddig?

Az egyiket már korábban említettem, az OTDK-n elért második helyezés. A következő az, hogy a Szegedi Történészhallgatók Egyesületével számos programot, rendezvényt bonyolítottunk le. Ezen belül szeretném kiemelni az általunk szervezett hallgatói konferenciákat és a tanulmánykötetek megszerkesztését, megjelentetését. Aztán ilyen mérföldkőnek tekintem azt, hogy a Belvedere Meridionale tudományos folyóiratnál munkatárs lettem. Az elmúlt években a Belvedere Meridionale Alapítvány tehetséggondozó programja keretében rendezett történész táboroknak a szervezőjévé, majd főszervezőjévé váltam. Továbbá az is fontos mérföldkő a számomra, hogy a mesterképzés után sikerült a PhD képzésre felvételt nyernem, doktori tanulmányokat folytatni és abszolválni. Ezzel kapcsolatos feladatvállalásom az, hogy a helyi és a hazai országos doktorandusz szervezetbe csatlakoztam. Az SZTE Doktorandusz Önkormányzatában választmányi, majd alelnöki pozícióját, a DOSZ-ban a Történelem és Politikatudományi Osztály elnöki tisztségét töltöm be. Jelenleg úgy érzem, hogy a DÖK szervezetében az elmúlt években egy nagyon jó testület van jelen, amely számos lépesben előre tudta mozdítani a doktoranduszok ügyét. Úgy gondolom, hogy további pozitív visszacsatolás az ember számára a tanulmányi időszakom alatt több ösztöndíjat is sikerült elnyernie. Ezek között említhető: Nemzeti Felsőoktatási Ösztöndíj, Új Nemzeti Kiválósági Ösztöndíj, SZTE Talent Ösztöndíj, Sófi József Ösztöndíj.

Ezeket gondolom fontos mérföldköveknek, de ha mondjuk a legelsőt kellene mondani, akkor nyilván szakmai szempontból a legfontosabb, tehát az a kezdő mérföldkő, ami ezen a pályán mindenkinek hasonló, az első konferenciaelőadás és/vagy az első publikáció megjelenése. És az is izgalmas volt, amikor megjelent az első tanulmánykötet, amit én is szerkesztettem, és nemcsak izgalmas, hanem örömteli pillanat is volt, amikor láttam az arcokon az örömöket, és azt láttam „visszaköszönni", amikor anno én is hasonló módon örültem az első publikációmnak. Azóta már több kötetet szerkesztettem, szerkesztettünk, többekkel dolgoztam együtt ilyen feladatokon, de a megjelenés maga, az mindig boldogságot okoz, mert látod a munkád gyümölcsét beérni.

Mennyire érezted magadat felkészültnek a munka világára így a diploma megszerzése után?

Én jelenleg főállásként nem egészen olyan munkakörben dolgozom, ami szorosan köthető lenne az egyetemi oklevelemhez. A hozzám hasonló életúttal bíró kollégák esetében tehát jó kérdés az, hogy akkor mit adott az egyetem? Vagy, hogy felkészít-e a munka világára? Azt kell mondjam, hogy nekem nagyon sokat adott az egyetem a világlátásban, a problémák elemzésében, a kutatásmódszertanban, a tanulmányírásban, és ehhez hozzájárultak az egyetemen kívüli aktivitásaim is, az előadások, konferenciák, vetélkedők, kerekasztal-beszélgetések szervezése, lebonyolítása vagy könyvek szerkesztése, tanulmányírás. Úgy gondolom, hogy ezek nekem együttesen mind pluszt adtak.

Tehát arra gondolok, hogy ha a munkám során például valami újat kell tanulni ahhoz, hogy elvégezzek egy feladatot, megoldjak egy problémát, vagy előre lehessen lépni, akkor a bölcsészet- vagy társadalomtudományi felkészültség alapvetően pont azt erősíti, hogy az ember nyitott az újra, tudatosan tanul és fejlődik. Ahol most vagyok, a jelenlegi munkahelyemen, itt már előtte diákmunkában is dolgoztam, így amikor lehetőséget kaptam, hogy feltudnak venni szerződéssel, akkor lényegében a feladataim egy jó részét már el tudtam végezni, hiszen diákmunkásként már megértettem és megtanultam, persze ez kiegészült új feladatokkal, de az alap már megvolt. Ezért nagyon támogatom és javaslom minden hallgatónak a diákmunkával való tapasztalat és tudásszerzést!

Milyen készségeket tartasz a legfontosabbnak a munkapiacon?

A türelem, a rugalmasság, a rendszerszintű gondolkodás.

Ha útravalót kellene adnod a hallgatóknak, mit tanácsolnál, mire figyeljenek oda az egyetemi éveik alatt?

Egyrészt arra, hogy merjenek nyitni egymás felé, tehát ismerkedjenek… nem szűkítem le ezt a párkapcsolatra, de persze az is egy fontos rész. Tehát menjenek el közösségekbe, vegyenek részt bulikban, de bármiféle olyan közösségi eseményen is, élményben, ahol új emberekkel lehet találkozni és megismerkedni. Mert ez hosszú távon is fontos lehet olyan tekintetben, hogy egy viszonylag széles és jó kapcsolati háló révén az ember a bizonyos feladatait vagy tevékenységét meg tudja könnyíteni, de máskor meg akár lehet az is, hogy segítségre szorul és akkor van kihez fordulnia. Erre tudom mondani példának, hogy amikor a Doktoranduszok Országos Szövetsége által szervezett egy-egy eseményre elmentem, és akkor az esti beszélgetések során számos olyan embert ismertem meg, aki akár nem az én tudományterületemen belül végez kutatómunkát, de jó volt velük beszélgetni és barátságot kötni, amelyek elkísérik az embert. A természet- és élettudományok területéről is így, vagy akár a műszaki tudományok területéről is számos olyan ismerősöm van, akit nyugodtan felkereshetek.

Tehát ezek azok a kapcsolatok, amik aztán lehet, hogy a jövőben éppenséggel egy-egy feladattal vagy egy-egy projekttel, interdiszciplináris együttműködéssel fogják ellátni. Most nem arról beszélek, hogy tudatosan kell keresni, mert ez jön spontán. A lényeg a nyitottság! És az is lehet, hogy egy tartalmas beszélgetés okán egy szemináriumi óra kihagyása az nem okoz problémát. Járjanak közösségbe, találkozzanak, beszélgessenek! És ez nemcsak a kapcsolatépítés miatt fontos, hanem azért is, hogy megosszák egymással a gondolataikat, a világnézetüket. Nekem nem egy esetben volt olyan, akivel aztán kiderült, hogy igazából azért szeretünk egymással leülni beszélni, mert másképp gondolkodunk, másképp látjuk a világot, hogy közben azt érezzük, hogy az egymással töltött beszélgetések elgondolkodtatóak.

Úgyhogy mindenkit erre bíztatok, mert szerintem ez az egyetemnek nagy előnye, hogy nagyon sok területről érkeznek emberek, nagyon sok különböző társadalmi rétegből, társadalmi háttérrel, sokféle szakokra és ez pont az, ami lényegében egy ilyen színességet ad az egésznek. Mindez által a sokkal szélesebb látókört tud átfogni vagy átölelni az ember.

Van-e olyasmi, amit mai fejjel kicsit másképpen csináltál volna az egyetem alatt?

Másképpen?… Lehet, hogy egy-egy dologba nagyobb energiaráfordítást kellett volna szánnom.

Mit üzennél azoknak, akik most állnak pályaválasztás és vagy a záróvizsgák előtt?

Nyilván, amikor az ember hát, hogy is mondjam… Miután végez, akkor minden sokkal könnyebbnek vagy egyszerűbbnek tűnik. A záróvizsgázóknak: nem kell túlstresszelnie magát, de azért persze izguljon, mert az is kell. Az izgulás azért segít bizonyos tekintetben arra, hogy akkor az ember több mindent elő tudjon hozni a gondolataiból, több információt is elő tudjon magából hozni. A másik az, hogy ha már az embernek van egy végzettség a kezében, akkor egyrészt az lehetőséget biztosít arra, hogy akár újabb szakot kezdjen meg, specifikálja a tudását, vagy szélesítse a látókörét. Igaz az a mondás, és egyre igazabb a mai világban, hogy az ember tényleg élete végéig tanul. Bármikor bele lehet kezdeni valami újnak az elsajátításába, új tudásnak a megszerzésébe. Egyébként az alapképzés vagy a mesterképzés után sokkal egyszerűbb a továbbképzés, vagy akár a továbblépés is.

És hát a frissen jelentkezőknek? Ha jelentkezik, felveszik és beiratkozik az egyetemre, akkor lehet, hogy valaki előtt van egy komoly elhatározás, elképzelés, hogy ő mit is szeretne tanulni vagy csinálni a jövőben. Egyébként ez egy nagyon fontos és egy nagyon jó dolog, hogy ha valakinek megvan a célja, hogy mi szeretne lenni, vagy, hogy mit szeretne elérni. Ez a nehezebb időkön is át tudja lendíteni az embert, mert egy kapaszkodót nyújt. Azonban, ha valakinek mégse jön be, és rövid időn belül úgy érzi, hogy ez mégse az a pálya, amit ő egyébként szeretett volna, akkor merjen nyugodtan és bátran váltani. Nekem is nem egy olyan csoporttársam volt, aki egy másik képzésen kezdte meg a tanulmányait, és a váltás után „kivirágzott”, kiteljesedett, és igazán szép eredményeket ért el. Szóval, ha valaki esetleg úgy érzi, hogy mégsem az az ő pálya, akkor nyugodtan merjen lépni, merjen változtatni.

…De fontos, hogy élvezzék az egyetemi éveket! Szerintem, amikor az ember idekerül az egyetemre és mondjuk van annyi anyagi támogatottsága, tehát egy olyan életet tud élni, ahol mondjuk nem feltétlen kell egyből di-

ákmunkát is vállalnia, akkor használja ki a szabad idejét hasznos dolgokra. Az egyetemi életszakasz az egy nagyon szabad időszak, amit meg kell élni, ki kell használni. Szerintem az egyetemi közeg az, ahol aztán tényleg mindenki meg tudja találni a maga kis csoportját, vagy azt a kis közösségét, ahol jól érzi magát. Úgyhogy én biztatok mindenkit, hogy jöjjön az egyetemre, és használja ki az egyetem által adott sokféle lehetőséget.

Feltennék néhány rövid, záró kérdést… Mi a kedvenc helyed a városban?

A Dugonics tér.

Mi a kedvenc kávézód? Ha van.

Hát kávézóm, az nincs, mert nem kávézok már egy jó ideje. De értettem a kérdésnek a lényegét: ahova mondjuk szívesen beülök. Ez a TIK-kel szemben a Pivo kávézó vagy Pivo bár – talán most ilyen néven fut.

Mi a kedvenc menzai ételed?

A milánói sertésborda.

Mi az az egy szó, amivel jellemeznéd az egyetemi éveidet?

Ha lehet, hogy inkább nem egy szóval válaszolnék, hanem mondjuk egy közmondással: A türelem, rózsát terem.

És végül mindent egybevetve büszke vagy-e arra, hogy az SZTE hallgatója voltál?

Igen! Ezt mondhatjuk: Igen.

Köszönöm a beszélgetést!

Az interjút Anczman Ágnes készítette, 2026 tavaszán.

Farkas Zsuzsanna

projektmenedzser, doktorandusz (PTE),
egykori Közösségi és civil tanulmányok MA szakos hallgató (2021–2023)



Miért döntöttél annak idején e mellett az egyetem/szak mellett?

Jómagam mindig közösségben gondolkodtam vagy tevékenykedtem. Elképzelhetetlen számomra, hogy ne legyek egy vagy több közösség tagja. A civil kezdeményezések és az önkéntesség is fontos számomra. A mesterszak választásánál ezeket a szempontokat vettem figyelembe, s így tökéletes választásnak éreztem a közösségi és civil tanulmányok mesterszakot.

Melyik volt a legmeghatározóbb élményed vagy legkedvesebb emléked az egyetemen?

A legmeghatározóbb és egyben legkedvesebb emlékem a domaszéki Zöldfás helyszínen tartott „gyermeknapok" voltak, az Ukrajnából a háború miatt menekült gyerekek részére. A csoporttársakkal és *Kiss Mária Rita* tanárnő vezetésével valósítottunk meg két alkalommal játékos délutánt. Ezen alkalmak mind szakmailag, mind emberileg meghatározóak voltak számomra és az óta is örömmel gondolok vissza ezekre az eseményekre. Fontosnak tartom még kiemelni, hogy a mesterképzés során lehetőségem nyílt a Kárpátaljai Tudományos Diákkonferencián is részt venni Beregszászban.



Kárpátaljai menekült gyermekekkel, 2022-ben Domaszéken

Volt-e olyan oktató, aki nagy hatással volt a szakmai fejlődésedre?

A szakmai fejlődésemre nagy hatással volt és azóta is, meghatározó szereplője *Jancsák Csaba* tanár úr. A tanár úr nagy szaktudással rendelkezik, és kiemelt figyelmet fordít a hallgatók támogatására és mentorálására. Ha bizonytalan voltam, mindig releváns szakmai tanácsot vagy iránymutatást adott. Az ő ösztönzésére, javaslatára folytattam a még korábban megkezdett kutatásaimat és vettem részt a tudományos diákkonferencián, az OTDK-n, amely meghatározó mérföldkő volt a tanulmányaim során. Biztató és támogató személye jelentős szerepet játszott abban, hogy megkezdjem a doktori képzést. A mesterszak befejezését követően, jelenleg témavezetőként segíti munkámat.



OTDK2023 Pedagogiai – Zsuzsa az első sorban jobbról a harmadik

Hol volt a kedvenc helyed a campuson a tanuláshoz vagy kikapcsolódáshoz?

Számomra mindig az egyetemi könyvtár a TIK volt a legmegfelelőbb helyszín a tanuláshoz. A jól felszerelt olvasótermek és a nyugodt légkör, kiváló helyszínként szolgált a tanulásra.

Kik voltak még kedvenc oktatód az itt töltött éveid alatt?

A mesterszak alatt számos oktató, kurzus volt meghatározó számomra. *Nóbik Attila* tanár úr kurzusa jelentősen hozzájárult a szakmai látóköröm

bővítéséhez és tudásom elmélyítéséhez. Az általa tartott órán áttekintettük az oktatási rendszer történeti fejlődését, illetve vizsgáltuk annak kulturális, társadalmi és politikai összefüggéseit is. Emlékszem több alkalommal korfákat, statisztikai adatokat és egyéb forrásokat is elemeztünk, a történeti folyamatok komplexebb értelmezéséhez. *Kiss Mária Rita* tanárnő mindig teret adott a kreatív ötleteinknek és útmutatást, irányvonalat adott azok gyakorlati megvalósításához. A korábban említett domaszéki program mellett kiemelném még a kutatótábort Hódmezővásárhelyen, amelyet a tanárnő szervezett. Itt terepen is kipróbálhattam magam a csoporttársaimmal, amely maradandó élmény számomra. *Kiss Gábor Ferenc* tanár úrnál a szervezeti kultúrát és annak alakulását is áttekintettük. Mindig rávilágított, hogy a kutatási témámban a kisebbségi nézőpontnak/szempontnak milyen fontos szerepe van, ez a meglátása azóta is hasznos iránytűként szolgál és meghatározó a számomra.

Melyek voltak a szakmai pályafutásod legfontosabb mérföldkövei eddig?

A tanulmányaim során mindig is érdekelt egy-egy téma mélyebb vizsgálata, felkutatása. A mesterszakon *Jancsák Csaba* tanár úr szakmai útmutatásával és támogatásával részt vettem a helyi tudományos diákköri konferencián, majd Pécsett az Országos Tudományos Diákköri Konferencián, ahol különdíjban részesültem. A tudományos diákköri konferenciákat követően felvételiztem a Pécsi Tudományegyetem Oktatás és Társadalom Neveléstudományi Doktori Iskola pedagógiatörténet és nevelésfilozófia programjára, ahova felvételt nyertem. További mérföldkő volt számomra a különdíj, amelyet a Vajdasági Magyar Tudományos Diákköri Konferencia alkalmával kaptam, illetve az XXV. Országos Neveléstudományi Konferencián egy tematikus előadás tartása, ahol sok támogató visszajelzést kaptam.

Mennyire érezted magad felkészültnek a munka világára a diploma megszerzése után?

A közösségi és civil tanulmányok mesterszak megkezdésekor már rendelkeztem munkatapasztalattal így főként a már meglévő tudásom strukturálásában, rendszerezésében segített. A mesterszakos tanulmányaim továbbá hozzájárultak, ahhoz, hogy a gyakorlati tapasztalataimat tudományos és szakmai keretbe helyezzem. A képzés továbbá megerősítette bennem azt, hogy munka mellett is érdemes tanulni és fejlődni.



Az UNKP 2023 konferencián

Milyen készségeket tartasz a legfontosabbnak a jelenlegi pozíciódban?

Projektmenedzserként dolgozom így a legfontosabb számomra az együttműködő képesség, hiszen különböző szervezetekkel, szakemberekkel és önkéntesekkel dolgozom együtt nap mint nap. A feladatok gördülékeny és precíz megvalósításához elengedhetetlen a hatékony kommunikáció. Munkám során kiemelt jelentősége van a szervezőkészségnek és az alkalmazkodóképességnek is.

Mit tanácsolnál a mostani hallgatóknak, mire figyeljenek oda az egyetemi éveik alatt?

Legyenek nyitottak és kíváncsiak több témára is, illetve merjenek kutatni és részt venni a tudományos diákköri konferencián! Figyeljenek oda, hogy ne vállalják túl magukat és nyitottan, de célirányosan haladjanak céljaik elérése felé!

Van-e olyasmi, amit mai fejjel másképp csinálnál az egyetem alatt?

Talán jobban bekapcsolódnék az egyetemi ifjúsági kezdeményezésekbe.

Mit üzennél azoknak, akik most állnak pályaválasztás vagy záróvizsgák előtt?

Akik az alapszak utáni egyetemi jelentkezés és pályaválasztás előtt állnak, azoknak üzenem, hogy a Közösségi és civil tanulmányok mesterszak egy kiváló lehetőség, egy erős elméleti alap megszerzéséhez, amely egyben párosul gyakorlatorientált tevékenységekkel.
A záróvizsgázóknak üzenem, hogy ügyesek lesznek!

Kedvenc helyed a városban?

A kedvenc helyem a városban a Tisza part, azon belül a Rotary tanösvény és a Gergő liget.

Kedvenc kávézód?

Emmarozs kávézó és bisztró a Mérey utcában.

Kedvenc menzai ételed?

Tejberizs.

Mi az az egy szó, amivel jellemeznéd az egyetemi éveidet?

Pörgés.

Mindent egybevetve büszke vagy-e arra, hogy az SZTE hallgatója voltál?

Igen büszke vagyok rá, illetve örülök annak, hogy a felvételi jelentkezéskor a Szegedi Tudományegyetemet választottam.

Az interjút 2026 márciusában Anczmann Ágnes készítette.

Galambvári Gabriella

szervezetfejlesztő,
egykori Közösségi és civil tanulmányok (MA) szakos hallgató (2022–2025)



Kezdjük az egyetemi évekkel! Miért döntöttél annak idején a Közösségi és civil tanulmányok szak mellett?

Azért, mert sokkal emberléptékűbbnek vagy emberközelibbnek tűnt, mint a másik opció. Én még emellett az ELTE-t néztem ugyanerre a szakra. Itt nagyon tetszett az, hogy igazából itt arra voltak kíváncsiak, hogy én mit tudok hozni, tehát rám. Már ott lehetett érezni egyébként az egész felvételi eljárásban, az üzenetekben meg a levelekben azt, hogy itt egyszerűen egy ilyen rugalmasabb vagy életszerűbb lesz a kommunikáció, meg az egésznek a folyamata. Tehát már az, hogy hogyan kaptam meg az információkat a felvételiről, meg minden, már innen nekem ezt sugallta. És akkor az elbeszélgetés az meg teljesen, tehát teljesen meggyőzött. Azt éreztem, hogy itt nem azt akarják bebizonyítani, hogy mennyit nem tudok, hanem azt, hogy minél több, meg minél gazdagabb legyen majd a tanulás. Azért ennyi idősen nem ilyen kisiskolás szerűen szeretnék működni. Az ELTE-n meg más, tehát ott még mindig olyan poroszosnak éreztem.

A legmeghatározóbb vagy a legkedvesebb egyetemi élmény?

Hát nehéz egyébként, merthogy annyi sok jó pillanat volt. A mi csoportunk mindig bejelentkezett online, a kamerával együtt. És inkább ezeknek például az általános hangulata nekem mindig megmaradt. Tehát mindegy, hogy melyik órán ültünk. Valahogy, tehát az, ahogy látom a Tibinek az arcát, meg az Ágiékat. Szóval, ahogy így megjelentünk, nekem ez, tehát az, hogy mindig tudtunk így kapcsolódni. Akkor tényleg úgy volt, hogy az órán jött egy-egy téma, és akkor így mindenki bekapcsolódott és mondott valamit. Szóval nekem ezek, tehát van egy ilyen általános ilyen jó kép.

Ami mondjuk nagyon más és kiemelkedik nekem ezért, az a terepmunka volt, amikor kint voltunk Hódmezővásárhelyen, a kutatótáborban. Az egy nagyon különleges élmény volt, azt is viszem magammal így egész életemre, ahogy ott gyűjtöttük a Gólya utcában az adatokat.

Az állampolgári ismeretek például *Kis Mária Ritánál*, hogy ott úgy személyesen, mikor ott voltunk a tréningen, az is nagyon sokat adott. Meg nekem maga a záró akkord, amikor a szakdolgozatot is meg kellett védeni – de ugye TDK-ztam, és akkor emiatt mondjuk ott már egy másabb beszélgetés volt – de az is nagyon jó élmény volt, hogy beszélgethetünk számunkra fontos témákról. Akkor úgy éreztem, hogy már annyi mindent kaptam, hogy végre vannak így szakmai szavaim, amiket meg tudok fo-

galmazni, és ezt olyan jó volt így a tanáraimmal átbeszélni. A záróvizsga is egy ilyen meghatározó élmény volt nekem.

Volt-e olyan oktató, aki nagy hatással volt a szakmai fejlődésedre?

Nekem a *Jancsák Csaba*, meg a Kiss Mária Rita mindenképpen. Szóval mind a kettőjük. Lehet, hogy ez abból is adódott, hogy olyan tárgyakat tanítottak, ami engem mindig is nagyon érdekelt, hogy megértsem a társadalmat, hogy miért működik úgy, ahogy működik. És több olyan tantárgy volt, ami miatt – főleg a házi dolgozatokban – így el kellett gondolkodnom, hogy na most akkor …nők helyzete, …szociálpolitikai intézkedések. Társadalmi rétegződés az volt a legelső nekem, tehát amikor ezeket tanultuk, az olyan fantasztikus volt. És nagyon jól adták elő! Tehát, hogy tényleg az volt a cél, hogy mi megértsük, hogy ez miért fontos, meg hogyan fontos. Mind a tanítási mód vagy a pedagógiai módszertan, mind pedig amit tanultunk, az mind a kettő nagyon meghatározó volt. Nekem ők ketten voltak a nagyon kiemelkedők. A többiek is általában szimpatikusak voltak egyébként, például a *Kiss Gábor*. Ő is nagyon érdekesen beszélt, meg a *Nóbik Attila*. Mind tetszettek, jók voltak, de azért nekem ugye a meghatározó az mégiscsak a Jancsák meg a Kiss Mária Rita vonal volt.

Van-e olyan szaktársad, évfolyamtársad, akivel azóta is kapcsolatban vagytok interneten vagy személyesen?

Igen, de interneten vagyunk főleg. A csoportokban mi írogatunk azért egymásnak és tudom, hogy bármikor fel tudnám őket hívni.

Melyek voltak a szakmai pályafutásod legfontosabb mérföldkövei eddig?

Ha az egyetemmel egybevéve nézzük, akkor azzal, hogy ezt a mesterdiplomát megszereztem, így tudtam egyébként jelentkezni egy olyan állásba, ami egy HR-es szervezetfejlesztési szakértői állás, ahol kötelező volt a mesterdiploma. Ez az egyik szerintem. A másik az nem igazán olyan karrier mérföldkövem, de a CV-mben, a szakmai életemben fontos, az a TDK-dolgozatnak köszönhető, mégpedig a női politikusok és a nők közéleti szerepének vizsgálata. Merthogy ez az én témám volt és egy magyar nonprofit női szervezetben is hasznosult, ami azért mégiscsak ott van és az így markáns. A CEU-n volt egy női kurzus, amiben társfacilitátor voltam. Ezeket a közösségi és civil tanulmányok szak nélkül is meg tudtam volna

csinálni, de így sokkal magasabb színvonalon tudtam megvalósítani. Akár az aktivista létemet, akár a tanítást. Mondom, az meg nagyon sokat adott, egyszerűen még adminisztratív okból is, hogy van egy ilyen mesterdiplomám, tudtam egy ilyen állásra jelentkezni, ahol fél éve dolgozom.

És ha az egyetemet nem nézzük, akkor milyen mérföldköveid vannak?

Az első az maga a munkába állás. Szendvics diplomám volt az IBS-ben, tehát már elkezdtem dolgozni a főiskola alatt harmadévesen. Onnantól kezdve ráálltam egy ilyen multi trackre. A multit most úgy értem, hogy nagyvállalati, corporate trackre, és akkor onnantól kezdve változásmenedzsmenttel foglalkoztam, 8-10 évig. Aztán beültem egy szervezetbe, a HR osztályra, az volt egy másik mérföldkő, azt csináltam egy pár évig. Utána nekem a mérföldkő az az volt, hogy külföldön éltünk, és akkor utána már mikor pár évre rá visszajöttem, akkor meg a tanácsadói létem volt, tehát azt is csináltam több mint 10 évig.

Mennyire érezted magad felkészültnek a munka világára a diploma megszerzése után, és/vagy ugye már előtte?

Az első szakom az arra készített fel, hogy multinacionális vállalkozási környezetben dolgozzak. A mesterképzés pedig arra, hogy társadalmilag más színben, más szinten legyek. Egy másfajta társadalmi hasznosságot. Nem akarom azt mondani, hogy egyik hasznosabb, mint a másik, de ez egy más szerep. Az inkább a vállalati életre, ez pedig a „közhasznúságra" készített fel. Úgyhogy mind a kettő nagyon célzottan hozzájárult. Egyébként nem gondoltam, hogy ennyi haszna lesz, mert én érdeklődésből jöttem, nem számításból. Ezért nem csináltam korábban MBA-t, mert az annyira nem érdekelt, nem vonzott. És mikor ezt a szakot megtaláltam, akkor igazából érdeklődésből jöttem. Meg abból, hogy de jó lenne egy mesterdiploma, de azt nem gondoltam, hogy ennyit fog adni, vagy változtatni, vagy a lehetőségeimben ennyire fog terelni engem.

Mit tartasz az eddigi legnagyobb szakmai sikerednek?

Hú, ez nehéz. Van jónéhány, mert trénerként és tanácsadóként dolgoztam. Amikor például egy felsővezetői csapattal hasznosan dolgoztunk együtt, de nekem az is egy hatalmas szakmai siker, mikor egy kétkezi összeszerelő üzemben nagyon hátrányos szociális helyzetben levő három műszakban

dolgozó emberekkel egy fantasztikus napot tartunk és úgy mennek haza a tréning után, hogy úgy látják, őket emberszámba veszik, mert értékeket hordoznak, és akkor utána vannak olyan elképzeléseik, amiket a felső vezetésnek elmondanak. Nekem ezek nagy sikerek. Ugyanakkor meg, amire még büszke vagyok, az a CEU Democracy Institute-ban van egy leadership tréning, amiben én viszem az egyik tracket, és arra mindig nagyon jó visszajelzések jönnek. Onnan már kerültek ki sikeres női vezetők! Vannak ilyenek! És amikor az egyikük azt mondta a program után, hogy élete egyik legjobb képzését kapta, az nekem is fontos visszajelzés. A mostani munkahelyemen, a Corvinuson elindítottunk egy hatalmas dialógus projektet. Még nem tudom, hogy milyen lesz, de erre már most nagyon büszke vagyok, hogy egyáltalán a koncepció megszülethetett, és belevágtunk. Ez szerintem egyedülálló, meg talán egy történelmi lehetőség is most.



A Több nőt a közéletbe! című konferencián.
Fotó: https://www.menok.eu/civil_eu/

Milyen készségeket tartasz a legfontosabbnak a jelenlegi pozíciódban?

A rendszergondolkodás, önreflexió – tehát a tanulás képessége ilyen szempontból: tanulni a hibákból. Flexibilitás, tehát egyfajta ilyen tactics, hogy van mindig egy cél meg egy projektív, de hogy közben igazodni is kell. Ezek. Hát a kitartás meg a szorgalom lenne, csak már lehet, hogy ebben kezdek fáradni. De szerintem ezek a legfontosabbak.

Van egy olyan kérdéscsoportom neked, hogy útravaló a hallgatóknak. Mit tanácsolnál a mostani hallgatóknak, mire figyeljenek oda az egyetemi éveik alatt?

Hát szerintem a legfontosabb, hogy találják meg azt, ami valóban a kíváncsiságukat életben tartja, vagy felélesztí. Tehát, hogy legyen motivációjuk. Ha nincs motivációjuk, akkor nagyon nehéz lesz ezeket az éveket jól végig csinálni. Ha van bennük kíváncsiság, akkor menjenek és tegyenek érte! Kapcsolódjanak másokkal, kezdjenek el ötletelni! Ha van egy ötletük, sose gondolják azt, hogy az nem elég jó vagy, hogy ők nem elég jók. Vágjanak bele, keressenek társakat mindig és így csinálják. És amikor néha nehéz, akkor még mindig jó kapcsolódni. Mindig van segítség, vagy a tanárok által vagy a társak által. Csak a legtöbb ember fél kilépni.

Van-e olyasmi, amit mai fejjel másképp csinálnál az egyetem alatt? Akár a mester, akár az alapképzést nézve.

Mindenképpen többet tanulnék. Ugye nekem utolsó évben – azt hiszem egy vagy két félévet passziváltattam – én akkor veszítettem el anyukámat, akkor kórházba jártunk. Szóval nagyon sok minden volt egyszerre, és közben ott volt a kisfiam is. Igazából jobb lett volna úgy menni az órákra, ahogy felkészültebb vagyok. Minden dolgozatnál azt gondoltam: „Ó, ha még lett volna most egy három napom, mennyivel jobb lett volna”. De szerintem ezzel valószínű mindenki így van.

Mit üzennél azoknak, akik most állnak pályaválasztás előtt, és mit üzennél azoknak, akik most állnak a záróvizsgák előtt?

Hát a pályaválasztás előtt ugyanazt, amit előbb mondtam, hogy olyat tanuljon, amit szeret, vagy amiben látja magát. Próbálja meg! Ha nem megy, akkor meg próbáljon meg valami megoldást, és akkor már tudni fogja,

hogy az igen vagy nem. Ezek nem végleges dolgok szerencsére, nem úgy, mint az én időmben annak idején, hogy egyet valamit választok, akkor kész, az a track az életem végéig van. Merjenek változtatni, és hogy tanuljanak abból. Ez nem egy kudarc, hanem az csak egy kísérlet volt. Aki meg a záróvizsgák előtt van, annak azt üzenem,hogy tanuljon, tegye bele magát. Tényleg csak ennyi!

Én tanultam, tehát elég jó így a magabiztosságom. Akinek nincs, az meg higgyen magában, hiszen megtanulta. Itt a Szegedi Tudományegyetemen, vagy legalábbis ezen a tanszéken nagyon sokat segítenek abban, hogy az önbizalmi kérdésekben bátorítsák az embert, és hogy felemeljék, hogy könnyebb legyen, hogy tényleg meg tudja mutatni azt, amit tud, és hogy az izgulás miatt nehogy ne tudja megmutatni. Ebben én nagyon segítő meg támogatóként éltem meg a tanárainkat vagy oktatóinkat.

Mi az az egy szó, amivel jellemeznéd az egyetemi éveidet?

Fejlődés-tanulás.

És végezetül: mindent egybevetve büszke vagy-e arra, hogy az SZTE hallgatója voltál?

Abszolút. És olyan jó, mert azóta is van, hogy valakikkel találkozom, és akkor hú, ő is ott végzett, és az olyan jó érzés.

Az interjút Anczman Ágnes készítette 2026 márciusában.

Kassai Szilvia

pszichológus, kutató, egyetemi adjunktus,
egykori Társadalmi tanulmányok (BA) szakos hallgató (2010–2013)



Már az alapszakos tanulmányai alatt bekapcsolódott a Tudományos Diákköri munkába. Első publikációja ennek talaján született, a „Fiatal felnőttek droghasználata az egyetemista korosztály droghasználatának háttere, jellemzői, megelőzése” című tanulmánya a Tanulmányok a társadalomról című, tanszékünk gondozásában megjelenő könyvsorozat első kötetében jelent meg. Az alapszak után Budapesten tanult, doktorált és dolgozott, majd 2023-tól újra egyetemünk polgára, az SZTE SZAOK Magatartástudományi Intézetében adjunktus. Ekkor kapcsolódik be az SZTE IKIKK Társadalmi Felelősségvállalás

Kompetenciaközpont munkájába, melynek keretében az Interdiszciplináris Családtudományi Kutató- és Fejlesztő Központ kutatója, kutatási alprogram vezető. A kutatócsoportban szenvedélybeteg szülők mellett felnőtt gyermekek életvilágát vizsgálja, hogy milyen hatással van ez a felnőtt életszakaszra, hogyan lehet elgyászolni az elveszett gyermekkort, és adott esetben a szülő elvesztését, valamint azt, hogy miképpen lehet a gyermekkor terhei ellenére, azokat feldolgozva teljes életet élni. Kutató- és fejlesztő munkáját 2024-ben Kopp-Skrabski díjjal ismerték el.

Miért döntöttél annak idején e mellett az egyetem/szak mellett?

A Társadalmi tanulmányok szakot azért választottam, mert közel állt az érdeklődési területemhez, és lehetőséget adott arra, hogy a társadalmi folyamatokat több nézőpontból, komplex módon ismerjem meg. Különösen vonzott a szak multidiszciplináris szemlélete, hiszen a társadalomtudományok különböző területei találkoztak benne. Az itt megszerzett tudás és látásmód későbbi tanulmányaim és szakmai munkám során is nagyon hasznosnak bizonyult, és a mai napig meghatározza a gondolkodásomat.

Melyik volt a legmeghatározóbb élményed vagy legkedvesebb emléked az egyetemen?

A legmeghatározóbb élményem kétségkívül a tudományos munka világába való betekintés volt. Már másodéves hallgatóként bekapcsolódhattam a tudományos diákköri munkába, ami akkoriban teljesen új perspektívát nyitott számomra. A kutatásommal később az Országos Tudományos Diákköri Konferencián különdíjat nyertem, ami nagy megerősítést jelentett. Visszatekintve úgy érzem, hogy ez volt az a pont, ahonnan szinte egyenes út vezetett a tudományos pálya felé.

Volt-e olyan oktató, aki nagy hatással volt a szakmai fejlődésedre?

Igen, több olyan oktató is volt, aki meghatározó szerepet játszott a fejlődésemben. Elsőéves koromban *Kiss Mária Rita* egy vizsga végén azt mondta nekem, hogy értékes gondolataim vannak, és sokkal többet kellene megszólalnom az órákon. Ez a mondat hosszú időre velem maradt, és sok önbizalmat adott.

Szintén nagy hatással volt rám *Jancsák Csaba*, aki akkoriban a tanszéki tudományos diákkört vezette. Az ő támogatásának köszönhetően kezdő kutatóként lehetőséget kaptam arra, hogy olyan témával foglalkozzak, amely valóban érdekelt. Ez a bizalom és szakmai támogatás meghatározó volt a további pályafutásom szempontjából.

Hol volt a kedvenc helyed a campuson a tanuláshoz vagy kikapcsolódáshoz?

A kedvenc tanuló- és találkozóhelyem a TIK volt, ahogyan valószínűleg sok egyetemistának. Rengeteg időt töltöttünk ott, akár tanulással, akár beszélgetéssel. Emlékszem, hogy időnként szinte versenyeztünk a legkeresettebb kölcsönözhető jegyzetekért, és gyakran próbáltunk közösen készülni a vizsgákra. Bár ezek a közös tanulások nem mindig bizonyultak a leghatékonyabbnak, az egyetemi évek hangulatához és közösségi élményéhez nagyon sokat hozzátettek.

Van-e olyan szaktársad, évfolyamtársad, akivel azóta is kapcsolatban vagytok, a neten vagy személyesen?

Sajnos a legtöbb évfolyamtársammal az évek során megszakadt a rendszeres kapcsolattartás. Többükkel azonban a közösségi médián keresztül továbbra is kapcsolatban vagyok, így távolról követhetem életük fontosabb eseményeit és szakmai útjuk alakulását. Van ugyanakkor egy különösen fontos kivétel: egy közeli barátnőm, akivel nemcsak ezt a szakot végeztük el együtt, hanem már a gimnáziumi éveinket is együtt töltöttük. A barátságunk azóta is megmaradt, ami számomra az egyetemi évekből fennmaradt egyik legértékesebb emberi kapcsolat.

Melyek voltak a szakmai pályafutásod legfontosabb mérföldkövei eddig?

Az említett A BA-képzés befejezése után távol kerültem az egyetemtől és Szegedtől: az ELTE-n folytattam tanulmányaimat. Itt valósulhatott meg az az elképzelés, amely még a szegedi TDK-munkám során fogalmazódott meg bennem: PhD-képzésben vettem részt, ahol a szenvedélybetegségek és a felépülés folyamata állt kutatásaim középpontjában. Doktori fokozatomat Klinikai Pszichológia és Addiktológia területen szereztem meg.

A PhD megszerzése után szerettem volna mélyebben megismerni a gyakorlati és szakpolitikai oldal működését is, ezért az akkori Emberi Erőforrások Minisztériumának kábítószerügyi osztályán helyezkedtem el. A

közigazgatásban végzett munka rendkívül tanulságos tapasztalatokat adott, ugyanakkor egyre inkább éreztem, hogy az akadémiai pálya áll hozzám közelebb. Közben a főváros nyüzsgése is – amely kezdetben vonzó volt számomra – fokozatosan háttérbe szorult, így végül visszaköltöztem Szegedre, ahol lehetőséget kaptam arra, hogy csatlakozzak az SZTE SZAOK Magatartástudományi Intézetének munkatársaihoz, majd pedig az IKIKK TFK kereteiben kutatásokat folytassak.



A Kopp-Skrabski díj átvételekor 2024-ben

Mit tartasz eddigi legnagyobb szakmai sikerednek?

Nehéz lenne egyetlen dolgot kiemelni, hiszen az elmúlt években számos olyan tevékenységben vehettem részt, amelyet fontosnak és értékesnek tartok. Ha mégis választanom kellene, elsőként azt a két könyvet említeném, amelyek az utóbbi időszakban jelentek meg: az Újraépített életek és az Elveszett gyermekkor című köteteket. Mindkét könyv a szenvedélybeteg szülő mellett való felnövés hosszú távú következményeit járja körül, és érintettekkel készült interjúkat is tartalmaz. A köteteket szerzőtársakkal közösen írtuk, és meggyőződésem, hogy ez a közös munka jelentette a

siker egyik legfontosabb kulcsát. Inspiráló közegben, elkötelezett emberekkel együtt dolgozni mindig különleges lehetőség.

A tabuk ledöntése régóta fontos része a munkámnak. Hiszek abban, hogy beszélnünk kell azokról a témákról is, amelyekről általában hallgatunk, és ki kell mondanunk azt, amiről sokan nem mernek beszélni. Csak így válhatnak láthatóvá olyan problémák, amelyek emberek sokaságát érintik, mégis gyakran a háttérben maradnak. A kimondatlanság könnyen az elszigeteltség érzéséhez vezethet, míg a tapasztalatok megosztása segít felismerni, hogy a nehézségeinkkel valójában nem vagyunk egyedül.

Milyen készségeket tartasz a legfontosabbnak a jelenlegi munkád kapcsán?

Oktatóként és kutatóként jelenleg a komplex szemléletet tartom a legfontosabbnak. Egy kutatási kérdést csak akkor érthetünk meg igazán, ha több nézőpontból vizsgáljuk, és különböző szakterületek tudása találkozik. Éppen ezért hiszek a csapatmunkában: amikor eltérő háttérrel rendelkező szakemberek dolgoznak együtt, nagyobb eséllyel születnek valóban érvényes és hasznos eredmények.

Ugyanez a szemlélet az oktatásban is meghatározó számomra. Azt tapasztalom, hogy a hallgatók sokkal nyitottabban és érdeklődőbben fordulnak egy téma felé, ha megértik annak jelentőségét és gyakorlati alkalmazhatóságát. Nem elég a definíciókat megtanulni; fontos látni azt is, hogy az adott tudás hogyan jelenik meg a való életben, milyen problémák megoldásában segíthet, és miért releváns a szakmai gyakorlat szempontjából.

A vizsgák során sem pusztán a lexikális tudást keresem. Sokkal fontosabb számomra annak felismerése, hogy a hallgató képes-e összefüggéseiben látni a tanultakat, tudja-e a tudását alkalmazni, és képes-e kritikusan gondolkodni az adott kérdésről. Amikor ezt látom, biztos vagyok benne, hogy nemcsak egy sikeres vizsgán van túl, hanem egy nagy lépést tett afelé is, hogy jó szakemberré váljon.

Mit tanácsolnál a mostani hallgatóknak, mire figyeljenek oda az egyetemi éveik alatt?

Azt tanácsolnám a hallgatóknak, hogy próbálják megérteni: a tanulás értük van, nem ellenük. Tudom, hogy ezt húszévesen nem mindig könnyű így látni, különösen a vizsgák, beadandók és határidők sűrűjében. Mégis azt gondolom, hogy minden megszerzett tudás hozzátesz valamit az emberhez, akkor is, ha az adott pillanatban nem látszik a közvetlen haszna.

Nem minden tananyag fog egyformán fontos szerepet játszani a későbbi szakmai életben, de minden új ismeret tágítja a látókört, segít árnyaltabban gondolkodni, és gazdagítja az embert. Az egyetemi évek egyik legnagyobb értéke éppen az, hogy lehetőséget adnak a világ minél sokoldalúbb megismerésére. Érdemes ezért nemcsak a kötelező feladatokat teljesíteni, hanem kíváncsinak maradni, kérdezni és nyitottnak lenni az új nézőpontokra is.

Van-e olyasmi, amit mai fejjel másképp csinálnál az egyetem alatt?

Mai fejjel talán bátrabban élnék azokkal a lehetőségekkel, amelyek az egyetemi évek alatt adódtak. Hallgatóként hajlamosak vagyunk azt gondolni, hogy először mindent tökéletesen meg kell tanulnunk, és csak utána jelentkezhetünk egy kutatásba, konferenciára vagy új projektbe. Az évek során azonban megtanultam, hogy a fejlődés éppen ezekben a helyzetekben történik.
Valószínűleg hamarabb keresném a kapcsolatot olyan oktatókkal és szakemberekkel, akiktől tanulni lehet, és még több időt fordítanék arra, hogy különböző területeket kipróbáljak. Ugyanakkor nincs bennem hiányérzet, mert az egyetemi éveim során szerzett tapasztalatok és döntések vezettek el oda, ahol ma tartok. Inkább úgy fogalmaznék, hogy nem feltétlenül másképp csinálnám, hanem tudatosabban élnék meg azokat a lehetőségeket, amelyek akkor körülvettek.

Mit üzennél azoknak, akik most állnak pályaválasztás vagy záróvizsgák előtt?

Azt üzenném nekik, hogy ne tekintsenek a pályaválasztásra vagy a záróvizsgára úgy, mint egyetlen, mindent eldöntő pillanatra. Ezek valóban fontos mérföldkövek, de nem egy életre szóló ítéletek. A legtöbb ember szakmai útja nem egyenes vonalú: új érdeklődési területek, váratlan lehetőségek és irányváltások is alakítják.

A záróvizsga előtt állóknak azt tanácsolnám, hogy bízzanak abban a tudásban, amelyet az évek során megszereztek. A záróvizsga nem csupán a memóriát méri, hanem azt is, hogy képesek-e összefüggéseiben látni a tanultakat és szakemberként gondolkodni.

A pályaválasztás előtt állóknak pedig azt, hogy ne csak azt mérlegeljék, miben jók, hanem azt is, mi iránt kíváncsiak. A kíváncsiság és a belső motiváció hosszú távon sokszor többet számít, mint egy előre megtervezett karrierút. Érdemes olyan területet választani, amely iránt valódi

érdeklődést éreznek, mert a szakmai fejlődés alapja nem a tökéletesség, hanem a folyamatos tanulás iránti nyitottság.

Kedvenc helyed a városban?

Jelenleg a Mátyás tér a kedvenc helyem Szegeden. Nagyon szeretem a tér nyugodt hangulatát, a zöld területeket, a fákat és a padokat, amelyek igazi kikapcsolódási lehetőséget nyújtanak a városi mindennapokban. Mivel a közelben lakom, gyakran megfordulok ott, és mindig feltöltődést jelent számomra egy rövidebb vagy hosszabb séta.

Különösen közel áll hozzám a téren található több mint ötszáz éves kolostor. Nemcsak látványában lenyűgöző, hanem van egy nehezen megfogalmazható, mégis érezhető spirituális kisugárzása is. Ez a hely egyszerre nyújt történelmi, esztétikai és lelki élményt, ezért számomra a város egyik legkülönlegesebb pontja.

Kedvenc kávézód?

Jelenleg a Emmarozs pékség és kávézó van elől a listán, valamint a Sugar and Candy.

Mi az az egy szó, amivel jellemeznéd az egyetemi éveidet?

Az egyetemi éveimre leginkább a *kíváncsiság* szó illik. Folyamatosan új kérdések, új emberek és új lehetőségek vettek körül, és ezek közül sok olyan irányba vezetett, amely akkor még nem is szerepelt a terveim között. Úgy érzem, a mai napig ebből a kíváncsiságból táplálkozik a kutatói és oktatói munkám.

Mindent egybevetve büszke vagy-e arra, hogy az SZTE hallgatója voltál?

Igen, egyértelműen büszke vagyok rá. Az SZTE nemcsak azt a tudást adta meg számomra, amelyre később építhettem a szakmai pályámat, hanem olyan lehetőségeket is, amelyek alapvetően meghatározták a későbbi utamat. Itt kapcsolódtam be először a kutatás világába, itt szereztem olyan tapasztalatokat és emberi kapcsolatokat, amelyek a mai napig meghatározóak számomra.

Különösen hálás vagyok azért, hogy az egyetemi éveim alatt olyan oktatókkal találkozhattam, akik nemcsak tudást adtak át, hanem kíváncsi-

ságra, önálló gondolkodásra és szakmai igényességre is ösztönöztek. Úgy érzem, hogy az SZTE fontos szerepet játszott abban, hogy azzá a kutatóvá és oktatóvá váljak, aki ma vagyok.
Talán az is sokat elmond, hogy néhány év kitérő után visszatértem Szegedre, és ma már oktatóként dolgozhatok ugyanannak az egyetemnek a közegében, ahol egykor hallgatóként kezdtem a pályámat. Ez számomra egyszerre megtiszteltetés és felelősség.

Köszönöm a beszélgetést!

Az interjút Anczman Ágnes készítette 2026 áprilisában.

Kiss Sándor

life coach, társadalomkutató,
egykori Társadalmi tanulmányok (BA) (2017–2020), majd Közép-Európa tanulmányok MA szakos (2020–2024) hallgató



Miért döntöttél annak idején e mellett az egyetem/szak mellett?

Igazából akkor még nem tudtam pontosan, mivel akarok foglalkozni. Szerettem volna diplomát szerezni. Olyan szakra akartam menni, amit érdekesnek tartok, szívesen tanulok. A társadalomtudományok több aspektusa is érdekelt, így kézenfekvő volt a társadalmi tanulmányok szakot választani, s így volt ez a Közép-Európa tanulmányok MA-val is.

Melyik volt a legmeghatározóbb élményed vagy legkedvesebb emléked az egyetemen?

Amikor rájöttem, hogy az oktatóim motiválnak a tanulásra. Ennek hatására kezdett kialakulni bennem az igény a tudás megszerzésére, folyamatos bővítésére. Nem állítom, hogy ez az egyetem előtt megvolt bennem.

Volt-e olyan oktató, aki nagy hatással volt a szakmai fejlődésedre?

Több oktatóm is nagy hatással volt és van rám jelenleg is. Néhányuk a mai napig figyelemmel kíséri a tevékenységeimet. Ha kérdéssel fordulok hozzájuk, vagy tanácsra van szükségem, mindig segítenek, annak ellenére, hogy már végeztem.
Nóbik Attila tanárúrnál jobb szakdolgozati konzulenst kívánni sem lehet. *Jancsák Csaba* tanár úr mindig nagyon nyitottan áll az emberhez, és rendkívül jó órákat tartott. *Petheő Attila* tanár úr hihetetlen motiváló erővel rendelkezik. *Rácz Lajos* tanár úr órái mindig elképesztően informatívak voltak. *Orbán Imre* tanár úr több alkalommal méltatta az előadásaimat, és szívesen fogadta a meglátásaimat. Az igazság az, hogy itt még rengeteg nevet kellene felsorolnom. Tényleg nagy szerencsém volt az oktatóimmal.

Hol volt a kedvenc helyed a campuson a tanuláshoz vagy kikapcsolódáshoz?

Kimondottan kedvenc helyem nem volt. A TIK-ben többször tanultam.

Van-e olyan szaktársad, évfolyamtársad, akivel azóta is kapcsolatban vagytok, a neten vagy személyesen?

Nem igazán. Végzés után szétszéledtünk az országban. Ha valahol netán összefutunk, mindig örülünk egymásnak, nosztalgiázunk, de rendszeres kapcsolattartás nincs.

Melyek voltak a szakmai pályafutásod legfontosabb mérföldkövei eddig?

Úgy érzem, szakmai pályafutásom eddigi legjelentősebb mérföldköve éppen most formálódik. Jelenleg az első könyvemen dolgozom, amely egyik kutatási területemre épül. A kötet a második világháborút követő időszakban a magyarországi németek kollektív bűnössé nyilvánításának történetét és hátterét vizsgálja. Emellett pszichológia szakon folytatom tanulmányaimat, és hamarosan újabb államvizsga vár rám. Hosszabb távú célom a PhD-fokozat megszerzése, amely szintén meghatározó mérföldkő lesz szakmai pályafutásomban. Bízom benne, hogy ezek az egymásra épülő szakmai és tudományos célok lehetőséget teremtenek arra, hogy kutatóként és szerzőként is maradandó értéket hozzak létre.

Mennyire érezted magad felkészültnek a munka világára a diploma megszerzése után?

Inkább azt mondanám, hogy motivált voltam. Nem éreztem, hogy kiégtem volna az államvizsga után. Inkább mintha akkor kezdődött volna valami.

Mit tartasz eddigi legnagyobb szakmai sikerednek?

Eljutottam terepmunkáim során olyan helyekre, ahová sosem gondoltam volna.



A marosvécsi Kemény-kastélynál

Milyen készségeket tartasz a legfontosabbnak?

Az elszántságot és a kitartást tartom a legfontosabbnak. Azt a fajta hozzáállást, amikor az ember képes órákat vezetni, vagy repülni egy interjú elkészítése miatt, illetve egy történelmi helyszín felkeresése érdekében.

Mit tanácsolnál a mostani hallgatóknak, mire figyeljenek oda az egyetemi éveik alatt?

Ne halogassanak a vizsgaidőszakra, fokozatosan haladjanak az anyaggal. A kevesebb kapkodás kisebb vizsgagörcsöt eredményez. A tanulásra és az órák látogatására ne kötelező rosszként tekintsenek. Többek lesznek általa. A tanulás mellett azért ne hanyagolják a kulturális életet sem, hiszen az egyetemi élet erről is szól.

Van-e olyasmi, amit mai fejjel másképp csinálnál az egyetem alatt?

Aktívabban foglalkoznék a tanultakkal egyetemen kívül. Az egyetem kezdetén több előadást kihagytam, amit ma nem tennék.

Mit üzennél azoknak, akik most állnak pályaválasztás vagy záróvizsgák előtt?

Semmi nem olyan stresszes, vagy kilátástalan, mint ahogy az most tűnik.

Kedvenc helyed a városban?

A Dóm tér. Nélküle Szeged nem lenne Szeged.

Kedvenc kávézód?

Starbucks. Ott ismerkedtem meg a párommal.

Kedvenc menzai ételed?

Petrezselymes burgonya.

Mi az az egy szó, amivel jellemeznéd az egyetemi éveidet?

Kiteljesedés.

Mindent egybevetve büszke vagy-e arra, hogy az SZTE hallgatója voltál?

Teljes mértékben.

Az interjút 2026 májusában Anczman Ágnes készítette.

Markócs-Mezei Tímea

tanár (Makó),
kutató (SZTE Társadalmi Felelősségvállalás Kompetenciaközpont),
egykori Emberi erőforrás tanácsadó MA szakos hallgató (2024–2026)



Miért döntöttél annak idején emellett az egyetem/szak mellett?

Most konkrétan nem tudom, hogy melyik szakra gondolunk. [mosolyog]

Az Alkalmazott Társadalomtudományok Tanszék vonatkozásában…

Azért pont ez az egyetem, mert makói származásúként vagyok és a földrajzi elhelyezkedése volt az elsődleges szempont – hogy ne kelljen sokat utazni, közel legyek a családomhoz. És hogy konkrétan a tanszékre ho-

gyan kerültem és miért? Legelőször az egyik tanárnővel találkoztam *Kiss Mária Rita* docenssel a Szegedi Keresztény Roma Szakkollégiumban. Én a Szakkoliban tag voltam 2012-től, és akkor ő tartott ott egy előadást és ennek következtében beiratkoztam a roma integrációs tanulmányok képzésbe. Láttam, hogy itt olyan dolgokat lehet tanulni, ami egyrészt engem érdekelnek, és hogy olyan módon lehet tanulni, ami számomra nagyon barátságos volt, mert én nagyon családcentrikusnak éreztem. Azt tehát, hogy olyan a tanszék, mintha egy család lenne, és olyan segítőkészek a pedagógusok, teljesen demokratikusan működik a tanszék, tehát a szervezeti felépítése is annyira emberközpontú.

Melyik volt a legmeghatározóbb élményed vagy a legkedvesebb élményed az egyetemen?

Húha! [nevet] Részt vettem a kutatótáborokban, amit a tanszék rendezett, és nekem az nagyon meghatározó volt, mert felkeltette a motivációmat egyrészt a kutatás iránt is, meg az oktatásfeljesztés és a társadalmi integráció iránt is. Emiatt határoztam el, hogy én ilyesmivel szeretnék foglalkozni.

Volt-e olyan oktató, aki nagy hatással volt a szakmai fejlődésedre?

Igen. Én több oklevelet szereztem, sok tanszéken jártam, négyen vagy ötön is – azt már ki számolja? [nevet] – de ezen a tanszéken volt, az Alkalmazott Társadalomtudományok-on, három olyan oktató, aki az egész karrieremre nagyon nagy hatással volt. A *Kiss Mária Rita*, a *Jancsák Csaba* és a *Mészáros Ferenc* (aki tanít az egyetemen is és ő a Szakkoli igazgatója). Mondhatni úgy, hogy mivel fölkaroltak, ezért így a karrierem is magasabb minőséget tudott befutni. Egyrészt, hogy példát mutattak azzal, hogy ők milyen szorgalmasak, hogy mennyire törekvőek, és hogy már mikor elértek mindent is, még akkor is motiváltak, és akkor is van még energiájuk foglalkozni a hallgatóknak a fejlődésével, tehát hogy nem csak a minimumot hozzák, hanem tényleg a tehetséggondozást azt magas szinten művelik.

Hol volt a kedvenc helyed a kampuszon a tanuláshoz vagy a kikapcsolódáshoz, hogyha volt így külön?

Persze, ez a TIK egyébként. Tehát én a csoporttársaimmal rengeteget TIK-eztem, főleg Covid ideje alatt. Akkor így konkrétan napi 5-6 órákat töltöt-

tem a könyvtárban, és nekem ez nagyon meghatározó volt. Mert egyrészt egy olyan környezetben voltam, ahol megfelelően lehetett készülni a különböző vizsgákra, illetve új ismereteket szerezni, tehát én nagyon szerettem, és a másik meg nyilván a közösség az, hogy a csoporttársaimmal meg barátaimmal voltam ott, közösen tudtunk egymást kooperatívan, segíteni tudtuk, és még arra is jutott idő, hogy lemenjünk a büfébe és akkor ott még akkor szórakozzunk egy kicsit is, és még utána esetleg átfáradjunk a túloldalra, ahol különböző… eseményeken vehettünk részt ott, … ezeken a vendéglátó egységeken belül, amiket most nem sorolok föl.

És ha már szaktársak, akkor van-e olyan szaktársad vagy évfolyamtársad, akivel azóta is kapcsolatban vagytok így online vagy személyesen?

Igen, például hétfőn fogok menni az egyik csoporttársamnak a védésére, akivel jó kapcsolatot ápolok, és ő is ott volt az én védésemen. Van még egy volt doktorandusz csoporttársam, akinek szintén már volt a védése és én is ott voltam. Viszont erről a tanszékről is van olyan hallgatótársam, akivel, ha nem is napi kapcsolatban, de azért ilyen havi kapcsolatban vagyunk, tudjuk egymásról, hogy ki mit csinál, illetve ki mivel foglalkozik, és szoktunk néha beszélgetni.

Melyek voltak a szakmai pályafutásod legfontosabb mérföldkövei eddig?

Az OTDK-n különdíjas voltam, illetve TDK-n első helyezett is voltam anno. De az első nyilván az, hogy megszereztem az első diplomámat – az alapdiplomámat – utána pedig a mesterdiplomáimat, mert abból több is van. Szám szerint négy. És utána pedig PhD tanulmányokba kezdtem, és ez is egy fontos mérföldkő volt, hogy ezt summa cum laude-val elvégeztem, tehát hogy neveléstudományok doktorává váltam.

A közoktatásban már 2018-ban elhelyezkedtem, mert az alapvégzettségem testnevelés–történelem tanári. Tehát azóta dolgozom, és munka mellett végeztem a plusz mesterképzéseket, illetve a PhD-t. Szerintem egyébként elég megterhelő volt így, de nem bántam meg. Emellett miután elvégeztem a PhD képzést közben és az után is több tanulmányt is publikáltam, *Fejes József* témavezetőm támogatása mellett. De már akkor emellett elkezdtem az IKIKK-ben is junior kutatóként tevékenykedni, *Jancsák Csabának* a szakmai vezetése mellett és akkor vele is elég sok publikációnk született. Igazából sok konferencián vettem részt, és folyóiratokban,

de könyvfejezetek szerzőjeként is publikáltam már, úgyhogy én azt gondolom, hogy ezt mind szakmai sikerként lehet elkönyvelni.

Őszintén elégedett vagyok idáig a karrierem alakulásával. Rengeteg célom van. Mindig van hova fejlődni!



A Tudományos Diákköri Konferencia előadójaként, 2020-ban

Mennyire érezted magad felkészültnek a munka világára a diploma megszerzése után? Itt most gondolhatunk az első diplomára vagy bármelyik mesterképzésed utánra.

Én azt gondolom, hogy a tanári lét, az egy olyan hivatás, ahol sose lehetünk elég készek. Tehát hogy itt nagyon sok további tanulmányokra és innovativitásra van igazából szükségünk. Tehát ez egy folyamatos tanulási út. Szerintem ahhoz, hogy valaki jó gyakorló tanár legyen, az általában nem szokott menni még így a legelejétől kezdve. Tehát én azt gondolom, hogy valamelyest fel voltam készülve, mert sok viszonylag új módszert ismertem, amit például mondjuk az idősebb kollégák vagy tapasztaltabb

kollégák nem. Gondolok itt mondjuk ilyen IKT-s kompetenciákra, amiket szerintem mi, fiatal tanár már nagyon jól tudunk kezelni.

Meg azt gondolom, az is segített engem, hogy azért a kutatás világába is már akkor belekóstoltam. És szerintem ez is előnyömre vált, így a munkaerőpiacon. Illetve, hogy azért nekem volt egy gyakorlati előnyöm is, mivel, hogy már Tanodáztam 19 éves koromtól kezdve, amúgy gyakorlatilag az informális tanulás/tanítás terén volt ilyen jellegű szakmai tapasztalatom is. Úgyhogy nem mondom azt, hogy teljesen zöldfülűként érkeztem a közoktatásba. Főleg, hogy egyébként én már alapdiplomával is tanítottam Budapesten, amikor elkezdtem a tanári mesterképzést. Úgyhogy nem mondom, hogy nulla alapom volt, de azért sokat tudtam én is tanulni a pályán levőktől. Tehát mondhatjuk, hogy felkészült voltam a pályakezdéskor, de most ha visszagondolok arra, hogy akkor mennyit tudtam, és, hogy tulajdonképpen azóta már 8-9 éve dolgozok a közoktatásban, és három éve a felsőoktatásban is, tehát ennek okán azért nagyon sokat fejlődtem, és nyilván van is még hova.

Mit tartasz az eddigi legnagyobb szakmai sikerednek?

Hú… Hát a disszertáció megírása és a PhD fokozat megszerzése egyértelműen. Az nagyon-nagyon nehéz volt szerintem, hogy az olyan minőségű legyen, hogy arra ha mondjuk 20 év múlva visszanézek, akkor is büszke tudok rá lenni, hogy azt leraktam az asztalra – mondjuk bízom benne, hogy így is lesz [mosolyog]. Egyelőre ez a legnagyobb szakmai sikerem, meg az, hogy utána Q1, Q2-es publikációk lettek a kutatási anyagokból. Amerikában, egy nagy nemzetközi konferencián is bemutatásra került egy poszterünk, bár ott nem én voltam az első szerző, hanem a témavezetőm a Fejes József docens úr. Ez egy nagyon jó érzés, hogy Amerikában – amit mi ugye ilyen nagyon nagy dolognak tartunk – tehát, hogy ott kinn volt a fényképem, a nevem és az én kutatásom vetítve, és hogy ott azt bárki megnézhette.



A HUCER2025 konferencián, Debrecenben

Milyen készségeket tartasz a legfontosabbnak?

Az egyik az biztos, hogy a flexibilitás, tehát hogy muszáj mindig alkalmazkodni az aktuális helyzethez, és ez érvényes mind a közoktatásban, mind pedig a felsőoktatásban. Azt az előbb elfelejtettem mondani, hogy ott is tevékenykedem óraadóként. Tehát hogy nagyon kell alkalmazkodni ahhoz, amit követelnek, ugyanakkor fontos, hogy az autonómiánkat is meg tudjuk őrizni, és szerintem ehhez is kell egy bizonyos habitus.

Milyen készségek? Az angol nyelvtudás például szerintem nélkülözhetetlen ma a felsőoktatásban, kutatásban, de ez közoktatásra is igaz szerintem, mert most már egy csomó anyag elérhető, vagy például YouTube videók. Az angol nyelv ismerete nélkül szerintem – bocsánat a kifejezésért – megcsonkítjuk magunkat, és nem fogjuk tudni a korszerű szakmai tudást megszerezni. Fontos az is, hogy tudjunk csapatban dolgozni. Az ma már nagyon kevés, és látom kollégákon, hogy nagyon jó szakemberek a szakjukból kiválóak, zseniálisak, viszont nem tudnak együtt-

működni. Nem tudnak a saját komfortzónájukból kilépni, nem rugalmasak arra, hogy együttműködjenek másokkal. Ne csak annyi legyen, hogy bejön, elmegy haza és vége van.

Szerintem a csapatmunka nagyon fontos! Az, hogy a mi saját egyéni érdekeinket néha háttérbe kell szorítani a társaink és a célok elérése érdekében. Ez szerintem sok emberből hiányzik ezen a területen.
És az is fontos, hogy folyton-folyton továbbképzésekre kell járni, magunkat fejleszteni, és az erre való hajlandóság is kiemelt jelentőségű szerintem, tehát hogy keressük azokat a lehetőségeket, hogy fejlődjünk.

A kritikus gondolkodás is, hogy például van egy rossz tankönyved, akkor lehet, hogy egy kicsit mellé kell szedni ezt, azt, amazt. Tehát ne tanítsuk meg ész nélkül, amit a tankönyv kimond.

Mit tanácsolsz a hallgatóknak, mire figyeljenek oda az egyetem alatt?

Szerintem a legfontosabb az, hogy ne feledkezzenek meg a kapcsolathálónak az építéséről. Fontos, hogy olyan emberekkel ismerkednek meg az egyetemi éveik alatt – ha most még ezt nem is biztos, hogy így látják, vagy előre lehet predesztinálni azt, hogy kiből mi lesz – de azért általában szerintem ez látszódik egy csoporton is belül akár, hogy ki az, akivel érdemes – és most nem arról beszélek, hogy jaj, most ilyen érdekkapcsolatot kell kialakítani, hanem arról, hogy tényleg olyanokkal együtt dolgozni, akiktől lehet tanulni, együtt fejlődni. …És ne csak abból álljon az egyetemi lét, hogy most elmegyünk együtt bulizni, és akkor egy jó éjszakánk volt. Persze ez is fontos, de az is fontos, hogy próbáljunk már meg akkor, amikor még fiatalok vagyunk, és még talán egy kicsit több időnk is van rá, olyan kapcsolathálót kiépíteni, amire majd lehet a későbbiekben is számítani, tehát akár szorosabb munkakapcsolatokat is létrehozni. És sose lehet tudni, hogy ki az, akivel a későbbiekben egyébként akár majd baráti viszonyban is leszel. Én a kapcsolatépítést, azt nagyon fontosnak tartom.

Továbbá azt is, hogy kezdjenek el szakmai dolgokkal foglalkozni. Tehát azt a szakmát, amit választott, azt mindenképpen már kezdje el a saját szintjükön művelni, például menjen el önkénteskedni és olyan területet keressen, ami kapcsolódik a szakmájához, vagy gyakornokoskodni. Mert az majd nagyon jól fog jönni, amikor az önéletrajzukat írják, és rájönnek, hogy még semmit sem dolgoztak, de utána rádöbbenhetnek arra, hogy de mégis dolgoztak, mert az önkéntes munkát is nagyon szépen bele lehet a CV-be írni.

És azt is tudni kell, hogy nem föltétlenül az ötös tanulók lesznek a sikeresek. Szerintem ez is igaz, tehát hogy nem kell azért valakinek a kard-

jába dőlni, mert mondjuk nem volt kitűnő vagy summa cum laude, mondjuk a diplomája. Tehát hogy attól függetlenül még lehet egy nagyon sikeres ember, úgyhogy nem kell annyira ráfeszülni arra, hogy most hanyas volt, hanem inkább arra figyeljen, hogy a szakterületén belül megtalálja azokat a pontokat, amikkel majd tovább fog tudni lépni. Akár egy következő diplomához vagy bármilyen szakmához, vagy a munkaerőpiacon tudják kamatoztatni. Tehát hogy szerintem ezek a legfontosabb dolgok; és lépjenek bele tudományos körökbe, ahol ők szintén a szakmájukhoz kapcsolódóan tudnak érvényesülni.

Van-e olyasmi, amit mai fejjel másképpen csináltál volna az egyetem alatt?

Biztosan. Elég sok szakot csináltam, és még amúgy majd tervezek is. [mosolyog], de van, amit kihagytam volna és van olyan, amit megcsinálhattam volna, de már későnek tartom. Persze sose lehet tudni. Összességében azt gondolom, lehet, hogy kellettek azok a lépések is, amiket – mondjuk így – kihagytam volna, mert lehet, hogy ott is történt valami olyan, ami végül is hozzájárult ahhoz ahol és ahogy vagyok.

Mit üzennél azoknak, akik most állnak a pályaválasztás vagy éppen a záróvizsgák előtt?

Nehéz azt előre megmondani, hogy kinek mi lesz majd a jó szakma. Aki még most választ szakot, szerintem fontos, hogy olyan szakot válasszon, amiben majd jól érzik magát, tehát amit nem más választ neki, hanem önmagának választja, mert érdekli őt és tudja, hogy azt szeretné és szeretni is fogja csinálni. Azt is javaslom, hogy nézze meg, azon a szakmán belül egyébként mit lehet pontosan csinálni. Mert szerintem sokan szoktak abba a hibába esni, hogy nagyon hangzatos nevű szakokra elmennek, vagy mondjuk „híres" vagy „kedvelt" szakot választanak, és utána, amikor rájönnek, hogy igazából mit is kell csinálni, akkor már nem tetszik nekik annyira. Szerintem nagyon fontos az, hogy nézzenek annak utána, hogy pontosan milyen tevékenységeket végez az a szakember, amilyen szakra jelentkezik, illetve, hogy ott akkor milyen szakirányok vannak. És nézzék meg nagyon jól, hogy az adott egyetemen milyen szakirányok és milyen lehetőségek vannak, a továbblépésre.

Azoknak, akik pedig végeznek: Good luck! Sok szerencsét kívánok! Nem könnyű a mai munkaerőpiacra bekerülni. Szerintem az nagyon fontos, hogy legyenek önazonosak, és ne próbáljanak se az önéletrajzuk-

ban, se az állásinterjúkon nagyon másnak látszani, mint amik. Mert úgyis ki fog ütközni, és se ők nem fogják jól érezni magukat azon a helyen – hogyha fel is veszik őket – se pedig a munkáltató nem biztos, hogy elégedett lesz, ha mást kap, mint amit elképzelt. Ez így nem lesz win-win szituáció. Úgyhogy én azt gondolom, hogy akkor lesz mindenki jó helyen, hogyha próbálja önmagát adni és a valós elvárásait elmondani. Ez az önazonosság és őszinteség mindenre, például a magánéletre is igaz! Én boldog családban élek, ha csak tehetem, akkor együtt vagyunk, például sokszor a konferenciákra is elkísér a férjem és a kislányom, ezt mondjuk konferenciaturizmusnak [mosolyog], a szakma mellett a közösség mindig fontos volt a számomra, hallgatóként is, oktatóként, kutatóként és családanyaként is.



Markócs-Mezei Tímea és Markócs Mia („Wonderwoman”),
a tanszéki csapat tagjai pihés közben. ÁGOTA Futás 2025 (fotó: ATT)

Mi a kedvenc helyed a városban?

A Kárász utcát nagyon szeretem. Van egy kedvenc fám a Széchenyi téren, a Magnólia fa – azt imádom, az gyönyörű. Az újszegedi Ligetet is nagyon szeretem. **S**zeretem a Holt Marost, és szép nagyon a Gergely-liget, ahol belefolyik a Tiszába a Maros. Nagyon szeretem Alsóvárost, mert ugye ott van a Szakkoli, és én sokáig laktam ott azon a területen. És a TIK környéke, ezt már korábban mondtam, hogy azt is kedvelem nagyon.

Mi az az egy szó, amivel jellemeznéd az egyetemi éveidet?

Élmények.

Mindent egybevetve büszke vagy-e arra, hogy az SZTE hallgatója voltál?

Abszolút, igen.

Köszönöm szépen a beszélgetést!

Az interjút 2026 áprilisában Anczman Ágnes készítette.

Mochnács Gábor

táborvezető (Zánkai Erzsébet-tábor),
egykori testnevelés – társadalmi tanulmányok alapszakos hallgató
(2015–2019)



Miért döntöttél annak idején emellett az egyetemi szak mellett?

2015-ben jelentkeztem Szegedre. Azért választottam a testnevelő-edző szakot, mert már általános iskolában is tesi tagozatos voltam. Heti öt testnevelésóránk volt, illetve akkor még kézilabdáztam is, így a sport szerves része volt az életemnek. Ezért egyértelmű volt számomra, hogy a középiskolát követően ezen a területen szeretnék továbbtanulni. Mivel békéscsabai vagyok, Szeged közel volt hozzám. Bár máshová is beadtam a jelentkezésemet, és például Egerbe is felvételiztem, de ettől függetlenül mindig is Szeged állt az első helyen. Ott szerettem volna megkezdeni a felsőoktatási tanulmányaimat. A testnevelő-edző szak tulajdonképpen „kézre állt" nekem. Voltak ismerőseim, akik akkor már Szegeden tanultak ugyanezen a szakon, és nagyon jó dolgokat meséltek mind magáról a szakról, mind a tanárokról, illetve a közösségi életről is. Ekkor határoztam el véglegesen, hogy Szegedre szeretnék jelentkezni. Hál' Istennek fel is vettek, így el is indult 2015-ben az egyetemi pályafutásom Szegeden. Tanulmányaim 2019-ig tartottak a tesi-edző szakon és a társadalmi tanulmányok szakon.

Melyik volt a legmeghatározóbb élményed, vagy inkább a legkedvesebb emléked az egyetemről?

Nagyon jó volt mindenhol a társaság, és szakmailag is kiváló tapasztalatokat szereztem. Ami pedig számomra nagyon fontos, és szerintem a jelenlegi életemre is kihat, az a csapatmunka, illetve a csapatban való együttműködés. Jelenleg is egy csapat tagjaként dolgozom, vezetői pozícióban, így amit ott megtanultam, illetve nekem megtanítottak, azt most nap mint nap hasznosítani tudom a gyakorlatban is. Ezért, ha ki kellene emelnem valamit, mindenképpen a csapatmunkát, a közös gondolkodást és együtt dolgozást mondanám, illetve az ebben történő kiteljesedést is.

Volt-e olyan oktató, aki nagy hatással volt a szakmai fejlődésedre?

Volt igen, nem is egy. Ez mind a társadalmi tanulmányok, mind pedig a testnevelés-edző szak oktatóira igaz. Külön-külön nem tudnék kiemelni senkit, inkább azt mondanám, hogy mindenki hozzá tudott tenni valami pluszt a szakmai fejlődésemhez. Negatív hatással senki nem volt rám. Mindenkinél nagyon szerettem tanulni, szerintem az előadásanyagok is olyan minőségben zajlottak a Szegedi Tudományegyetemen mind a két szakon, ami teljesen tökéletes volt számomra.

Hol volt a kedvenc helyed a tanuláshoz vagy a kikapcsolódáshoz?

Nagyon szerettem a Hattyas sort és a Topolyát. Ezen kívül, ha a társasági életet nézzük, akkor nekünk a Nyugi volt a kedvenc hely. Nem is tudom, hogy még létezik-e, de mi nagyon szerettük. Emellett napközben, amikor két óra között mondjuk egy kicsit szerettünk volna összejönni társaságokkal vagy társasággal, akkor a JUGYU Klubban találkoztunk.

Van-e olyan szaktársad, évfolyamtársad, akivel azóta is kapcsolatban vagytok, interneten, vagy pedig személyesen?

Igen van. Sőt, olyan kollégám is van, akivel anno a Gólyatáborban ismerkedtünk meg. Azóta is barátok vagyunk, és már egy jó ideje munkatársak is, ő logisztikai menedzserként dolgozik.

Melyek voltak a szakmai pályafutásod legfontosabb mérföldkövei eddig?

Egyrészt az, hogy ide kerültem. Koordinátori pozícióban kezdtem, ami szerintem nagyon jó belépőt jelentett ahhoz a munkához, amelyet jelenleg is végzek. Talán ez volt a szakmai pályafutásomnak az a szakasza, amikor legjobban hasznosítani tudtam mindazt, amit az egyetemen tanultam. Hátrányos helyzetű gyermekeknek, családoknak szervezünk táborokat és programok lebonyolításával foglalkozunk. Azokat az ismereteket, amelyeket Szegeden az egykori tanáraimtól kaptam, azokat én koordinátorként be tudtam építeni a mindennapi munkámba. Most már a vezetői pozíció egy másik perspektívát jelent, itt elsősorban a folyamatok menedzselése kerül előtérbe, de az egyetemen megszerzett tudás ebben is nagy segítséget jelent.

Mennyire érezted magad felkészültnek a munka világára a diploma megszerzése után?

Teljes mértékben. Én egy kicsit később kezdtem az egyetemet, volt egy kétéves kihagyásom. Miután elsőre nem vettek fel, úgy döntöttem, hogy dolgozni fogok és gyűjtök egy kis pénzt, ami később még jól jöhet. Két év múlva próbáltam újra bekerülni felsőoktatásba, és hála Istennek, akkor már sikerült bekerülnöm. Nekem kellett az a két év, hogy felkészüljek az egyetemre. Szerintem általánosságban elmondható, hogy a férfiak talán később érő típusok. Én is ebbe a kategóriába tartozom, úgyhogy nekem jó

volt ez a kétéves csúszás. Amikor befejeztem az egyetemet, akkor már teljes mértékben készen álltam arra, hogy kilépjek a nagybetűs életbe, és elkezdjem építeni a karrieremet.

Mit tartasz az eddigi legnagyobb szakmai sikerednek?

A táborvezetői pozíciót, illetve azt, hogy heti szinten mintegy 3000 gyermek táboroztatását végezzük eredményesen a kollégáimmal. Ez óriási felelősség, ugyanakkor hatalmas öröm is számomra.



Milyen készségeket tartasz a legfontosabbnak a jelenlegi pozíciódban?

Az első és a legfontosabb számomra az alázat. Mondjuk ez inkább egy tulajdonság, mint készség. Emellett a következetességet emelném ki – méghozzá nagybetűvel, végig vastagon írva! Én azt gondolom, hogy következetesség nélkül vezetői pozícióban hosszabb távon nagyon nehéz helytállni. Rövidebb távon talán lehet, de annak szerintem nincsen gyümölcse. Számomra a következetesség annyira fontos, hogy ezen kívül mást nem is nagyon szoktam említeni, mert nálam ez magában foglal mindent.

Mit tanácsolnál a mostani hallgatóknak, mire figyeljenek oda az egyetemi éveik alatt?

Szerintem az időbeosztás nagyon fontos. Fontos, hogy amit célul tűztek ki maguk elé, azért tegyenek meg mindent! Ugyanakkor nem minden csak a tanulásról szól. Amellett, hogy tanul az ember és jól be tudja osztani az idejét, nagyon fontos az is, hogy szerezzenek új barátokat és építsenek kapcsolatokat. Ezek a jövőben is sokat jelenthetnek.

Én voltam egyébként a Hallgatói Önkormányzat tagja is, mint sportreferens a JGYPK HÖK-nél. Nekem az is nagyon sokat segített. Adott egy képet arról, hogyan lehet egy olyan csapatban dolgozni, ahol mindenkinek ugyanaz a célja. És ez nem csak egy projekt esetében történt, mert folyamatosan egymás után jöttek a rendezvények, a gólyatábor, a gólyabál, a Juhász Gyula Napok, amikre ugyanolyan alaposan fel kell készülni, mint most nálunk mondjuk egy nyári táboroztatásra.

Azt javaslom tehát, hogy a tanulás mellett fordítsanak időt a kapcsolatépítésre, és arra, hogy jól érezzék magukat az egyetemi éveik alatt. Ez legyen – mondjuk úgy –, majdhogynem egy vonalban a tanulással.

És van-e olyasmi, amit mai fejjel másképp csinálnál az egyetem alatt?

Semmit, mindent ugyanúgy csinálnék.

Mit üzennél azoknak, akik most állnak pályaválasztás előtt, és mit üzennél azoknak, akik most állnak záróvizsga előtt?

A pályaválasztás előtt állóknak azt javaslom, hogy igyekezzenek olyan területet választani, amely esetében majd azt tudják mondani, hogy nem minden nap csak dolgozni mennek. Nem csak munkahelyről van szó, meg nem csak emberekről, kollégákról, hanem, hogy egy olyan közegben tudnak minden egyes nap létezni, ahol élvezik is azt, amit csinálnak. Például, ha túlóráról van szó, akkor az igazából nem egy szenvedés lesz, hanem egy plusz dolog, amivel szívesen foglalkozik az ember, mert tudja, hogy meglesz a gyümölcse. Ha azt csinálja az ember, amit szeret, és azon a pályán tud elhelyezkedni, amit tanult, és azt nem kényszerből választotta, akkor az élet akár habos torta is lehet. Ez mind csak fejben dől el.

A záróvizsga előtt állóknak pedig azt üzenem, hogy nem kell stresszelni. Valahogy mindig lesz. Úgyhogy csak lazán! [mosolyog] A tudás akkorra már megvan az ember fejében, és nem kell aggódni ami-

att, ha 2–3 nappal a záróvizsga előtt nem jönnek úgy a gondolatok, mert az ilyenkor stressz miatt is lehet. Ha a tanulmányait tisztességgel végig vitte a záróvizsgáig, akkor már nem az lesz az, amin nem tud „átugrani". Úgy-hogy csak nyugalom és magabiztosság.

Mindent egybevetve büszke vagy e arra, hogy az SZTE hallgatója voltál?

A legbüszkébb.

Köszönöm szépen a beszélgetést!

Az interjút 2026 februárjában Anczman Ágnes készítette.

Tompa Judit

Fertőrákos polgármestere,
egykori Közösségi és civil tanulmányok (MA) szakos hallgató
(2023–2025)



Miért döntöttél annak idején emellett az egyetem/ szak mellett?

A szakot egy gyermek ifjúsági önkormányzati országos ülésen találtam annak idején, és akkor is nagyon-nagyon tetszett nekem. Három helyre adtam be a jelentkezésemet. Úgy csináltam, hogy a hozzánk – Fertőrákoshoz – a legközelebbi hely Győr volt az első helyen, a második helyen volt az ELTE-nek ugyanezen szakja és a harmadik helyre raktam akkor a Szegedi Egyetemet – egy ilyen pótlékként.

Elkezdődtek a felvételik Győrben 5 perc alatt végeztem, nem érdekelte őket semmilyen szakmai dolog. Közölték, hogy fel vagyok véve. Egyáltalán nem voltak szimpatikusak, tehát onnantól tudtam, hogy akkor marad Pest vagy Szeged. És jött az ELTE-s elbeszélgetés. Az ELTE-s elbeszélgetésem az nagyon átpolitizált volt, és nagyon-nagyon nem volt személyes, tehát az, amit én megszoktam. Nem egy személyes légkör volt. És következett a szegedi, amihez egyébként nem is fűztem nagy reményeket – mert gondoltam, hogy messze van, nem is vagyok benne biztos, hogy ilyen munka mellett el tudok utazgatni.

Jancsák Csaba volt az egyik felvételiztetőnk, és annyira szimpatikus volt az első mondata, azt mondta nekem, hogy „Üdvözlöm kolléga!" *Kiss Rita* volt még ott, de nem emlékszem pontosan, hogy kik mások voltak még a felvételi bizottságban. Négyen-öten beszélgettünk. Repült az idő, körülbelül egy jó fél órát beszélgettünk, és végig azt éreztették velem, hogy egyenrangúak vagyunk. Ezzel engem teljesen levettek a lábamról. Miután megtörtént a szegedi felvételi, én onnantól kezdve beraktam első helyre Szegedet, és tudtam, hogy hogy én ebbe a közegbe szeretnék menni. Én ehhez a közeghez szeretnék tartozni.

Melyik volt a legmeghatározóbb élményed, vagy a legkedvesebb emléked az egyetemen?

Húha, nagyon-nagyon sok van! [nevet] Nem is tudom. A legelső, ami nekem nagyon-nagyon szívhez szóló volt szintén, hogy én az egyetem előtt – a jelentkezés előtt nem voltam még soha Szegeden. Amikor megtudtam, hogy felvesznek és elmentem a beiratkozásra, akkor én írtam egy e-mailt szintén a Jancsák Csabának, és megkérdeztem tőle, hogy merre tudok menni, hol lesz a szak. Nekem nagyon szimpatikus volt az, hogy összehívott egy-két tanárt és egy-két korábbi diák is volt ott, meg egy leendő évfolyamtársam (az Évi – akivel azóta is nagyon-nagyon jó kap-

csolatom van), szóval összehívott minket, és ők mutatták meg nekem a várost, és egy nagyon-nagyon szuper több órás beszélgetés is volt.
Nekem ez volt az egyik legmeghatározóbb, hogy ennyire pozitívan indult ez a két év. És végig pozitív volt! Tehát nagyon-nagyon sok jó emlékem van, de szerintem ez volt a legeslegjobb, hogy ennyire közvetlenek voltak és így fogadtak engem.

Hát akkor igazából meg is válaszoltad félig-meddig a következő kérdésnek egy részét, hogy volt-e olyan oktató, aki nagy hatással volt rád, vagy a szakmai fejlődésedre?

Mindegyik. Tehát nem tudnám azt mondani, hogy… Mindegyikről el tudnám mondani, hogy miért és mivel voltak rám jó hatással. Mindegyiket fel tudom sorolni. Volt olyan, akit utólag kérdeztem, pályázatírásban, és egy teljesen más dologban segített. Tehát én mindegyikükről nagyon-nagyon pozitív véleménnyel vagyok. Viszont nekem a szívemhez a legközelebb állnak, akiket én még meg is sirattam az államvizsgán, hogy hogy nem lesznek most már közvetlenül mellettem. A Rita és a Csaba voltak ők. A Csabára azóta is számíthatok folyamatosan. Ritát is bármikor kereshetem, írok neki e-mailt például a mostani egyetemmel, a doktori tanulmányaimmal kapcsolatban, vagy a szakmai életemmel kapcsolatban. Úgy érzem, hogy ők ketten sosem engedték el a kezemet.

Van-e olyan szaktársad/évfolyamtársad, akivel azóta is kapcsolatban vagytok, így interneten, vagy pedig személyesen?

Igen. Együtt államvizsgáztunk négyen-öten voltunk talán. Szorosabban két emberrel tartom a kapcsolatot. De van egy csoportunk, és mindig jelentkezik mindenki pár dologgal. Szerintem nagyon-nagyon összetartó, különleges csapat volt a miénk.



Tompa Judit, Galambvári Gabriella, Anczman Ágnes, Nagygyörgy Éva, 2025-ben a JGYPK belső udvarán

Melyek voltak a szakmai pályafutásod legfontosabb mérföldkövei eddig?

Nekem ami nagyon fontos volt, a szegedi egyetem légköre. Ha más egyetemen vagyok, akkor lehet, hogy én ezt nem is tudom megcsinálni.

Én akkor közösségszervező voltam a településemen, amikor engem a SZTE-re felvettek. Politológus volt az első diplomám, és ezt szerettem volna valahogy így fejleszteni: közösségszervezés, politológia. És jött a választás időszaka, pont, amikor Szegeden voltam elsőéves, és elhatároztam, hogy elindulok polgármesternek. Nagyon sokat beszélgettem erről a gondolatomról a tanáraimmal is. Beszélgettem velük, folyamatosan segítettek. Tudták, hogy június 9-e lesz a választás napja, és nagyon aranyosak voltak, mert mindenki próbált úgy segíteni, hogy egy kicsit akkor későbbre tette a beadandókat. Tudták, hogy a kampány miatt egy kicsit más helyzetben vagyok. Szurkoltak, éreztették velem, hogy ott vannak mögöttem. És tényleg nem tudom azt, hogy ha én mondjuk egy másik egyetemre járok,

hogy kapok-e ilyen megértő hátteret, mint amilyet Szegeden kaptam. Ezért mindig hálás leszek, és én úgy érzem, hogy nagyban hozzájárult a szakmai karrieremhez az, hogy ezen a tanszéken lehettem hallgató.

Mennyire érezted magad felkészültnek a munka világára a diploma megszerzése után? Itt most akár az első diplomádra gondolunk, akár az itt megszerzett mesterre.

Az első diplomámnál én még nagyon úgymond zöldfülű voltam. Tehát azért még ott nagyon friss volt az a diploma, nem is tudtam pontosan, hogy még hova helyezkedjek el. Itt a második diplománál azért éreztem már az irányokat, hogy én mit szeretnék csinálni, és szerintem ez a második diploma, ez a szak adott ehhez is erőt. Tehát nagyon-nagyon sok jó kis gyakorlat volt, főleg a gyermekönkormányzatoknál, civil szervezeteknél, amiket tudtam, kamatoztatni. Kellett. Tehát amikor elvégeztem ezt a szakot és megkaptam a diplomámat, utána nagyon sok mindent tudtam hasznosítani, mind közösségszervezőként, mind most polgármesterként.

Mit tartasz az eddigi legnagyobb szakmai sikerednek?

Azt, hogy polgármesterként tehetek a közösségemért!

Milyen készségeket, képességeket tartasz a legfontosabbnak a jelenlegi pozíciódban?

Ez nagyon sokrétű feladatkör, én úgy érzem, hogy itt igazából mindenre szükség van. [nevet] Tehát szükség van az átgondoltan jó kommunikációra, és nagyon nagymértékben a probléma megoldási képességre. Ez egy olyan dolog, hogy tényleg mindenhez kell értened egy picit. Területfejlesztéshez is kell értened. Szóval, szerintem ebben minden benne van. Például a türelem, az nagyon fontos.

Mit tanácsolnál, a mostani, a mostani hallgatóknak mire figyeljenek oda az egyetemi éveik alatt?

Hogy érezzék jól magukat! Használják ki és élvezzék minden percét ennek a szaknak! Ezeknek a csodálatos embereknek! Ismerkedjenek sokat, kössenek örök barátságokat és nagyon becsüljék meg, hogy ők ennek a szaknak lehetnek a tanulói. Mert tényleg örök emlék lesz.

Van-e olyasmi, amit mai fejjel másképp csináltál volna akár az első képzésed alatt az egyetemnél, vagy akár most ennél a szaknál?

Többet tanultam volna és nagyobb hangsúlyt fektettem volna a diplomamunkára.

Mit üzennél azoknak, akik most állnak pályaválasztás előtt? És mit üzennél azoknak, akik most állnak záróvizsga előtt?

A pályaválasztás előtt állóknak én csak azt tudom mondani – amit az első kérdésedre is, hogy miért ezt a szakot választottam. Tehát, hogy ha csak egy szakot akarnak és bemenni, teljesíteni, az arra bármit választhatnak. De ha egy szeretetteljes légkört szeretnének, azt, hogy tényleg figyeljenek az emberre, és a problémáidat is megoszthatod valakivel, megbeszélheted, én mindenképpen azt mondom, hogy ezt a szakot válasszák és a szegedi egyetemet.

Az államvizsga előtt állóknak? Én akkor két napig sírtam, hogy többet kellett volna tanulnom. De aztán államvizsgakor azért eszembe jutottak a dolgok! Úgyhogy én azt tudnám nekik üzenni, hogy annyira azért ne izguljanak, mert ez a két év is szerintem csodálatos és eredmény az is, hogy eljutottak a záróvizsgáig. Ne izgulják túl, sikerülni fog!

Mi a kedvenc menzai ételed?

A SZOTE „kajáldája”, ott volt közel a Dómhoz. Ott tipikus jó kis menza kaják voltak, azokat nagyon szerettem. Volt, hogy rántott húst ettem, volt, hogy spagettit ettem, volt, hogy pörköltet ettem.

Mi az az egy szó, amivel jellemeznéd az egyetemi éveidet?

Flow.

És végül mindent egybevetve büszke vagy arra, hogy az SZTE hallgatója voltál?

Igen, nagyon büszke vagyok rá. Nagyon. A legszebb, legcsodálatosabb egyetemi éveimet adta.

Az interjút Anczman Ágnes készítette 2026 márciusában.

Tóth Edit

szakvezető tanár,
egykori Ember és társadalom műveltségterületi tanár (MA) szakos hallgató (2014–2017)



Miért döntöttél annak idején e mellett az egyetem/szak mellett?

Bolognai rendszerben végeztem, a BTK-n. 1 év után a társadalmi tanulmányokat választottam minor képzésnek a történelem mellé. Mindig is érdekeltek a társadalomtudományok. Ezért esett erre a minorra választás.

Melyik volt a legmeghatározóbb élményed vagy legkedvesebb emléked az egyetemen?

A JGYPK-s éveimet tekintve a közeli, családias kapcsolat az oktatók és a hallgatók között. Az, hogy mi „minorosok" is megkaptunk minden lehetőséget, becsatlakozhattunk kutatótáborokba, szakestekbe.

Kik voltak a kedvenc oktatóid?

Kiss Mária Rita, Dr. Jancsák Csaba, Dr. Olasz Lajos.

Volt-e olyan oktató, aki meghatározó hatással volt a szakmai fejlődésedre?

Több kiváló oktatóm volt, de ha egy személyt ki kell, akkor Kiss Mária Rita tanárnőt mondanám. Tanárszakos hallgatóként tőle tanultam meg olyan szakmódszertani ismereteket, amelyeket később a kötelező tanítási gyakorlatok alkalmával, illetve a pályán is tudtam alkalmazni. Emlékezetes és rendkívül tanulságos volt számomra például az, amikor az egyes módszertani szemináriumokon mikrotanításokat tartottunk úgy, hogy mindenkinek egy előre kiosztott szerep alapján kellett viselkednie. Ebben a tanárnő is aktívan részt vett, partnerként kezelt minket. Utána közösen elemeztük az adott órát, mellyel hasznos gyakorlati tudásra tettünk szert. Ugyanakkor gondosan ügyelt arra is, hogy megismerkedjünk alternatív pedagógiai módszerekkel is. Így ismerkedhettünk meg a Waldorf-pedagógiával is egy meghívott szakembernek köszönhetően. Arra is bíztatott, hogy a Barankovics Alapítvány Így tanítom – pályázatán induljak. Lehetőséget adott arra, hogy részt vegyek a jánoshalmi kutatótáborban vagy az Online Demokrácia Activity döntőjére ellátogathassak Budapestre. Igyekezett minél több oldaláról bemutatni a tanári pályát, amiért hálás vagyok neki.

Van-e olyan szaktársad, évfolyamtársad, akivel azóta is kapcsolatban vagytok, a neten vagy személyesen?

Az egyik legjobb barátnőmet az egyetemről itt ismertem meg, miközben az 1051-es terem előtt várakoztunk az óra előtt. Azóta is kitartunk egymás mellett.

Melyek voltak a szakmai pályafutásod legfontosabb mérföldkövei eddig?

Hallgatóként az „Így tanítom" pályázat országos pályázaton lettem dobogós. Tanárként dolgozom a SZTE Juhász Gyula Gyakorló Általános Iskolában. Történelem tantárgyból szakvezető pedagógus vagyok, hallgatókat mentorálok.

Mennyire érezted magad felkészültnek a munka világára a diploma megszerzése után?

Nem tud minden helyzetre felkészíteni a képzés. [mosolyog]

Mit tartasz eddigi legnagyobb szakmai sikerednek?

Három alkalommal ismerte el az SZTE egyetem vezetése a Juhász Gyula gyakorlóiskolai munkámat rektori oklevéllel. Mindemellett a hallgatóim pozitív visszajelzései és a szülői és tanulói visszajelzések, megerősítések ugyanolyan jelentőséggel bírnak számomra.

Szakvezető tanárként milyen készségeket tartasz a legfontosabbnak?

Együttműködésre való képesség, konfliktuskezelés, rugalmasság, precizitás, tolerancia, elfogadás, feladatok koordinálása, rendszerben való gondolkodás, kritikus gondolkodás.

Van-e olyasmi, amit mai fejjel másképp csinálnál az egyetem alatt?

Nincs, minden helyzetből tanulni kell és tovább fejlődni.

Hol volt a kedvenc helyed a campuson a tanuláshoz vagy kikapcsolódáshoz?

Csak a Boldogasszony sugárúti épületben voltak óráink, a Tamási Áron Klub és az épület hangulatos belső udvara.

Kedvenc helyed a városban?

Rakpart

Kedvenc kávézód?

Nyugi

Mi az az egy szó, amivel jellemeznéd az egyetemi éveidet?

Útkeresés.

Mindent egybevetve büszke vagy-e arra, hogy az SZTE hallgatója voltál?

Teljes mértékben.

Mit tanácsolnál a mostani hallgatóknak, az egyetemi éveik alatt mire figyeljenek?

A tudás megszerzése mellett fontos, hogy nyitottak és elfogadóak legyenek a társadalom felé. Alázattal végezzék a munkájukat.

Mit üzennél azoknak, akik most állnak a záróvizsgák előtt?

Készüljenek fel becsülettel és bízzanak magukban!

Az interjút Anczman Ágnes készítette 2026 márciusában.

Tóth István

nemzetiségi / roma referens (Hódmezővásárhely),
egykori Közösségi és civil tanulmányok (MA) szakos hallgató
(2024–2026)



Miért döntöttél annak idején a közösségi és civil tanulmányok szak mellett?

Munkámból kifolyólag szükség volt a szakirányú végzettségre. Ugyanakkor hamar világossá vált számomra, hogy ez a képzés jóval többet ad egy oklevélnél. Olyan tudást, szemléletet és emberi tapasztalatokat kaptam, amelyek nemcsak a szakmai munkámban, hanem a mindennapi életemben is meghatározóvá váltak.

Melyik volt a legmeghatározóbb élményed vagy legkedvesebb emléked az egyetemen?

Az a légkör, amelyben részesül minden hallgató, aki az Alkalmazott Társadalomtudományi Tanszéken tanul. A partnerség, az emberközpontúság, a tudás átadása, a kölcsönösség, stb., olyan biztonságot adó atmoszféra, ami a szabad gondolkodás és az építő kritika alapja, elősegítője. Ez nem csupán motiváció, annál sokkal több. Lehetőség, amely inkubációt biztosít a szabad gondolkodás, a véleményformálás elsajátításához. Egy másfajta látásmód elsajátítását segítették elő az itt töltött évek.

Az a komplex látásmód, amely jellemzi az itt folyó oktatást, motivációt, példát nyújt ahhoz, hogyan érdemes látni, láttatni, megérteni. Talán ez a legkedvesebb emlékem: az a folyamat, amelynek során nemcsak tudást kaptunk, hanem megtanultunk kérdezni, gondolkodni és mások nézőpontját is megérteni. Az itt szerzett élmények és beszélgetések ma is velem vannak.

Volt-e olyan oktató, aki nagy hatással volt a szakmai fejlődésedre?

Természetesen! *Kiss Mária Rita* docens asszonyt emelném ki, de nincs olyan itt dolgozó oktató, akire ne lett volna jellemző a segíteni akarás, a megoldásokon való együtt gondolkodás. Mindig azt érezhettük, hogy partnerként tekintenek ránk, és valóban fontos számukra a fejlődésünk. Kiss Mária Rita szakmai felkészültsége, embersége és hallgatók iránti elkötelezettsége különösen nagy hatással volt rám. Nemcsak tanított, hanem gondolkodni, kérdezni és felelősséget vállalni is ösztönzött.

Hol volt a kedvenc helyed a tanuláshoz, vagy a kikapcsolódáshoz?

Az udvar. A beszélgetéseink színhelye. A találkozásoké. Sőt, még óráink is voltak itt. Egy olyan közösségi tér volt számunkra, ahol a tanulás és a kikapcsolódás természetes módon kapcsolódott össze. Sokszor éppen ezek a kötetlen beszélgetések adták a legtöbb gondolatot, inspirációt és megerősítést.

Ki volt a kedvenc oktatód az itt töltött éveid alatt?

Mind, aki tanított. Azonban *Rácz Lajos* volt az, aki mindkét jelenléti órán könnyeket csalt a szemembe, annyit nevettem… Az előadásmódja, poénjai, tudása! Ahogyan megjelenítette, élővé tette a tananyagot. Az elmondott példák, saját tapasztalatok… Ezek megosztásával vált hitelessé minden előadása, amely élményszerűvé tette az órákat. Az ember szinte észre sem vette, hogy tanul, mert annyira magával ragadóak voltak az órák. *Kovács-Jerney Ádám*. Az alázata, egyenessége, megbecsülése, ahogyan tudását, tapasztalatát megosztotta. Különösen értékeltem benne azt, hogy mindig nyitott volt a párbeszédre, és minden hallgató véleményét tisztelettel kezelte. Az ilyen oktatók nemcsak tudást adnak át, hanem példát is mutatnak.

Van-e olyan szaktársad, évfolyamtársad, akivel azóta is kapcsolatban vagytok, a neten vagy személyesen?

Igen, több is. Elhatároztuk, hogy rendszeresen fogjuk tartani a kapcsolatot egymással, és szerencsére ez nem maradt puszta elhatározás. Vannak, akikkel személyesen is találkozunk, másokkal online tartjuk a kapcsolatot, de a kötelék megmaradt. Az együtt töltött évek alatt nemcsak szaktársak, hanem sok esetben barátok is lettünk. Közös élmények, kihívások, sikerek kapcsolnak össze bennünket, és jó érzés tudni, hogy számíthatunk egymásra a mai napig

Mennyire érezted magad felkészültnek a munka világára a diploma megszerzése után?

Közel negyven évet dolgoztam már a diploma megszerzésekor…

Mit tartasz eddigi legnagyobb szakmai sikerednek?

Megpróbáltam minden helyzetben embernek maradni.

Milyen készségeket tartasz a legfontosabbnak a jelenlegi pozíciódban?

A komplex gondolkodást, konstruktivitást, az edukációra való nyitottságot. Az együtt gondolkodást, az együttműködést, az elfogadást, illetve azt, hogy kiegészíthetjük egymást a közös munkában, ami előbbre visz. Lehetőséget kínált a fejlődésre, arra, hogy az együttműködés lehetősége magában hordozza az eredményességet.



Mit tanácsolnál a mostani hallgatóknak, mire figyeljenek oda az egyetemi éveik alatt?

Élvezzék minden percét! A közösséget, a gondolatokat, amelyek elhangoznak, megszületnek, kimondatnak. Minden másodperce ajándék, még a kudarc is.

Van-e olyasmi, amit mai fejjel másképp csinálnál az egyetem alatt?

Nincs.

Mit üzennél azoknak, akik most állnak pályaválasztás előtt?

A pénz nem minden. A szív néha megcsal. Az értelem sokszor nem elegendő. Legyen bölcsességed a boldogsághoz!

Kedvenc helyed a városban?

A Dóm tér.

Kedvenc kávézód?

Emmarozs.

Mi az az egy szó, amivel jellemeznéd az egyetemi éveidet?

Életigen!

Mindent egybevetve büszke vagy-e arra, hogy az SZTE hallgatója voltál?

Igen, nagyon!

Köszönöm a beszélgetést!

Az interjút Anczman Ágnes készítette, 2026 májusában.

Tózsa Mikolt

performer,
egykori társadalmi tanulmányok alapszakos hallgató (2011–2014)



Miért döntöttél annak idején e mellett az egyetem/szak mellett?

Egyrészt vonzott a társadalmi tanulmányok szak interdiszciplináris jellege: motivált, hogy egy képzésen belül több, egymással szorosan összefüggő társadalomtudományi területről szerezhetek átfogó tudást. Másrészt 18 évesen úgy éreztem, hogy a társadalomtudományok állnak a legközelebb az érdeklődésemhez és a világról való gondolkodásomhoz. A döntésemben az is szerepet játszott, hogy édesapám Szegeden tanult, és ő is támogatott abban, hogy ezt az egyetemet válasszam.

Melyik volt a legmeghatározóbb élményed vagy legkedvesebb emléked az egyetemen?

A legmeghatározóbb élményem az Eötvözet amatőr színtársulat elindítása volt. Az Eötvös Loránd Szakkollégium korábbi társulatának nevét felélesztve toboroztam egy csapatot a gimnáziumi színjátszós tapasztalataimra építve. Nagyon élveztük a próbákat, mindenféle tudás nélkül rendeztem egy előadást magunknak, amivel több egyetemi helyszínen, majd egy helyi idősek otthonában is felléptünk. Ott tapasztaltam meg, hogy a színház kapcsolatot tud teremteni egymástól távol élő emberek között. A közönség reakciója egyszerre volt megrázó és megerősítő.

Volt-e olyan oktató, aki nagy hatással volt a szakmai fejlődésedre?

Szabó Tibor tanár úr hatással volt a szakmai döntéseimre. Az oktatáson túl egyfajta mentorként támogatott: ösztönözte a színház iránti érdeklődésemet, és szerepet játszott abban, hogy tudatosabban alakítsam a szakmai utamat, ami a színházhoz vezetett.

Hol volt a kedvenc helyed a tanuláshoz vagy a kikapcsolódáshoz?

Tanulni legszívesebben a TIK könyvtárába és az Eötvös Loránd Kollégium könyvtárába jártam. Ha egyetlen helyet kellene kiemelnem, az Eötvös Loránd Kollégium lenne a kedvencem: nemcsak tanulásra adott jó környezetet, hanem a közösségi életem egyik központja is volt. Itt tartottuk az Eötvözet amatőr színtársulat próbáit is, amelynek szervezője és tagja voltam. Kikapcsolódásként rendszeresen röplabdáztam a Hattyason, emellett szívesen vettem részt az ESN (European Student Network – a szerk.) programjain is.

Kik voltak a kedvenc oktatód az itt töltött éveid alatt?

Olasz Lajos tanár úr, Kiss Mária Rita, Gombos József. Rajtuk kívül is több olyan tanárom volt, akik inspiráltak és hozzájárultak a szakmai fejlődésemhez, de ennyi év távlatából sajnos nem tudom pontosan felidézni a nevüket.

Van-e olyan szaktársad, évfolyamtársad, akivel azóta is kapcsolatban vagytok?

Molnár Blankával, egykori szaktársammal, és Bartha Éva Lilivel, korábbi szobatársammal rendszeresen tartom a kapcsolatot online, míg Fehér Zsófival és Molnár Máriával, az Eötvözet amatőr színtársulat tagjaival személyesen is szoktunk találkozni.

Melyek voltak a szakmai pályafutásod legfontosabb mérföldkövei eddig?

A társadalmi tanulmányok alapképzés után színháztudomány mesterszakon tanultam a Károli Gáspár Református Egyetemen. Ezt követően a Kőrösi Csoma Sándor Program ösztöndíjasaként hosszabb időt töltöttem New Jerseyben és az ausztráliai Gold Coaston. Dolgoztam múzeumban, galériában és a vendéglátásban is, majd az SZFE egyetemfoglalását követően létrejött Freeszfe első színház- és performanszosztályában tanultam.
Itt olyan színházi formanyelvvel találkoztam, amelyet mindig is kerestem, de intézményes keretek között korábban nem tanítottak Magyarországon. A hazai színházi képzésben és gondolkodásban hosszú ideig egy meghatározó szemlélet érvényesült; én azok közé tartozom, akik munkájukkal alternatív és kísérletező formákat képviselnek.

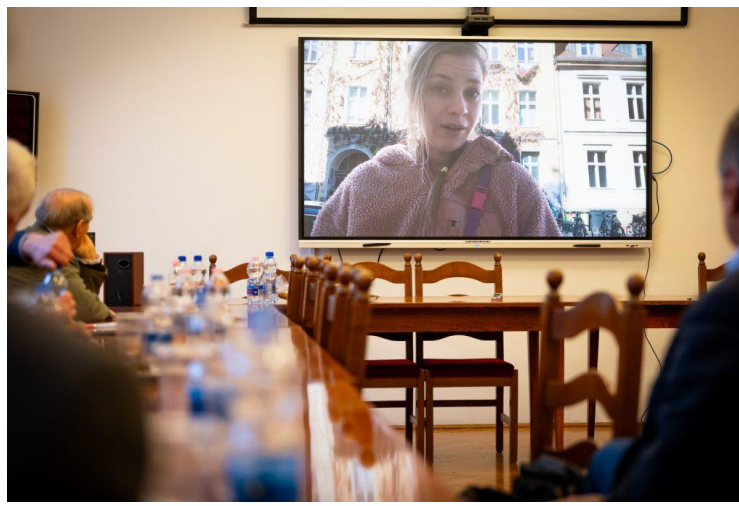
Jelenleg szabadúszó, független színházalkotóként dolgozom. Kollaboratív munkamódszerrel hozok létre performansz- és színházi előadásokat, miközben alkotóként és performerként is jelen vagyok.

Mit tartasz eddigi legnagyobb szakmai sikerednek?

Arra vagyok a legbüszkébb, hogy az első szólóelőadásommal felléphettem Berlinben, a HAU-ban, amely a német független színházi szcéna egyik legjelentősebb és legismertebb intézménye.

Milyen készségeket tartasz a legfontosabbnak?

Jelenleg a kitartást, a precizitást és a kritikus gondolkodást tartom a legfontosabb készségeknek. Emellett kiemelt szerepet kap az erős belső hajtóerő, és a kreatív energiák tudatos átalakítása alkotói folyamattá. Fontosnak tartom a kísérletező szemléletet és az alkotói bátorságot.





Berlini bejelentkezés a Közösségi értékek Műhelye 2025. március 28-i eseményén – Szabó Tibor professzor emeritus köszöntése

Mit tanácsolnál a mostani hallgatóknak, mire figyeljenek oda az egyetemi éveik alatt?

Érdemes már az egyetemi évek elején felmérni, hogy hosszú távon mivel szeretnének foglalkozni, és ennek megfelelően tudatosan alakítani a tanulmányaikat. Az egyetem rengeteg lehetőséget kínál: szabadon választható tárgyak, nyelvi kurzusok, önkéntes tevékenységek, sport, közösségi programok, nemzetközi kapcsolatok, Erasmus-ösztöndíj, hallgatói önkormányzati munka vagy szakkollégiumi műhelyek mind hozzájárulhatnak a személyes és szakmai fejlődéshez.

Van-e olyasmi, amit mai fejjel másképp csinálnál az egyetem alatt?

Utólag úgy látom, hogy az Erasmusra másik félévben mentem volna, mert a második évem második féléve nem volt a legkedvezőbb időzítés számomra.

Mit üzennél azoknak, akik most állnak pályaválasztás előtt?

Azt üzenném, hogy érdemes minél közelebbről megismerni azokat a szakmákat, amik érdeklik őket: részt venni olyan programokon és nyílt eseményeken, ahol a képzések és hivatások valóban bemutatásra kerülnek, nem csupán információs anyagok formájában. Hasznos lehet szakmabeliekkel is beszélgetni, akik már azon a pályán dolgoznak, amely felé ők is érdeklődnek. Ugyanakkor fontos, hogy ezeket a tapasztalatokat ne tekintsék egyetlen követendő útnak, mert minden karrierút egyedi, és nincs általánosan érvényes minta.

Kedvenc helyed a városban?

TIK

Kedvenc kávézód?

Nyugi

Kedvenc menzai ételed?

Olyan nincs. [nevet]

Mi az az egy szó, amivel jellemeznéd az egyetemi éveidet?

végletesség

Mindent egybevetve büszke vagy-e arra, hogy az SZTE hallgatója voltál?

Nagyon.

Az interjút Anczman Ágnes készítette 2026 áprilisában.

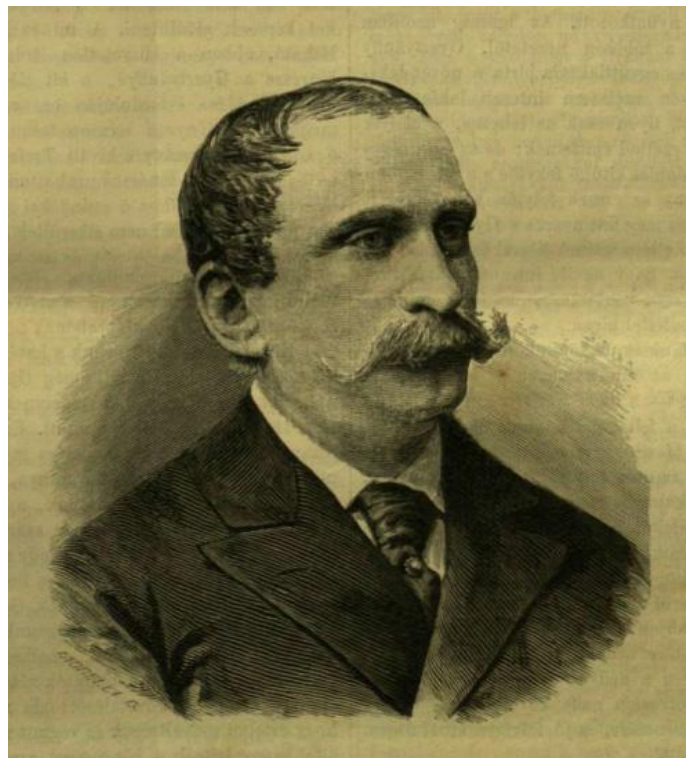
AZ ALKALMAZKODÁS TÖRTÉNETEI

Az Alkalmazott Társadalomtudományok Tanszék
történeti előzményei (1928–2019)

A Társadalomelméleti Tanszék rövid története (1928–1998)

NÓBIK ATTILA

A polgári iskolai tanítóképzés megindulására az 1868-as népoktatási törvényt követő években került sor. A polgári iskolai tanítóképző *Trefort Ágoston* kultuszminiszter kezdeményezésére 1873-ban nyitotta meg kapuját, közös igazgatásban a budai Állami Elemi Tanítóképző Intézettel. Az intézmény első igazgatójának, *Gyertyánffy Istvánnak* a nevéhez fűződött a polgári képzővel kiegészült tanítóképző komplex intézménnyé fejlesztése.



Gyertyánffy István

A közkeletű nevén Pedagógiumnak nevezett intézmény a következő részekből épült fel: elemi iskolai tanítóképző a hozzá kapcsolódó gyakorlóiskolával, polgári iskolai tanítóképző a hozzá kapcsolódó gyakorlóiskolával és tanítóképezdei tanári tanfolyam. Szintén 1873-ban nyitotta meg kapuit a polgári iskolai tanítónőképző *Zirzen Janka* vezetésével, majd 1898-ban, vette fel az Erzsébet Nőiskola nevet.



Zirzen Janka

Az intézmény első tantervét 1873-ban bocsátották ki, majd többször megújították. A polgári iskolai tanárképzés sorsa *Klebelsberg Kuno* kultuszminiszter támogatásával az összevont Pedagógium és Nőiskola 1928-as Szegedre költöztetése után vett új irányt, ahol nemcsak a képzés színvonala emelkedett folyamatosan, de szoros együttműködés alakult ki az egyetem és főiskola között.



Klebelsberg Kuno

A filozófiai és társadalomelméleti tárgyak oktatása a főiskola, majd a kar történetében mindvégig egy olyan – különböző néven létező, de szoros személyi és intézményes folytonosságot mutató – egység feladata volt, amely önálló arcéllel rendelkezve jelentős szerepet töltött be mind a főiskola életében, mind a magyar tudományos (köz)életben.

Az Állami Polgári Iskolai Tanító- majd Tanárképzőben a filozófiai és társadalomelméleti jellegű tárgyak oktatásáért 1874 és 1947 között a Filozófia–Pedagógia Tanszék felelt. Már a képzés kezdetén is oktattak ilyen tárgyakat, például gazdaságtant és logikát. Az 1886-os tanterv a különböző szakcsoportok számára már kötelezővé tette a Bölcseleti előtan tanítását, ami lélektani és logikát jelentett, s csak az 1901-es tanterv óratervében jelent meg önállóan a Bölcsészettörténet, azaz filozófiatörténet, a harmadik osztályban heti három órában. Ez maradt meg a következő, az 1910-es tantervben is, heti két órára csökkentve az óraszámot, ugyanakkor kiegészülve az Etika és szociológia oktatásával. 1913-tól kezdve indult el az Etika önálló oktatása. 1920-ban tovább bővült az oktatott társadalomelméleti tárgyak köre. Új tantárgyak a Szociológia, a Bölcselet- és neveléstörténet, valamint A magyar szellemi életfejlődésének története. Az 1924/1925-ös tanévben vezetik be a Közgazdasági és társadalmi ismeretek nevű tantárgyat. A főiskola Szegedre kerülésével, 1928-tól minden szakcsoportnak kötelező tárgy lett a Bevezetés a filozófiába, pszichológiába és logika, A filozófia története, az Etika és a Közgazdasági és társadalmi ismeretek. 1934-től 1947-ig volt érvényben a következő oktatási struktúra: Bevezetés a filozófiába, Logika és ismeretelmélet, A filozófia története, Etika, Közgazdaságtani és jogi ismeretek.



A szegedi főiskola 1929-ben (Bereczki In Belvedere Meridionale 1996:5 16)



Mester János



Somogyi József

A Szegedre került főiskolán a Filozófia–Pedagógia Tanszék vezetője a jeles filozófus, *Mester János* lett, aki később egyetemi tanárként is sikeres pályát futott be. Utóda 1930-tól a filozófus és pedagógus *Somogyi József* lett, aki 1948-ig töltötte be a posztot.

A második világháborút követő évek, majd a kommunista hatalomátvétel a felsőoktatás egészét, így a főiskola életét is alaposan átalakította, amelynek feladata az általános iskolai tanárok képzése lett. E feladatra 1947-ben állították fel a Pedagógiai Főiskolákat. A szegedi intézmény a Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola utódaként jött létre.

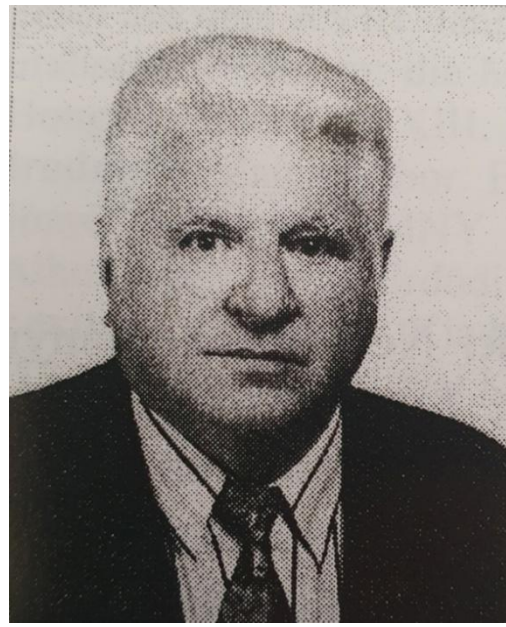
Az 1950/1951-es tanévtől a társadalomelméleti tárgyak oktatását az egyetemen szervezett központi Marxizmus–Leninizmus Tanszék látta el. Ennek részeként 1952-ben megalakult a főiskolán is a Marxizmus–Leninizmus Tanszéki Csoport, amely 1959-ben önálló tanszékké vált.

1947-től 1950-ig csak két kötelező tárgy maradt a tantervben, ezek a Filozófia és a Szociológia voltak, amelyeket 4-4 félévben tanultak a hallgatók. 1950-től kötelező tárgy lett minden hallgatónak a Marxizmus-leninizmus, kezdetben heti hatszor 4 órában.

A tanszék önállósulása 1959-ben következett be, amely jelentős változásokat eredményezett az oktatásban is. 1959-ben a filozófus *K. Tóth Ferenc* lett a Tanszék első vezetője. Az 1959/60-as főiskolai tanterv a következő tantárgyakat tartalmazta: filozófia heti 8 órában az első három félévben, politikai gazdaságtan a IV. és V. félévben heti 6 órában, tudományos szocializmus a VI., VII. és VIII. félévben heti 7 órában. Ettől kezdve alakult tehát ki a tanszék hármas oktatási struktúrája.

1963-tól Tanárképző Főiskolaként folytatta működését az intézmény, amely fennállásának centenáriuma alkalmából, 1973-ban felvette Juhász Gyula szegedi költő és tanár nevét.

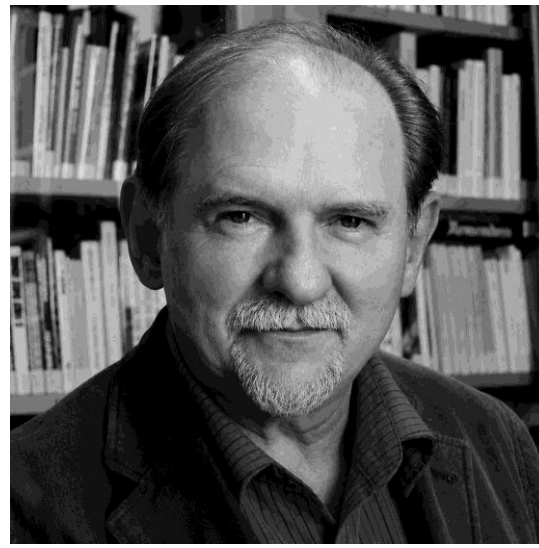
A hallgatók az 1964/65-ös tanév tanterve szerint az I. évfolyamon 75 órában tanultak Politikai gazdaságtant, a II. évfolyamon 90 órában Dialektikus és történelmi materializmust, és végül a III. évfolyamon 60 órában Tudományos szocializmust. Új tartalommal folyt az Etika oktatása a IV. évfolyamon 30 órában. A tanszéket 1968-tól 1992-ig *Fehér István* történész vezette.



Fehér István

A társadalomelméleti tárgyak oktatása e tanszék kereteiben az 1980-as években érte el tetőpontját. Ekkor, 1984-től 1990-ig nyolc félévben tanultak a hallgatók marxizmus-leninizmust: ezen belül filozófiát 90 órában, politikai gazdaságtant 75 órában, tudományos szocializmust 60 órában, magyar munkásmozgalom történetét 30 órában, etikát 30 órában és kötelezően választható speciális kollégiumot 22 órában. Látható tehát, hogy a tanszék kiemelt szerepet töltött be a hallgatók általános képzésében.

A rendszerváltás utáni változások a tanszék életére is jelentős hatást gyakoroltak. 1990-ben nyerte el az egység a Társadalomelméleti Tanszék elnevezést. Ezután átalakult a tanszék oktatási struktúrája is. Az I. évfolyamon Filozófia, a II. évfolyamon Közgazdaságtan, a III. évfolyamon pedig Politológia képzés folyt.



Szabó Tibor

1992-től *Szabó Tibor* főiskolai tanár, a filozófiatudomány kandidátusa lett a Tanszék vezetője, mely feladatát 1998-ig látta el.

1990-es években a JGYTF, illetve tanszékei és intézetei egyre fontosabb szerepet játszottak a szegedi felsőoktatás integrációjában. A folyamat eredményeként 2000-ben jött létre a Szegedi Tudományegyetem, amelynek egyik kara lett a korábbi tanárképző főiskola mely kereteiben tovább működött a Tanszék.

A főiskolán bekövetkezett átszervezések következtében a társadalomelméleti tanszék 1998 őszén megszűnt. Az ugyanezen évben megalakult Alkalmazott Társadalomismereti Tanszék lett a tanárképző főiskolán folyó társadalomtudományi képzés örököse.

Kiemelendő, hogy már a történelmi múltban is jelentősen meghatározta a társadalomtudományi tanszékek arculatát a kutatás, a kutatói munka. A tanszék első vezetői, *Mester János* és *Somogyi József* korszakuk meghatározó filozófusai voltak. A második világháborút követő időszak kutatásaira ugyan rányomták bélyegüket a korszak jellemzői, de ezzel együtt is elmondható, hogy az oktatók aktívan részt vettek a tudományos életben. A rendszerváltás után tovább bővültek a kollégák lehetőségei, így nem csupán a kutatásokban volt tapasztalható gazdagodás, hanem a tanszék hazai és nemzetközi kapcsolataiban is.

(Forrás: Társadalomelméleti Tanszék. In Szegedi Tanárképző Főiskola 1873–1998. 192–206.)

Az Alkalmazott Társadalomismereti Tanszék

Dr. habil. Gombos József tanszékvezetői korszaka (1998–2015)

KISS MÁRIA RITA

Az intézménytörténet óhatatlanul nézőpontokból épül: egy közösség múltja soha nem látható minden szereplő szemével egyformán, és a tizenhét év történéseit lehetetlen teljes részletességgel rögzíteni. Ezért az alábbi áttekintés nem a teljességre törekszik, hanem egy tudatos fókuszt választ: a tanszék szakmai szerepét és fejlődését az innovatív kezdeményezések és megújulási erőfeszítések mentén mutatja be. A kiemelt mozzanatok így azt a szakmai ívet rajzolják meg, amely a közösség identitását formálta és maradandó hatást gyakorolt a képzésekre, kutatásokra és hallgatói munkára.

■ ■ ■



Gombos József (1955–2016)

Az 1990-es évek végére a Juhász Gyula Tanárképző Főiskolai Kar szakmai környezetében egyre erősebben kirajzolódott, hogy a társadalomismereti tudásnak mind nagyobb szerepe lesz a tanárképzésben. A rendszerváltás utáni évtizedekben a közoktatás és a pedagógusképzés olyan új kihívásokkal szembesült, amelyek a társadalmi folyamatok értelmezését, a demokratikus állampolgári kompetenciák fejlesztését és a társadalmi jelenségek érzékenyebb pedagógiai megközelítését tették szükségessé. Ebben a szakmai és társadalmi környezetben született meg 1998 szeptemberében az Alkalmazott Társadalomismereti Tanszék, amely az egykori Társadalomelméleti Tanszék oktatóinak többségéből alakult át.

A tanszék vezetésére *Dr. Gombos József* kapott megbízást. Személye nem csupán adminisztratív értelemben jelentett új korszakot: közösségépítő képessége és a szakmai kezdeményezések iránti nyitottsága hamar meghatározóvá vált. A névválasztás tudatos gesztus, a képzési filozófia tömör megfogalmazása volt. A tanszék nevében a „alkalmazott" jelző először jelent meg szakmai profilként az SZTE JGYPK-n (az akkori Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán), utalva arra, hogy a tanszék működésében hidat kíván képezni az akadémiai tudás és a társadalmi gyakorlat között. A „társadalomismereti" jelző pedig kifejezte, hogy a tanszék olyan tudásterületeket kíván integrálni, amelyek a pedagógusképzésben, a bölcsészeti és társadalomtudományi képzésekben egyaránt nélkülözhetetlenek a hallgatók számára a kompetens szakmai tudás megszerzéséhez.

A tanszék alapítói abból indultak ki, hogy a karon számos olyan képzés működik, amelynek társadalomismereti relevanciája folyamatosan erősödik, ezért kezdeti célként az fogalmazódott meg, hogy az új szervezeti egység ezeknek a szakoknak olyan általánosan művelő kurzusokat kínáljon, amelyek a szakok sajátos igényeire is reflektálnak, és hozzájárulnak a pedagógusképzés korszerűsítéséhez.

A szaktanszékké válás korai törekvései

A kar vezetése már a tanszék megalakulása előtt megfogalmazta a szaktanszékké válás igényét. A Gombos József által irányított oktatói közösség ezt a célt a kari hatáskörben engedélyezhető speciális képzések indításával kezdte megvalósítani, miközben továbbra is ellátta a szaktanszékek általánosan művelő tárgyak iránti igényeit. Ezek a speciális képzések voltak a tanszék identitásának korai építőkövei. *Dr. Olasz Lajos* politológiai és társadalomismereti képzése a politikai gondolkodás, a demokratikus intézményrendszer és a tár-

sadalmi konfliktusok értelmezését hozta közelebb a hallgatókhoz. *Dr. Máté-Tóth András* 2001-ig működő vallásismereti képzése pedig a vallási sokszínűség, a vallási közösségek társadalmi szerepe és a vallási identitások irányában kínált kurzuscsomagot az érdeklődő hallgatóknak.



Gombos József, Kiss Mária Rita és Máté-Tóth András

A harmadik képzési perspektívát nyitó oktatásfejlesztési innováció a polgári ismeretek és készségek kísérleti tanárképzési program elindítása volt, amely a tanszéken oktató Civitas Egyesületi alapító tag, *Kiss Mária Rita* nevéhez köthető. Az egyesület az ország első olyan civil szervezete volt, amely az állampolgári kompetenciáknak az oktatás eszközeivel történő fejlesztését tűzte ki célul. 1995 és 2000 között a nagy vidéki egyetemeken működtetett regionális projektirodákat — Debrecenben, Pécsett, Miskolcon, valamint Szegeden, az Alkalmazott Társadalomismereti Tanszéken. A program hosszú távú finanszírozását az USA oktatási kormányzatának *East European Constitutional Project „Civic Educational Exchange Program"-ja* biztosította. A projekt keretében a tanszék oktatóinak lehetőségük nyílt két hosszabb tanulmányutat tenni az Egyesült Államokban (Washington–

Miami–Tallahassee–Indianapolis), ahol megismerhették a több évfolyamra kiterjedő Civic Education rendszer működését, részt vettek a „We the People…" országos tanulmányi verseny nemzetközi megfigyelői munkájában, előadóként szerepeltek a Civic Education konferenciákon, és szakmai kapcsolatok kiépítésével növelték az Alkalmazott Társadalomismereti Tanszék nemzetközi szakmai beágyazottságát.



Tanulmányúton az USA Kongresszusában, 1996-ban.
A kép közepén Thomas E. Petri republikánus képviselő (A Center for Civic Education védnöke), tőle jobbra Kiss Mária Rita



„A demokrácia nem nézősport... szállj be a játékba!" (Lotte Scharfman) Társadalomismeret óralátogatás a miami „Mi asszonyunk" katolikus iskolában 1998-ban, Kiss Mária Rita, Gombos József, az amerikai tanárnő és Rácz Krisztina



(J-B) Rácz Kriszta, Setényi János, Kiss Mária Rita, és a kongresszusi asszisztens Indianapolisban

A projekt részeként még 1995-ben indult el az a tantervfejlesztési műhelymunka, amely a tanárképzésben az állampolgári kompetenciák fejlesztésének megalapozását célozta. A tanárképzési sztenderdek fejlesztésében négy egyetem közel 50 oktatója vett részt. Ennek alapján születtek meg a helyi tantervek, indultak el a 350 órás kísérleti tanárképzési programok. A József Attila Tudományegyetemen és a Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán 1996 és 1999 között közel száz hallgató kapott felkészítést a *NAT Ember és Társadalom műveltségterületének* oktatására a kísérleti program keretében. Többségük a JATE BTK történelem szakos tanárjelölt hallgatói közül került ki. A gyakorlati tapasztalatok alapján 1999-ben a Civitas programban résztvevő négy egyetem nyújtotta be a „*Polgári ismeretek és készségek*" tanárképzési szak alapítási tervét a Magyar Akkreditációs Bizottsághoz, amely azonban elutasította a kérelmet arra hivatkozva, hogy a közoktatásban nem létezik ilyen tantárgy.



A Civitas képzés hallgatói a záróvizsga után, a JGYTF udvarán

2003-ban az Alkalmazott Társadalomismereti Tanszék „*Társadalomismeret*” néven tett újabb — ezúttal is sikertelen — kísérletet az állampolgári tudásterülethez kapcsolódó tanárképzési szak létesítésére és indítására. A szak elnevezése ezúttal igazodott a középiskolában már létező társadalomismeret tantárgy nevéhez, és pontosan illeszkedett a Nemzeti Alaptanterv Ember és társadalom műveltségterületének fejlesztési követelményeihez. A sikertelen próbálkozások ellenére a tanszéken működő polgári ismeretek és készségek kompetenciafejlesztő műhely tovább folytatta munkáját, és a társadalomismereti tudás gyakorlati alkalmazhatóságát empirikus kutatásokon keresztül erősítette meg. Oktatóink részt vettek a Csákó Mihály által vezetett országos ifjúságkutatásokban. Eredményeiket többek között az 1. Országos Neveléstudományi Konferencián mutatták be 2001-ben a Magyar Tudományos Akadémián. A kutatások nem csupán tudományos eredményeket hoztak, hanem a tanszék szakmai szerepfelfogását is formálták: a társadalmi jelenségek empirikus vizsgálata, a fiatalok társadalmi cselekvésmintáinak feltárása a későbbiekben a *Jancsák Csaba* vezetésével megalakuló állampolgári kompetenciák kutatócsoport előzménye vált. A társadalmi jelenségek empirikus vizsgálata, a fiatalok társadalmi cselekvésmintáinak feltárása és a kutatási eredmények pedagógiai értelmezése olyan szakmai profilt alakított ki, amely később a tanszék több képzésének is alapját képezte.

A szaktanszékké válás sikerei

A szaktanszékké válási törekvéseket 2005-ben koronázta először siker. A *társadalmi tanulmányok BA* szak a bolognai átállás egyik új alapszakaként jelent meg és a Szegedi Tudományegyetem Alkalmazott Társadalomismereti Tanszéke az elsők között kérelmezte indítását. A MAB elutasító határozata után az oktatási miniszter határozott időre szóló engedélye alapján 2006–2007-ben indítottuk el az első évfolyamot. A társadalmi tanulmányok BA multidiszciplináris, gyakorlatorientált ismeretanyagot kínált, amely a szociológia, politológia, nemzetközi tanulmányok, szociális munka, szociálpolitika és kommunikáció területeire épült. Elvégzői a modern társadalmak működésére vonatkozó multidiszciplináris és praktikus tudás birtokában az egy diszciplínán alapuló, jobbára elméleti tudásanyaggal rendelkező korábbi szakok diplomásainál lényegesen versenyképesebb tudást kaptak. Valódi előnyét azonban a továbbtanulási lehetőségek széles spektruma adta. A képzési struktúra jellegéből eredően biztosította a hall-

gatóknak a társadalomtudományi képzési területen az átlagosnál jóval nagyobb mobilitás lehetőségét a mesterképzésekre való átlépés területén. A képzésre az első évben 128-an jelentkeztek, közülük 23 főt vettek fel. A következő évben 168-an adták be jelentkezésüket, köztük 37-en első helyen. A 2006–2007-es tanévre beiratkozott hallgatók döntő többsége a dél-alföldi régióból érkezett. Ez egyértelműen jelezte, hogy a társadalmi tanulmányok BA szak a Dél-Alföldi régióban reálisan létező oktatáspiaci igényt elégített ki.

A 2007-es évben szükségessé vált az oktatási miniszter által kiadott ideiglenes indítási engedély véglegesítése. A tanszék újabb akkreditációs anyagot készített, amelyben a MAB kritikai megjegyzéseire reflektálva tovább növelte a gyakorlatorientált és a kutatásmódszertani készségek fejlesztését célzó kurzusok arányát. Ezzel párhuzamosan sor került továbbá a személyi feltételek megerősítésére, főként a szociológia területén. Ekkor került a tanszék személyi állományába *Dr. Jancsák Csaba, Dr. Krémer András* és óraadóként *Dr. Farkas János*.

A képzés tíz évig működött. A minisztérium 2015–2016-os felsőoktatási reformja a szak multidiszciplináris jellegét túlzottan szélesnek és nehezen beazonosíthatónak ítélte, ezért megszüntette. A döntés jól mutatta azt a szemléleti különbséget, amely a tanszék szakmai víziója és az oktatáspolitikai irányok között fennállt: míg a tanszék a multidiszciplinaritást a hallgatói mobilitás és a gyakorlati alkalmazhatóság kulcsának tekintette, a minisztérium ezt inkább profilvesztésként értelmezte.

A 2007-es év különösen termékeny időszaknak bizonyult: a tanszék fejlesztési elképzelései ismét a tanárképzés megújítása felé fordultak. A korábbi, sikertelen szakindítási kísérletek ellenére a tanszék oktatói továbbra is úgy látták, hogy a társadalomismereti tudásnak a tanárképzésben kiemelt szerepet kell kapnia. A közoktatásban ekkor még mindig nem volt megnyugtatóan rendezve az „*Ember és társadalom”* műveltségterület oktatása, és a társadalomismereti tárgyak tanítását jellemzően történelemtanárok látták el, akiknek felkészítése nem fedte le a terület speciális nevelési céljait. Ebben a szakmai környezetben születtek meg az *Ember és társadalom műveltségterületi tanár mesterszak* képesítési követelményei, amelyre indítási kérelmet adott be az egyetem a Magyar akkreditációs Bizottsághoz az Alkalmazott Társadalomismereti Tanszék kezdeményezésére. Az Ember és társadalom műveltségterületi tanár mesterszak képesítési követelményei pontosan azokat a tudásterületeket ölelték fel, amelyeket a tanszék szakemberei már a 90-es években is szorgalmaztak. A szak nemcsak egybeesett a tanszéken folyó kutatási irányokkal és a korábbi

sikertelen erőfeszítésekkel, hanem egyben fontos hiányokat is pótolt. Enyhítette azt az ellentmondásos állapotot, hogy a pedagógusoktól a kerettantervek olyan fejlesztési követelmények teljesítését várták el, amelyre nem kaptak felkészítést. A sikeres akkreditáció után meginduló képzésünkre elsősorban az SZTE BTK tanárképzésében részt vevő hallgatók jelentkeztek, döntően történelem és magyar szakokról. Ez a képzési forma mindössze 6 év működés után a tanárképzés rendszerét átalakító 2013-as EMMI rendelet alapján került kivezetésre, amely megszüntette a műveltségterületi tanár szakokat és helyette kizárólag kétszakos, diszciplináris szakokat engedélyezett.

Az Ember és társadalom műveltségterületi tanár szakkal párhuzamosan készült el és került benyújtásra a *Multikulturális nevelés tanára* mesterszak indításának anyaga. Ez a szak sem volt előzmények nélküli, hiszen a tanszék oktatói és kutatói már korábban is aktívan foglalkoztak a multikulturalizmus kérdéseivel. Már a Civitas tanárképzési program kapcsán a tanszék több civil szervezettel működött együtt — Másképp Alapítvány, Alapítvány az Emberi Jogok és a Béke Oktatásáért, Nagyító, NANE — amelyek önálló projekteket és oktatási segédanyagokat fejlesztettek ki a multikulturális értékek megerősítésére. Emellett az SZTE Juhász Gyula Tanárképző Főiskolai Karának Alkalmazott Társadalomismereti Tanszéke 1997–98-ban a SOROS Alapítvány támogatásával „*A kisebbségekből álló társadalom konfliktusai*" címmel multikulturális oktatási programot és előadássorozatot szervezett, valamint oktatási segédanyagot jelentetett meg. A sikeres akkreditációt követően 2008-tól az SZTE hallgatói ezen a mesterszakon is tanulmányokat folytathattak. de 2013-ban ez a szak is részben áldozata lett a tanárképzési reformnak, amennyiben nem kapott tanári akkreditációt az új rendszerben.

Az ezredforduló utáni évek innovációs lendületének következő állomása a *Kisebbségpolitika mesterszak* indításának engedélyeztetése volt 2009-ben. A tanszék kurzuskínálatában 1995 óta folyamatosan jelen voltak a nemzeti és etnikai kisebbségekkel kapcsolatos történeti és politológiai tárgyak. Képzési anyaga ezeken túl a politológiai és szociológiai vonatkozásait egyaránt felöleli, és felkészíti a hallgatókat a globalizáció nyomán felgyorsuló multikulturális érintkezések, bevándorlási folyamatok és menekülthullámok társadalmi következményeinek kezelésére. A mesterképzésre indulása után mind a nappali, mind a levelező képzésben nagy érdeklődés mutatkozott. A nappali képzésre az egyetem több karáról érkeztek BA végzettségű hallgatók (BTK, AJTK, ETSZK), míg a levelező képzést a már kisebbségpolitikai jellegű szakmákban dolgozó közigazgatási és

civil szakemberek választották. Bár a szak ma is indítható a jelentkezési arányok országszerte azt mutatják, hogy stabil, de nem tömeges a hallgatói érdeklődés. A szakot a szakmai elköteleződés és a speciális munkaerőpiaci igények tartják fenn, döntően levelező képzési formában.

A Kisebbségpolitika mesterszakhoz kapcsolódóan 2014-ben rektori kezdeményezésre született meg a *Roma integrációs tanulmányok* 50 kredites specializáció, amelyet az egyetem bármely szakos hallgatója kiegészítő tanulmányként vehet fel fő szakja mellé. A kidolgozására rektori kezdeményezésre *Mészáros Ferenc*, a Szegedi Keresztény Roma Szakkollégium igazgatója, *Héderné dr. Berta Edina*, az ETSZK akkori Szociális Munka Tanszékének vezetője, valamint tanszékünk munkatársa, *Kiss Mária Rita* kapott megbízást. A választhatóként felvehető, diplomába betétlapot adó specializáció a komplex roma társadalomismereti háttértudás megalapozása mellett foglalkozik az integrációs szakpolitikák előtt álló aktuális kihívásokkal, kiemelten az iskolai integráció kérdéseivel és módszertanával. Az oktatásfejlesztők célként fogalmazták meg, hogy az SZTE szakemberképzésének azon területein, ahol a végzett diplomások roma kliensekkel találkoznak, lehetőséget biztosítsanak olyan tudás és készségek megszerzésére, amelyek birtokában kompetens válaszokat tudnak adni a roma kisebbséggel kapcsolatos helyzetekre. A RIT specializáció történetében komoly előrelépést jelentett, amikor 2014–2016 között a vezetést *Dr. Kállai Ernő*, a nemzeti és etnikai kisebbségi jogok egykori országgyűlési biztosa, neves romakutató vette át. Szakmai tekintélye, terepismerete és a kisebbségi jogok iránti elkötelezettsége új lendületet adott a programnak. A Szegedi Keresztény Roma Szakkollégium a saját programja részeként kezeli és rendszeresen ajánlja tagjainak a RIT specializáció tárgyainak felvételét, így a képzésben legtöbbször roma és nem roma hallgatók vegyes csoportokban tanulnak. A több mint tíz éve működő specializáció során az SZTE szinte minden szakjáról érkeztek hallgatók.

Gombos József 17 éves tanszékvezetése alatt az Alkalmazott Társadalomismereti Tanszék általánosan művelő, más szakok szükségleteit kielégítő tanszékből többszörös szaktanszékké vált. A tanszék célja az volt, hogy hallgatóinak ne csupán elméleti tudást, hanem olyan praktikus ismereteket és készségfejlesztési lehetőségeket nyújtson, amelyek biztosítják a tudás alkalmazásának technikáit is. Ebből a képzési filozófiából nőtt ki a learning by doing módszertanra alapozott kutatótáborok gyakorlata. 2013 és 2015 között három kutatótábort szervezett a tanszék, ebből kettőt az MTA Gyerekesély Kutatócsoportjával együttműködésben az „*Együtt egymásért a gyerekszegénység ellen”* program keretében. A jánoshalmi

kistérség négy településén — Jánoshalma, Kéleshalom, Mélykút és Borota — a hallgatók kérdezőbiztosként vettek részt szükségletfelmérő kérdőíves adatgyűjtésben, majd a következő évben a gyerekesély program befejezése után a hatásvizsgálathoz szükséges adatfelvételt végezték el. 2015 nyarán a tanszék saját kutatási programmal tért vissza Jánoshalmára a TÁMOP által finanszírozott „*Hátrányos helyzetű csoportok integrációja a felsőoktatás eszközrendszerével Jánoshalmán*" című projekt keretében. A hallgatók kutatási eredményeiket a JGYPK Tudományos Diákköri rendezvényén, a Kutató Hallgatók Éjszakáján mutatták be.

A Gombos József utáni kutatótáborok (Hódmezővásárhely 2023, 2025; Makó 2026) – a később, *Jancsák Csaba* vezetésével létrejött SZTE IKIKK Társadalmi Felelősségvállalás Kompetenciaközpont kereteiben – tovább erősítették a tanszék 2015-ig kialakult módszertani profilját. A táborok ma is társadalmilag releváns munkát kínálnak, miközben a résztvevők közvetlen kapcsolatba kerülnek eltérő – gyakran hátrányos – helyzetű emberekkel. A személyes találkozások révén nemcsak empatikusabbá válnak, hanem mélyebben értik meg a társadalmi egyenlőtlenségek mindennapi működését. A hallgatói visszajelzések szerint a *learning by doing* módszertan komplexebb tudást és erős szakmai elköteleződést is kialakít a hátrányos helyzet leküzdését célzó törekvések iránt. A terepmunka élménye formálja a nálunk végzett szakemberek szerepfelfogását, és olyan attitűdöket erősít, amelyek a társadalmi felelősségvállalás és az integráció előmozdításának irányába mutatnak.

■ ■ ■

A bemutatott tanszéktörténeti korszakot egy olyan vezetői szemlélet határozta meg, amely alatt a tanszék szakmai fejlődése felgyorsult, több új szak akkreditációja valósult meg, és a szakmai közösség valódi alkotóműhellyé vált. Gombos József innovatív kezdeményezések iránti nyitottsága, a tanszék érdekeiért folytatott következetes, sokszor küzdelmes kiállása, valamint az a képessége, hogy informális beszélgetésekben is összekapcsolja a kollégákat, maradandó nyomot hagyott a szakmai közösség működésében. Tragikus hirtelenséggel bekövetkezett 2016-os halála után is az általa megalapozott a szellemiség ad irányt és tartást a tanszék mindennapi munkájának.

ALKALMAZÁSOK
– A papírtól a valóságig

Az Alkalmazott Társadalomtudományok Tanszék

JANCSÁK CSABA

Pályázat
a Szegedi Tudományegyetem
Juhász Gyula Pedagógusképző Kar
Alkalmazott Társadalomtudományok Tanszék
tanszékvezető tisztségének betöltésére

2020. január 13.

I. Az eddigi megbízott tanszékvezetői tevékenység összefoglalása

Prof. Dr. Rovó László Rektor Úr Dr. Döbör András Dékán Úr javaslatára 2019 januárjában bízott meg az ekkor létrehozott Alkalmazott Társadalomtudományok Tanszék tanszékvezetői feladatainak ellátásával. Az ezt megelőző időszakban az Alkalmazott Társadalomismereti Szakcsoport vezetőjeként működtem, és készítettem elő a Tanszék létrehozását.

E szervezeti egység a JGYPK és jogelődjei történetében kilencven éve különféle neveken szerepelt (Társadalomelméleti, Társadalomtudományi, Társadalomismereti Tanszék), majd 2016-tól 2019-ig szakcsoportként működött. A Tanszék létesítését a szakcsoport által oktatott szakok és új szakindítások tervei, illetve az ezekhez illeszkedő tudományrendszertani megfontolások indokolták.

1. A tanszéki munkatársak tudástőkéjének jobb hasznosítása

a) A társadalomtudományi kurzusok integrálása a JGYPK képzéseibe

A legutóbbi egy évben a Tanszék oktatási feladatait a szakot gondozó szervezeti egységekkel együttműködésben a hálótervek átdolgozásának eredményeként bővítettük:

- a *Szociálpedagógia* BA,
- a *Tanító*
- és az *Óvodapedagógia* szakokon tantárgyfelelősi és oktatói szerepvállalásunkat.

A Tanszék négy tantárgy oktatásával vesz részt a JGYPK *pedagógus szakvizsgára felkészítő szakirányú továbbképzéseinek* közös pedagógiai-pszichológiai-társadalomismereti moduljában
A Tanszék tárgyfelelősi és oktatási szerepvállalása az SZTE bármely hallgatója által felvehető *Roma Integrációs Tanulmányok* minor és a *Kisebbségpolitika* mesterképzési szak (JGYPK) esetében is meghatározó.

b) Társadalomtudományi kurzusok oktatása más karokon folyó képzésekben

Fentiek mellett a Tanszék oktatási szerepvállalása jelen van

- a *Szociálpolitika* (ETSZK)
- a *Nemzetközi tanulmányok* (ÁJTK),
- és a *Politológia* (ÁJTK) szakok tantárgyai között.

A 2019 őszi félévében a tanszék által oktatott hallgatók összlétszáma 471 fő volt (ebben a számban nem szerepelnek a más karon tartott tantárgyak, a szabadon választható tantárgyak és a szakirányú továbbképzések hallgatói).

2. Oktatásfejlesztési eredmények

Ezen időszakban a társtanszékekkel való oktatás-fejlesztési együttműködés eredményesen zajlott. Az elmúlt év elején részt vettünk az ETSZK kereteiben folyó *Szociális munka* alapszak tartalmi megújításában és az *Iskolai szociális munka szakirányú továbbképzés*, valamint a JGYPK-n

indított *Közép-Európa tanulmányok* mesterképzési szak kidolgozásában. Ezen szakokon tantárgyfelelősi és oktatói feladatokat látunk el.

Tanszékünk gondozásában meghirdetésre került a *Multikulturális nevelés tanára* szakirányú továbbképzési szak, valamint a *Roma integrációs tanulmányok pedagógus szakvizsgára felkészítő szakirányú továbbképzési szak*.

Tanszékünk munkatársainak szervezésében és innovációjával, a Szegedi Keresztény Roma Szakkollégiummal történt együttműködés első eredményeként indítottuk el az SZTE igen fontos társadalmi szerepvállalását jelentő Roma Integrációs Tanulmányok (RIT) speciális képzést, melyre a GFF és az SZTE hallgatói jelentkezhetnek és folytathatnak ingyenesen tanulmányokat.

Az elmúlt évben dolgoztuk ki, kértünk és kaptunk indítási engedélyt a *Közösségi és civil tanulmányok* mesterképzési (MA) szak esetében. Az első évfolyam 2019 szeptemberében indult.

Továbbá legutóbbi egy évben fejlesztettük ki és engedélyeztettük a következő 30 órás pedagógus-továbbképzéseket:

- *Állampolgári ismeretek és kompetenciák fejlesztése az iskolában*
- *Konfliktuskezelés és bevezetés az nevelési-oktatási intézményekben alkalmazható vitarendezési eljárásokba*
- *Táboroztatási módszertan az Erzsébet Táborok tükrében*

A fenti felsorolásban első helyen szereplő képzés 2019 nyarán külső együttműködő partnerrel – pilot projekt jelleggel – meg is valósult.

II. A vezetői elképzelések részletes tervei az adott szervezeti egység vonatkozásában

1. A tanszékvezetői szerepet az alábbi elvek mentén látom hatékonyan elláthatónak

- megszólítható vezetői jelenlét
- transzparencia az üzemszerű működésben, a döntések és azok hátterének nyílt kommunikációja
- szubszidiaritás, a döntések előkészítésében és meghozatalában az érintettek, a megvalósítók aktív participációja

- személyre szabott támogató szerepek, helyzetfüggő vezetés és koordináció
- kooperatív attitűd, az universitas polgárjogból eredő kollegiális együttműködés a rektori és a kari vezetéssel, intézet- és tanszékvezetőkkel, a tanszéki kollégákkal és a hallgatókkal
- innovatív légkör, rugalmas változás, a Kar és az SZTE a hazai és az európai oktatási térben képviselt, komoly hozzáadott értéket jelentő oktatási-nevelési-képzési és tudományos-kutatási hagyományai alapján

2. Oktatás- és kutatásfejlesztési tervek

A tudásmenedzsment és a tudománymenedzsment terén célom egyrészt a Tanszék munkatársainak közreműködésével oktatott és a Tanszék gondozásában álló szakok, tantárgyak és képzések oktatásának, valamint oktatásszervezésének hatékony működtetése és tartalmának fejlesztése, másrészt a tanszéken folyó kutatási tevékenységek szervezési feladatainak operacionalizálása és támogatása, illetve a kutatási eredményeknek a felsőoktatási képzésekbe való hatékony bevonása.

a) Oktatásfejlesztés: A tanszéki képzési portfólió további bővítése

Az időben elsőként megvalósításra kerülő terv az *Emberi erőforrások* MA szak anyagának kidolgozása és indítási kérelmének elkészítése, illetve az engedélyeztetési eljárás elindítása.

A sorban következőként részvétel a *Hon- és népismeret* osztatlan tanárszak kidolgozásában: a Tanszék hozzáadott értékeinek felmutatása, beépítése a szak hálótervébe és tartalmaiba.

Állampolgári ismeretek pedagógus szakvizsgára felkészítő szakirányú továbbképzési szak (munkacím) indításának engedélyeztetése.

Támogatjuk a *Szociálpedagógia* MA szak kidolgozását. Tervünk, hogy a tanszék releváns erőforrásait felajánlva a Szociálpedagógus-képző Tanszékkel szoros együttműködésben részt veszünk a kidolgozási és engedélyeztetési folyamatban, továbbá tantárgyfelelősi és oktatói feladatok vállalásával támogatjuk a KKK-nak való magasfokú megfelelést.

b) Tudásmenedzsment: Az oktatással kapcsolatos módszertani kultúra fejlesztése, a XXI. századi igényekhez igazítása

Az universitas ifjú polgárai napjainkban már a felsőoktatási szupermarket fogyasztói. Az új évezredben megszűnt az az egyenszilárdságú hallgatói közeg, amelyhez korábban cselekvésmintáinkat, módszereinket, ügyviteli protokolljainkat, illetve kommunikációs technológiáinkat valamint rekrutációs csatornáinkat és üzeneteinket igazítottuk.

Ma alig akad úgynevezett „hagyományos rendű" hallgató, és a hallgatók felsőoktatási életútjai hihetetlen mértékben diverzifikálódtak.

A közös eredője mindezen (nemzetközi) trendeknek, mégpedig az, hogy az oktatástól és az adminisztrációtól egyszerre várnak el magas szintű szakértelmet és személyre szabottságot (azaz szakértői hitelességet, empátiát, magas szintű kommunikációs készséget, és naprakész információnyújtást).

Tanszékünk szerep- és feladatvállalásában – úgy az oktatási, mint a modernizációs folyamatok terén – hangsúlyozzuk a tanulási eredményalapú szemlélet megerősítését, a tudásmenedzsment fontosságát – a kutatási tényeken alapuló oktatásfejlesztés hatékonysága mellett hivatkozással a megváltozott tanulási szokásokra és információbefogadási utakra, valamint magának a tudás fogalmának újraértelmezésére.

A felsőoktatásnak a fiatalok sikeres életpályájához való hozzáadott értékei között a legfontosabbak közé tartozik a szakmai és értelmiségi kompetenciák kialakítása, illetve a hallgatói „értelmező közösségek" létezése, melyek megerősítik a felsőoktatási tudástartalmak internalizálását és komoly társadalmi tőkeforrást jelentenek a későbbi életpálya során. Ennek értelmében fontosnak tartom a tanszéki hallgatói kutatómunka támogatását, a tanszéki *Tudományos Diákkör* életre hívását és támogatását, ezzel összefüggésben pedig a hallgatók munkáinak publikálásra való előkészítésének mentorálását és közlésének támogatását, akár szakfolyóiratban, akár tanulmánykötetben.

A kezdeményezésemre létrejött *Tanulmányok a Társadalomról* című könyvsorozat jelenleg az Alkalmazott Társadalomtudományok Tanszék, az ETSZK Szociális Munka és Szociálpolitika Tanszék, és a BTK Szociológia Tanszék közötti együttműködésben közli a hallgatók, szakmai bírálaton átesett tudományos diákköri dolgozatait. Terveim között szerepel az együttműködő tanszékek körének bővítése az SZTE más karain működő tanszéki szakmai kapcsolatok körében.

A Tanszék oktatási feladatainak ellátásával kapcsolatos fejlesztési elképzeléseimet az alábbi kulcskifejezésekkel foglalhatjuk össze:

- kollaboratív tudásépítés
- értéktelített képzések
- a hallgatók személyes mentorálása
- cselekvőképes tudás nyújtása, átadása, tanulásmenedzsment
- eleven oktató-hallgató közösség
- a legfrissebb kutatási tényeken alapuló oktatás
- innovatív módszertanok integrálása
- kreatív hallgatói kutató műhelyek
- tehetséggondozás

c) Tudománymenedzsment

Tanszékünk szorosan vett kereteiben két, a kari tudományos adatbázisban regisztrált kutatócsoport működik: a *Közösségi Értékek Műhelye* és az *SZTE Ifjúságkutató Csoport*.
E két kutatóműhely munkáját természetesen messzemenően támogatom és fontosnak tartom a tanszéki munkatársak további kutatócsoport-alapítási terveinek megvalósításának segítését, illetve támogatom a kollégák bekapcsolódását az SZTE, valamint más hazai és a nemzetközi tudományos térben elismert kutatócsoportok munkájába.

A Tanszék együttműködésével jelenleg a következő tematikában folynak csoportos kutatómunkák

- A gyermek és ifjúsági korosztályok életvilága, értékorientációi és jövőtervezése
- A magyarországi társadalom- és szociálpolitika története
- Állampolgári nevelés az Ember és társadalom műveltségterület tanóráin és azon kívüli nemformális képzésekben
- Oral History, személyes narratívák, elbeszélt történelem

A Tanszéknek és munkatársainak jelenleg szoros kapcsolata van az alábbi tudományos csoportokkal, testületekkel, műhelyekkel, melyekkel erősíteni szeretnénk az együttműködést.

SZTE Tanszékek:

Szociálpedagógus-képző Tanszék (JGYPK)
Szociális Munka és Szociálpolitika Tanszék (ETSZK)

Szociológia Tanszék (BTK)
Vallástudományi Tanszék (BTK)
Politológia Tanszék (ÁJTK)

Doktori Iskolák (ahol a tanszék munkatársai oktatnak, témakiírók):

SZTE Neveléstudományi Doktori Iskola
SZTE Történelemtudományi Doktori Iskola
BCE Társadalmi Kommunikáció Doktori Iskola

Tudományos műhelyek:

Emlékpont
HERA Állampolgári nevelés és oktatási jogok Szakosztály
MTA SZAB Állampolgári kompetenciák munkacsoport
MTA SZAB Szociológia Munkabizottság
MTA Tantárgy-pedagógiai Kutatási Program

Kutatóhelyek:

Európai Ifjúsági Kutató-, Szervezetfejlesztő és Kommunikációs Központ
MTA–SZTE Elbeszélt Történelem és Történelemtanítás Kutatócsoport

Nonprofit szervezetek:

Barankovics István Alapítvány
Bálint Sándor Szellemi Örökségéért Alapítvány
Dél-Magyarországi Pedagógiai Alapítvány
Magyar Szociológiai Társaság
Rézler Gyula Alapítvány
Szegedi Keresztény Roma Szakkollégium

Szakmai együttműködések megszületését kezdeményezzük további partnerekkel, és ezeknek eredményeként közös projektek, kutatások, pályázatok kidolgozását és megvalósítását.

Fentiekben leírt tematikát bővítve, a tanszék hallgatóinak bevonásával és a társtanszékekkel együttműködésben *kutató műhelytábort* tervezünk megszervezni és megvalósítani az alábbi tematikában, több éves kutatási programként:

- Közösségek – civilek, a civilek részvétele/bevonódása a döntési folyamatokba
- Az iskola és a közösségek, generációk közötti kapcsolatok (a települési értékek, a lokális értékek, a honismereti nevelés – és az iskola)
- A gyermekek és fiatalok szabadidő-eltöltése, értékorientációi, közösségi terek

- Állampolgári és közösségi szerepekre való felkészítés módozatai
- Oktatási konfliktusok elemzése, megegyezéses megoldások lehetősége
- Intézményi lehetőségek a konfliktusok kezelésére
- Fiatalok képe a településről, magukról, a fiatalok jövőképe, jövőtervezés, munkaerő-piacra való átmenet tervei és lehetőségei

Fontosnak tartom az oktatók egyéni tudományos és tudományos ismeretterjesztő tevékenységét, valamint társadalmilag fontos témákban szakmai/közéleti szerepvállalását, ezért a lehetőségek szerint fokozottan támogatjuk a konferencia-részvételeket, publikációk megjelentetési (peer review regisztrációs költségeit), különös tekintettel az *Open Access publikációkra és a nemzetközi tudományos konferenciák*ra.

A Tanszék az alkalmazott társadalomtudományok olyan modern tudományos irányzatainak képviseletét tekinti fő feladatának, amelyet a Szegedi Tudományegyetemen jelenleg egyedüliként lát el saját képzései és más képzések számára. Ennek keretében *olyan társadalomtudományi területeket és módszertanokat fejleszt, oktat,* amelyek kapcsolódási pontokat, integrációkat valósítanak meg mindenekelőtt a pedagógusképzésekhez kapcsolódóan, de más karok bizonyos képzései számára is, mely képzések köre a későbbiekben akár bővíthetőek is. A tanszék személyi összetétele, többrétű társadalomtudományi háttere már ma is alkalmassá teszi e feladatok ellátására, természetesen a későbbi fejlesztésekben ezt figyelembe véve. A társadalomtudományi ismeretek köre mára egyre több szakma, tudományág tevékenységi körébe integrálódott, amelyek jelentősen bővítik e területek művelőinek hatékonyságát, piacképességét. Ilyenek a tudás, a tudás-közvetítés, a bevonás, a konfliktuskezelés ismereti, módszertani elemeinek alkalmazása, implementációja.

Már ma is a tanszék tevékenységének jelentős eredményeként tekinthetünk az állampolgári ismeretek és kompetenciák integrációjára, a közösségek részvételi (participációs) eljárásainak, a kooperáció, konfliktuskezelés, problémamegoldás technikáinak, eljárásainak, továbbá a társadalomtörténet (pl. holokauszt, 1956) és társadalmi diskurzusok, narratívák, kollektív emlékezet, kommunikáció oktatás-módszertani fejlesztéseinek eredményeire, mely területeken *a globális kihívások és tudományos trendek által meghatározott módon további jelentős fejlesztési lehetőségek kínálkoznak*.

A SZTE nemzetközi láthatóságát erősítendő fontosnak tartom az együttműködő karok további bővítését, tanszékek és szakok további együttműködését a társadalomtudományok területén is. Ezen együttműködésekben a Tanszékünk legfontosabb hozzáadott értéke az alkalmazott társadalomtudományoknak *a nemzetközi tudományos térben is releváns* megközelítései és kutatásmódszertanai által meghatározott szemléletmódja lehet, a kutatási referenciáink és eredményeink mellett.

Az alkalmazott társadalomtudományi területek kötődnek olyan speciális módszertanokhoz, technikákhoz, mint pl. civil participáció, szakpolitikai-, intézményi-, szervezeti hatásvizsgálatok, sajátos dialógus- és csoportos problémamegoldó-, tervező technikák, alternatív vitarendezési módszerek és eljárások, vagy beavatkozási, tanácsadói technikák. Ezeket széles körben alkalmazzák nem csak a pedagógia, vagy szociális területeken, de menedzsment és jogi területeken is. Tanszékünk számára e területek képviselete jelentős tudományos és oktatási szerepek fejlesztését teszi indokolttá. (Példaként említem a tanszéki keretben folyó *Ifjúságügyi tervező és szaktanácsadó* szakirányú továbbképzést, vagy a tanszékünk által menedzselt, karközi kooperációval fejlesztés/kidolgozás alatt álló *Emberi erőforrások* MA szakot, mely azért került a társadalomtudományi képzésekhez besorolásra, mert döntően alkalmazott társadalomtudományi területre és technikákra alapul.)

3. Vezetői elképzelések részletes tervei a gazdálkodásról és a személyi fejlesztésekről

E kérdésben az SZTE szabályzatai és felsőbb jogszabályok rajzolják körül a teret. A tanszékvezetőként minden ilyen vonatkozó szabályozónak rigorózus módon való megfelelés mellett érvelek, tekintettel az SZTE működését meghatározó intézményi alapelveire és hagyományaira.

A finanszírozási helyzet ismeretében elképzeléseim homlokterében az áll, hogy lépéseket kell tenni abban az irányban, hogy egyrészt a tanszék költségvetési kereteit le kell határolni más intézeti keretektől, és ezzel a tanszéki gazdálkodási funkciót megteremteni, másrészt pedig növelni kell a tanszék saját bevételi forrásait, pályázati forrásokból, külső (akár piaci) megrendelések (kutatás, szakértés) teljesítéséből, rövid ciklusú költségtérítéses képzésekből.

A gazdálkodásról, az eszközök és források felhasználásáról, valamint a bevételek elszámolásáról vallott nézeteim röviden:

- prudens és átlátható gazdálkodás
- tanszéki működési keret lehatárolása az intézetitől
- saját bevételek növelése
- külső források bevonása

A Tanszék személyi állománya jelenleg hét főből áll, melyből öt fő minősített oktató (főiskolai tanár, egyetemi docensek, főiskolai docensek). A szervezeti egység személyi fejlesztésére vonatkozó közép- és hosszú távú elképzeléseimben az áll, hogy a korábbiakban leírt magasabb rendű jogszabályoknak, Intézményi és Kari szabályzatoknak megfelelve és a Kar vezetésével egyeztetett módon, a kari vezetés támogatásával sarkallni szeretném új kollégák felvételét a kilépő státuszokra és ezzel együtt az oktatói utánpótlás biztosítását az új belépőkkel (demonstrátor, gyakornok, tanársegéd), a tanszéki munkatársak tervezett előlépésének támogatása mellett, megőrizve az idősebb oktatói generációk által felhalmozott tudástőkeforrásokat, és a generációk közötti értéktranszfer folyamatokat a nívós és fejlődni képes működés megvalósulásához.

JANCSÁK CSABA

Pályázat
a Szegedi Tudományegyetem
Juhász Gyula Pedagógusképző Kar
Alkalmazott Társadalomismereti és Kisebbségpolitikai Intézet
Alkalmazott Társadalomtudományok Tanszék
tanszékvezetői megbízásának ellátására

2025. február 20.

1. Az eddigi vezetői tevékenység összefoglalása

2019 januárjától vezetem a JGYPK Alkalmazott Társadalomtudományok Tanszékét, melynek főállású munkatársai és a bevont szakemberek oktatási, képzési, fejlesztési és kutatási feladatokat látnak el.

A tanszék esetében, jómagam és a kollégáim által kifejtett igen komoly erőfeszítések eredményeként négy év alatt sikerült megvalósítani a hallgatói létszám megnyolcszorozását, új mesterszakok és szakirányú továbbképzések akkreditálásával és indításával.

Mindemellett energiáinkat és szakismereteinket arra is mozgósítottuk, hogy két angol nyelvű képzés (2 éves Human Resource Counselling mesterszak és 1 éves részismereti képzés) kidolgozásával és indításával erős talapzatra helyezzük a tanszék működését. Az angol nyelvű képzéseink kapcsán a Nemzetközi és Közkapcsolati Igazgatóságtól kapott információk alapján állíthatjuk, hogy komoly érdeklődés érzékelhető, amely érdeklődés dinamikusan növekedik majd az angol nyelvű mesterszak elindulásával. Mindez komoly bevételi forrásokat jelenthet már rövid távon is.

A 2024. évi felvételi statisztika alapján elmondható, hogy tanszékünk magyar nyelven folyó mesterképzéseinek első évfolyamos hallgatóival a Karra felvett első évfolyamos mesterképzési hallgatók egyharmadát oktatja.

Tanszéki célkitűzéseink értő támogatásáért köszönettel tartozom a Kar és az Egyetem vezetésének, kiemelten pedig Prof. Dr. Rovó László

Rektor Úrnak és Dr. Fendler Judit Kancellár Asszonynak, továbbá a Karunk támogatást nyújtó kollégáinak.

Mindez nem valósulhatott volna meg kollégáim magas szintű, elkötelezett részvétele nélkül, melyért hálás vagyok.

1.1 A tanszék kereteiben folyó oktatómunka

A tanszékvezetői időszak alatt saját keretben kidolgozott és indított szakok/képzések

A Tanszék jelenlegi oktatási/képzési portfoliója

Szak neve		Mikortól indult
Közösségi és civil tanulmányok	mesterképzés	2019
Emberi erőforrás tanácsadó	mesterképzés	2023
Human Resource Concelling	mesterképzés angol nyelven	2025
Preparatory courses in the field of social sciences and humanities	angol nyelvű részismereti képzés	2024
Roma integrációs tanulmányok pedagógus szakvizsgára felkészítő	szakirányú továbbképzés	2023
Állampolgári ismeretek pedagógus szakvizsgára felkészítő	szakirányú továbbképzés	2020
Ifjúsági tanulmányok	szakirányú továbbképzés	2007
Állampolgári ismeretek és kompetenciák fejlesztése az iskolában	30 órás pedagógustovábbképzés	2019
Konfliktuskezelés és bevezetés az	30 órás	2019

nevelési-oktatási intézményekben alkalmazható vitarendezési eljárásokba	pedagógustovábbképzés	

Tanszéki részvétel nem tanszéki gondozású szakok oktatásában
Kisebbségpolitika mesterképzés (SZTE JGYPK)
Közép-Európa tanulmányok mesterképzés (SZTE JGYPK)
Roma Integrációs Tanulmányok minor szak (SZTE JGYPK)
Szociálpedagógia alapképzés (SZTE JGYPK)
Szociális munka alapképzés (SZTE ETSZK)
Szociálpolitika mesterképzés (SZTE ETSZK)
Politológia alapképzés (SZTE ÁJTK)
Tanárképzés (JGYPK)

Oktatott hallgatók száma (saját szakok)

Szak, képzés neve	képzés típusa	Mikortól indul	Jelenlegi össz-hallgatói létszám
Közösségi és civil tanulmányok	mesterképzés	2019	13
Emberi erőforrás tanácsadó	mesterképzés	2023	56
Human Resource Concelling	mesterképzés angol nyelven	2025	7
Roma integrációs tanulmányok pedagógus szakvizsgára felkészítő	szakirányú továbbképzés	2023	4

Az egyetem bármely hallgatója által szabadon választható kurzusok (ESZV)

Kurzus neve	Együttműködő partner	Meghirdetés	A kurzust elvégzett hallgatók száma (fő)
A civil szervezetek szerepe és lehetőségei Magyarországon.[20]	A Miniszterelnökség Civil és Társadalmi kapcsolatok államtitkári hivatalával közösen szervezett kurzus vendégelőadói között 7 államtitkár / helyettes államtitkár tartott előadást.	2023. ősz 2024. ősz	55
Párkapcsolati kérdések - Gyermekkoron túl, családon innen[21]	SZTE Családbarát Egyetem, Három Királyfi Három Királylány Mozgalom	2024. tavasz 2024. ősz	201
Bevezetés a Szegedi Tudományegyetembe	SZTE KK Egyetemi Könyvtár	2023. ősz 2024. ősz	88

[20] https://www.youtube.com/watch?v=78xsDxJQozs
[21] https://www.youtube.com/watch?v=mAHcnvmxeaw

1.2 Hallgatói elégedettségmérés: tanszéken folyó oktató-munka hallgatói véleményezése

Büszkék vagyunk a tanszéki képzések hallgatói által kimagaslóan elismert oktatási tevékenységünkre. A mérési eredményeket, a kapott visszajelzéseket beépítettük a képzések fejlesztésébe.

2024 őszi félév: https://socialstudies.hu/hirek/lezarult-a-2024-25-tanev-i-felevi-oktatas-hallgatoi-velemenyezese/
2024 tavasz: https://socialstudies.hu/hirek/lezarult-a-2023-24-tanev-i-felevi-oktatoi-munka-hallgatoi-velemenyezese/
2023 ősz: https://socialstudies.hu/hirek/hallgatoi-elegedettsegfelmeres-2023-oszi-felev/
2023 tavasz: https://socialstudies.hu/hirek/oktatoi-munka-hallgatoi-velemenyezese/
2022 őszi: https://socialstudies.hu/hirek/a-tanszeken-folyo-oktatomunka-hallgatoi-velemenyezese-2022-oszi-felev/
2022 tavasz: https://socialstudies.hu/hirek/a-tanszeken-folyo-oktatoi-munka-hallgatoi-velemenyezese-2022-majus/

1.3 A tanszék humán erőforrásai

A Tanszék oktatói állománya

	létszám (fő)	főiskolai tanár	habilitált egyetemi docens	egyetemi docens	főiskolai docens	adjunk-tus	tanár-segéd
2021	4	1	1	1	1	-	-
2022	4	-	2	1	1	-	-
2023	3	-	2	-	1	-	-
2024	3	-	2	-	1	-	-
2025	2	-	2	-	-	-	-

A főállású tanszéki oktatók heti óraterhelése

oktató		NGD	KMR*	JCS
2024/2025 tanév	I. félév	13,64	13,92	17,85
	II. félév	5,28**	6,2	14,71
2023/2024. tanév	I. félév	13,26	17,88	14,35
	II. félév	9,56	13,35	10
2022/2023. tanév	I. félév	7,21	17,57	14,9
	II. félév	7,5	5,8	11,9
2021/2022. tanév	I. félév	5,9	21,3	13,57
	II. félév	10,57	13,2	9,2
2020/2021. tanév	I. félév	-	18,2	26,1
	II. félév	-	13,2	10,57

* 2025. januártól nyugdíjas
** Az angol nyelvű mesterképzés órái nélkül

1.4 Kutatási és publikációs tevékenységek

A Tanszék publikációs tevékenysége[22]

	közlemények száma	Közleményekre eső független hivatkozások száma
2020	64	141
2021	37	92
2022	19 (melyből Q2 1db)	85
2023	17 (melyből Q1 1db, továbbá D1 1 db)	117
2024	23 (melyből Q1 1db)	38

Konferenciaszereplések:
Tanszékünk szakmai-tudományos aktivitását, ugyanakkor a tudományos közösségbe való magas fokú beágyazottságát jelzi, hogy rendszeresen meghívást kapunk MTA minősítésű konferenciákon való előadás tartására,

[22] https://m2.mtmt.hu/api/institute/20749

Tanszékünk oktatói rendszeres előadói az alábbi MTA Bizottság, Albizottság által rendezett konferenciának:

Országos Neveléstudományi Konferencia (ONK)
2024: https://socialstudies.hu/hirek/tanszekunk-az-orszagos-nevelestudomanyi-konferencian/
2023: https://socialstudies.hu/hirek/egyetemunk-oktatoi-a-xxiii-orszagos-nevelestudomanyi-konferencian/
2022: https://socialstudies.hu/hirek/683/
2021: https://socialstudies.hu/hirek/kutatasok-a-tortenelem-es-allampolgari-ismeretek-oktatasa-valamint-a-tanulok-tortenelmi-tudatossaganak-fejlesztese-temateruleten/

Hungarian Conference on Educational Research (HUCER)
2024: https://socialstudies.hu/hirek/oktatoink-eloadasai-a-hucer2024-konferencian/

II. Emlékezetpedagógiai Konferencia
2022: https://socialstudies.hu/hirek/oktatoink-a-ii-emlekezetpedagogiai-konferencian/

Ugyanakkor fontosnak tartjuk az intézményi konferenciákon való szereplést is:

150 éve a Pedagógusképzésért Konferencia
2023:https://socialstudies.hu/hirek/oktatoink-es-hallgatoink-eloadasai-a-150-eve-a-pedagoguskepzesert-cimu-konferencian/

Romaság határok nélkül Konferencia
2022: https://socialstudies.hu/hirek/romasag-hatarok-nelkul-konferencia/

1.5 A tudományos utánpótlás nevelése, a hallgatók tudományos munkájának mentorálása

A tanszékünk által gondozott *Tanulmányok a társadalomról* könyvsorozat tehetséges hallgatók, szakértői mentorálás mellett született tudományos diákköri munkáit publikálja. Támogatjuk diákjaikat abban, hogy a mesterképzésére, a doktori iskolába történő felvételkor, vagy épp egy munkahelyi állásinterjún dokumentálni tudják: az átlagos hallgatói telje-

sítménynél magasabb színvonalon állnak, kortársaiknál már jóval többel járultak hozzá saját szakmai életútjuk megalapozásához.[23]

Országos Tudományos Diákköri Konferencia 2023. = 2 különdíj[24]

Hallgatói prezentációs verseny 2024
https://socialstudies.hu/hirek/tarsadalomtudomanyi-prezentacios-verseny-2024/
https://www.youtube.com/watch?v=SiIXIGWGVvg

Az éves UNKP konferenciákon hallgatóink bemutatták kutatásuk legfrissebb eredményeit
2024: https://socialstudies.hu/hirek/hallgatonk-az-unkp-osztondijasok-eves-konferenciajat/
2023: https://socialstudies.hu/hirek/hallgatonk-eloadasa-az-unkp-konferencian/

Tanszéki rendezvény, hallgatói előadások a kutatók éjszakáján:
2023: https://socialstudies.hu/hirek/diakkori-eloadasok-a-kutatok-ejszakajan/

[23] https://socialstudies.hu/tanulmanyok-a-tarsadalomrol-konyvsorozat/
[24] https://socialstudies.hu/hirek/tanszekunk-hallgatoinak-sikerei-a-36-otdk-n/

2. Vezetői elképzelések (oktatásról, kutatásról, illetőleg egyéb feladatellátásról)

2.1

A Juhász Gyula Pedagógusképző Kar hagyományai szerint Magyarország legrégebbi tanár- és pedagógusképző intézménye, mely szegedi működésének száz éves évfordulóját három év múlva ünnepli. A kar az ezredforduló óta szerves részévé vált a százéves Szegedi Tudományegyetemnek, melynek oktatási, képzési, kutatási és értelmiségnevelő missziójához komoly hozzáadott értékeket mutathat fel. Intézményünk elsődleges hivatásának az alapmester, az osztatlan pedagógus- és tanárképzés továbbá a szak- és szakirányú képzések, illetve rövid ciklusú továbbképzések eredményes megvalósítását tekinti, de az oktatás és képzés mellett ugyanekkora hangsúllyal vallja a humanista, értékőrző és -teremtő értelmiségnevelő küldetését. Az Alkalmazott Társadalomtudományok Tanszék értékvilága hagyományosan ember- és hallgatóközpontú mentalitáskultúrát alkot.

Az SZTE polgáraiként valljuk, hogy az oktatás és képzés magas szinten folytatott kutatási feladatok vállalása nélkül nem valósulhat meg eredményesen, ezért törekszünk a kutatási eredményeknek az oktatási folyamatokba való beemelésére, a tényeken alapuló oktatásfejlesztésre.

Ugyanakkor korszerű felsőoktatás nem működhet a hazai és nemzetközi tudományos közösségbe való beágyazottság nélkül, illetve a Kar és az Egyetem falain túlmutató intézményi, vállalati és civil szervezetekkel való élő kapcsolatok nélkül. Mindezt nemcsak a képzés gyakorlati vetülete miatt tekintjük fontosnak, hanem amiatt is, hogy a munkapiac és a munkaerőpiac szereplőitől kapott visszajelzések és igények alapján folyamatosan modernizáljuk a szakjainkat, képzéseinket, illetve új képzéseket, képzési elemeket fejlesszünk.

A változó társadalmi szerepelvárások Intézményünket, Intézetünket és Tanszékünket egyaránt innovatív légkör megteremtésére ösztönzik. Ez a változásra való készség, a kihívásokra való gyors és tervezett reagálás nem mond ellent az Egyetem, a Kar, az Intézet és a Tanszék múltjában gyökerező tapasztalatok felhasználásának és hagyományos értékeink megőrzésének, hanem éppen azt üzeni nekünk, hogy a derűs mikroklíma, a pozitív támogató légkör, továbbá a tanszéki munkatársak, a kar és az egyetem – tanszékünkkel azonos tématerületek – oktatóival, munkatársaival való együttműködése a közös célok elérésében fontos hozzáadott értéket jelenthet.

Ez a szervezeti klíma – kialakítása és megőrzése esetén – komoly erőforrást jelenthet ahhoz, hogy az alap- és kiegészítő feladatok ellátása a társadalmi és gazdasági környezet gyors változásainak közepette is pozitív irányban változzon.

Napjaink VUCA[25] világában, amikor a napi praxis és a mikromenedzsment sok esetben hangsúlyosabbá válik a szervezeti egység létezésének alapvető céljánál, oktatási filozófiájánál és az egyetemhez kötődő oktatói és hallgatói generációkon átívelő értékek[26] szerinti működésnél, különösen fontos, hogy az üzemeltetés mellett a vízió és a misszió közös átgondolására, megbeszélésére és közösségi tervezésre legyen szándék, jusson idő és figyelem a tanszék vezetése és munkatársai részéről egyaránt. Mindebből következik, hogy egy 21. századi egyetem korszerűen működő tanszékének AVICA[27] vezetői szerepvállalásra van szüksége. Ezzel a szerepmeghatározással és -megvalósítással habitusomnál fogva jól tudok azonosulni.

A demográfiai folyamatok, a munkaerőpiaci átrendeződés, és a technológiai fejlődés jelentős hatással van az egyetem/kar/tanszék képzési portfoliójához hasonlatos intézmények jövőjére. A kiváló hallgatókért, a motivált hallgatókért (és általában a hallgatókért) folyó küzdelem azt is jelenti, hogy a társintézmények konkurencia versenyében a korszerű, kutatási tényeken alapuló, gyakorlatorientált, az új nemzedékek sajátosságait figyelembe vevő, arra építő képzések elismertsége meghatározza a felsőoktatási képzés- és képzőhely-választást.

A kollaboratív tudásépítés, az innovatív módszertanok alkalmazása, a kooperatív légkör és az legmodernebb IKT technológiák használata ma már nem a modernitás, a modernizálás jelszavai, hanem a jelen valósága és szükségszerűség a Kar és az Egyetem küldetésnyilatkozatának való megfelelés, illetve a felsőoktatási színtér szereplői által megfogalmazott a társadalmi elvárásoknak való alapszintű megfelelés szempontjából.

Szükségesnek látom (éppen a korábban leírt hallgatókért folyó verseny okán) a neves és szakmai körben elismert külső szakemberek bevonását a képzésekbe. Erre lehetőséget teremtenek az akkreditációs szempontok és elvárások, de a hallgatók részéről is fokozódó igényeket láthatunk. A külső szakemberek erősítik a képzések gyakorlatorientáltságát, a

---

[25] VUCA = Volatility – változékony / hirtelen változó; Uncertainty – bizonytalan / kiszámíthatatlan; Complexity – összetett / bonyolult; Ambiguity – kockázatos / többértelmű

[26] tudás, szolidaritás, közösség, empátia, autonómia, szubszidiaritás, véleményszabadság, etika, intellektuális becsületesség

[27] AVICA = Agile – agilis; Value-oriented – értékőrző és értékteremtő; Inspired/Inspiring – inspirált és inspiráló; Collaborative – együttműködő; Appreciative – elismerő

munkaerőpiaci elvárásoknak való fokozottabb megfelelést és hozzáadott értéket jelentenek a brandépítő hatásokban is.

Az Európai Oktatási Térségben és a globális térben megjelent új kihívásoknak való magas szintű megfelelés végett kiemelten fontosnak tartjuk az egyetem nemzetköziesítési törekvéseinek támogatását, az abban való komoly részvételt.

A tanszékek oktatási autonómiájának, gazdálkodási lehetőségeinek és felelősségének szempontjából, a vállalkozási és bevételszerző képességének növelése céljából időszerű élni a modellváltás következtében megnyíló lehetőségekkel, például a „piacosítható" képzések és szolgáltatások menedzselésével, fejlesztésével is.

2.2

Jelen felsőoktatásunk egyik legnagyobb kihívása, hogy miképpen lehet a helyes arányt kialakítani az alapfeladatot jelentő oktatási/képzési és a tudományos kutatási szerepelvárások között.

A folytatott képzések esetében nagy és egyre nagyobb elvárás az inert, életidegen, „naftaliszagú" elméletek elhagyása (a hallgatók fejének szecskákkal való megtömésének[28] elkerülése) és a pragmatikus szemléletmód, a gyakorlatorientáltság innovatív megvalósítása, tehát a bevezetés az egyes szakmaterületek hétköznapi praxisába. Ez azzal jár, hogy szükséges a munkapiaci gyakorlatot folytató szakemberek tudásának bevonása és aktív részvétele. Az oktatói munkában komoly tekintéllyel, a képzések eredményes megvalósításában nagy hozzáadott értékkel szerepelnek a gyakorlat képviselői és az ő általuk hordozott tapasztalati tudás. Ugyanakkor éppen a fenti szerepmegvalósítás eredményességi céljkijelöléséből következik az is, hogy a hatékony gyakorlat- és praxisorientált képzőtevékenység nem valósulhat meg olyan alkalmazott kutatások folytatásával, amely a szakmai tématerület esetében új eredményeket, a hétköznapi szakmai praxis mélyebb megismerését és – a képzésbe való szerves bevonása folytán – a képzések kutatási tényeken alapuló fejlesztését, tehát korszerűségét is meghatározza. Ezen kutatási tényeken alapuló fejlesztések azonban nemcsak a képzések tartalmi elemeit kell, hogy érintsék, tehát nemcsak arról van szó, hogy az ilyen saját (oktatók és kutatócsoportok által folytatott, a hálótervekben, a tantárgyleírásokban, a tantárgyak oktatási és segédanyagaiban megjelenő) kutatásalapú

[28] Szent-Györgyi Albert

fejlesztések jöjjenek létre, de ezeken kívül szükséges monitorozni az oktatási és képzési folyamatok hatékonyságát, azaz hatás- és értékelő vizsgálatok eredményei által formálni, modernizálni a képzéseket és a képzések részelemeit is.

Szükséges tehát, hogy az egyes szakok és képzések megvalósításában egyszerre legyen jelen a gyakorlatorientált szemléletmód és a kutatások eredményeinek beépítése. Az előbbi esetében az elvárás a praxist képviselő munkatársak felé a szakma gyakorlásának köréből származó ismeretek bővítése és folyamatos frissítése, az utóbbiban pedig az új kutatási eredmények létrehozása és azok publikálása, megosztása. Az előbbi körbe tartozó munkatársak a munkapiaci elismertség növeléséhez, az utóbbiba tartozó munkatársak pedig a hazai és nemzetközi tudományos elismertség növeléséhez járulhatnak hozzá.

Az oktatási és képzési feladatok eredményes megvalósítása azonban nem jöhet létre anélkül, hogy az értelmiségnevelést, mint célt nem emeljük be a látóterünkbe. Az értelmiségnevelés szempontjából fontosnak tartom az Egyetemünk és a JGYPK által egy évszázad óta képviselt, őrzött és az új nemzedéknek továbbadott tradicionális értékeket, valamint a „nagy elődök", ikonikus oktatók, illetve az általuk létrehozott tudás tiszteletét. Ennélfogva, amikor a múlt században vagy megelőző korszakokban született elméleti tudáselemek szerepeltetésének a modern oktatás számára való újragondolásáról beszélek, akkor a „nagy könyvek" és elméleti alapok esetében nem azoknak a képzéseinkből való kiradírozása, hanem éppen ellenkezőleg a tudás korszerű módon való bevonása, érvényes értékeinek megjelenítése mellett érvelek. Meggyőződésem, hogy az út a kiválósági célok eléréséhez a műveltség alapú és a pragmatikus oktatási filozófiák szakspecifikus arányát megvalósító szerepelvállalás és feladatvégzés, amely esetben a Tanszék „place of exellency"-vé válhat, hozzájárulva a Szegedi Tudományegyetem JGYPK küldetésének megvalósításához.

A hallgatók tervszerű és tudatos személyiségfejlesztéséhez Karunk, Egyetemünk és kultúránk által őrzött társadalmi értékekkel azonosuló, a közös célokat elfogadó, az egyetemi és a kari küldetésnyilatkozatunkban leírtakat valló és képviselő, önmagukban bízó és a kari közösség tagjaként megbecsültségnek örvendő munkatársak aktív részvétele szükséges, különösen akkor, amikor a felsőoktatás környezetéből fakadó új kihívásoknak[29] való megfeleléshez, valamint az új hallgatói generációk sajátossága-

[29] instabilitás, értékválság/értékváltás, társadalmi és gazdasági válságjelenségek, globalizmus/globalizáció

inak és új típusú sebezhetőségeinek[30] ellensúlyozásában, kiküszöbölésében, a szakmai nívó megőrzésében és emelésében szilárd talapzatra, eleven értékrendszerre van szükség.

2.3

A Teljesítményértékelési Rendszerben, illetve az intézményi közfeladat finanszírozási szerződésben a teljesítményarányos minőségi támogatás soraiba tartoznak a publikációs mutatók.

Az MTMT statisztikáiból látható, hogy minőségi teljesítménymutatók tekintetében nőtt az intézmény olyan tudományos publikációinak száma, amelyeket közlő tudományos periodikák WoS/Scopus azonosítóval rendelkeznek, és amelyek legalább Q2 minősítésű folyóiratban jelentek meg. A Tanszék tudományos hatókörét és hatását jelzi, hogy nőtt a munkatársai által folytatott kutatások eredményeire vonatkozó, a legmagasabban minősített D1, Q1, Q2 periodikákban megjelent közleményekben szereplő idézetek száma is.

E szempontból a fontos számítási adatok az MTMT-ből származnak, ezért hangsúlyos elvárás, hogy a Tanszék publikáló munkatársai a közleményeik (elsősorban a tudományos közlemények) adatait a továbbiakban is aktuálisan vigyék fel az MTMT-be és folyamatosan frissítsék, tartsák karban a műveikre történt hivatkozások bevitelével, importálásával is.

2.4

A Szegedi Tudományegyetem Tanulmányi és vizsgaszabályzatának az új társadalmi kihívásoknak való megfelelés céljával történt korszerűsítésének a JGYPK-ra vonatkozó egyik legnagyobb eredménye a megtartó képesség növelése, a lemorzsolódás csökkenése volt.

Az új képzések létrehozásával és indításával, illetve a régebb óta üzemelő képzések körében konstatálható trendek következtében a Tanszék által gondozott szakok hallgatói létszáma növekedik.

---

[30] individualizáció, elmagányosodás, begubózás, internetaddikció, a manipulációnak való kitettség, a tudás létrehozása iránti tisztelet átalakulása, a „nagy elődökről" és szerzőségről való vélekedések tévképzetei, az olvasási kultúra átalakulása, a műveltség devalválódása, a lefelé tartó tudatlansági spirál

A képzéseink esetében a minőségelvet nem adhatjuk fel, de meg kell tennünk a szükséges fejlesztéseket, amelyek a hallgatók lemorzsolódása esetében korszerűek, hatékonyak és értékeket hordoznak, illetve a továbbiakban is támogatják az eddigiekhez hasonlóan csekély lemorzsolódást.

A JGYPK a hallgatói statisztikákból kiolvashatóan jellemzően Dél-alföldi rekrutációs bázissal bír, leginkább a régióból fogad és a régió számára képez diplomás szakembereket. Ugyanakkor néhány szak esetében ez az „akciórádiusz" túlmutat a közigazgatási régió határain, de kirajzolódik egy nemzetközi dimenzió is, amelyben a Tanszék új képzéseivel megjelent. Az angol nyelven folytatott Human Resource Counselling mesterképzési szak, illetve a részismereti képzés (Preparatory courses in the field of social sciences and humanities), tehát a képzések hallgatói összetétele alapján látható, hogy ezen az innovatív feladatvállalások globális érdeklődéssel és beiskolázási hatókörrel bírnak.

Ugyanakkor a képzés specifikus jellege folytán ilyen terveket (megfelelő szakmai támogatás és az elindításhoz szükséges erőforrások mellett) alkothat a Tanszék más szak (Közösségi és civil tanulmányok, Ifjúsági tanulmányok, Interdiszciplináris családtudomány) esetében is.

2.5

A Szegedi Tudományegyetemnek egyik kiemelt szinten kezelt, meghatározó célja a nemzetköziesítés, amely feladataiban a JGYPK tanszékének is szerepet kell vállalnia, a vállalt szerepet magas minőségben teljesíteni.
Az általam vezetett tanszéken jelenleg két képzést (egy mester, egy részismereti) hirdetünk meg, szemeszterenként 4000 euróért. Ez a létszám és a magasabb tandíj komoly bevételi forrást jelenthet (az egyetemnek, a karnak és a tanszéknek is), amely forrás nemcsak a nemzetközi, de a magyar nyelvű képzéseink esetében is fejlesztő hatással bír. Fontosnak tartom e forrás prudens és jól tervezhető módon való kezelését és a tanszék kezelésébe kerülő „bevételi" rész (mint szilárd talapzat) biztosítását és hatékony felhasználását.

2.6

Véleményem szerint a Alkalmazott Társadalomtudományok Tanszék szerepmegvalósítása során komoly hozzáadott értékekkel bír az alábbi, a „Sustainable Development Goals" körébe tartozó területeken:

SDG 1 – A szegénység felszámolása fenntartható fejlődési célhoz kapcsolódó output
SDG 5 – Nemek közötti egyenlőség fenntartható fejlődési célhoz kapcsolódó output
SDG 10 – Egyenlőtlenségek csökkentése fenntartható fejlődési célhoz kapcsolódó output

Elsősorban az alábbi képzéseink által: Roma Integrációs Tanulmányok pedagógus szakvizsgára felkészítő szakirányú továbbképzési szak és Állampolgári nevelés pedagógus szakvizsgára felkészítő szakirányú továbbképzési szak, továbbá az egyetem bármely hallgatója által szabadon választható a Családszociológia valamint a hallgatók körében rendkívül népszerű Párkapcsolati kérdések című kurzusok által.
Meggyőződésem, hogy e célok esetében a Tanszék elismertséget jelentő módon járul hozzá az SZTE 3. missziójának megvalósításához.

3. Vezetői elképzelések a gazdálkodásról, amely a finanszírozási helyzet ismeretében tartalmazza a szervezeti egység fenntarthatóságára és gazdasági egyensúlyára vonatkozó rövid és hosszú távú elképzeléseit, valamint a szervezeti egység személyi fejlesztésére vonatkozó közép- és hosszú távú elképzeléseit

„Az Egyetem a költségvetés elkészítése során egyetemi kar, Klinikai Központ szintig alakítja ki a bevételi és kiadási keretek összegét. Ezt követően az adott egyetemi karon, Klinikai Központon belül történik a további keretkiosztás. A Kari Tanács igényei szerint jogosult további döntést hozni a rektor és a kancellár jóváhagyásával a Szenátus által a kar számára jóváhagyott költségvetési keretek karon belüli, a gazdálkodási joggal felruházott egyéb egységek (intézetek, tanszékek, kutatócsoportok stb.) közötti felosztásáról.”[31]

[31] SZTE Gazdálkodási Szabályzat 2023: 15

A Kari Költségvetés felosztásáról a Gazdasági és Kubatúra Bizottság munkájának eredményeként megszületett tervet a Kari Tanács véleményezi, ahol szükséges módosításokat javasol.

3.1 A tanszék által gondozott szakokból, képzésekből származó bevételek növelése

Fontosnak tartom a tanszék által gondozott szakokból, képzésekből származó bevételek növelését. Erre leginkább az angol nyelven meghirdetett két képzésünk esetében látok komoly lehetőséget.
E szempontból hangsúlyosan fontosnak tartom azt, hogy a bevételszerző képesség növelése az a Tanszék szempontjából a következő célok elérését támogatja:

1. az oktatói állomány esetében a megtartóképesség biztosítása (pl. az óradíjak növelése),
2. az oktatói kör minőségszempontú növelése (új szakemberek bevonása)
3. a képzések minőségfejlesztéséhez szükséges technikai fejlesztésekhez forrás biztosítása.

Ez csak akkor valósulhat meg a rövid-, a közép- és a hosszútávú üzemeltetést biztosító módon, ha a bevételek jól tervezhető (pl. százalékos) felosztása megtörténik (egyetemi központi rész, kari központi rész, tanszéki rész), illetve a tanszéki rész esetében – a szubszidiaritás elve alapján – a gazdálkodási, forrásfelhasználási önállóság biztosítva lesz.
Mindez által a Tanszék esetében hosszú távon jelen lesz az innovatív légkör, és a további új nemzetközi képzésekhez is mozgosítható humántőke.

3.2 Humán erőforrások fejlesztése

A Tanszék főállású munkavállalói oktatói állománya jelenleg két főből áll.

	lét-szám (fő)	főisko-lai tanár	habilitált egyete-mi do-cens	egyete-mi do-cens	főisko-lai do-cens	adjunk-tus	tanár-segéd
2021	4	1	-	1	2	-	-
2022	4	-	2	1	1	-	-
2023	3	-	2	-	1	-	-
2024	3	-	2	-	1	-	-
2025	2	-	2	-	-	-	-

A 2024/2025. tanévet 3 fővel kezdtük el, időközben 1 fő nyugdíjba ment.

Az Alkalmazott Társadalomtudományok Tanszék két szakjának (Közösségi és civil tanulmányok MA, Emberi erőforrás tanácsadó MA) óraszámai 2024 szeptemberétől (az számadatokban *nem* szerepelnek az angol nyelvű képzések órái, illetve a pedagógus szakvizsgára felkészítő szakirányú továbbképzések órái)

2024 ősztől a tanszék 3 oktatójára eső óraszám (N+L):

	heti óraszám
őszi félév	45,57 óra
tavaszi félév	37 óra

Ha mindehhez hozzátesszük a 2025-ben induló angol nyelvű mesterképzési szak (Human Resource Conselling) és az angol nyelvű részismereti képzés (Preparatory courses in the field of social sciences and humanities) óráit, akkor világosan látszik, hogy 2 fő magabiztos angol nyelvtudású, „tanársegéd" óramennyiséggel terhelhető személy felvételére van szükség a tanszékre.

Ez a kérdés nem odázható el a továbbiakban (pl. óraadók, vagy más tanszékekről oktatók meghívásával), két okból:

1. A minőségfejlesztéshez szükséges a tanszéki kötődés, az oktatásfejlesztési és kutatási feladatokban való aktív jelenlét
2. Szükséges a tanszék fiatalítása (a jelenlegi két habilitált egyetemi docens mellett az utánpótlás biztosítása)

A tanszék gondozásában lévő magyar nyelvű szakok intézményi beágyazottságát mutatja az alábbi két táblázat:
Az ATIKI intézet oktatóira (Kállai, Nóbik, Kiss, Rácz) eső óraszám (N+L) 2024 ősztől

	heti óraszám
őszi félév	15,86 óra
tavaszi félév	19,5 óra

Más SZTE intézetek, tanszékek oktatóira (7 fő) eső óraszám (N+L) 2024 ősztől

	heti óraszám
őszi félév	13,21 óra
tavaszi félév	8,9 óra

3.3 Tanszéki költségvetés

Megnevezés	2024. év
oktatói és dolgozói súlyozott létszám (fő)	2,8
anyag-eszköz (eFt)	64
kiküldetés (eFt)	57
telefon (eFt)	71
módosító I. telefon (eFt)	
összes munkatárs (eFt)	192
saját hallgatói létszám (fő)	45
oktatott hallgatói létszám (fő)	46,48
Összes hallgató (fő)	45,34
figyelembe vehető hallgatói létszám (fő)	45,37
összes hallgató (e Ft)	202
összes oktató+hallgató (eFt)	394
alapkorrekció (eFt)	106
összes oktató + hallgató+ korrekció (eFt)	500

Tekintettel a saját hallgatók számának növekedésére (amely már a 24/25-ös tanévtől jelentősen megnőtt) ez a forrás vélhetően arányosan növekedni fog a 2025-től kezdődő évekre.

Továbbá hiszünk abban, hogy a nemzetközi képzéseinkből származó bevételek tanszékre eső része a jövőben növelni fogja a forrásainkat és fejlesztési lehetőségeinket.

Zárszó

Úgy vélem, hogy az Alkalmazott Társadalomtudományok Tanszék – melyek első (alapító) tanszékvezetőjeként lehetőségem volt az indulás időszakában irányítani és támogatni a szakmai értelemben vett a „porcosodás és a csontosodás folyamatát” – képzési portfóliójával, oktatási és tudományos eredményeivel komoly hozzáadott értéket képvisel az intézmény számára.

E pályázatban adatokra támaszkodva mutattam be a jelen helyzetet és a jövőre vonatkozó terveket, amelyek megvalósítása minden szempontból értéket

hordoz a Kar és az Egyetem számára, és támogatja az intézmény céljainak, vállalásainak elérését.

Ezen feladatok ellátására a pályázatomhoz mellékelt dokumentáció, az eddigi oktatói/kutatói és vezetői feladataim alapján alkalmasnak tartom magam, a feladatok elvégzését vállalom, és hiszem, hogy legjobb tudásom szerint Karunk, az Egyetem és Hazánk javát szolgálva, a hatályos jogszabályok és a vonatkozó dokumentumaiban leírtak szerint tudom végezni.

Büszke vagyok arra, hogy a legnemesebb európai humanista egyetemi értékvilágot őrző intézmény oktatója lehetek, aki magam is ezen épületek falai között szereztem diplomáimat (és húsz éve kezdődő tanári pályámon az oktatói mintáimat), illetve legmélyebb közösségi-közéleti élményeimet.

■ ■ ■

A tanszéki kutatócsoportok

Állampolgári nevelés kutatócsoport

A kutatóműhely vezetője: Kiss Mária Rita főiskolai docens

Tagok
A JGYPK oktatói:
Dr. habil. Jancsák Csaba PhD egyetemi docens
Janó Evelin tanársegéd
Hazai külsős tagok:
Gilányi Magdolna egyetemi adjunktus, ELTE Tanító- és Óvóképző Kar, Társadalomtudományi Tanszék
Együttműködő pedagógusok:
Rácz Krisztina középiskolai tanár – BMSZC Trefort Ágoston Két Tanítási Nyelvű Technikum.
Perjésiné Kiss Rita általános iskolai tanár – Tiszalöki Kossuth Lajos Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola,
Kántor Péter középiskolai tanár – Tatabányai Árpád Gimnázium
Dénesné Szak Andrea általános iskolai tanár – Kaposmérő Hunyadi János Általános Iskola

A műhely kutatási témája
Állampolgári nevelés kutatócsoportunk célja olyan kutatásokra alapozott innovatív programok kidolgozása, amelyek segítik a közoktatás és a felsőoktatás szereplőit a cselekvő állampolgári mentalitáskultúra fejlesztésében. A célok elérése érdekében:

a.) bekapcsolódunk a fiatalok politikai kultúráját feltérképező országos kutatásokba;

b.) kutatási eredményeink alapján felsőoktatási tananyagfejlesztő tevékenységet végzünk az állampolgári ismeretek pedagógusképzésbe történő integrációja érdekében;

c.) kutatjuk az iskolai diákönkormányzatok működését és hozzájárulunk a diákönkormányzatok munkáját segítő pedagógusok képzését szolgáló tananyagok fejlesztéséhez;

d.) állampolgári kompetenciafejlesztő és társadalmi felelősségvállalásra ösztönző tréning anyagokat dolgozunk ki és valósítunk meg;

e.) a Barankovics István Alapítvány Tanári Kerekasztalával együttműködve segítjük a társadalomismeret oktatásának innovatív módszertani eszközökkel történő megújítását, a jó gyakorlatok felkutatását és disszeminációját;

f.) kutatási eredményeinket rendszeresen bemutatjuk az Országos Neveléstudományi Konferenciákon (ONK), valamint a Magyar Oktatáskutatók Szövetségének (HERA) állampolgári nevelés szekcióiban.

SZTE Ifjúságkutató Csoport

A kutatóműhely vezetője: Dr. habil. Jancsák Csaba egyetemi docens

Tagok
A JGYPK oktatói:
Dr. habil. Jancsák Csaba PhD egyetemi docens
Kiss Mária Rita főiskolai docens
Janó Evelin tanársegéd
Mezei Tímea doktorandusz
Hazai külsős tagok:
Dr. Krémer András PhD főiskolai tanár (METU)
Dr. Laki Ildikó PhD főiskolai docens (MFU)
Dr. Sánta Tamás PhD

A műhely kutatási témája

A Dr. Gábor Kálmán (1948–2009) alapította kutatócsoport a kétezres évek elejétől végez ifjúságkutatásokat. A csoport elméleti (Ifjúsági korszakváltás), alap- és alkalmazott kutatásokat egyaránt folytat. Ez utóbbi körbe tartoznak a piaci és a szakmapolitikai döntés előkészítést, illetve az ifjúságpolitikai tervezést megalapozó kutatások. Keretei között elsősorban az Duna-Körös-Maros-Tisza Eurorégió térségében több ifjúsági közösségfejlesztési projektben (pl. Csatlakozás az Európai Ifjúsági Térséghez I-X projektek) hasznosítottuk kutatási tapasztalatainkat (melyeket worshopokon, konferenciákon és tanulmánykötetekben publikáltunk).

A „Kisvárosi fiatalok világa” – alkalmazott kutatás a tényeken alapuló települési ifjúságpolitikai tervezés megalapozásához projektünk fókuszában a lokalitás áll (települési szint). A globalizációs hatások által felértékelődő helyi, települési közösség, mely különösen fontos a munkaerőpiacon

az új évezredben megjelenő sebezhetőségekkel (úgymint munkanélküliség, oktatási-képzési hátrányok, identitáskrízis, értékválság) jellemezhető személyek és csoportok számára létrehozott fejlesztések esetében.

A kutatócsoport kiemelten foglalkozik továbbá a fiatalok politikai szocializációjának, politikai kultúrájának kérdéseivel. Az e körben folytatott kutatások érdeklődésének homlokterében a harmadlagos szocializációs színterek, a közösségek válsága és hiánya, a közösségi kapcsolatok és a demokratikus kompetenciák viszonyrendszere, és a közösségi nevelés témakörei állnak.

A tágabb terület másik kiemelt témája a formális és nem formális oktatási keretekben megnyíló lehetőségek vizsgálata. Részt vettünk az országos reprezentatív Iskola és társadalom kutatásban (ELTE – DE – PTE – SZTE – ECHO Survey együttműködésével. Kutatásvezető: Csákó Mihály ELTE TáTK Szociológia Tanszék Kutatásvezető Csákó Mihály 2009-2010), továbbá az MTA Gyermekszegénység kutatócsoportjával kooperálva az „Együtt egymásért" gyermekszegénység kutatás a jánoshalmi kistérségben c. kutatásban (2013 és 2015).

Kutatócsoportunk tagja, Kiss Mária Rita szakmai vezetése mellett valósult meg 2013 és 2017 között az Online Demokrácia Activity országos középiskolai társadalomismereti versenysorozat 4 ciklusa, amelyen több mint 500 hazai és határon túli magyar diák vett részt. http://teddoda.hu/

Kutatási és képzési területen évek óta együttműködünk a Szegedi Keresztény Roma Szakkollégiummal. Jancsák Csaba vezetésével 2013-tól folyik kutatás a Szegedi Keresztény Roma Szakkollégium felsőoktatási és munkaerő-piaci eredményességhez való hozzájárulása címmel. Kiss Mária Rita „Hogy tíz év múlva ne ez a dal legyen!" címmel állampolgári kompetenciafejlesztő tréningprogramot dolgozott ki cigány-magyar vegyes egyetemista csoportok számára. A csoport 2020-tól kezdődően szisztematikusan foglalkozik a NEET-fiatalok (Not in Employment, Education or Traininng) életvilágának mélyebb megismerését célzó kutatások folytatásával. A csoport munkájába időről-időre bekapcsolódnak egyetemi BA és MA képzésekben résztvevő hallgatók.

SZTE Oral history kutatócsoport

A csoport 2000-től folytat kutatásokat a mikrotörténelem, a narratív történetformák, valamint a személyes és elbeszélt történelem tárgyában. A kutatási eredmények a 2001-ben indított Szemtanú című könyvsorozatban

(ISSN 1587-2963), és az MTA SZAB Szociológiai munkabizottság kötetei (ISSN: 2061-2621) című könyvsorozatban jelennek meg. A csoport vezetője: Jancsák Csaba, tagjai Pászka Imre és Kiss Gábor Ferenc

Szociálpolitikai gondolkodás története kutatócsoport

A kutatócsoport vezetője: Kiss Mária Rita
Tagjai: Olasz Lajos és Cora Zoltán.

A kutatócsoportot SZTE EFOP 3-5-2-17-2017-00003 számú projekt hívta életre. Tagjai az SZTE szociálpolitika MA képzésének oktatói. A XIX.-XX. századi szociális kérdés alakulását társadalomtörténeti, társadalompolitikai és szociálpolitikai szempontból vizsgálják. Kutatásaik kiindulópontja, hogy a társadalmi folyamatok, a politikai elit problémaérzékelése, a rendelkezésre álló reálpolitikai mozgástér, a gazdasági viszonyok, a nemzetközi folyamatok és szakmai racionalitás közösen alakítják egy társadalom mindenkori szociális kihívására adott válaszait.

Közösségi Értékek Kutatócsoport (KÉK)

A csoport alapítója: Laki Ildikó.
A csoport vezetője: Krémer András.

A Közösségi Értékek Kutatócsoport a tágan értelmezett közösségek kérdéseivel foglalkozik.
Teret ad a tárgykörbe tartozó tudományos és elméleti kérdések feldolgozásának, illetve a kutatási és személyes tapasztalatok közös értelmezésének. Ebben az értelemben tehát közösségi folyamatok megértéséről, és segítésének, fejlesztésének lehetőségeiről gondolkodunk. Másik csoportalkotó tényezőnek a munkamódot tekinthetjük. Eseményeink, programjaink olyan közösségi munka keretei között történnek, melyben arra építünk, hogy a teremtő gondolatok leggyakrabban sajátos dialógusok eredményei. Ebben a dialógusban nincsenek kitüntetett rangok, megkérdőjelezhetetlen kinyilatkoztatások, de vannak kétkedő kérdések, viták, ezek által inspirált érvelések, a gondolatokban korrekciók, megerősítések, újabb felmerülő kérdések. A csoport műhelybeszélgetéseket, workshopokat, vitaesteket szervez, Közösségi Értékek Műhelye címmel.

Emberi Erőforrás Tanulmányok Kutatócsoport

A csoport alapítója: Miklós Péter
Vezetője: Nagy Gábor Dániel.

A 2019-ben létrejött Emberi Erőforrás Tanulmányok Kutatócsoport tudományos eseményeket szervez, kutatásokat folytat és eredményeit hazai szakperiodikákban publikálja.

■ ■ ■

Az Alkalmazott Társadalomtudományok Tanszék munkatársai

Alattyányi István óraadó, projektmenedzser (SZTE PMI)

Ament Balázs óraadó, ifjúságügyi és civil fejlesztő szakember (NTK)

Anczman Ágnes demonstrátor (2025–2026)

Prof. Dr. Bangó Jenő vendégprofesszor

Dr. Bene Tamás óraadó, igazgató (SZTE NKI)

Dr. habil. Bodó Barna vendégelőadó, egyetemi docens (Sapientia-EMTE)

Bródiné Dr. Pördi Ágnes vendégoktató, bírósági titkár (Szeged Járási Bíróság)

Czövek Gabriella ügyvivő szakértő, oktatásszervező

Dávid Benjámin óraadó, szociológus, történész, doktorjelölt (SZTE)

Prof. Dr. Farkas János vendégprofesszor

Gesztes Olympia óraadó, alprogramvezető (SZTE IKIKK)

Gottgeisl Rita vendégelőadó, könyvvizsgáló, adótanácsadó

Gyöngyösi György Tamás tanársegéd, óraadó

Hornyák Tibor vendégelőadó, elnök (Erzsébet a Kárpát-medencei Gyermekekért Alapítvány)

Dr. habil. Jancsák Csaba tanszékvezető, egyetemi docens

Dr. Janó Evelin tanársegéd (SZTE ATIKI Romológia és Kisebbségtudományi Szakcsoport)

Dr. habil. Kállai Ernő szakcsoportvezető főiskolai tanár (SZTE JGYPK ATIKI Romológia és kisebbségtudományi Szakcsoport)

Dr. Kapus Krisztián óraadó, kutató (PTE), egykori hallgatónk

Dr. Habil. Keczer Gabriella főiskolai tanár (JGYPK SZFTI MT)

Dr. Kelemen Bálint vendégelőadó, doktorandusz (SZTE ÁJTK)

Dr. Kiss Gábor Ferenc szakcsoportvezető főiskolai docens (SZTE JGYPK ATIKI Regionális történeti és honismereti szakcsoport)

Kiss Mária Rita ny. főiskolai docens, óraadó, kutatócsoport vezető

Prof. hc. Kothencz János vendégelőadó, főigazgató (Szeged-Csanádi Egyházmegye Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltató)

Kovács-Jerney Ádám Gábor óraadó, kutató (SZTE Interdiszciplináris Családtudományi Kutató- és Fejlesztő Központ), demonstrátor (2023–2024)

Dr. Kovács-Jerney Leona vendégelőadó, általános és nemzetközi igazgatóhelyettes (SZTE NKI)

Dr. Krémer András főiskolai tanár, óraadó

Kuthy-Megyesi Judit óraadó, menekültügyi tanácsadó (MRSZA)

Dr. Laki Ildikó óraadó, egyetemi docens (Milton Friedman University)

Dr. Habil. Lippai László Lajos egyetemi docens (SZTE JGYPK EMT)

Dr. Markócs-Mezei Tímea óraadó, kutató (SZTE Társadalmi Felelősségvállalás Kompetenciaközpont RKK), egykori hallgatónk

Mészáros Ferenc óraadó, igazgató (SZKRSZ)

Mucsi Géza vendégelőadó, tanácsadó (Miniszterelnökség Nemzetpolitikáért Felelős Államtitkári Kabinet)

Dr. habil. Nagy Gábor Dániel egyetemi docens, kutatócsoport vezető

DR. NAGY MIKLÓS ny. egyetemi docens, óraadó

DR. NAGY TERÉZIA óraadó, főiskolai docens (SZTE ETSZK Szociális Munka és Szociálpolitika Tanszék), adjunktus (SZTE BTK Szociológia Tanszék)

DR. HABIL. NÓBIK ATTILA egyetemi docens (SZTE JGYPK ATIKI)

DR. OLASZ LAJOS magister emeritus ny. egyetemi docens, óraadó

DR. OSVÁTH VIOLA főiskolai docens (SZTE JGYPK EMT)

ŐRI MARIANN vendégelőadó, HR manager (GE HealthCare)

PAP ANIKÓ könyvtáros, ny. ügyvivő szakértő

PÉNZES OTTÓ VENDÉGELŐADÓ, iskolaigazgató (Mátészalka)

PETE NIKOLETTA óraadó, felnőttképzési központvezető (NMI)

DR. RÁCZ ATTILA óraadó, adjunktus (SZTE BTK Szociológia Tanszék)

PROF. DR. RÁCZ LAJOS egyetemi tanár (SZTE JGYPK ATIKI Közép-Európa Tanulmányok Szakcsoport)

RADOMSZKI LÁSZLÓNÉ vendégelőadó, helyettes államtitkár (Belügyminisztérium)

RÁDI KATALIN vendégelőadó, elnök (Korábban Érkeztem Dél-Alföldi Koraszülött Intenzív Osztályért Alapítvány)

DR. SAÁGHY ANDREA vendégelőadó, jogász, humánpolitikai igazgató (SZTE)

DR. SÁNTA TAMÁS óraadó, kutató (SZTE Társadalmi Felelősségvállalás Kompetenciaközpont)

SIMON PETRA demonstrátor (2021–2022)

SOLYMOSKÖVI LUCA vendégelőadó, szociális munkás, doktorandusz hallgató (ELTE)

SZABÓ ADRIENNE demonstrátor (2020–2021)

SZALAY-BOBROVNICZKY VINCE vendégelőadó, helyettes államtitkár (Miniszterelnökség Civil és Társadalmi Kapcsolatokért Felelős Államtitkárság)

PROF. DR. SZABÓ TIBOR professor emeritus

DR. SZENES MÁRTA pszichológus, óraadó

TAJTI ANDREA óraadó, civil fejlesztő, HR manager, doktorjelölt (PTE)

DR. TASINÉ DR. CSÚCS ILDIKÓ óraadó, kutató

DR. TÉGLÁSY PÁL vendégelőadó, titkár (Karitatív Tanács)

DR. TESSÉNYI JUDIT vendégelőadó, közgazdász, gazdaságpszichológus, igazgató (SZTE Egyetemi Életvezetési Tanácsadó Központ)

VAJDA ÁRPÁD óraadó, ifjúságszakmai mentor (ERIFA)

DR. HABIL. VAJDA BARNABÁS Erasmus-vendégoktató, egyetemi tanár (Selye János Egyetem)

DR. VIDA ANIKÓ, óraadó, tanszékvezető főiskolai docens (SZTE ETSZK Szociális Munka és Szociálpolitika Tanszék)

Az Alkalmazott Társadalomtudományok Tanszék szakjain és képzésein végzett hallgatók

Közösségi és civil tanulmányok MA szak

2021
Ament Balázs
Hlavacskó András János
Mezei Tímea
Polyák Renáta
Seresné Metzker Krisztina

2022
Barna Márton Gábor
Czúth Edit
Deák Judit
Horváth Gergely Mihály
Karsai Gabriella
Sánta János
Schmutz Ádám
Seffer Dávid
Szabó Adrienne
Szőke Katalin Mariann

2023
Biró István
Csetreki Rita
Farkas Zsuzsanna
Kapus Krisztián
Pálfy Dóra
Simon Petra

Széll Julianna
Vas Bernadett

2024
Antal Éva Piroska
Gyulaváriné Szilágyi Ágnes
Kovács-Jerney Ádám
Szűcs Sebestyén
Varga Tibor József

2025
Anczman Ágnes Mária
Galambvári Gabriella Mária
Nagygyörgy Éva
Tompa Judit

2026
Beregszászi Renáta
Csábi Blanka
Domokos-Szöllősi Ágnes
Ecseki Petra
Gémes Alexandra
Gonda Nóra
Kocsis Petronella Alíz
Tóth István

Állampolgári ismeretek pedagógus szakvizsgára felkészítő szakirányú továbbképzési szak

2024
Éger Gyöngyi
Kiss Katalin
Kovács-Nagy Csilla
Petrik Noémi

Emberi erőforrás tanácsadó MA szak

2025
Bárányné Pap Tímea
Chen Zihang Tamás
Dillmann Dénes Benedek
Dillmann-Bunda Nóra
Dudok Fanni
Illyés Szabolcs József
Kőszeginé Cseszkó Hajnalka
Nádas Andrea
Prjevara Zsuzsanna Éva
Szabó Balázsné
Újvári Nóra
Vér Szilvia Mónika

2026
Szilágyi Tamás
Bán Erika
Beckmayer Hedvig
Borsos Aranka Viktória
Dorogi Nóra
Függ Zsanett Mária
Függ Zsolt Péter
Gál Csaba
Hegyi Kitti
Herczeg Karolina
Karácsony Panna
Kovács Dóra
Markócs-Mezei Tímea
Mészáros Petra
Molnár Mirella
Molnár Nikolett
Nagy Tibor
Paragi Patrícia
Pozsár Balázs

Purgel Ildikó
Sassné Varga Éva
Sipka Szilvia
Skribanek Zsombor
Szabó Ninetta Dorina
Szalai Lorina
Szepes Annamária Sára
Szűcs Boglárka Evelin
Tóth Elizabet
Varga-Biró Viktória

Roma integrációs tanulmányok pedagógus szakvizsgára felkészítő szakirányú továbbképzési szak

2024
Kapus Krisztián

2026
Körömi Bence
Vavrek Stefan

ALKALMAK
ÉS PILLANATFELVÉTELEK

Képek a tanszéki Ballagásról (2012)







A tanszék hallgatói csapata a Juhágy Gyula Napokon





Társadalmi tanulmányok szakest előtt



A tanszéki TDK 2012-ben. A prezentáló hallgató Antós Judit, és a zsűri: Szabó Tibor, Farkas János, Gombos József









A kisebbségpolitika oktatása – konferencia és workshop (2016.09.22.)



Farkas János professzor előadása a Mindentudás Egyeteme Szeged előadássorozatban



Krémer András egy tanórai előadása, 2016



Gombos József egy tanszéki értekezleten
az Alsóvárosi Tóth vendéglő kerthelyiségében



Az Alkalmazott Társadalomismereti és Kisebbségpolitikai Intézet munkatársai, 2016. B-J: Krémer András, Kiss Mária Rita, Gyöngyösi György Tamás, Zalai Anita, Szénási Éva, Jancsák Csaba, Miklós Péter, Szabó Tibor, Kruppa Tamás, Kiss Gábor Ferenc, Pap Anikó, Olasz Lajos, Rácz Lajos, Nagy Miklós



„Kölykök a hátsó udvarból" (2020)



A félévnyitó megbeszélés után (2020. szeptember)





Jancsák Csaba előadása az SZTE Kongresszusi Termében 2021-ben



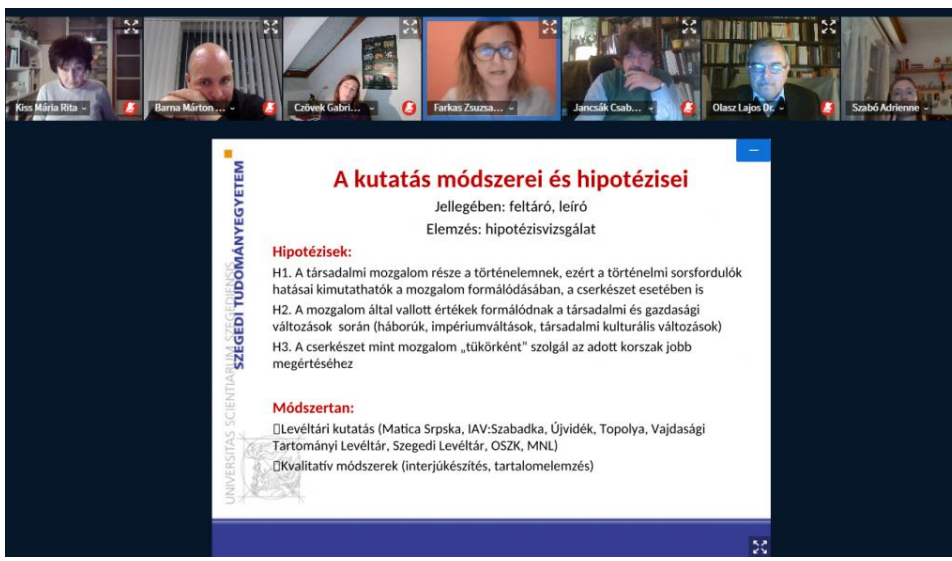
Közösségi és civil tanulmányok szakos hallgatókkal (2021)



Tanulmányok a társadalomról – Hallgatóink kötetének bemutatója a Szegedi Akadémiai Bizottság székházában (2021)



Tudományos diákköri előadások a COVID-pandémia idején (2021.11.24.)



Alumnusaink a „HITTEL, TEHETSÉGGEL, Roma szakkollégisták tudományos munkái 2011–2021” című konferencián (2021. november)

Gulyás Klára és Kiss Mária Rita (Fotó: Weisz Hanna/SZKRSZ)



Gulyás Klára, Jancsák Csaba, Mezei Tímea (Fotó: Weisz Hanna/SZKRSZ)



Félévnyitó megbeszélés (2022. február)



Önkéntes szolgálat a kárpátaljai menekült gyermekek befogadóközpontjában, 2022 márciusában
A fenti képen: Jancsák Csaba, Simon Petra, Seffer Dávid, Kiss Mária Rita, Czúth Edit, Szabó Adrienn, a fotót készítette: Farkas Zsuzsanna)








SINCE-1682
BLACK OLIVE


SZEGED































A közösségi és civil tanulmányok MA záróvizsga után (2022. június)



A diplomaosztón,2022-ben (Fotó Sahin-Tóth István, SZTE)



A félévnyitó megbeszélés után (2022. szeptember)



A tanszéki TDK konferencia zsűrije és díjazottjai (2022. november)



Antal Éva előadása a tanszéki TDK konferencián (2022. november)



Simon Petra előadása a tanszéki TDK konferencián (2022. november)



Farkas Zsuzsanna előadása a tanszéki TDK konferencián (2022. november)



Kovács-Jerney Ádám előadása a tanszéki TDK konferencián (2022. november)



2023 szeptemberében „A civil szervezetek szerepe és lehetőségei Magyarországon. Miért érdemes fiatalon is civil közösségekben tevékenykedni?” címmel szabvál. kurzust indítottunk a Miniszterelnökség Civil és társadalmi kapcsolatok államtitkárságának támogatásával

Szalay-Bobrovniczky Vincze és Jancsák Csaba előadása a civil kurzuson



Gottgeisl Rita előadása a civil kurzuson



Gesztes Olimpia és Rádi Katalin előadása a civil kurzuson



Bodó Barna professzor előadása a civil kurzuson



Tanszéki munkatársak az adventi vacsorán, 2023-ban



Ugróiskola a JGYPK főépületének bejáratánál



A közösségi és civil tanulmányok MA záróvizsga után (2023. június)



Hallgatók, oktatók, előadók az „Ifjúság, ifjúságügy – új kihívások” című konferenciánkon, 2023 novemberében



A közösségi és civil tanulmányok MA záróvizsga után (2024. június)



25. diplomáját vette át Dr. Kapus Krisztián hallgatónk (2024)



Vers délben, Az SZTE rektori hivatal lépcsőjén.
Jancsák Csaba, Vétek Frigyes, Kiss Mária Rita, Mezei Tímea és Nóbik Attila
– Tanszékünk oktatói és hallgatói mondták el
Fábri Péter Mi magyar jöttmentek című versét (2024. október 16.)





A tanszéki Társadalomtudományi Prezentációs Verseny.
A verseny díjazottjai: (fent) Markócs-Mezei Tímea és (lent) Szoták Zsófia
(2024. november 26.)





A közösségi és civil tanulmányok MA záróvizsga után (2025. június)



Az emberi erőforrás tanácsadó MA záróvizsga után (2025. június)



Kiss Mária Rita és Szabó Tibor köszöntése a tanszék Közösségi Értékek Műhelye eseményén, 2025-ben
























14:40
március 28., péntek









Az SZTE JGYPK 2025-ben Honor pro Labore kitüntetést adományozott Kiss Mária Ritának és Magister Emeritus kitüntető címet Olasz Lajosnak, tanszékünk docenseinek



Emberi erőforrás tanácsadó szakos hallgatók tréningfeladat közben 1. (2025)



A BeszÉLJ! – Beszédzavarral Élők Jóllétéért Egyesület képviselői tartottak előadást hallgatónknak 2025 tavaszán.
A tanszéken (b-j) Hojdák Gergely, Illés Arnold, Lakatos Bercel – az egyesület vezetői.



JGYPK Honor Pro Labore kitüntetést kapott Jancsák Csaba (2025. május)



HR Fest 2025 – tanszékünk oktatóival

Sághy Andrea egy panelbeszélgetésen



Őri Marianna (balról a második) és Jancsák Csaba egy panelbeszélgetésen



Emberi erőforrás tanácsadó szakos hallgatók tréningfeladat közben 2. (2026)









Emlékezetpedagógiai továbbképzést nyitott meg a brit nagykövet.
(b-j) Jancsák Csaba tanszékvezető, Justin McKenzie-Smith nagykövet, Komoly Gabriella és Szőnyi Andrea a Zachor Alapítvány munkatársai, Jancsákné Majzik Andrea az SZTE JGY Gyakorló Iskola szakvezető tanára és Zakar Péter rektorhelyettes (2026. március)



2026 áprilisában tanszékünk vendégelőadója volt Pénzes Ottó tanár úr, a mátészalkai Képes Géza iskola igazgatója







A közösségi és civil tanulmányok MA és RIT szakvizsgára felkészítő pedagógus továbbképzés hallgatói a záróvizsga után (2026. június)



Az emberi erőforrás tanácsadó MA záróvizsga után (2026. június)





JGYPK Főépület B lépcsőház tetőtér, 2026

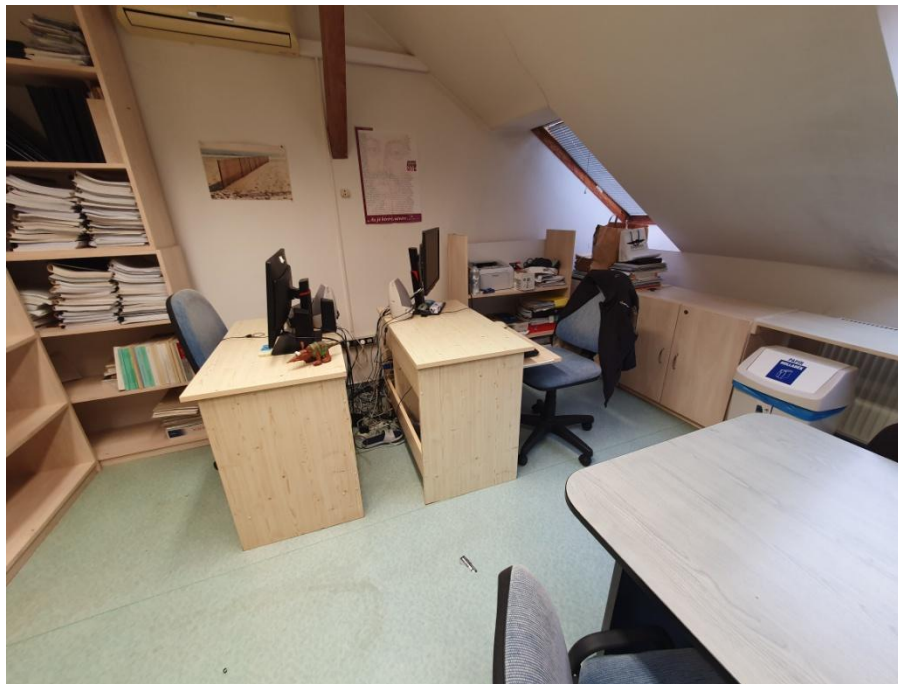








Kiss Mária Rita és Krémer András tanszéki szobája





Jancsák Csaba és Nagy Gábor Dániel tanszéki szobája





Janó Evelin és Nóbik Attila tanszéki szobája





Nagy Miklós és Olasz Lajos tanszéki szobája





Czövek Gabriella irodája



Válogatás a tanszéki oktatók könyveinek borítóiból



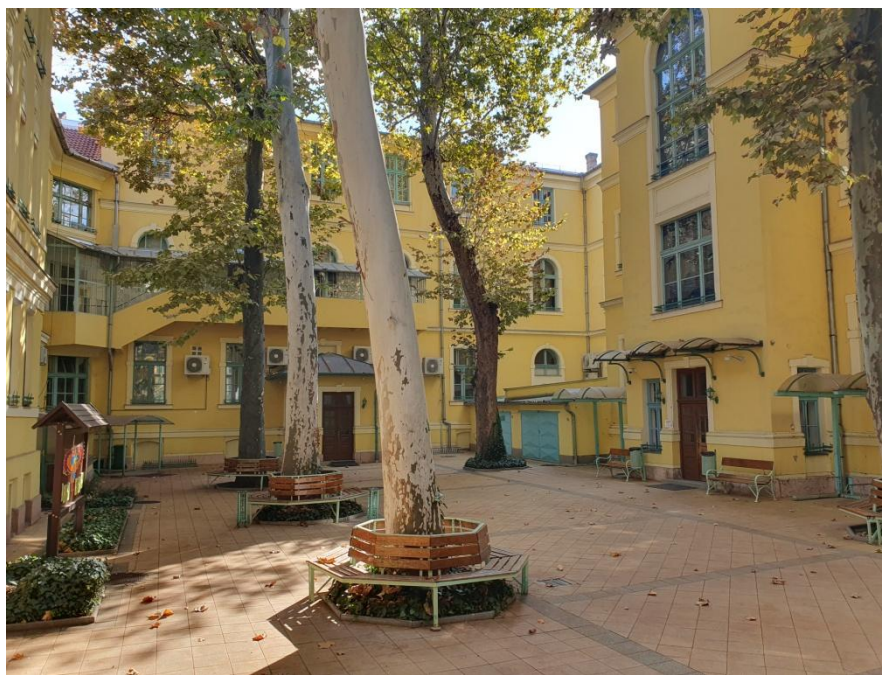
A tanszékvezetői iroda





A Boldogasszony sugárút 6. szám alatti Főépület belső udvara





Alkalmazott = főnév, munkajogi vagy szervezeti értelemben: közalkalmazott, vállalati alkalmazott, kulcsalkalmazott (Key employees)

Alkalmazott = melléknév, tudományterület, amely közvetlenül a problémák diagnosztizálására és gyakorlati megoldási feladatokra fókuszál: alkalmazott társadalomtudományok, alkalmazott matematika, alkalmazott pszichológia, alkalmazott történettudomány, alkalmazott etika

Alkalmazott = igenévi jelentés, gyakorlatban ténylegesen bevetett módszerek és technológiák: alkalmazott módszertan, alkalmazott szoftverek, alkalmazott taneszközök

Alkalmazott = befejezett melléknévi igenév, többes számban: széles körben alkalmazott irányelvek, szabványok, amelyek érvényben vannak és működnek

Alkalmazott = passzív igenévi értelemben: jogszabályilag alkalmazott, joggyakorlatban élő és érvényesülő normák

Alkalmazott = szójáték: a szervezeti hierarchiában alul lévő egységek munkatársai, 'al-kalmazottak'

Alkalmazott = szimbolikus áthallások: korszakhoz alkalmazottak, az adaptáció emberei, akik történelmi viharok közben is képesek voltak alkalmazkodni

Alkalmazott = eseményközpontú reflexiók: a kötetben szereplők nem formális szövegek, hanem az évfordulóra méltón alkalmazott gondolatok

Szegedi Tudományegyetem
Juhász Gyula Pedagógusképző Kar ATIKI
Alkalmazott Társadalomtudományok Tanszék
www.socialstudies.hu

NÉVMUTATÓ

Áder János	28
Alaksza Helmut	108
Alattyányi István	333
Albert Sándor	113
Alighieri, Dante	158, 159
Ament Balázs	333, 337
Anczman Ágnes	146, 191-201, 255, 333, 338
Antal Éva Piroska	338, 368
Antós Judit	346
Arany János	41
Babits Mihály	17
Bácskai Mihály	113, 116, 117
Balatoni Monika	45
Balla Bálint	27
Bán Erika	339
Bangó Jenő	13, 28, 142, 333
Bánki András	160
Bárányné Pap Tímea	339
Baricco, Alessandro	171
Baricz Norbert	205
Barna Márton Gábor	337
Bartha Éva Lili	269
Baska Gabriella	125
Beckmayer Hedvig	339
Békési Imre	36
Bene Tamás	42, 101, 333
Benedek Nándor	156
Benkes Mihály István	24l

Beregszászi Renáta 338
Bezdán Sándor 36
Biró István 48, 337
Bíró Zoltán 36
Bocsi Veronika 45
Bodnár Dániel 158
Bodó Barna 333, 371
Bókay László 25l
Bolgár Zsolt 46
Borsos Aranka Viktória 339
Bögre Zsuzsanna 20l
Bródiné dr. Pördi Ágnes 333
Chen Zihang Tamás 339
Cora Zoltán 70, 330
Croce, Benedetto 156
Czövek Gabriela 30-33, 196, 333, 401
Czúth Edit 337, 356
Czúth Edit
Csábi Blanka 338
Csákó Mihály 289, 329
Csapó Benő 41
Csetreki Rita 337
Csóka Ildikó 46, 143
Csonta István 25l
Dávid Benjámin 142, 202-209, 333
Deák Judit 337
Dénesné Szak Andrea 327
Derrida, Jacques 171
d'Esperey, Franchet 113
Dillmann Dénes Benedek 339
Dillmann-Bunda Nóra 339
Dombi Alice 36
Dombi Edina 81
Dominek Dalma 45

Domokos-Szöllősi Ágnes 338
Dorogi Nóra 339
Döbör András 297
Dudok Fanni 339
Ecseki Petra 338
Éger Gyöngyi 338
Einaudi, Ludovico 198
Emődi lászló 14, 15
Engler Ágnes 45
Farkas István 109
Farkas János 86, 142, 290, 333, 346, 348
Farkas Zsuzsanna 41, 210-215, 337, 356, 369
Fecske András 17
Fehér István 280, 281
Fehér Zsófia 269
Fejes József 238, 240
Fekete Mariann 204
Fendler Judit 46, 143
Ferwagner Ákos 204
Floutier, Jeremy 205
Forray Katalin 45
Foucault, Michael 171
Frost, Meryll 47
Függ Zsanett Mária 339
Függ Zsolt Péter 339
Gábor Kálmán 36, 37, 48, 328
Gácser József 36
Gál Csaba 339
Galambvári Gabriella 216-222, 255, 338
Garfagnini, Giancarlo 158
Gémes Alexandra 338
Gesztes Olimpia [Olympia] 46, 175, 333, 371
Geuevara, Che 157
Gilányi Magdolna 327

Gombos Jarmo 205
Gombos József 28, 36, 115, 116, 141, 142, 283, 284, 285, 287, 282, 293, 346, 349
Gonda Nóra 338
Gorcsa Oszkár 205
Gottgeisl Rita 333, 370
Gramsci, Antonio 156
Grősz József 18
Gulyás Klára 354
Gyémánt Imre 142
Gyémántné Csilla 35
Gyertyánffy István 275
Gyöngyösi György Tamás 142, 333, 350
Gyulaváriné Szilágyi Ágnes 338
Hamvas László 45
Héderné Berta Edina 292
Hegedűs Judit 125
Hegyi Kitti 339
Herczeg Karolina 339
Hermann István 156
Hlavacskó András János 337
Hojdák Gergely 387
Horváth Attila 14l
Hornyák Tibor 333
Horváth Árpád 20
Horváth Gergely Mihály 337
Illés Arnold 387
Illyés Szabolcs József 339
Jancsák Csaba 10, 28, 29, 32, 34-51, 77, 81, 98, 101, 102, 105, 141, 142, 144, 153, 164, 165, 167, 172, 175, 195, 204, 212, 213, 218, 225, 232, 237, 238, 253, 254, 259, 289, 290, 293, 297, 307, 327, 328, 329, 330, 333, 350, 352, 354, 356, 370, 375, 387, 388, 391, 398
Jancsák Márton 172
Jancsákné Majzik Andrea 47, 146, 172, 394

Janó Evelin 327, 328, 333, 399
Juhász Erika 45
Juhász Mária 32, 142, 146, 172
K. Tóth Ferenc 280
Kádár János 20l
Kádár Zoltán 195
Kádár-Csoboth Péter 45
Kahler Frigyes 18l, 19l
Kállai Ernő 142, 292, 324, 334,
Kántor Péter 327
Kapus Krisztián 334, 337, 340, 374
Karácsony Panna 339
Karikó Katalin 130
Karikó Sándor 81, 116
Karsai Gabriella 337
Kassai Szilvia 142, 223-230, 337
Kátai Gábor 45
Katona Péter 195
Kawamura, Genki 198
Keczer Gabriella 334
Kelemen Bálint 334
Király Zoltán 110
Kiss Gábor Ferenc 31, 41, 45, 52-66, 72, 142, 164, 204, 213, 218, 324, 330, 334, 350
Kiss Katalin 338
Kiss Mária Rita 33, 36, 46, 67-78, 103, 141, 142, 164, 195, 211, 213, 217, 218, 224, 237, 253, 254, 259, 264, 269, 292, 328, 329, 330, 334, 350, 354, 365, 375, 378, 386, 397
Kiss Sándor 231-235
Kiss Tamás 39, 50, 108
Kiszely Gábor 18l
Klebelsberg Kuno 277
Kocsis Petronella Alíz 338
Komócsin Mihály 110
Komoly Gabriella 391

Komoróczy Géza 156
Koncz Andrea 142, 146
Kónya Zoltán 46, 143
Kópeczi Bócz Edit 19l
Kossuth Lajos 24
Kothencz János 334
Kovács András 35
Kovács Dóra 339
Kovács- Jerney Ádám Gábor 79-84, 131, 142, 264, 334, 338, 369,
Kovács-Jerney Leona 146, 334
Kovács-Nagy Csilla 338
Kozma Tamás 45
Kökény Andrea 204
König Róbert 163
Köpeczi Béla 114
Körömi Bence 340
Kőszeginé Cseszkó Hajnalka 339
Krémer András 28, 31, 46, 85-90, 142, 290, 328, 330, 334, 349, 350, 397
Krémer Balázs 86
Krizsán Bálint 205
Kruppa Tamás 350
Kulka János 108
Kun Béla 24
Kuthy-Megyesi Judit 334
Lakatos Bercel 387
Laki Ildikó 328, 330, 334
Lejtényi András 108
Lengyel Ádám 205
Lippai László Lajos 334
Lovász László 41
Lukács György 156, 162
Lumumba, Patrice Émery 23
Madácsy Piroska 35
Marjanucz László 36

Markócs-Mezei Tímea 46, 142, 164, 172, 175, 236-245, 328, 334, 337, 339, 354, 375, 376
Martonyi János 115
Marx [Karl] 156
Máté-Tóth András 36, 195, 285
Matiscsák Attila 48
McKenzie-Smith, Justin 42, 391
Mester János 279, 280, 282
Mészáros Ferenc 164, 237, 292, 334
Mészáros István 18l
Mészáros Petra 339
Mihálka Mária 142
Miklós Péter 18l, 331, 350
Mile Lajos 110
Mindszenty József 18
Mochnács Gábor 246-251
Molnár Blanka 269
Molnár Mária 269
Molnár Mirella 339
Molnár Nikolett 339
Mucsi Géza 334
Muzslay István 25
Nádas Andrea 339
Nagy Edit 141, 142
Nagy Gábor Dániel 45, 91-106. 142, 331, 334, 398
Nagy Imre 22, 23
Nagy János 36
Nagy Miklós 72, 107-119, 142, 335, 400
Nagy Miklós 107-119
Nagy Terézia 335
Nagy Tibor 339
Nagygyörgy Éva 255, 338
Németh András 125
Nóbik Attila 120-133, 195, 212, 218, 232, 275, 324, 335, 375, 399
Nyulassy Ágnes 36

Ocskó Adrienn 142
Oláh János 36
Olasz Lajos 70, 72, 141, 142, 259, 269, 284, 330, 335, 350, 386, 400
Orbán Imre 232
Ormándi János 36
Osváth Viola 335
Őri Mariann 134-139, 175, 335, 388
Pál József 20l
Pálfy Dóra 337
Pap Anikó 140-147, 335, 350
Papp Sándor 36
Paragi Patrícia 339
Pászka Imre 37, 204, 330
Patkós András 41
Patyi Zsófia 84
Pavese, Cesare 156
Pénzes Ottó 335, 391
Perjésiné Kiss Rita 327
Pessl, Marisha 198
Pete Nikoletta 335
Pethető Attila 232
Petri, Thomas E. 286
Petrik Noémi 338
Pléh Csaba 41
Polyák Renáta 337
Porkoláb Mihály 46, 142
Pozsár Balázs 339
Presztóczki Zoltán 122
Prjevara Zsuzsanna Éva 339
Pukánszky Béla 125
Purgel Ildikó 340
Pusztay Gabriella 45
Rácz Attila 335
Rácz Krisztina 287, 327

Rácz Lajos 164, 232, 264, 324, 335, 350
Radás Marianna 146
Rádi Katalin 335, 371
Radnóti Miklós 39
Radomszki Lászlóné 335
Rafael Beatrix 146
Rovó László 46, 297
Saághy Andrea 46, 144, 147, 148-154, 175, 335, 388
Sándor Klára 36
Sánta János 337
Sánta Tamás 328, 335
Sassné Varga Éva 340
Schlett István 67
Schmutz Ádám 337
Seffer Dávid 337, 356
Seresné Metzker Krisztina 337
Setényi János 287
Simon Petra 335, 337, 356, 368
Sipka Szilvia 340
Skribanek Zsombor 340
Solymoskövi Luca 336
Somogyi József 279, 280, 282
Sontag, Susan 171
Szabó Adrienne 336, 337, 356
Szabó Balázsné 339
Szabó Ninetta Dorina 340
Szabó Tibor 36, 115, 116, 117, 141, 142, 155-168, 268, 270, 282, 336, 346, 350, 378
Szalai Lorina 340
Szalay-Bobrovniczky Vincze 370
Szalma Elemér 108, 116
Szegfű László 35, 37, 62
Széll Julianna 338
Széll Márta 144, 147
Szénási Éva 142, 350

Szenes Márta 336
Szent-Györgyi Albert 37
Szepes Annamária Sára 340
Szilágyi Tamás 339
Szoboszlai [Dominik] 168
Szoták Zsófia 376
Szőcs Andor 45
Szőke Katalin Mariann 337
Szöllősi Erzsébet 141, 142
Szőnyi Andrea 391
Szűcs Boglárka Evelin 340
Szűcs Sebestyén 338
Tajti Andrea 142, 168-177, 336
Tarnay István 48
Tasiné Csúcs Ildikó 336
Téglásy Pál 336
Tessényi Judit 178-188, 336
Tomka Ferenc 19l
Tompa Judit 252-257, 338
Tóth Edit 258-261
Tóth Elizabet 340
Tóth István 262-266, 338
Tóth Judit 41
Tózsa Mikolt 267-272
Trefort Ágoston 275
Trócsányi László 115
Tsombe, Moise Kapenda 23
Újvári Nóra 339
Utasi Ágnes 170
Vajda Árpád 336
Vajda Barnabás 336
Varga Emőke 36
Varga István 36
Varga Tibor József 338

Varga-Biró Viktória 340
Vas Bernadett 338
Vavrek Stefan 340
Vér Szilvia Mónika 339
Veszprémi László 36
Vétek Frigyes 375
Vida Anikó 336
Vidács Ferenc 141
Vincze Anikó 142
Viskolcz Béla 142
Weber, Max 38
Zakar Péter 36, 42, 101, 164, 391
Zalai Anita 350
Zirzen Janka 276
Zombori István 111